ПРИЙМАК СВІТЛАНА

ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ: ПРАКТИКУМ

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

ЛЬВІВ 2021

УДК 65.012.12 : 658.14 (075.8)
ББК 65.053я73
П 76

Рекомендовано до друку Вченою радою факультету управління фінансами та бізнесу Львівського національного університету імені Івана Франка (протокол № 6 від 12.01.2021 р.)

Рецензенти:
Гарасим П.М. - доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку і аудиту Національного лісотехнічного університету України
Кундря-Висоцька О.П. - кандидат економічних наук, професор кафедри облікових технологій і оподаткування Університету банківської справи
Фадєєва І.Г. - доктор економічнох наук, професор, завідувач кафедри фінансів Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу

П 76 Приймак С.В. Фінансовий аналіз. Практикум : [навчальний посібник]. – Львів, 2021. – 264 с.

Навчальний посібник присвячений актуальним аспектам організації і методології проведення фінансового аналізу, визначенню основних понять і термінів в галузі фінансової аналітики, складено відповідно до програми навчальної дисципліни «Фінансовий аналіз» спеціальності 071 «Облік і оподаткування».

Посібник включає короткий опис і основні визначення в розрізі тем курсу, плани семінарських занять і практичних робіт, тестові завдання, витяги законодавчих, нормативно-правових документів та практичні матеріали з організації і проведення фінансового аналізу.

Для студентів галузі знань 07 «Управління та адміністрування», викладачів, науковців, практичних працівників фінансово-аналітичних служб, всіх зацікавлених осіб.

© Приймак С.В., 2021
© ЛНУ імені Івана Франка, 2021

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА 4

ТЕМА 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ 7

ТЕМА 2. ЗАГАЛЬНА ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА 21

ТЕМА 3. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА 36

ТЕМА 4. АНАЛІЗ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ТА ЛІКВІДНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА 53

ТЕМА 5. АНАЛІЗ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ 65

ТЕМА 6. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КАПІТАЛУ 75

ТЕМА 7. АНАЛІЗ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА 90

ТЕМА 8. АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА 102

ТЕМА 9. АНАЛІЗ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА 117

ТЕМА 10. КОРОТКОСТРОКОВИЙ ПРОГНОЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА 128

ТЕМА 11. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ НЕПЛАТОСПРОМОЖНИХ ПІДПРИЄМСТВ 140

ТЕМА 12. АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ТА РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА 154

ПРЕДМЕТНИЙ ПОКАЗЧИК 164

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ 168

ДОДАТКИ 173

ПЕРЕДМОВА

Фінансовий аналіз – це управлінська функція, спрямована на створення досконалої інформаційної системи управління фінансово-господарськими процесами. Його можна розглядати як сукупність методичних прийомів дослідження фінансових відносин суб'єктів господарювання, зумовлених об'єктивними та суб'єктивними чинниками, відображеними у фінансовому обліку і звітності. Пріоритетним напрямом фінансового аналізу є дослідження процесів формування, розподілу та використання фінансів як основного виду ресурсів підприємства. Інформаційну базу фінансового аналізу становлять дані бухгалтерської (фінансової) звітності та обліку.

Принципи організації та методології фінансового аналізу, розроблені та апробовані економічно розвиненими країнами, мають адаптуватися до специфічних умов національної економіки України. Такий підхід спирається на реформування системи бухгалтерського обліку та звітності, які проводяться в Україні, застосування міжнародної стандартизації економічних показників та їх оцінок. Все це сприяє активізації іноземного інвестування та інформаційного обміну. Формування ринкового механізму змінює характер аналітично-контрольних досліджень, що охоплюють як внутрішнє, так і зовнішнє економічне середовище кожного суб'єкта господарювання, в зоні інтересів якого перебувають горизонтальні інформаційні зв'язки та взаємозв'язки з іншими суб'єктами економічних відносин. Ґрунтуючись на індикативних показниках господарської орієнтації, якими є державні економічні та правові регулятори ринкових відносин, така система аналізу дає можливість швидко адаптуватись до змін ринкової кон'юнктури, передбачати можливі зміни поведінки партнерів, уникати невиправданого ризику.

З огляду на загальні критерії господарювання в умовах ринку економічна діяльність підприємства оцінюється з точки зору зростання його ринкової вартості на основі забезпечення максимальних фінансових результатів та фінансової стійкості і платоспроможності. Водночас фінансова діяльність і, зокрема, управління фінансовими ресурсами розглядаються у поєднанні з оптимізацією виробництва і реалізацією продукції, пошуком найвигідніших сфер підприємництва.

Успішний розвиток економіки залежить від її фінансового забезпечення, вміння накопичувати, використовувати й розподіляти кошти кожним суб’єктом діяльності. Виконання зазначеного значною мірою залежить від підготовки фахівців. Вміння працювати в умовах ринкових відносин, жорсткої конкуренції на внутрішньому ринку суб’єктів діяльності усіх організаційно – правових форм власності залежить передусім від рівня компетентності, творчої ініціативи, активності майбутніх працівників. При цьому найважливішим завданням, яке повинен усвідомити здобувач вищої освіти - глибоке оволодіння методами

комплексного, системного фінансово-економічного аналізу, показниками за допомогою яких забезпечується належна оцінка фінансового стану суб'єктів діяльності. Важливим є також оволодіння науковим фінансовим інструментарієм, завдяки якому виявляються шляхи й резерви в зв'язку з генезисом, розподілом та витрачанням фінансових ресурсів на усіх рівнях діяльності.

Навчальний посібник з «Фінансового аналізу» покликаний забезпечити професійну економічну освіту фахівців за галуззю знань «Управління та адміністрування». Фінансовий аналіз слугує інструментом систематизації і гармонізації вивчення облікових, економічних та юридичних дисциплін, у навчальному процесі підготовки фахівців займає провідне місце, зумовлене його значенням в процесі контролю за діяльністю підприємницьких структур та характером знань, що становлять його зміст.

Мета навчальної дисципліни «Фінансовий аналіз» - сформувати систему знань та вмінь проведення фінансового аналізу підприємства, надання обґрунтованих висновків і пропозицій з метою оперативного управління активами і пасивами підприємства, досягнення високих кінцевих фінансових результатів, забезпечення фінансової стабільності і належного іміджу підприємства. Практичні заняття проводяться для узагальнення теоретичних знань та набуття практичних навиків з фінансового аналізу, способів і методик управління та прогнозування діяльності суб'єктів ринку капіталу.

Автор поставив перед собою мету побудувати навчальне видання, яке б синтезувало теоретичні, методичні та прикладні засади і допомогло здобувачам вищої освіти оволодіти найважливішими прийомами, методами фінансового аналізу, використовуючи при цьому адекватні економічні моделі, показники, дані фінансової звітності, первинного бухгалтерського обліку та офіційної статистичної інформації.

Зміст посібника побудований відповідно до вимог ОПП і розкривається в наступних темах:

- теоретичні основи фінансового аналізу;
- загальна оцінка фінансового стану підприємства;
- аналіз фінансової стійкості підприємства;
- аналіз платоспроможності та ліквідності підприємства;
- аналіз грошових потоків;
- аналіз ефективності використання капіталу;
- аналіз ділової активності підприємства;
- аналіз інвестиційної привабливості підприємства;
- аналіз кредитоспроможності підприємства;
- короткостроковий прогноз фінансового стану підприємства;
- аналіз фінансового стану неплатоспроможних підприємств;
- аналіз фінансових результатів та рентабельності підприємства.

Кожна з тем навчального посібника побудована відповідно до особливостей періоду ринкових відносин, які склалися нині в країні. З метою кращого засвоєння здобувачами вищої освіти навчального матеріалу та посилення контролю в кінці кожної теми передбачені тестові завдання, питання для самоконтролю знань та індивідуальні завдання.

В результаті вивчення дисципліни «Фінансовий аналіз» здобувачі вищої освіти набудуть знань з нормативно-правового регулювання фінансового аналізу, методики аналізу показників фінансової звітності та їх використання для прийняття відповідних управлінських рішень.

Програмні результати навчання

- *Розвивати та підвищувати свій загальнокультурний і професійний рівень, самостійно освоювати нові методи роботи та знання щодо комплексного бачення сучасних проблем економіки та управління.*
- *Збирати, оцінювати та аналізувати фінансові та нефінансові дані для формування релевантної інформації в цілях прийняття управлінських рішень.*
- *Обгрунтовувати вибір і порядок застосування управлінських інформаційних технологій для аналізу в системі прийняття управлінських рішень з метою їх оптимізації.*
- *Застосовувати наукові методи досліджень у сфері аналізу та імплементувати їх у професійну діяльність та господарську практику.*
- *Готувати й обгрунтовувати висновки задля консультування власників, менеджменту суб'єкта господарювання та інших користувачів інформації у сфері обліку, аудиту, аналізу, контролю, оподаткування.*
- *Дотримуватися норм професійної та академічної етики, підтримувати врівноважені стосунки з членами колективу (команди), споживачами, контрагентами, контактними аудиторіями.*

Навчальний посібник розрахований на студентів спеціальності „Облік і оподаткування", які вже засвоїли теорію бухгалтерського обліку, фінансовий, управлінський, податковий облік. Посібник може бути корисний здобувачам вищої освіти навчальних закладів економічних спеціальностей. Водночас він може зацікавити науковців, працівників контролюючих органів, фінансових, облікових та аналітичних служб.

Автор вдячна за всі зауваження і побажання стосовно змісту та оформлення посібника.

ТЕМА 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ

Основні терміни і поняття. Короткий опис теми.

Сутність фінансового аналізу полягає в оцінці сучасного фінансового стану, прогнозу його на перспективу на основі даних, що містяться у фінансовій, бухгалтерській та окремих видах статистичної звітності.

Фінансовий аналіз як складова частина загального аналізу діяльності підприємств базується на науково-обгрунтованих методах та принципах:

- процес дослідження результатів фінансової, виробничо-господарської та інвестиційної діяльності, які безпосередньо впливають на фінансовий стан підприємства,
- пошук резервів ефективності,
- засіб накопичення інформації для прийняття управлінських рішень при формуванні фінансової політики як в поточному так і в довгостроковому періодах.

Структурно фінансовий аналіз умовна можна розділити на три частини:

- перша, стосується розрахунку оптимальної потреби підприємства у фінансових ресурсах,
- друга полягає у забезпеченні конструктивного розподілу наявних фінансових ресурсів для потреб успішного функціонування суб'єкта господарювання для нинішніх та майбутніх потреб, а також пошук резервів, джерел додаткового залучення фінансових ресурсів як всередині так і поза межами підприємства.
- третя полягає у побудові об'єктивної фінансової звітності, яка би була прозорою, зрозумілою та доступною і слугувала для потреб фінансового контролю.

Фінансовий аналіз – процес дослідження фінансового стану суб'єкта господарювання та основних показників за допомогою яких він оцінюється для потреб пошуку резервів його вартості відповідно до критеріїв ринкової економіки.

Предмет фінансового аналізу - господарські процеси; фінансовий потенціал (власний капітал та зобов'язання, необоротні і оборотні активи); результати діяльності (основна і допоміжна діяльність, доходи, прибуток).

Завдання фінансового аналізу:

- загальна оцінка фінансового стану підприємства;
- оцінка ефективності використання фінансових ресурсів;

- оцінка джерел формування фінансових ресурсів, їх розподіл та використання;
- факторний аналіз результат фінансової діяльності підприємства;
- складання об'єктивної фінансової звітності та використання її для потреб поточного і стратегічного фінансового планування;
- контроль за раціональним витрачанням майна підприємства;
- пошук резервів підвищення платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості підприємства.

Об'єкт фінансового аналізу - конкретне підприємство, установа, організація.

Суб'єкти фінансового аналізу - конкретні фінансові працівники даного підприємства, або аналітики, що залучені зі сторони, користувачі інформації.

Мета фінансового аналізу - отримання комплексної, об'єктивної характеристики фінансового стану підприємства, розкриття невикористаних резервів та підвищення ділової активності й конкурентоспроможності, оцінка можливостей виконання вимог учасників фінансових відносин тощо.

Науковий інструментарій фінансового аналізу - сукупність загальнонаукових методів, моделей, прийомів для проведення фінансового аналізу.

Найбільш прості прийоми фінансового аналізу:

- ✓ порівняння
- ✓ деталізація
- ✓ групування
- ✓ розрахунок середніх та відносних величин
- ✓ трендовий прийом
- ✓ розрахунок абсолютних різниць та ланцюгових підстановок, пайової часті
- ✓ інтегральний та графічний
- ✓ балансовий
- ✓ горизонтальний та вертикальний і інші.

Порівняльний (просторовий) прийом аналізу – це порівняння звітних фінансових показників з плановими, нормативами, середніми, в динаміці тощо.

Деталізація. Використовується з метою виявлення впливу позитивних і негативних факторів в часі та просторі на результат діяльності.

Групування. Сукупність розподіляють на однорідні за ознаками елементи будуючи при цьому групи. Потім встановлюють зміст групових середніх і загальної середньої.

Середні величини використовують для потреб одержання узагальнюючої характеристики досліджуваних ознак (фінансових показників). Середнє значення часто використовують як еталон порівняння.

Трендовий аналіз - це порівняння кожної позиції звітності з періодами, що її передують. При цьому будують тренд – основна тенденція динамічного ряду. Результати тренду використовуються для прогнозування показників.

Інтегральний прийом використовується для оцінки впливу двох або більше взаємозалежних якісних показників на загальний результат.

Прийом абсолютних різниць використовують здебільшого у тих випадках, коли узагальнюючий результативний показник є добуток кількох показників. При цьому спочатку визначається абсолютна різниця (відхилення від базового показника) по кожному фактору і загальному показнику.

За допомогою **графічних прийомів** наочно зображається залежність (взаємозв'язок) між чинниками, що аналізують. При цьому використовують графіки, діаграми, картограми тощо.

Використання **балансового прийому** аналізу дає можливість вивчити співвідношення груп взаємопов'язаних економічних показників, які в підсумку є рівними, тобто взаємозв'язок між ними можна представити за допомогою балансу.

Горизонтальний прийом аналізу передбачає порівняння кожної статті звітного документу з попереднім (початковим) періодом. З його допомогою оцінюються тенденції зміни статей балансу або його розділів, що слугує базою розрахунків темпів зростання й приросту.

Вертикальний (структурний) аналіз використовують для потреби визначення структури фінансових показників. При цьому виявляється питома вага кожної статті звітного документу в загальному підсумку. Складовою аналізу є обов'язково динамічні ряди показників, що забезпечує необхідні передумови прогнозу та оцінки доцільності структурних зрушень.

Виділяють декілька типів моделей:

дескриптивні – описовий характер

предикативні - для прогнозування фінансового стану підприємства (жорстко детерміновані факторні і регресійні моделі, моделі ситуаційного аналізу, побудова прогностичних фінансових звітів, розрахунок точки критичного обсягу продажу тощо)

нормативні дають можливість порівняти фактичні результати функціонування підприємства з індикативними, розрахованими по бюджету.

До жорстко детермінованих факторних моделей відносяться:

Адитивна модель. Сума усіх факторів, що логічно пов'язані між собою дорівнює загальному підсумку. Прикладом може бути модель обсягу прибутку підприємства, який одержують в результаті операційної, фінансової та інвестиційної діяльності.

Мультиплікативна модель – модель**,** яку одержують шляхом множення факторів, покладених у розрахунок, в результаті чого загальний результат становить їх добуток. Прикладом мультиплікативної моделі є взаємозв'язок між

вартістю реалізованої продукції, ціною та кількістю реалізованих товарів (взаємозв'язок індекса обсягу реалізації, ціни та фізичного обсягу продукції).

Змішана модель будується на взаємозв'язку факторів, які подаються у логічно побудованих варіантах. Зокрема, прикладом змішаної моделі може слугувати розрахунок загальної рентабельності суб'єкта підприємницької діяльності.

Кратна модель використовується як співвідношення чинників, які пов'язані між собою логічно. Прикладом кратної моделі може бути розрахунок фондовіддачі, рівня продуктивності праці тощо.

Методи фінансового аналізу реалізуються через принципи:

- ✓ системність,
- ✓ комплексність,
- ✓ періодичність (регулярність),
- ✓ зрозумілість,
- ✓ адекватність тлумачення,
- ✓ об'єктивність,
- ✓ доречність,
- ✓ своєчасність.

Принцип системності означає, що вивчення предмета фінансового аналізу повинно забезпечуватись завдяки запровадженню комплексного підходу з урахуванням багатосторонніх зв'язків, оцінці впливу факторів на загальний результат діяльності підприємства. До уваги повинні прийматися матеріальні та трудові чинники, внутрішні та зовнішні фактори тощо.

Принцип періодичності (регулярності) означає періодичне здійснення аналізу через певні періоди часу, що дозволяє одержати цілісну характеристику, що стосується операційної, фінансової та інвестиційної діяльності підприємства.

Зрозумілість та адекватність твердження передбачає висвітлення результатів аналізу, завдяки адекватному їх тлумаченню у вигляді аналітичної записки, резюме, відповідних висновків.

Об'єктивність означає, що результати аналізу трактуються однозначно, у зрозумілій й прийнятній формі завдяки застосування єдиної методики розрахунку показників та факторів з якими вони корелюють.

Принцип доречності та своєчасності означає, що аналітична інформація має подаватись її користувачам у суворо встановлені терміни для потреб прийняття управлінських рішень, які стосуються поточної діяльності та перспектив стратегічного розвитку суб'єкта господарювання.

Методи фінансового аналізу поділяють на дві групи: **неформалізовані (евристичні) й формалізовані.**

До **неформалізованих методів** аналізу включають:

- порівняльні;
- побудови системи показників;

- побудови системи аналітичних таблиць;
- експертних оцінок та сценаріїв;
- морфологічні;
- психологічні.

Формалізовані методи аналізу базуються на жорстко формалізованих аналітичних залежностях. Найважливіші з них:

- арифметичних різниць;
- ланцюгових підстановок;
- відсоткових чисел;
- дисконтування;
- диференційний;
- балансовий;
- логарифмічний;
- виокремлення ізольованого впливу факторів;
- інтегральний;
- простих і складних відсотків і ін.

Крім того методи фінансового аналізу поділяють на традиційні (середніх і відносних величин, групування, графічний, індексний, ряди динаміки) та математико – статистичні, найважливішими з яких є :

кореляційний,
регресійний,
сучасного факторного аналізу,
метод головних компонент,
дисперсійний та кластерний аналіз,
попереднього усереднення,
коваріаційний аналіз тощо.

Фінансова звітність являє собою сукупність усіх форм звітності, що побудована на інформації, яку одержують на основі даних фінансового обліку для аналітичних потреб внутрішніх і зовнішніх користувачів. Використання фінансової звітності дає можливість отримати інформацію фінансового характеру, яка слугує базисом оцінки фінансового стану підприємства.

Значення фінансової звітності полягає в задоволенні фінансових інформаційних потреб внутрішніх і зовнішніх користувачів. Зокрема, це стосується прийняття рішень аналітиком щодо:

- оцінки якості менеджменту;
- забезпеченості виконання зобов'язань підприємством;
- участі власників у капіталі підприємства;
- оцінки ліквідності та платоспроможності;
- оцінки операційної, інвестиційної та фінансової діяльності;
- оцінки прибутковості та рівня затрат;
- участі підприємства у операціях, пов'язаних з придбанням, володінням та продажем цінних паперів;

- формування та розподілу дивідендів тощо.

Фінансова звітність повинна формуватись відповідно до встановлених вимог, найважливішою з яких є її корисність для споживачів як всередині так і поза межами підприємства. Значущість фінансової звітності ґрунтується також на інших встановлених вимогах до яких належать: прозорість, надійність, вірогідність, перевіреність, порівняльність, доступність, неупередженість, однозначність у трактуванні, своєчасність тощо.

Завдання фінансової звітності полягають також у оцінці окремих напрямків діяльності підприємства. Зокрема, це може стосуватися :

- попередньої оцінки фінансової діяльності підприємства;
- аналізу майна підприємства;
- аналізу платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості;
- аналізу фінансових результатів діяльності;
- аналізу рівня самофінансування;
- аналізу використання капіталу;
- аналізу можливого банкрутства;
- аналізу оборотних активів;
- аналізу використання капіталу.

Згідно із національними стандартами бухгалтерського обліку та звітності **фінансова звітність підприємства включає наступний перелік звітних документів**:

- Баланс підприємства (Звіт про фінансовий стан);
- Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід);
- Звіт про рух грошових коштів;
- Звіт про власний капітал;
- Примітки до річної фінансової звітності.

План семінарського заняття

Мета і завдання семінару: засвоєння теоретичних знань та набуття навиків практичного застосування одержаних знань з теоретичних основ фінансового аналізу, його предмету, об'єктів та завдань.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Що таке аналіз як наука?
2. Вимоги до користувачів інформацією.
3. Що таке ресурси?
4. Назвати принципи фінансового аналізу.
5. Етапи організації фінансового аналізу.
6. Джерела інформації для організації і проведення фінансового аналізу.
7. Дати визначення дефініцій (фактор (чинник), показник, резерви, можливості, вигоди, об’єкт, суб’єкт, користувач інформації)

План семінару:

1. ***Поняття фінансового аналізу, його визначальні риси.***
2. ***Предмет, об'єкти і суб'єкти фінансового аналізу.***
3. ***Принципи фінансового аналізу.***
4. ***Основні категорії фінансового аналізу.***
5. ***Зв'язок фінансового аналізу з іншими науками.***
6. ***Розвиток фінансового аналізу в сучасних умовах.***
7. ***Класифікація видів та напрямів фінансового аналізу.***

Для підготовки до семінарського заняття пропонуються теми рефератів, доповідей, презентацій

1. Поняття фінансового аналізу, його визначальні риси.
2. Предмет, об'єкти і суб'єкти фінансового аналізу.
3. Принципи фінансового аналізу.
4. Основні категорії фінансово-економічного аналізу.
5. Зв'язок фінансового аналізу з іншими науками.
6. Розвиток фінансового аналізу в сучасних умовах.
7. Класифікація видів та напрямів фінансового аналізу.

Форми контролю знань – обговорення питань, доповідей, рефератів; презентація виконаних завдань, розв'язання вправ, тестування тощо.

❖ ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Сутність фінансового аналізу полягає в оцінці:

1. поточного фінансового стану підприємства, прогнозу його на перспективу на основі даних, що містяться в звітності;
2. ретроспективного (минулого) фінансового стану підприємства;
3. перспективного (майбутнього) фінансового стану підприємства;
4. операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства.

2. За структурою фінансовий аналіз можна розділити на частини:

1. дві частини;
2. три частини;
3. чотири частини;
4. фінансовий та стратегічний.

3. Предмет фінансового аналізу - це:

1. економічні відносини, що склалися в системі управлінської діяльності суб'єкта господарювання, його економічний та фінансовий потенціал, а також результат основної діяльності підприємства;
2. економічні та фінансові відносини між суб'єктами господарювання;

3. фінансові відносини, що склалися в системі управлінської діяльності суб'єкта господарювання, його економічний та фінансовий потенціал, а також результат інвестиційної діяльності підприємства;
4. грошові кошти підприємства.

4. Метод фінансового аналізу – це сукупність_____, що застосовуються для всестороннього і комплексного вивчення роботи підприємства з метою об'єктивної оцінки результатів діяльності, а також виявлення і мобілізації невикористаних резервів підприємства:

1. способів, прийомів і процедур;
2. інформаційних джерел аналізу;
3. принципів і підходів для аналітичних досліджень;
4. явищ і процесів, що характеризують діяльність підприємства.

5. Фінансовий аналіз здійснюється на основі:

1) даних бухгалтерського обліку;
2) фінансової звітності;
3) статистичних даних;
4) всі відповіді правильні.

6. Мета фінансового аналізу формується:

1. інтересами підприємства;
2. інтересами аналітика, а також окремих внутрішніх і зовнішніх споживачів;
3. завданнями аналізу;
4. методом аналізу.

7. Поняття «науковий інструментарій аналізу» це:

1. економіко – математичні моделі;
2. методи та способи аналізу;
3. сукупність загальнонаукових методів, моделей, прийомів, які використовуються аналітиком для проведення фінансового аналізу;
4. статистичні методи аналізу.

8. Суть порівняльного (просторового) прийому аналізу полягає в порівнянні:

1. діяльності структурних підрозділів підприємства;
2. просторових і планових показників діяльності;
3. фактичних і індикативних показників діяльності;
4. звітних фінансових показників з плановими, нормативами, середніми значеннями, в динаміці.

9. Прийом деталізації використовують з метою:

1. виявлення впливу позитивних і негативних чинників в часі та просторі на результат господарської діяльності;
2. узагальнення операційної діяльності;
3. узагальнення фінансової діяльності;
4. розкладу цілого на окремі структурні складові.

10. За допомогою методу групувань сукупність досліджуваних одиниць:

1. додають;
2. розподіляють на однорідні за ознаками елементи, будуючи при цьому групи;
3. віднімають;
4. розподіляють по рангу.

11. Середні величини використовують для потреб одержання:

1. інтенсивності досліджуваної ознаки;
2. результатів дослідження;
3. узагальнюючої характеристики досліджуваних ознак;
4. структури досліджуваної ознаки;

12. Прийом відносних величин використовують для потреб розрахунку:

1. середніх величин;
2. розмаху варіації;
3. абсолютного приросту;
4. динаміки показників за ряд років , структури явища, інтенсивності.

13. Суть трендового аналізу полягає:

1. у порівнянні кожної позиції звітності з попередніми періодами;
2. у порівнянні кожної позиції звітності з середнім періодом;
3. в розрахунку невідомих рівнів в кінці динамічного роду;
4. в розрахунку невідомих рівнів в середині динамічного ряду.

14. Інтегральний прийом аналізу використовується для потреб оцінки впливу:

1. кожного конкретного показника на загальний результат;
2. двох або більше взаємозалежних якісних показників на загальний результат;
3. ознаки – причини на ознаку – результат;
4. фінансової діяльності на загальний результат.

15. Для досягнення однозначності тлумачення результатів факторного аналізу при застосуванні методу ланцюгових підстановок фактори в факторній моделі розташовуються у наступній послідовності:

1. спочатку кількісні, а потім якісні;
2. спочатку якісні, а потім кількісні;
3. залежно від їх підпорядкованості;
4. не має значення послідовність підстановки факторів.

16. Предметом дослідження в фінансовому аналізі є:

1. принципи економічного аналізу;
2. методи та прийоми економічного аналізу;
3. використання грошових коштів на підприємстві;
4. реальна господарська ситуація на досліджуваному об’єкті.

17. База даних фінансового аналізу будується за концепціями:

1. планової, облікової, звітно-статистичної інформації;
2. оперативної, нормативно-правової інформації;
3. даних спеціальних обстежень та засобів масової інформації;
4. облікової, прогнозної та об'єктивної інформації.

18. Сутність методу ланцюгових підстановок полягає в:
1. заміні кожного попереднього показника плановим;
2. послідовній заміні кожного наступного базового показника фактичним значенням;
3. заміні базових рівнів індикативними;
4. побудові моделі взаємозалежності базових і звітних факторів.

19. Горизонтальний прийом аналізу передбачає:
1. визначення структури фінансових показників;
2. оцінку впливу кожного фактора, прийнятого в розрахунок на загальний результат;
3. порівняння кожної статті звітного документу з попереднім (початковим) періодом;
4. визначення питомої ваги кожного розділу активу і пасиву балансу в загальному підсумку.

20. Вертикальний (структурний) аналіз використовується для потреби:
1. підрахунку підсумків розділів активу та пасиву балансу;
2. оцінки фінансового стану підприємства;
3. розрахунку абсолютних відхилень по кожній статті;
4. визначення структури фінансових показників.

21. Дескриптивні моделі мають:
1. описовий характер;
2. прогностичний характер;
3. ситуаційний характер;
4. нефункціональний характер.

22. Предикативні моделі носять:
1. описовий характер;
2. прогностичний характер;
3. ситуаційний характер;
4. нефункціональний характер;

23. Нормативні моделі використовуються в основному для потреб:
1. зовнішнього фінансового аналізу;
2. оцінки виробничої діяльності;
3. внутрішнього фінансового аналізу;
4. звітності підприємства.

24. Суть адитивної моделі зв'язку полягає в тому, що:
1. вона дає можливість встановити взаємозв'язок усіх аналізованих чинників;
2. досліджуються результати фінансової та операційної діяльності;
3. досліджуються взаємозалежності між фінансовими показниками;
4. сума усіх факторів, що логічно пов'язані між собою дорівнює загальному підсумку.

25. Мультиплікативну модель розраховують шляхом:

1. множення факторів, покладених у розрахунок в результаті чого загальний результат дорівнює їх добутку;
2. додавання усіх факторів, що логічно пов'язані між собою;
3. ділення факторних ознак на результативні;
4. побудови кореляційного відношення.

26. Під методами фінансового аналізу розуміють:

1. науково – методичний інструментарій;
2. систему науково-методичного інструментарію;
3. моделювання фінансової діяльності підприємства;
4. арифметичні дії використання яких дає можливість оцінити фінансовий стан підприємства.

27. Методи фінансового аналізу поділяють на:

1. поточні та перспективні;
1. описові та предикативні;
3. формалізовані та неформалізовані;
4. повні та неповні.

28. Ряди динаміки, як метод фінансового аналізу використовують для:

1. оцінки взаємозв'язку між досліджуваними ознаками;
2. встановлення тісноти зв'язку між ознаками;
3. проведення групування;
4. потреб дослідження явищ і процесів у часі.

29. Суть регресійного методу аналізу полягає в:

1. побудові регресійної моделі статистичної залежності між ознаками, що досліджуються;
2. оцінці тісноти зв'язку між ознаками;
3. дослідженні явищ і процесів у часі;
4. розрахунку коефіцієнта кореляції;

30. Суть кореляційного методу аналізу полягає в:

1. оцінці впливу якісного чинника на загальний результат;
2. установленні взаємозв'язків, взаємозалежності між ознаками, що досліджуються;
3. розрахунку середнього значення аналізованого чинника;
4. поєднанні методу відносних і абсолютних величин.

31. Вивчення прибутку і рентабельності підприємства є основним завданням такого аналізу:

1. системного аналізу;
2. техніко-економічного аналізу;
3. фінансового аналізу;
4. стратегічного аналізу.

32. Який прийом характеризує рух думки від загального до одиничного:

1) дедукція;
2) індукція;

3) аналогія;
4) синтез.

33. До якісних показників належать:

1. обсяг виготовленої продукції;
2. матеріальні витрати;
3. чисельність працівників;
4. матеріаломісткість виробництва.

34. Яка характерна риса методу матеріалістичної діалектики обумовила особливість методу фінансового аналізу, що передбачає вивчення внутрішніх протиріч, позитивних та негативних сторін економічних процесів:

1. розгляд процесів (явищ) у постійному русі, зміні та розвитку;
2. розуміння розвитку як єдності та боротьби протилежностей;
3. розгляд процесів (явищ) у взаємозв'язку;
4. вивчення процесів (явищ) як системи, сукупності пов'язаних між собою елементів.

35. Аналіз економічних показників починають з:

1. визначення динаміки показника;
2. визначення динаміки головних факторів;
3. виявлення кількісного впливу головних факторів;
4. структури показника.

36. Ознаки, якими характеризується об'єкт дослідження, містяться у:

1. підметі таблиці;
2. присудку таблиці;
3. шапці таблиці;
4. всі відповіді правильні.

37. До кількісних показників належать:

1. середня заробітна плата;
2. виробіток одного робітника;
3. чисельність працівників;
4. матеріаломісткість продукції.

38. Офіційні документи, якими зобов'язане користуватись підприємство у своїй діяльності належить до:

1. планової інформації;
2. облікової інформації;
3. звітно-статистичної інформації;
4. нормативно-довідкової інформації.

39. Використання динамічних рядів в економічному аналізі дозволяє визначити:

1. абсолютне відхилення;
2. репрезентативне значення показника;
3. тренд зміни показника;

4. якість зміни.

40. За допомогою горизонтального аналізу визначають:

1. зміну показників фінансових результатів звітного періоду порівняно з попереднім;
2. структуру фінансових результатів;
3. чистий прибуток підприємства;
4. податок на прибуток підприємства.

41. Модель в фінансовому аналізі - це:

1. система показників, які характеризують об'єкт аналізу, та факторів, що обумовлюють його зміну;
2. метод економічного аналізу;
3. умовний образ об'єкту економічного аналізу, що відображає його основні характеристики;
4. критерії оптимізації зміни досліджуваного об'єкту .

42. Обгрунтований розподіл обов'язків між працівниками щодо проведення аналітичних досліджень на підприємстві – це:

1. мета економічного аналізу;
2. організація економічного аналізу;
3. функції економічного аналізу;
4. завдання економічного аналізу.

43. Вертикальний аналіз дозволяє визначити:

1. зміну фінансових результатів звітного періоду, порівняно з попереднім періодом;
2. динаміку зміни чистого прибутку підприємства;
3. структуру фінансових результатів та її зміну;
4. рівень досягнення планових показників фінансових результатів діяльності.

44. Відносну зміну показників визначають за допомогою:

1. графічних методів;
2. факторного аналізу;
3. темпів росту та приросту;
4. середніх величин.

❖ КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ І ЗАВДАННЯ

1. Сутність фінансового аналізу.
2. Значення фінансового аналізу при вивченні економічних явищ та суспільних процесів.
3. Де використовуються результати фінансового аналізу?
4. Мета і завдання фінансового аналізу.
5. Принципи фінансового аналізу.
6. Предмет фінансового аналізу.
7. Види фінансового аналізу.

8. На які три частини можна умовно поділити фінансовий аналіз?
9. Суб’єкти фінансового аналізу.
10. Основні завдання зовнішнього фінансового аналізу.
11. Джерела інформації для фінансового аналізу.
12. Класифікація та групування показників фінансового аналізу.
13. Основні принципи складання фінансової звітності.
14. Мета складання звітності підприємства.
15. Дати визначення фінансової звітності.
16. Значення фінансової звітності.
17. Вимоги до фінансової звітності.
18. Завдання фінансової звітності.
19. Які звітні документи включає фінансова звітність?
20. Принципи фінансової звітності.
21. Стандарти фінансової звітності.
22. Найважливіші прийоми фінансового аналізу.
23. Прийоми абсолютних різниць і ланцюгових підстановок.
24. Горизонтальний та вертикальний аналіз.
25. Найважливіші моделі аналізу.
26. Евристичні та формалізовані методи аналізу.
27. Математичні методи аналізу.

❖ Завдання для індивідуальної та самостійної роботи

- ✓ Поняття та значення фінансового аналізу в умовах ринкової економіки.
- ✓ Методи, прийоми та моделі фінансового аналізу.
- ✓ Фінансова звітність як інформаційна база фінансового аналізу.
- ✓ Користувачі інформації за результатами аналізу.
- ✓ Фінансовий аналіз в інформаційній системі управління підприємством.
- ✓ Методи фінансового аналізу та їхній науковий інструментарій.
- ✓ Аналітичний потенціал бухгалтерського балансу для фінансового аналізу діяльності підприємства.
- ✓ Стандартизація фінансової звітності в Україні.

ТЕМА 2. ЗАГАЛЬНА ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Основні терміни і поняття. Короткий опис теми.

Мета аналізу фінансового стану - залучення інвесторів і кредиторів, інформування потенційних учасників і вкладників, визначення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства.

Фінансовий стан підприємства характеризує в сукупності виробничу і фінансову діяльність і відображає наявність, розміщення, використання фінансових ресурсів.

Фінансовий стан – це забезпеченість підприємства матеріальними ресурсами та грошовими коштами.

Сталий фінансовий стан підприємства залежить перш за все від виконання планів матеріально-технічного постачання, виробництва, реалізації продукції і фінансових результатів, або відсутність грошових коштів може привести до перебою у постачанні і виробництві.

Завдання аналізу фінансового стану:

1) Діагностика наявності та використання коштів за цільовим призначенням;
2) Виявлення причин фінансових затруднень;
3) Виявлення резервів економічного та раціонального витрачання фінансових ресурсів, прискорення оборотності активів, покращення фінансової сталості, платоспроможності, кредитоспроможності і в цілому зміцнення фінансового стану підприємства;
4) Розробка заходів мобілізації резервів, ефективності використання фінансових ресурсів і усунення причин і недоліків у роботі підприємства.

Інформаційне забезпечення аналізу фінансового стану:

- ✓ баланс (Звіт про фінансовий стан) підприємства (форма №1)
- ✓ показники форми № 2 “Звіт про фінансові результати” (Звіт про сукупний дохід);
- ✓ форма № 22 “Зведена таблиця основних показників фінансово-господарської діяльності підприємств”;
- ✓ дані бізнес-плану (розділ “Фінансовий план”);
- ✓ реєстри бухгалтерського обліку;
- ✓ первинна документація, листування з банком, фінансовими та фіскальними органами, претензійні та арбітражні матеріали.

Відповідно для загальноприйнятих стандартів обліку баланс розкриває зміст понять активу і пасиву.

Активи підприємства відображають об'єкт вартості майна і боргових прав, якими розпоряджається і які контролює підприємство на звітну дату.

Пасиви визначають право власності (власний і залучений капітал), які є джерелом утворення господарських об'єктів (активів).

Звітний бухгалтерський баланс складається із трьох розділів активу і чотирьох розділів пасиву.

Активи:

1. Необоротні активи;
2. Оборотні активи;
3. Необоротні активи, утримувані для продажу та групи вибуття

Пасиви:

1. Власний капітал;
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення;
3. Поточні зобов'язання і забезпечення;
4. Зобов'язання, пов'язані з неборотними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття.

На підставі аналітичного балансу проводять аналіз майна, що знаходяться в розпорядженні підприємства, а також виділяють в складі майна оборотний (мобільний) і позаоборотний (імобілізований) капітал.

Загальна вартість майна підприємства рівна підсумку аналітичного балансу нетто. Вартість імобілізованих коштів рівна підсумку розділу I активу балансу. Вартість (мобільних) оборотних коштів – це сума підсумків розділу II та III активу балансу.

В складі оборотного капіталу виділяють матеріальний оборотний капітал та грошовий і кошти в розрахунках.

Надходження і придбання майна підприємства здійснюється за рахунок власного і залученого капіталу, співвідношення яких розкриває сутність його фінансового стану. При аналізі визначають наявність власного оборотного капіталу.

Залучений капітал відображається у розділі II та III пасиву балансу. Так, у розділі II пасиву балансу відображаються довготермінові фінансові зобов'язання.

Довготерміновий залучений капітал є джерелом покриття I розділу активу балансу, тобто дані кредити і позики використовуються на капітальні вкладення, довготермінові фінансові вкладення.

У III розділі пасиву балансу відображаються короткотермінові банківські кредити, короткотермінові позичкові кошти і короткотермінові кредити та позики, не погашені в термін, які є джерелом покриття II розділу активу балансу. Крім цього, у III розділі пасиву балансу відображаються залучені кошти кредиторів.

При аналізі визначають зміну за цими статтями за звітний період, а також їх питому вагу до вартості майна (капіталу) підприємства.

План семінарського заняття

Мета і завдання семінару: засвоєння теоретичних знань та набуття навиків практичного застосування одержаних знань щодо проведення експрес-аналізу балансу підприємства та загальної оцінки фінансового стану підприємства.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. В чому полягає сутність фінансового стану підприємства?
2. Основні характеристики фінансового стану підприємства.
3. Які складові впливають на фінансовий стан підприємства?
4. Що таке ресурси?
5. Назвати розділи активу і пасиву балансу.
6. Методи аналізу фінансового стану.
7. Інші крім балансу можливі джерела інформації для аналізу фінансового стану.

План семінару:

1. Основні напрями аналізу фінансового стану підприємства

2. Інформаційне забезпечення аналізу фінансового стану підприємства

3. Горизонтальний та вертикальний аналіз балансу

4. Вплив фінансового стану підприємства на фінансові позиції підприємства на ринку капіталів

Для підготовки до семінарського заняття пропонуються теми рефератів, доповідей, презентацій

1. Зміст і поняття фінансової звітності.
2. Основні джерела інформації для фінансового аналізу
3. Структура активу і пасиву балансу
4. Характеристика і особливості форм бухгалтерської звітності
5. Взаємозв'язок між фінансовими звітами підприємства.
6. Назвати основні фінансові коефіцієнти
7. Перерахувати методи аналізу фінансового стану
8. Фактори негативного і позитивного впливу на фінансовий стан

Форми контролю знань – обговорення питань, доповідей, рефератів; презентація виконаних завдань, розв’язання вправ, тестування тощо.

План практичного заняття

Мета і завдання практичного заняття узагальнити теоретичні знання та набути навики практичної роботи щодо аналізу фінансового стану на основі балансу; засвоїти національні стандарти бухгалтерського обліку стосовно характеристики основних форм фінансової звітності; на основі теоретичних знань набути практичні навички щодо побудови аналітичних таблиць з метою виявлення зміни статей балансу за певний період та її оцінки.

Зміст практичної роботи:

1. Здійснити горизонтальний аналіз балансу.
2. Здійснити вертикальний аналіз балансу.
3. Проаналізувати зміну складу необоротних активів.
4. Проаналізувати зміну складу оборотних активів.
5. Зробити висновки за результатами дослідження.

Завдання 1. На основі даних балансу з річних бухгалтерських звітів підприємств побудувати аналітичну таблицю, в якій абсолютні балансові показники необхідно доповнити відносними, розрахувати питому вагу статей активу балансу та оцінити їхню зміну. Проаналізувати зміни складу необоротних та оборотних активів за досліджуваний період. Заповнити аналітичну таблицю, зробити відповідні висновки і пропозиції.

Таблиця 1

Аналіз структури майна

Показники	На початок року	На кінець звітного періоду	Зміна (+,-)
I.Всього майна (валюта балансу), в тому числі:			
1.Необоротні активи: - в сумі; - в % до вартості майна			
2.Оборотні активи: - в сумі; - в % до вартості майна з них:			
2.1.Матеріальні оборотні активи: - в сумі; - в % до оборотних активів			
2.2.Грошові кошти і поточніі фінансові			

вкладення: - в сумі; - в % до оборотних активів			
2.3.Кошти в розрахунках та інші активи: - в сумі; - в % до оборотних активів			
2.4.Витрати майбутніх періодів: - в сумі; - в % до оборотних активів			
3.Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття			

Завдання 2. На основі даних балансу з річних бухгалтерських звітів підприємств побудувати аналітичну таблицю, в якій абсолютні балансові показники необхідно доповнити відносними, розрахувати питому вагу статей пасиву балансу та оцінити їхню зміну. Проаналізувати зміни у складі власного і залученого (позиченого) капіталу за досліджуваний період. Заповнити аналітичну таблицю, зробити відповідні висновки і пропозиції.

Таблиця 2

Аналіз капіталу

Показники	**На початок року**	**На кінець звітного періоду**	**Зміна (+, -)**
I.Всього капіталу, в тому числі:			
1.Власний капітал: - в сумі; - в % до вартості капіталу			
2.1.Наявність власного оборотного капіталу			
3.Позичений капітал: - в сумі; - в % до вартості капіталу в тому числі:			
3.1.Довготермінові позики: - в сумі; - в % до позикового капіталу			
3.2.Короткотермінові позики: - в сумі; - в % до позикового капіталу			

3.3.Кредиторська заборгованість та інші розрахунки: - в сумі; - в % до позикового капіталу			

Методичні поради до виконання практичного завдання

На підставі аналітичного балансу проводять аналіз майна, а також виділяють у валюті балансу оборотні і необоротні активи. Загальна вартість майна підприємства рівна підсумку балансу. Вартість необоротних активів дорівнює підсумку розділу I активу балансу.

Вартість оборотних активів – це підсумок розділу II і III активу балансу.

В складі оборотного капіталу виділяють матеріальний оборотний капітал та грошовий (грошові кошти, поточні фінансові інвестиції), а також кошти в розрахунках, витрати майбутніх періодів, інші оборотні активи, що відображено в таблиці 2.1. Таблиця складена на основі балансу, поданого в кінці даної теми (перед тестовими завданнями).

Таблиця 2.1

Аналіз стану майна підприємства

Показники	**На початок періоду**	**На кінець періоду**	**Відхилення (+;-)**
1. Всього майна, тис.грн.	26995	87579	+ 60584
2. Необоротні активи, тис.грн.	170	221	+ 51
- в % до вартості майна	0,63	0,25	- 0,38
3. Обороті активи, тис.грн.	26825	87358	+ 60533
- в % до вартості майна, з них: а) запаси, тис.грн.	99,37 21775	99,75 53332	+ 0,38 +31557
-в % до оборотних активів	81,17	61,05	-20,12
б) грошові кошти, тис. грн.	794	1344	+550
- в % до оборотних активів	2,96	1,54	-1,42
в) кошти в розрахунках, тис. грн.	4170	32384	+ 28214
- в % до оборотних активів	15,5	37,1	+ 21,6
г) інші оборотні активи, тис. грн.	86	298	+ 212
- в % до оборотних активів	0,32	0,34	+ 0,02

Висновок:

З даних таблиці видно, що загальна вартість майна підприємства, включаючи грошові кошти і кошти в розрахунках, збільшилась на 60584 тис. грн. В складі майна на початок звітного періоду мобільні кошти складають 99,37%. За звітний період вони збільшилися на 60533 тис. грн., а їх питома вага у вартості майна підприємства досягла 99,75%. Значного росту досягли виробничі запаси, їх вартість збільшилася на 31557 тис. грн. Однак на звітну дату їх питома вага у вартості оборотних коштів зменшилася в порівнянні з початком звітного періоду на 20,12% і складає 61,05%.

Грошові кошти і короткотермінові цінні папери на звітну дату складають 1344 тис. грн., їх питома вага 1,54% всіх вкладень підприємства в оборотні кошти. Таким чином, на кінець звітного періоду 37,1% оборотного капіталу вилучено в дебіторську заборгованість, що більше як в два рази в порівнянні з початком звітного періоду (на початок звітного періоду це складає 15,5%).

Збільшення дебіторської заборгованості може негативно вплинути на платіжно-розрахункову дисципліну з кредиторами і погіршити фінансовий стан підприємства.

З фінансової точки зору структура оборотних коштів дещо погіршилась, хоч і їх можлива ліквідність не значно підвищилась (грошові кошти збільшилася на 550 тис. грн.). Основні кошти або імобілізовані збільшилися за звітний період на 51 тис. грн. (30% = 51:170*100%). За той час оборотні кошти збільшилися на 60533 тис.грн., що складає 226% = 60533/26825*100%. Це по ймовірності повинно визначити тенденцію до прискорення оборотності оборотного капіталу підприємства.

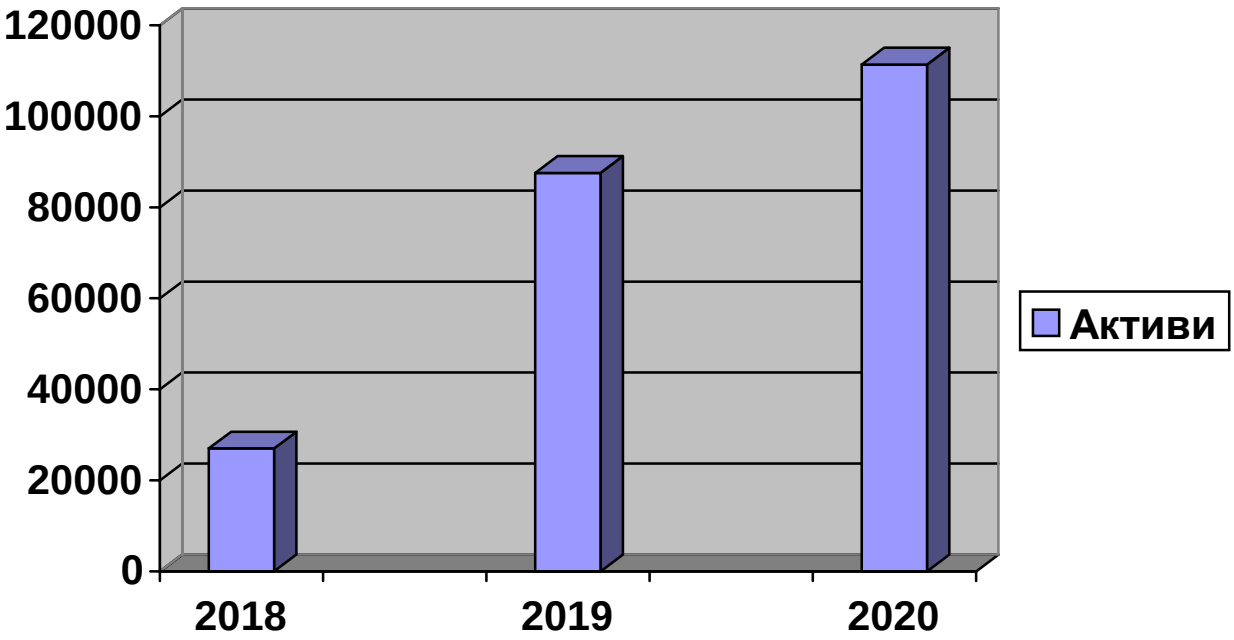

Рис. 2.1. Динаміка активів ВАТ «Фармація» у звітних р.р., тис грн.

Дамо характеристику виробничому потенціалу підприємства (основні кошти і запаси). На початок звітного року вони складали 21945 тис.грн. (170+21775) або 81,3% всіх активів (вартості майна) (21945/26995*100% = 81,3%). На кінець звітного періоду вони складали 53553 тис.грн. (221+53337=53553), або 61,1% (43703/87579*100%).

Тенденція зниження питомої ваги не бажана. Оскільки вказує на зниження виробничих можливостей підприємства.

Оцінка структури капіталу.

Формування активів підприємства здійснюється за рахунок власного і залученого капіталу, співвідношення яких розкриває сутність його фінансового стану. При аналізі визначають наявність власного оборотного капіталу як різницю між власним і прирівненим до нього капіталом та необоротними активами.

За даними звітного балансу підприємства наявність власного оборотного капіталу визначається так:

дані підсумку I розділу пасиву балансу "Власний капітал" додають до підсумку II розділу пасиву "Довгострокові зобов'язання і забезпечення" (а саме забезпечення виплат персоналу і цільове фінансування; якщо є доходи майбутніх періодів, то теж вони прирівнюються до власного капіталу) віднімають підсумок I розділу активу балансу "Необоротні активи".

За даними балансу на початок звітного періоду наявність власних оборотних коштів (капіталу) складає 10104 тис грн. (10274-170); на кінець звітного періоду - 46775 тис грн. (46996-221). Наявність власних оборотних коштів (капіталу) за звітний період збільшилася на 36671 тис грн. Після цього при аналізі необхідно визначити, яка ж питома вага оборотних активів (капіталу) (р. II активу балансу) покривається власними коштами. Для цього слід наявність власного оборотного капіталу поділити на підсумок р. II активу балансу ("оборотні активи") відповідно на початок і кінець звітного періоду.

За даними балансу:

- на початок року питома вага складає 46,4% (10104:21775);
- на кінець звітного періоду - 87,7% (946775:53332).

Це означає, що за рахунок наявності власних оборотних коштів (капіталу) на початок року покривалося тільки 46,4% запасів, а на кінець року – частка цього джерела в матеріальному оборотному капіталі збільшилася майже в два рази і складає 87,7%.

Залучений капітал відображається у розділі II і III пасиву балансу. Так, у розділі II пасиву балансу відображаються довготермінові фінансові зобов'язання. Довготерміновий залучений капітал є джерелом покриття I

розділу активу балансу, тобто дані кредити і позики використовуються на капітальні вкладення, довготермінові фінансові вкладення.

У ІІІ розділі пасиву балансу відображаються короткотермінові банківські кредити, короткотермінові позичкові кошти і короткотермінові кредити та позики, не погашені в термін, які є джерелом покриття як правило ІІ розділу активу балансу. Крім цього, у ІІІ розділі пасиву балансу відображаються залучені кошти кредиторів.

При аналізі визначають зміну за цими статтями за звітний період, а також їх питому вагу до вартості капіталу підприємства.

Таблиця 2.2

Аналіз капіталу

Показники	**На початок періоду**	**На кінець періоду**	**Відхилення (+;-)**
1.Всього капіталу, в т. ч.:	26 995	87 579	+60 584
2.Власний капітал, тис. грн.	10 274	46 996	+36 722
- в % до майна 2.1.Наявність власного оборотного капіталу, тис. грн.	38,1 10 104	53,7 46 775	+15,6 +36 671
- в % до власних коштів	98,3	99,5	+1,2
3.Залучений капітал, тис. грн.	16 721	40 583	+23 862
- в % до майна, з них:	61,9	46,3	-15,6
3.1.Довготермінові позики, тис. грн.	-	-	-
- в % до позиченого капіталу	-	-	-
3.2.Короткотермінові позики, тис. грн.	3966	-	-3966
- в % до позиченого капіталу	23,7	-	-23,7
3.3.Кредиторська заборгованість, тис. грн.	12755	40583	+27 828
- - в % до позиченого капіталу	76,3	100	+23,7

За даними таблиці можна зробити висновок:

при загальному збільшенні вартості майна на 60584 тис.грн., його зростання за рахунок власного капіталу складає 36 722 тис.грн., або 60,6% (36 722 : 60 584*100%), за рахунок залученого капіталу –23 862 тис.грн., або 39,4% (23 862 : 60 584*100%).

Це позитивно характеризує фінансову сталість підприємства. Однак, якщо залучені кошти кредиторів збільшилися на 27 828 тис. грн., а наявність грошових коштів і цінних паперів лише на 550 тис.грн., то це свідчить, що ріст короткотермінових позичкових зобов'язань пояснюється погіршенням платоспроможності підприємства.

Кредиторська заборгованість підприємства збільшилася на 27 828 тис.грн., що становить майже половину росту загальної суми капіталу аналізованого підприємства і свідчить про високу залежність від зовнішніх джерел фінансування.

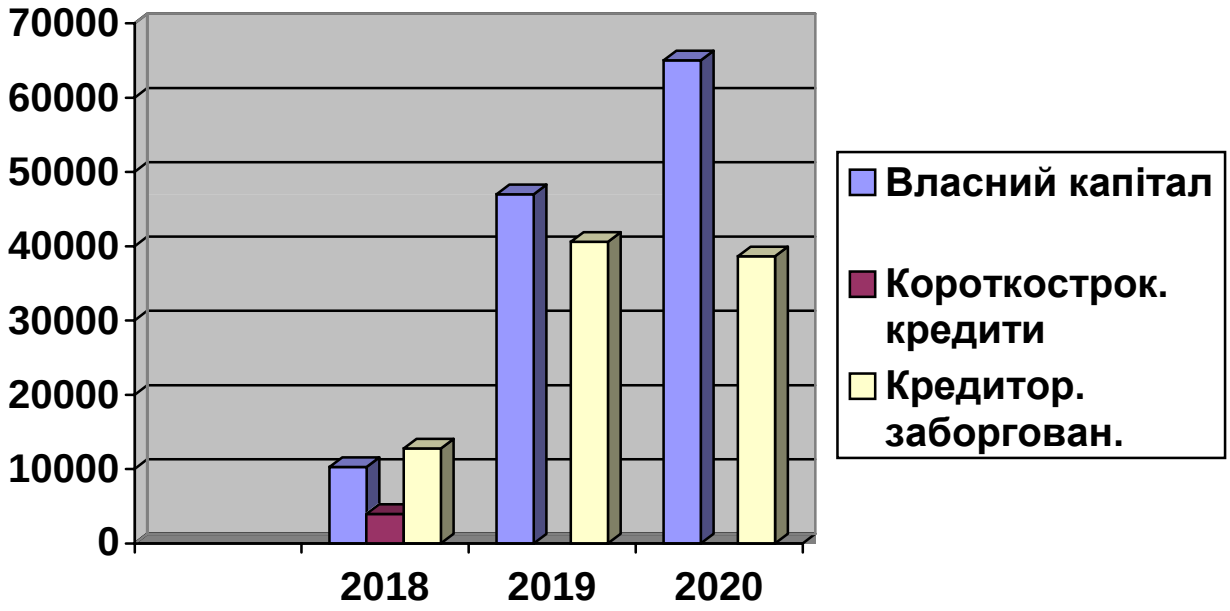

Рис. 2.2. Динаміка капіталу ВАТ «Фармація» у звітних р.р., тис грн.

		КОДИ		
	Дата (рік, місяць, число)		01	01
Підприємство ВО «Фармація»	за ЄДРПОУ			
Територія	за КОАТУУ			
Організаційно-правова форма господарювання ВАТ	за КОПФГ			
Вид економічної діяльності Виготовлення медичних препаратів	за КВЕД			
Середня кількість працівників[1]				
Адреса, телефон м. Львів, вул. Промислова, 279				
Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака				
Складено (зробити позначку «v» у відповідній клітинці):				
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку				
за міжнародними стандартами фінансової звітності				

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 20 р.

Форма № 1 Код за КУД 1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду

1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000		
первісна вартість	1001		
накопичена амортизація	1002		
Незавершені капітальні інвестиції	1005		
Основні засоби	1010	170	221
первісна вартість	1011	4439	4628
знос	1012	4269	4407
Інвестиційна нерухомість	1015		
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		
інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	**1095**	**170**	**221**
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	21775	53332
Поточні біологічні активи	1110		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	4169	32149
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130		
з бюджетом	1135		
у тому числі з податку на прибуток	1136		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1	235
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165	794	1344
Витрати майбутніх періодів	1170		
Інші оборотні активи	1190	86	298
Усього за розділом II	**1195**	**26825**	**87358**
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	**1200**		
Баланс	**1300**	**26995**	**87579**
Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований капітал	1400	6408	17551
Капітал у дооцінках	1405		
Додатковий капітал	1410		40
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420		
Неоплачений капітал	1425	( )	( )
Вилучений капітал	1430	( )	( )

Усього за розділом I	**1495**	**6408**	**17591**
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510		
Інші довгострокові зобов'язання	1515		
Довгострокові забезпечення	1520	130	218
Цільове фінансування	1525	3736	29187
Усього за розділом II	**1595**	**3866**	**29405**
III. Поточні зобов'язання і забезпечення Короткострокові кредити банків	1600	3966	
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615	7185	20287
розрахунками з бюджетом	1620	216	9060
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625	539	1179
розрахунками з оплати праці	1630	1126	2717
Поточні забезпечення	1660		
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690	3689	7340
Усього за розділом III	**1695**	**16721**	**40583**
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	**1700**		
Баланс	**1900**	**26995**	**87579**

❖ ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1.Загальні вимоги до складання фінансової звітності регулюються :

1. НП(С)БО 1;
2. Мінфіном;
3. Кабінетом міністрів;
4. ДПС України.

2. Баланс – звіт за допомогою якого аналізується:

1. фінансовий стан підприємства;
2. фінансовий стан підприємства, обсяг активів, зобов'язань і власний капітал;
3. стан ліквідності активів та пасивів;
4. зобов'язання і власний капітал.

3. Актив балансу складається з розділів:

1. одного;
2. двох;
3. трьох;
4. п'яти.

4. Активи представляють собою:

1. грошові кошти підприємства;
2. фінансові ресурси;

3. необоротні та оборотні активи;
4. наявні ресурси підприємства, в які інвестовані фінансові ресурси.

5. Необоротні активи мають назву:

1. іммобілізовані активи;
2. основні засоби;
3. незавершене будівництво;
4. довгострокові зобов'язання.

6. Оборотні активи мають назву:

1. іммобілізовані активи;
2. мобільні активи;
3. кредиторська заборгованість;
4. залучені кошти.

7. В пасиві балансу відображаються:

1. зобов'язання підприємства;
2. поточні фінансові інвестиції;
3. джерела фінансування коштів підприємства;
4. заборгованість підприємства дебіторам.

8. Аналіз фінансового стану підприємства на основі інформації, що приведена в балансі передбачає оцінку:

1. зобов'язань та обсягу власного капіталу;
2. обсягу власного капіталу;
3. активів, зобов'язань та власного капіталу;
4. активів.

9. Звіт про фінансові результати складається з такої кількості розділів:

1. трьох;
2. чотирьох;
3. п'яти;
4. двох.

10. Валовий прибуток від основної діяльності розраховується шляхом віднімання від:

1. чистого прибутку витрат на реалізовану продукцію;
2. виручки собівартості реалізованої продукції;
3. виручки суми прямих витрат;
4. затрат на виробництво суми амортизації.

11. Другий розділ Звіту про рух грошових коштів містить інформацію про:

1. грошові потоки підприємства, зумовлені інвестиційною діяльністю;
2. грошові потоки підприємства, зумовлені операційною діяльністю;
3. грошові потоки підприємства, зумовлені фінансовою діяльністю;
4. сукупний дохід.

12. Чистий прибуток розраховують як різницю між:

1. виручкою від реалізації і витратами;
2. виручкою від реалізації і сумою амортизації;

3. фінансовим результатом до оподаткування і податком на прибуток;
4. валовим прибутком і затратами.

13. Третій розділ Звіту про фінансові результати характеризує:

1. прибутки і збитки підприємства;
2. обсяг одержаного валового прибутку;
3. виручку від реалізації;
4. елементи операційних витрат.

14. Звіт про рух грошових коштів поділяється на:

1. два розділи;
2. три розділи;
3. чотири розділи;
4. п’ять розділів.

15. До Звіту про рух грошових коштів не включаються:

1. одержання та погашення позик;
2. негрошові операції;
3. емісія акцій;
4. викуп акцій власної емісії.

16. Власний капітал підприємства розраховується як:

1. підсумок активу балансу;
2. підсумок пасиву балансу;
3. різниця між активом і пасивом балансу;
4. різниця між вартістю майна (актив балансу) і борговими зобов’язаннями.

17. Власний капітал підприємства розміщений у:

1. першому розділі пасиву балансу;
2. першому розділі активу балансу;
3. третьому розділі Звіту про рух грошових коштів;
4. другому розділі пасиву балансу.

18. Суть фінансового стану підприємства полягає у його можливостях:

1. погасити кредиторську заборгованість;
2. погасити дебіторську заборгованість;
3. своєчасно розраховуватись з банками по власних зобов’язаннях;
4. самостійно фінансувати власну діяльність.

19. Основною метою аналізу фінансового стану підприємства є:

1. створення необхідних передумов його функціонування в поточному періоді та на перспективу, розкриття невикористаних резервів, оцінці можливостей виконання власних зобов’язань;
2. забезпечити постійне надходження грошових коштів;
3. своєчасно погашати заборгованість перед бюджетними фондами;
4. підвищення рентабельності його діяльності.

20. Визначення поняття інвестиційна діяльність наведено у НП(С)БО:

1. №2 "Баланс";
2. №4 "Звіт про рух грошових коштів";

3. №3 "Звіт про фінансові результати";
4. правильна відповідь відсутня

❖ КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ І ЗАВДАННЯ

1. Дайте тлумачення поняття «фінансовий стан».
2. Дайте тлумачення поняття «Баланс».
3. Структура балансу.
4. Охарактеризуйте актив балансу.
5. Охарактеризуйте пасив балансу.
6. Склад необоротних активів підприємства.
7. Склад оборотних активів підприємства.
8. Завдання аналізу майна підприємства.
9. Методи аналізу майна підприємства.
10. Аналіз динаміки майна підприємства.
11. Аналіз структури майна підприємства.
12. Мета аналізу стану та використання оборотних активів підприємства.
13. Аналіз структури оборотних коштів.
14. Які коефіцієнти використовуються при аналізі оборотних активів?
15. Мета аналізу джерел формування капіталу підприємства.
16. Класифікація капіталу підприємства.
17. Основні джерела інформації для аналізу капіталу підприємства.
18. Методи аналізу капіталу підприємства.
19. Для чого використовують Примітки до фінансової звітності?

❖ Завдання для індивідуальної та самостійної роботи

- ✓ Аналіз динаміки і структури майна підприємства.
- ✓ Основні напрямки покращення використання майна підприємства та оптимізації джерел його формування.
- ✓ Аналіз структури оборотних коштів.
- ✓ Аналіз власних оборотних коштів і джерел їх формування.
- ✓ Коефіцієнтний аналіз оборотних активів.
- ✓ Шляхи вдосконалення управління оборотними коштами.
- ✓ Аналіз складу та ефективності використання активів підприємства.
- ✓ Аналіз та оцінка необоротних і оборотних активів підприємства.

ТЕМА 3. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Основні терміни і поняття. Короткий опис теми.

Фінансова стійкість та фінансова стабільність – важливі характеристики діяльності підприємства.

Механізми фінансової стабілізації:

– оперативний
- тактичний
- стратегічний.

Оперативний механізм фінансової стабілізації – це комплекс заходів, спрямованих на погашення короткострокових зобов'язань підприємства завдяки підвищенню питомої ваги найліквідніших активів, що сприятиме терміновому погашенню поточної заборгованості.

Тактичний механізм фінансової стабілізації – це система заходів, спрямованих на досягнення точки фінансової рівноваги суб'єкта господарювання в наступному періоді. Це збалансованість між майбутнім можливим обсягом власних фінансових ресурсів та обсягом їх споживання.

Стратегічний механізм фінансової стабілізації забезпечується шляхом побудови стійкої моделі економічного зростання. При цьому враховуються:

- коефіцієнт прибутковості реалізованої продукції;
- коефіцієнт капіталізації чистого прибутку;
- коефіцієнт левериджу активів;
- коефіцієнт оборотності активів.

Фінансова стабільність підприємства означає здатність забезпечувати стан фінансової рівноваги при збереженні належного рівня фінансової стійкості, постійно зберігаючи при цьому такий стан в поточному періоді й на перспективу.

Характеристики, за допомогою яких оцінюється фінансова стабільність підприємства:

- фінансова рівновага;
- ресурсна стійкість;
- потенційна стійкість;
- фінансова стійкість;
- стандартна межа фінансової стійкості.

Фінансова стійкість підприємства – це здатність суб'єкта господарювання функціонувати і розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів і пасивів у мінливому внутрішньому та зовнішньому середовищі, що гарантує

його платоспроможність та інвестиційну привабливість у довгостроковій перспективі в межах допустимого рівня ризику.

Фінансова стійкість підприємства оцінюється шляхом розрахунку абсолютних та відносних показників.

Абсолютна фінансова стійкість оцінюється наявністю власних оборотних коштів підприємства. Для розрахунку показника абсолютної фінансової стійкості використовують дані бухгалтерського балансу. При цьому від підсумку розділу II активу балансу віднімають підсумок розділу III пасиву балансу, тобто

$$ВОК = IIр.АБ – IIIр.ПБ$$

Суть цього показника полягає в тому, що він відображає суму поточних активів, сформованих за рахунок власного капіталу. Поточні активи на підприємстві формуються за рахунок двох джерел: власного капіталу та короткострокових позикових коштів.

Важливість аналізу власного оборотного капіталу полягає в тому, що він є тим індикатором, який використовується для потреб оцінки фінансового стану та залежності підприємства.

Відносні показники (коефіцієнти) фінансової стійкості:

- коефіцієнт фінансової автономії;
- коефіцієнт фінансової залежності;
- коефіцієнт фінансового ризику;
- коефіцієнт маневрування власного капіталу;
- коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень;
- коефіцієнт довгострокового залучення коштів;
- коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел;
- коефіцієнт фінансування;
- коефіцієнт покриття;
- коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами.

Є чотири типи фінансової стійкості підприємства:

Перший тип фінансової стійкості означає, що підприємство є високо платоспроможним. Його діяльність не залежить від кредиторів. Його називають абсолютною стійкістю фінансового стану підприємства за якою стійкі запаси менші суми власного оборотного капіталу та кредитів банків під товарно-матеріальні цінності.

Другий тип фінансової стійкості носить назву нормального фінансового стану за якого повністю гарантується платоспроможність суб'єкта господарювання і забезпечується рівність:

$$\sum ЗВ = \sum ВОК + КРт.м.ц.$$

Третій тип фінансової стійкості має назву нестійкий (передкризовий) фінансовий стан за якого має місце порушення платоспроможності, але в той же час, зберігається можливість відновлення рівноваги платіжних засобів платіжних зобов'язань завдяки залученню тимчасово вільних джерел засобів (ДЗ т.в.) в операційний оборот:

$$\sum ЗВ = \sum ВОК + \text{КР т.м.ц.} + \text{ДЗт.в.}$$

Четвертий тип фінансової стійкості носить назву кризового фінансового стану за якого підприємство знаходиться на межі банкрутства, а запаси більші від загальної вартості власних оборотних коштів, кредитів під товарно-матеріальні цінності та залучених тимчасово вільних джерел засобів:

$$\sum ЗВ > \sum ВОК + \text{КРт.м.ц.} + \text{ДЗт.в.}$$

Порядок здійснення маржинального аналізу ґрунтується на вивченні співвідношення між трьома групами економічних показників:

«витрати – обсяг виробництва (реалізації) - прибуток»

Проведення маржинального аналізу потребує дотримання певних умов:

- ✓ необхідність поділу витрат на змінні та постійні;
- ✓ динаміка змінних витрат є пропорційною до обсягу виробництва (реалізації);
- ✓ постійні витрати є стабільними в межах завчасно встановленого обсягу виробництва (реалізації), що базується на показниках виробничої потужності підприємства і попиту на товари;
- ✓ незмінність виробництва й реалізації продукції в досліджуваному періоді, що є однією з передумов незмінності запасів готової продукції.

План семінарського заняття

Мета і завдання семінару: засвоєння теоретичних знань та набуття практичних навиків здобувачів вищої освіти щодо показників оцінки фінансової стійкості підприємства, освоїти методику їх визначення.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Що таке фінансова стійкість?
2. Види механізмів фінансової стабілізації.
3. Що таке фінансова стабільність?
4. Назвати типи фінансової стійкості.
5. Етапи фінансового аналізу фінансової стійкості.

6. Джерела інформації для проведення фінансового аналізу фінансової стійкості.

План семінару:

1. Поняття фінансової стабільності та стійкості суб'єктів підприємницької діяльності
2. Чинники, що регулюють фінансову стійкість суб'єктів діяльності
3. Аналіз показників фінансової стійкості суб'єкта діяльності
4. Типи та запас фінансової стійкості підприємства

Для підготовки до семінарського заняття пропонуються теми рефератів, доповідей, презентацій

1. Поняття фінансової стабільності, її визначальні риси.
2. Показники фінансової стійкості підприємства, методика їх розрахунку.
3. Фінансовий аналіз фінансової стійкості підприємства в сучасних умовах господарювання.
4. Класифікація типів фінансової стійкості суб'єктів економіки.

Форми контролю знань – обговорення питань, доповідей, рефератів; презентація виконаних завдань, розв'язання вправ, тестування тощо.

План практичного заняття

Мета і завдання практичного заняття: узагальнити теоретичні знання та набути навики практичної роботи щодо аналізу фінансової стійкості підприємств та запобігання їх банкрутству.

Зміст практичної роботи:

1. Визначити показники фінансової стійкості підприємства.
2. Проаналізувати динаміку показників фінансової стійкості підприємства.
3. Визначити тип фінансової стійкості підприємства.
4. Розрахувати запас фінансової стійкості підприємства.
5. Зробити висновки за результатами дослідження.

Завдання 1. На підставі даних фінансової звітності провести аналіз основних абсолютних і відносних показників фінансової стійкості підприємства, оцінити їх динаміку. Заповнити аналітичну таблицю, зробити відповідні висновки і пропозиції.

Таблиця 1

Аналіз коефіцієнтів фінансової стійкості

Показники	На початок періоду	На кінець періоду	Відхилення (+;-)
1.Коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталу (автономії).			
2.Коефіцієнт довготермінового залучення позичкових коштів.			
3.Коефіцієнт маневрування власних коштів підприємства.			
4.Коефіцієнт нагромадження амортизації.			
5.Коефіцієнт реальної вартості основних коштів у майні підприємства.			
6.Коефіцієнт реальної вартості основних і матеріальних оборотних коштів у майні підприємства			
7.Коефіцієнт співвідношення чистих мобільних коштів і всіх мобільних коштів підприємства.			

Завдання 2. На підставі даних фінансової звітності провести аналіз основних абсолютних і відносних показників фінансової стійкості підприємства, оцінити їх динаміку. Заповнити аналітичну таблицю, зробити відповідні висновки і пропозиції.

Таблиця 2

Аналіз показників фінансової стійкості підприємства

Показники	На початок року	На кінець звітного періоду	Зміна (+,-)

Завдання 3. На основі одержаних результатів та провівши необхідні узагальнення визначити тип фінансової стійкості аналізованого підприємства.

Методичні поради до виконання практичного завдання

Фінансова стійкість є однією з найважливіших характеристик фінансового стану підприємства, оскільки вказує на можливість забезпечення стабільності його діяльності у майбутньому. Вона пов’язана із загальною фінансовою структурою підприємства, його залежністю від кредиторів та інвесторів. Основними показниками, які характеризують фінансову стійкість підприємства, варто вважати наступні.

1. Коефіцієнт фінансової автономії (незалежності) або концентрації залученого капіталу

Розраховується як відношення суми власних джерел коштів підприємства до загальної вартості його капіталу. Цей показник характеризує частку власності самого підприємства у загальній сумі коштів, інвестованих у його діяльність. Чим більше значення цього показника, тим більш фінансово стійким і незалежним від кредиторів є підприємство. Досить часто цей показник називають коефіцієнтом концентрації власного капіталу.

Вважається позитивним, якщо значення цього коефіцієнта знаходиться в межах від 0,5 до 0,8.

2. Коефіцієнт концентрації залученого (позикового) капіталу

Цей показник є доповненням до коефіцієнта фінансової автономії (незалежності). Сума цих двох коефіцієнтів має дорівнювати одиниці, тобто коефіцієнт концентрації залученого капіталу розраховується як різниця між одиницею (або 100 %) та коефіцієнтом фінансової автономії. Його величина не повинна перевищувати 0,5.

3. Коефіцієнт фінансової залежності

Це обернений показник до коефіцієнта фінансової незалежності. Він показує, яка сума активів припадає на одну гривню власних коштів.

4.Коефіцієнт поточної заборгованості

Розраховується діленням суми короткострокових зобов'язань на загальну величину валюти балансу. Цей показник показує, яку частину активів сформовано за рахунок позикових ресурсів короткострокового характеру.

5.Коефіцієнт маневрування власного капіталу

Показує, яка частина власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності, тобто яку частку вкладено у оборотні активи, а яку капіталізовано. Він розраховується за такою формулою:

$$К_{м.в.к.} = \frac{\text{Власний капітал + Довготермінові пасиви – Необоротні активи}}{\text{Власний капітал}}$$

Вважається, що цей показник повинен перевищувати 0,2.

6. Коефіцієнт участі власних і довготермінових позичених коштів у матеріальних запасах

В чисельнику цього показника сума власного капіталу, довго- та короткотермінових зобов'язань, а в знаменнику – сума запасів. Величина цього коефіцієнта повинна бути вищою від 1,0.

7. Коефіцієнт відношення виробничих активів до вартості майна

В чисельнику цього коефіцієнта сума основних засобів, виробничих запасів, незавершеного виробництва та витрат майбутніх періодів, а в знаменнику – валюта балансу.

8. Коефіцієнт стійкого фінансування

Розраховується як відношення суми власного капіталу та довгострокових зобов'язань до загальної валюти балансу. Він характеризує, яку частину активів балансу сформовано за рахунок стійких джерел. Якщо підприємство не бере довгострокових позик, то величина цього показника дорівнюватиме значенню коефіцієнта фінансової незалежності.

9. Коефіцієнт відношення власного капіталу до необоротних активів (коефіцієнт інвестування)

Цей показник розраховується діленням власного капіталу на суму необоротних активів підприємства. Бажано, щоб його величина перевищувала 0,6.

10. Коефіцієнт стійкості економічного зростання

В чисельнику цього коефіцієнта - чистий прибуток за мінусом дивідендів, а в знаменнику – сума власного капіталу. Вважається що оптимально цей показник має перевищувати 0,18.

11. Коефіцієнт покриття боргів власним капіталом

Розраховується шляхом ділення вартості власного капіталу підприємства на суму усього залученого капіталу.

12. Коефіцієнт фінансового левериджу (фінансового ризику)

Цей коефіцієнт є одним із основних індикаторів фінансової стійкості і розраховується як відношення залученого капіталу до власного. Чим вище

значення цього показника, тим вищий ризик вкладення капіталу у це підприємство.

В практиці проведення аналізу фінансової стійкості підприємств розрахункові коефіцієнти стійкості порівнюють з встановленими нормативами. Відхилення між фактичним їх значенням та нормативом дозволяє оцінювати їх оптимальність, відповідність критеріям фінансової стійкості (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Нормативні значення коефіцієнтів фінансової стійкості підприємства

№ п/п	Назва коефіцієнтів	Орієнтоване нормативне значення
1	Коефіцієнт фінансової автономії	не менше 0,5
2	Коефіцієнт фінансової залежності	не більше 2
3	Коефіцієнт фінансового ризику	не більше 1 (≤ 0,5)
4	Коефіцієнт мобільності власного капіталу	> 0
5	Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	0,4
6	Коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел	0,6

Приведені нормативні значення коефіцієнтів фінансової стійкості є індикативними і тому для кожного підприємства вони не будуть однаковими. Їх величина регулюється видом діяльності підприємства, спеціалізацією, структурою джерел коштів, оборотністю оборотниих активів тощо.

Розрізняють чотири види фінансової стійкості:

1. ***Абсолютна стійкість*** – такий вид фінансової ситуації зустрічається рідко та вказує, що для забезпечення запасів достатньо власного оборотного капіталу; платоспроможність підприємства гарантовано.

2. ***Нормальна стійкість*** – для забезпечення запасів залучають власний капітал та довгострокові кредити і позики; платоспроможність гарантована.

3. ***Передкризовий (критичний) фінансовий стан*** – для забезпечення запасів крім власного оборотного капіталу та довгострокових кредитів і позик залучають короткострокові кредити і позики; платоспроможність порушено, але є можливість її відновити за рахунок скорочення дебіторської заборгованості, прискорення оборотності запасів.

4. ***Кризовий фінансовий стан*** – для забезпечення запасів не вистачає зазначених джерел їх фінансування, підприємству загрожує банкрутство, поновлення запасів відбувається за рахунок коштів, які сформувалися за рахунок уповільнення оборотності кредиторської заборгованості.

Фінансова стійкість підприємства оцінюється шляхом розрахунку абсолютних та відносних показників.

Абсолютна фінансова стійкість оцінюється наявністю власних оборотних коштів підприємства. Для розрахунку показника абсолютної фінансової стійкості використовують дані бухгалтерського балансу. При цьому від підсумку розділу II активу балансу віднімають підсумок розділу III пасиву балансу, тобто

$$ВОК = IIр.АБ – IIIр.ПБ$$

Суть цього показника полягає в тому, що він відображає суму поточних активів, сформованих за рахунок власного капіталу. Поточні активи на підприємстві формуються за рахунок двох джерел: власного капіталу та короткострокових позикових коштів.

При цьому розраховують наявність власного оборотного капіталу і на початок і на кінець року, оцінюючи при цьому динаміку цього показника.

Важливість аналізу власного оборотного капіталу полягає в тому, що він є тим індикатором, який використовується для потреб оцінки фінансового стану та залежності підприємства.

Таблиця 3.2

Розрахунок узагальнюючих показників фінансової стійкості підприємства

№	Показники	Агоритм розрахунку за балансом	РОКИ		Відхилення +, -
			на початок року	на кінець року	
1	2	3	4	5	6
1	Наявність власного оборотного капіталу для формування запасів	Н1 = ряд. (1495 – 1095)			
2	Наявність власного оборотного капіталу, довгострокових кредитів та позик для формування запасів	Н2 = Н1 + ряд. 1595 + (1665 понад 1 рік)			
3	Наявність власного оборотного капіталу, довгострокових, короткострокових кредитів та позик для формування запасів	Н3 = Н2 + ряд. (1600 + 1610)			
4	Запаси	Н4 = ряд. 1100 (1101 + 1102 + 1103 + 1104)			
5	Надлишок (+), нестача (-) власного оборотного капіталу для формування запасів	Е1 = Н1 – Н4			

6	Надлишок (+), нестача (-) власного оборотного капіталу, довгострокових кредитів та позик для формування запасів	Е2 = Н2 – Н4			
7	Надлишок (+), нестача (-) власного оборотного капіталу, довгострокових, короткострокових кредитів та позик для формування запасів	Е3 = Н3 – Н4			
8	Запас стійкості фінансового стану, днів	ЗС = Е3 х 360/ ЧД, де ЧД – ряд. 2000 форми №2			
9	Надлишок (+), нестача (-) джерел фінансування на 1 грн. запасів, рн..	$Д^1$ = Е3 / Н4			
10	Номер типу фінансової ситуації відповідно класифікації	1 або 2 або 3 або 4			

При оцінці фінансового стану потрібно враховувати, що:

1. **якщо Е1, Е2, Е3 > 0 –** абсолютна фінансова стійкість;
2. **якщо Е1 < 0, Е2 > 0, Е3 > 0 –** нормальна фінансова стійкість;
3. **якщо Е1 < 0, Е2 < 0, Е3 > 0 –** нестійке фінансове положення;
4. **якщо Е1 < 0, Е2 < 0, Е3 < 0 –** кризовий фінансовий стан.

Таблиця 3.3

Оцінка стійкості фінансового стану підприємства

Тип сталості	Коефіцієнт забезпеченості запасів	Надлишок (+), нестача (-) коштів, тис. грн.	Запас стійкості фінансового стану, дні	Надлишок (+), нестача (-) коштів на 1 грн запасів, грн
Абсолютний	Н1 : Н4 > 1	Е1 > 0	(Е1 х 360) : ЧД > 0	Е1 : Н4 > 0
Нормальний	Н2 : Н4 = 1	Е2 > 0	(Е2 х 360) : ЧД > 0	Е1 : Н4 > 0
Передкризовий	Н3 : Н4 = 1	Е3 > 0	(Е3 х 360) : ЧД > 0	Е1 : Н4 > 0
Кризовий	Н3 : Н4 < 1	Е3 < 0	(Е3 х 360) : ЧД < 0	Е1 : Н4 < 0

Таблиця 3.4

Розрахунок коефіцієнтів (показників) фінансової стійкості підприємства

Показники	**Зміст показника**	**Оптимальне значення**	**Алгоритм розрахунку за балансом**
Коефіцієнт економічної незалежності (автономії,	Характеризує частку власного капіталу		

концентрації власного капіталу)		≥ 0,5	ряд. 380 ряд. 640
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	Характеризує ступінь участі позикового капіталу у формуванні активів	≤ 0,5	ряд.(430+480+620+630) ряд.640
Коефіцієнт фінансової незалежності	Характеризує ступінь залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування	< 2,0	ряд.640 ряд.380
Коефіцієнт фінансування	Показує, яка частка діяльності підприємства фінансується за рахунок власного капіталу	> 1,0	ряд.380 ряд.(430+480+620+630)
Коефіцієнт заборгованості (співвідношення позикового і власного капіталу, фінансового ризику)	Показує, яка частка діяльності підприємства фінансується за рахунок позикового капіталу	< 1,0	ряд.(430+480+620+630) ряд.380
Коефіцієнт забезпеченості запасів	Характеризує, яка частка запасів фінансується за рахунок власного капіталу	> 0,8	ряд.(260+270 до1р -620-430 до 1 року-630до1 р)) ряд.(100+110+120+130+140)
Коефіцієнт забезпеченості товарів	Показує, яка частка товарів фінансується за рахунок власного капіталу	> 0,5	ряд.(260+270 до1р - 620-430 до 1 р. - 630 до1 р) ряд. 140
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів	Показує, яка частка оборотних активів фінансується за рахунок власного капіталу	>0,5	ряд.(260+270 до1р -620-430 до 1 року-630до1 р) ряд. (260+270 до 1 р)
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів	Характеризує частку вартості основних запасів у валюті балансу	0,3-0,5	ряд.030 ряд.280
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів і запасів у валюті балансу	Характеризує частку вартості основних засобів запасів у валюті балансу	0,8	ряд.(030+100+110+120+130+140) ряд. 280
Коефіцієнт маневреності	Показує, яка частка власного капіталу вкладена у найбільш	≥0,5	ряд.(260+270 до1р -620-430 до 1 року-630до1 р) ряд. 380

	мобільні активи		
Коефіцієнт довготермінового залучення коштів	Характеризує, яка частка діяльності підприємства фінансується за рахунок залучення довгострокових кредитів і позик	_	ряд.(480+430 понад 1р+ +630 понад 1 р) ряд.(380+480+430 понад 1 р+ 630 понад 1 р)
Коефіцієнт інвестування	Характеризує, яка частка основних засобів фінансується за рахунок власного капіталу	_	ряд.380 ряд.030
Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу	Характеризує частку запасів у власному капіталі, обмежує свободу маневру власним капіталом	_	ряд.(100+110+120+130+140) ряд. (260+270 до 1 р-620-430 до 1 р-630 понад 1 р.)
Коефіцієнт покриття запасів	Показує, скільки припадає «нормальних» джерел фінансування на 1 грн запасів	_	ряд.(380-080+480+430 понад 1р+630 понад1р +500+510) ряд.(100+110+120+130+140)
Коефіцієнт фінансової стійкості (I)	Характеризує частку стабільних джерел фінансування у їх загальному обсязі	_	ряд.(380+480+430 понад 1 р+630 понад 1р) ряд.640
Коефіцієнт короткостро кової заборгованості	Показує частку короткострокових зобов'язань у загальному їх розмірі	_	ряд.(620+630до1р +430до1р) ряд.430+480+620+630
Коефіцієнт фінансової стійкості (II)	Показує, яка частина поточних зобов'язань може бути погашена власним капіталом	≥1	ряд.380 ряд.620+630до1р+430до1р
Коефіцієнт фінансового левериджу	Свідчить про залежність підприємства від довгострокових зобов'язань	<0,25	ряд.480+430до1р+630до1р ряд.380
Коефіцієнт придатності основних засобів	Свідчить про ступінь зносу основних засобів	_	ряд.030 ряд.031

❖ ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Оперативний механізм фінансової стабілізації – це:

1. комплекс заходів, спрямованих на погашення короткострокових зобов'язань підприємств, завдяки підвищенню питомої ваги найліквідніших активів у загальному їх обсязі;

2. збільшення обсягу надходження прибутків;
3. побудова стійкої моделі економічного зростання;
4. система заходів, спрямованих на досягнення точки фінансової рівноваги суб'єкта господарювання в наступному періоді.

2. Тактичний механізм фінансової стабілізації – це:
1. побудова стійкої моделі економічного зростання;
2. система заходів, спрямованих на досягнення точки фінансової рівноваги суб'єкта господарювання в наступному періоді;
3. здатність забезпечити стан фінансової рівноваги при збереженні належного ступеня фінансової стійкості;
4. забезпечення зростання зовнішніх запозичень.

3. Стратегічний механізм фінансової стабілізації – це:
1. забезпечення стану фінансової рівноваги при збереженні належного ступеня фінансової стійкості;
2. зростання коефіцієнта прибутковості реалізації продукції;
3. побудова стійкої моделі економічного зростання;
4. здатність своєчасно погашати підприємством свої зобов'язання.

4. Фінансова стійкість підприємства означає:
1. постійне зростання прибутковості діяльності;
2. здатність підприємства погашати свої зобов'язання;
3. побудова стійкої моделі економічного зростання;
4. його здатність забезпечувати стан фінансової рівноваги при збереженні належного ступеня фінансової стійкості.

5. Фінансова рівновага підприємства – це:
1. збалансованість, що має місце на підприємстві стосовно обсягів формування та використання власних фінансових ресурсів;
2. тотожність між надходженнями та витрачанням фінансових коштів;
3. беззбиткова діяльність підприємства;
4. збалансованість між власними і залученими фінансовими ресурсами.

6. Ресурсна стійкість означає досягнення збалансованості в структурі:
1. фінансових, трудових і матеріальних ресурсів;
2. трудових і матеріальних ресурсів;
3. фінансових і матеріальних ресурсів;
4. фінансових і трудових ресурсів.

7. Потенційна стійкість підприємства полягає в оцінці його можливості нарощувати обсяги:
1. фінансової діяльності;
2. фінансової та інвестиційної діяльності;
3. операційної, фінансової та інвестиційної діяльності;
4. операційної та фінансової діяльності.

8. В практиці аналізу виокремлюють групи чинників, що регулюють фінансову стійкість підприємства:

1. базові та похідні;
2. базові та деталізуючі;
3. емпіричні, деталізуючі та узагальнюючі;
4. базові, похідні та деталізуючі.

9. До чинників І-го рівня фінансової стійкості відносять:

1. фазу економічного розвитку системи та стадію життєвого циклу підприємства;
2. середній рівень доходів та грошово-кредитна політика;
3. рівень конкуренції та стратегія управління ризиками;
4. рівень інфляції та ціни.

10. Чинники ІІ-го рівня фінансової стійкості є похідними від:

1. розміру прибутку підприємства;
2. І-го рівня;
3. ІІІ-го рівня;
4. усі відповіді правильні.

11. Завдяки досягненню пропорційності між коефіцієнтами прибутковості та фінансової стійкості досягається:

1. фінансова стабільність підприємства;
2. зростання рентабельності;
3. зростання ринкової ціни підприємства;
4. можливість погашення зобов'язань підприємства.

12. Чинники ІІІ-рівня фінансової стійкості відносять до групи:

1. стратегічних;
2. базових;
3. похідних;
4. деталізуючих.

13. Зовнішнім чинником регулювання фінансової стійкості є рівень інфляції, який призводить до:

1. зменшення обсягу чистого прибутку;
2. збільшення обсягу чистого прибутку;
3. збиткової діяльності підприємства;
4. прибуткової діяльності підприємства.

14. Абсолютна фінансова стійкість підприємства оцінюється наявністю:

1. сукупного капіталу підприємства;
2. власних обертових коштів підприємства;
3. стійких пасивів;
4. розміром прибуткової діяльності.

15. Суть показника абсолютної фінансової стійкості підприємства полягає в тому, що він відображає:

1. здатність підприємства погашати всі свої зобов'язання;
2. операційну, фінансову та інвестиційну діяльність;
3. суму поточних активів, сформованих за рахунок власного капіталу;

4. зобов’язання підприємства.

16. Коефіцієнт фінансової автономії (незалежності) розраховують як відношення:

1. загального підсумку балансу до підсумку I розділу активу;
2. валюти балансу до підсумку I розділу пасиву;
3. залученого капіталу до власного капіталу;
4. I-го розділу пасиву до валюти балансу.

17. Коефіцієнт фінансової залежності розраховують як відношення:

1. власного капіталу до усього обсягу джерел коштів;
2. усього джерел коштів до власного капіталу;
3. залученого капіталу до власного капіталу;
4. власного обертового капіталу до власного капіталу.

18. Коефіцієнт фінансового ризику засвідчує про сформоване співвідношення між обсягом:

1. власного капіталу і залучених коштів;
2. обертового капіталу і залучених коштів;
3. залученого капіталу та власного капіталу;
4. власного капіталу й усіма джерелами коштів.

19. Коефіцієнт маневрування власного капіталу, це співвідношення між:

1. всіма джерелами коштів та власним капіталом;
2. залученим та власним капіталом;
3. власним капіталом та власним обертовим капіталом;
4. власним обертовим капіталом та власним капіталом.

20. Обсяг власного капіталу підприємства відображають у розділі балансу:

1. I пасиву;
2. I активу;
3. II пасиву;
4. IV пасиву.

21. Обсяг власного оборотного капіталу підприємства є розрахунковим показником, який показує ту частину власного капіталу підприємства, яка є:

1. власністю кредиторів;
2. джерелами покриття його поточних активів;
3. мобільною;
4. власністю підприємства.

22. Суть коефіцієнта покриття довгострокових вкладень полягає в тому, що він дає можливість встановити, яка частина основних засобів та інших необоротних активів:

1. є власністю кредиторів;
2. запозичена підприємством;
3. профінансована зовнішніми інвесторами;
4. усі відповіді правильні.

23. Перший тип фінансової стійкості означає, що підприємство:
1. неплатоспроможне;
2. запаси і витрати менші одиниці;
3. має коефіцієнт автономії 0,5;
4. високо платоспроможне.

24. Другий тип фінансової стійкості носить назву:
1. нормального фінансового стану підприємства;
2. нестійкого фінансового стану підприємства;
3. кризового фінансового стану;
4. абсолютного фінансового стану.

25. Третій тип фінансової стійкості підприємства забезпечується за умови:
1. $\sum ЗВ = \sum ВОК$ + КР т.м.ц.;
2. $\sum ЗВ = \sum ВОК$ + КР т.м.ц. +ДЗ т.в.
3. НВ+ ВМП $\leq \sum ВОК$;
4. $\sum ЗВ > \sum ВОК$ + КР т.м.ц. + ДЗ т.в.

26. Поріг рентабельності розраховується як відношення:
1. обсягу змінних витрат до питомої ваги маржинального доходу у виручці;
2. маржинального доходу до обсягу змінних витрат;
3. обсягу постійних витрат до питомої ваги маржинального доходу у виручці;
4. постійних витрат до обсягу прибутку.

❖ КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ І ЗАВДАННЯ

1. Поняття фінансової стійкості підприємства.
2. Роль фінансової стійкості в умовах ринкової моделі господарювання.
3. Інформаційна база для аналізу фінансової стійкості підприємства.
4. Суть аналізу фінансової стійкості підприємства.
5. Основні показники фінансової стійкості підприємства.
6. Назвіть основні види фінансової стійкості.
7. Відносні (часткові) показники (коефіцієнти) фінансової стійкості підприємства.
8. Фінансова стабільність підприємства означає…
9. Фінансова рівновага підприємства.
10. Ресурсна, потенційна та фінансова стійкість підприємства.

❖ Завдання для індивідуальної та самостійної роботи

- ✓ Аналіз і оцінка фінансової стійкості підприємства.
- ✓ Оцінка запасу фінансової стійкості.
- ✓ Типологія фінансової стійкості суб'єктів економіки.

- ✓ Методи дослідження фінансової стійкості підприємства.
- ✓ Оперативний, тактичний та стратегічний механізм фінансової стабілізації.
- ✓ Абсолютні та відносні показники (коефіцієнти) фінансової стійкості
- ✓ Чинники фінансової стійкості І-го, ІІ-го та ІІІ-го рівня.
- ✓ Оцінка запасу фінансової стійкості підприємства.

ТЕМА 4. АНАЛІЗ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ТА ЛІКВІДНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Основні терміни і поняття. Короткий опис теми.

Для загальної оцінки фінансового стану підприємства використовують показники ліквідності та платоспроможності, що характеризують потенційну можливість суб'єкта підприємництва виконувати короткострокові зобов'язання.

Основні завдання фінансової діяльності підприємства:

- своєчасність розрахунків перед контрагентами за поточними фінансовими зобов'язаннями;
- забезпечення обсягів фінансування виходячи з потреб.

Основне джерело інформації для аналізу платоспроможності підприємства та ліквідності його балансу - бухгалтерський баланс.

Ліквідність залежить від наявності на підприємстві оборотних активів, що швидко перетворюються в гроші: грошові кошти, високоліквідні цінні папери.

Ліквідність - здатність підприємства перетворювати цінності в гроші.

Платоспроможність - можливість суб'єкта підприємництва виконувати свої зобов'язання всередині підприємства, перед зовнішніми контрагентами, перед державою.

Залежно від ступені ліквідності статті активу балансу умовно поділяють на чотири групи:

До першої групи (A_1) відносяться абсолютно ліквідні активи (грошові кошти та короткострокові фінансові вкладення).

Другу групу формують активи (A_2), що швидко реалізуються (готова продукція, відвантажені товари й дебіторська заборгованість).

Третя група (A_3) включає активи, що повільно реалізуються (виробничі запаси та незавершене виробництво).

До четвертої групи відносяться основні засоби, нематеріальні активи, довгострокові вкладення та капітальні інвестиції **(A_4).**

Усі пасиви підприємств приводяться залежно від строковості їх погашення в чотири групи:

Перша група ($П_1$) – найбільш термінові зобов'язання (кредиторська заборгованість та кредити банку, по яких наступив термін сплати).

Друга група ($П_2$) – середньострокові зобов'язання (включають короткострокові кредити банку).

Третя група ($П_3$) –довгострокові зобов'язання (довгострокові кредити банку та позики).

Четверта група ($П_4$) – власний капітал підприємства.

Групи активів і пасивів тісно взаємопов'язані (рис. 1)

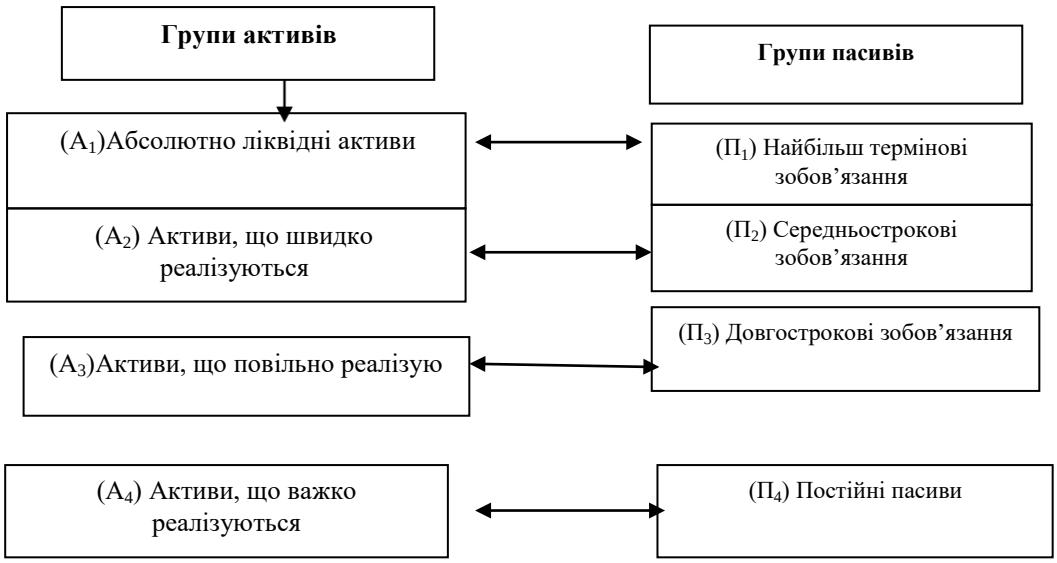

Рис. 1. Взаємозв'язок статей активу та пасиву балансу

План семінарського заняття

Мета і завдання семінару: засвоєння теоретичних знань та набуття навиків практичного застосування одержаних знань щодо аналізу платоспроможності підприємства та ліквідності його балансу.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Що таке ліквідність?
2. Поняття платоспроможності.
3. Що таке групування активів і пасивів підприємства?
4. Групи активів і пасивів.
5. Поняття ліквідності балансу.
6. Показники платоспроможності.
7. Коефіцієнти ліквідності, порядок їх розрахунку

План семінару:

1. ***Поняття платоспроможності, основні риси.***
2. ***Поняття ліквідності балансу.***
3. ***Фінансовий аналіз платоспроможності.***
4. ***Основні показники платоспроможності, методика розрахунку.***
5. ***Формування платіжного балансу підприємства.***

Для підготовки до семінарського заняття пропонуються теми рефератів, доповідей, презентацій

1. Фінансовий аналіз платоспроможності та ліквідності в системі аналізу фінансового стану підприємства.
2. Умови абсолютної ліквідності балансу, їх характеристика
3. Аналіз забезпеченості поточної діяльності підприємства власними оборотними коштами.
4. Платіжний календар, характеристика, методики формування.

Форми контролю знань – обговорення питань, доповідей, рефератів; презентація виконаних завдань, розв'язання вправ, тестування тощо.

План практичного заняття

Мета і завдання практичного заняття: узагальнити теоретичні знання та набути навики практичної роботи щодо аналізу платоспроможності підприємства. Навчитися групувати активи за мірою їх ліквідності та пасиви (зобов'язання) за строковістю їх погашення на аналізованому підприємстві.

Зміст практичної роботи:

1. Визначити показники фінансової стійкості підприємства.
2. Проаналізувати динаміку показників фінансової стійкості підприємства.
3. Визначити тип фінансової стійкості підприємства.
4. Розрахувати запас фінансової стійкості підприємства.
5. Зробити висновки за результатами дослідження.

Завдання 1. На підставі даних фінансової звітності провести аналіз основних показників платоспроможності підприємства, оцінити їх динаміку. Заповнити аналітичну таблицю, зробити відповідні висновки і пропозиції.

Таблиця 1

Аналіз платоспроможності підприємства

Показники	**На початок року**	**На кінець звітного періоду**	**Зміна (+,-)**
1.Запаси			
2.Грошові кошти та поточні фінансові інвестиції			
3. Кошти в розрахунках			
4.Всього оборотних активів			
5. Короткострокові зобов'язання			
6.Загальний коефіцієнт ліквідності			
7.Проміжний коефіцієнт ліквідності			
8. Коефіцієнт абсолютної ліквідності			

Завдання 2. На підставі даних фінансової звітності провести аналіз основних показників ліквідності підприємства, оцінити їх динаміку. Заповнити аналітичну таблицю, зробити відповідні висновки і пропозиції.

Таблиця 2

Аналіз ліквідності балансу

Групи активів	Сума, тис.грн		Групи пасивів	Сума, тис.грн		Платіжний надлишок або нестача, тис.грн	
	на початок року	на кінець року		на початок року	на кінець року	на початок року	на кінець року
А1			П1				
А2			П2				
А3			П3				
А4			П4				

Завдання 3. На підставі даних фінансової звітності згрупувати основні показники ліквідності підприємства, оцінити їх динаміку. Визначити платіжний надлишок або нестачу.
Заповнити аналітичну таблицю, зробити відповідні висновки і пропозиції.

Таблиця 3

Аналіз ліквідності балансу

Актив	На початок періоду	На кінець періоду	**Пасив**	На початок періоду	На кінець періоду	Платіжний надлишок або нестача	
						На початок періоду	На кінець періоду
1. Найбільш ліквідні активи (АГ)			1. Найбільш строкові зобов'язання (П1)				
2. Активи, що швидко реалізуються (А2)			2. Короткострокові пасиви (П2)				
3. Активи, що повільно реалізуються (А3)			3. Довгострокові пасиви (П3)				
4. Активи, що важко реалізуються (А4)			4. Постійні пасиви (П4)				

Методичні поради до виконання практичного завдання

Під час аналізу платоспроможності досліджують загальну суму грошових коштів, яка може бути використана для потреб погашення зобов’язань, а також аналізують стан і рівень кредиторської заборгованості. Рівень платоспроможності підприємства є тим індикатором, який часто слугує для потреб прогнозу можливостей поточної та перспективної фінансової діяльності в межах самого підприємства, а також для потенційних інвесторів - зовнішніх контрагентів. В процесі аналізу досліджують поточну й перспективну платоспроможність.

Ліквідність, як одна з найбільш важливих якісних характеристик діяльності підприємства значною мірою залежить від складу активів в структурі яких є елементи, що мають неоднакову ступінь ліквідності.

Залежно від сформованої ступені ліквідності статті активу балансу умовно поділяють на чотири групи:

Перша група ($А_1$)
Друга група ($А_2$),
Третя група ($А_3$)
Четверта група ($А_4$).

Всі перераховані активи потребують певного періоду часу для реалізації.

Ліквідність кожної з приведеної груп активів залежить від чинників, зокрема: своєчасності відвантаження продукції, попиту на продукцію та її конкурентоспроможність, ціни реалізації, форм розрахунку, місця знаходження покупців та їх платоспроможності, оформлення та швидкості платіжного документообороту в банках, довіри між покупцем і виробником, умов надання кредитів і позик покупцям тощо. Кожний із приведених факторів повинен стати предметом дослідження аналітика.

Фінансовий аналіз активів підприємства при дослідженні ліквідності та платоспроможності підприємства здійснюється одночасно з короткостроковими пасивами. Зважаючи на те, що в складі короткострокових пасивів є зобов'язання різного ступеня строковості, то оцінку ліквідності здійснюють шляхом зіставлення певних елементів активу з елементами пасиву. Усі зобов'язання підприємств приводяться залежно від строковості їх погашення в чотири групи пасивів.

Перша група ($П_1$)
Друга група ($П_2$),
Третя група ($П_3$)
Четверта група ($П_4$).

Від рівня, обсягу та співвідношення груп статей активу та пасиву залежить ліквідність балансу. Зокрема, прийнято вважати баланс абсолютно ліквідним за умови:

$$А_1 \geq П_1;$$
$$А_2 \geq П_2;$$
$$А_3 \geq П_3;$$
$$А_4 \leq П_4.$$

За умови, що перші три нерівності ліквідності виконуються, тобто поточні активи перевищують поточні зобов'язання, то виконується також остання нерівність $А_4 \leq П_4$.

Нерівність $А_4 \leq П_4$ має балансуючий характер і підтверджує, що підприємство має в наявності власні оборотні кошти і може дотримуватись мінімальної умови фінансової стійкості. У випадку, коли одна із трьох нерівностей порушується, то баланс не є абсолютно ліквідним. Якщо ж ліквідність балансу є такою, що в результаті погашення строкових зобов'язань залишаються надлишкові кошти, то їх можна використати для розрахунків з банками, постачальниками тощо.

В процесі проведення фінансовго аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства розраховують відповідні коефіцієнти. Одержані результати дають змогу оцінити ліквідність. Найбільш часто розраховують такі коефіцієнти ліквідності:

коефіцієнт абсолютної ліквідності;
коефіцієнт швидкої (проміжної, суворої) ліквідності;
коефіцієнт поточної ліквідності;

коефіцієнт критичної ліквідності.
Розрахунок приведених коефіцієнтів здійснюється почерговим зіставленням окремих групп активів з короткостроковими пасивами на основі статей бухгалтерського балансу.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності визначається як відношення найбільш ліквідних активів ($А_1$) до поточної кредиторської заборгованості:

Коефіцієнт швидкої (суворої) ліквідності розраховують по обмеженому колу оборотних активів:

Коефіцієнт поточної ліквідності (коефіцієнт покриття) розраховується як відношення обсягу активів до поточних зобов'язань.

Коефіцієнт критичної ліквідності (проміжний коефіцієнт покриття) розраховують за формулою:

$$Кк.л.=А_1 +А_2 + А_3 – ВЗ/ П_1+П_2,$$

де ВЗ – виробничі запаси;

В процесі аналізу поточної ліквідності підприємства досліджують вплив основних факторів, що впливають на рівень цього показника. Найчастіше при цьому приймають до уваги такі чинники:

1. Умови надання та користування комерційним кредом, що часто впливають на співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості. У випадку, коли обертовість дебіторської заборгованості є вищою в порівнянні з кредиторською, то величина коефіцієнта поточної ліквідності може бути нижчою від розрахункової.
2. Управлінська діяльність виробничими запасами. Вміле налагодження взаємозв'язків з постачальниками допомагає встановленню оптимальних запасів сировини, матеріалів, інших статей запасів, що є однією з передумов зниження значення коефіцієнта поточної ліквідності без негативних результатів для фінансового стану підприємства.
3. Оборотність грошових коштів, яка може бути високою або, навпаки – низькою. Прискорення обертовості грошових коштів створює передумови зниження рівня коефіцієнта покриття. В цьому випадку оптимальність ліквідності забезпечується в результаті більш інтенсивного припливу грошових коштів завдяки поточній діяльності.

❖ ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Показники ліквідності та платоспроможності використовують для:

1. загальної оцінки фінансового стану підприємства;
2. встановлення співвідношення між активами та пасивами;

3. розрахунку рентабельності підприємства;
4. оцінки потреб залучених кредитів.

2. Підприємство вважається ліквідним та платоспроможним виходячи з його поточного стану:

1. погашати зобов'язання по всіх боргах;
2. погашати зобов'язання з кредиторами та поточними операціями;
3. прибуткової діяльності;
4. кредитоспроможності.

3. Ліквідність залежить від наявності на підприємстві:

1. основних засобів;
2. оборотних активів;
3. заборгованості перед кредиторами;
4. оборотних активів, що швидко перетворюються на гроші.

4. Суть платоспроможності підприємства визначається його можливостями виконувати свої зобов'язання:

1. всередині підприємства;
2. зовнішніми контрагентами та перед державою;
3. всередині підприємства, зовнішніми контрагентами та перед державою;
4. перед комерційними банками та персоналом.

5. Поточна платоспроможність підприємства дає можливість оцінити:

1. нинішній фінансовий стан;
2. перспективний фінансовий стан;
3. прибуткову діяльність;
4. рівень рентабельності.

6. Перспективна платоспроможність підприємства дає можливість оцінити:

1. стратегію розвитку;
2. можливості виконання зобов'язань суб'єктом підприємницької діяльності на більш віддалений відрізок часу;
3. кредитоспроможність;
4. цільове використання грошових коштів.

7. Ліквідність балансу означає:

1. наявність на підприємстві грошових коштів;
2. можливість погашення короткострокових зобов'язань;
3. покриття підприємством своїх зобов'язань активами, термін погашення яких співпадає зі строками платіжних зобов'язань;
4. що підсумок активу дорівнює підсумку пасиву балансу.

8. Залежно від сформованої ступені ліквідності статті активу балансу умовно поділяють на:

1. дві групи;
2. три групи;
3. залежно від специфіки діяльності підприємства (одна, дві, три);
4. чотири групи.

9. До першої групи активів ліквідності включають:
1. грошові кошти та короткострокові фінансові вкладення;
2. грошові кошти;
3. акції;
4. цінні папери.

10. До другої групи активів ліквідності включають:
1. грошові кошти та виробничі запаси;
2. готову продукцію, відвантажені товари та дебіторську заборгованість;
3. грошові кошти;
4. незавершене виробництво.

11. До третьої групи активів ліквідності включають:
1. цінні папери;
2. виробничі запаси;
3. виробничі запаси та незавершене виробництво;
4. нематеріальні активи.

12. До четвертої групи активів ліквідності відносять:
1. грошові кошти;
2. незавершене виробництво;
3. довгострокові пасиви та основні засоби;
4. основні засоби, довгострокові вкладення, нематеріальні активи та незавершене будівництво.

13. Перша група пасивів, виходячи зі строків погашення зобов'язань включає:
1. кредиторську заборгованість та кредити банку по яких наступив термін сплати;
2. середньострокові зобов'язання до складу яких включають короткострокові кредити банку;
3. довгострокові кредити банку та позики;
4. власний капітал підприємства, що постійно знаходиться в його підпорядкуванні.

14. Друга група пасивів, виходячи зі строків погашення зобов'язань включає:
1. довгострокові кредити;
2. середньострокові зобов'язання до складу яких включають короткострокові кредити банку;
3. власний капітал підприємства;
4. акціонерний капітал.

15. Третя група пасивів, виходячи зі строків погашення зобов'язань включає:
1. короткострокові кредити банків;
2. кредиторську заборгованість;
3. довгострокові кредити банку та позики;

4. власний капітал підприємства.

16. Четверта група пасивів, виходячи зі строків погашення зобов'язань включає:

1. довгострокові кредити банку;
2. короткострокові кредити банку;
3. кредиторську заборгованість;
4. власний капітал підприємства.

17. Баланс вважається абсолютно ліквідним за умови:

1. $A_1 \geq П_1$; $A_1 \geq П_1$; $A_1 = П_1$; $A_1 \leq П_1$
2. $A_2 \geq П_2$; $A_2 \geq П_2$; $A_2 = П_2$; $A_2 \leq П_2$;
3. $A_3 \geq П_3$; $A_3 \leq П_3$; $A_3 \neq П_3$; $A_3 \leq П_3$;
4. $A_4 \leq П_4$. $A_4 \geq П_4$. $A_4 \leq П_4$. $A_4 \geq П_4$.

18. Група активів мінімального ризику включає:

1. грошові кошти, короткострокові цінні папери, дебіторську заборгованість;
2. грошові кошти, короткострокові цінні папери;
3. дебіторську заборгованість, грошові кошти, готову продукцію;
4. дебіторську заборгованість, незавершене виробництво та витрати майбутніх періодів.

19. Група активів малого ступеня ризику включає:

1. короткострокові цінні папери та виробничі запаси;
2. грошові кошти та дебіторську заборгованість;
3. дебіторську заборгованість, запаси, готову продукцію, що користується значним попитом;
4. незавершене виробництво та витрати майбутніх періодів.

20. Група активів середнього ступеня ризику включає:

1. дебіторську заборгованість та готову продукцію;
2. грошові кошти та виробничі запаси;
3. грошові кошти, виробничі запаси та незавершене виробництво;
4. незавершене виробництво та витрати майбутніх періодів.

21. Група активів високого ступеня ризику включає:

1. сумнівну дебіторську заборгованість, важколіквідні запаси готової продукції, неліквіди;
2. незавершене виробництво та готову продукцію;
3. витрати майбутніх періодів та виробничі запаси;
4. сумнівна дебіторська заборгованість та незавершене виробництво.

22. Коефіцієнт абсолютної ліквідності визначається, як відношення:

1. найбільш ліквідних активів до поточних фінансових інвестицій;
2. найбільш ліквідних активів до поточної кредиторської заборгованості;
3. обсягу поточних активів до поточних зобов'язань;
4. обсягу поточних зобов'язань до поточних активів.

23. Суть коефіцієнта абсолютної ліквідності полягає в тому, що отриманий від розрахунку результат дає можливість оцінити:

1. прибутковість підприємства;
2. рентабельність підприємства;
3. яка частина короткострокової заборгованості може бути погашена негайно високоліквідними активами;
4. скільки грошових одиниць припадає на кожну грошову одиницю боргу.

24. Коефіцієнт швидкої (суворої) ліквідності розраховується як відношення:

1. найбільш ліквідних активів до поточних фінансових інвестицій;
2. обсягу поточних активів до поточних зобов'язань;
3. обсягу поточних зобов'язань до поточних активів;
4. обсягу грошових коштів та їх еквівалентів, поточних фінансових інвестицій та дебіторської заборгованості, а також інших оборотних активів до підсумку розділу III пасиву балансу.

25. Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття) розраховується як відношення:

1. поточних активів до поточних зобов'язань;
2. поточних зобов'язань до поточних активів;
3. найбільш ліквідних активів до поточних фінансових інвестицій;
4. найбільш ліквідних активів до поточної кредиторської заборгованості.

26. Величину власного оборотного капіталу визначають як:

1. різницю між сумою короткострокових зобов'язань та обсягом оборотних активів;
2. різницю між обсягом оборотних активів підприємства та сумою короткострокових зобов'язань;
3. підсумок зобов'язань та активів;
4. різницю між четвертим розділом пасиву та першим розділом активу балансу.

27. Рівень забезпеченості поточної діяльності підприємства власними оборотними коштами розраховується, як відношення:

1. обсягу оборотних активів підприємства до суми короткострокових зобов'язань;
2. суми короткострокових зобов'язань до обсягу оборотних активів;
3. обсягу власних оборотних коштів до обсягу оборотних активів;
4. підсумку I розділу активу до підсумку II розділу пасиву балансу.

28. Суть коефіцієнта забезпеченості поточної діяльності підприємства власними оборотними коштами полягає, що за його допомогою характеризується:

1. оборотність активів;
2. рівень ліквідності;
3. прибутковість;
4. частка власного капіталу, що приймала участь у фінансуванні оборотних активів.

29. Маневреність власних оборотних коштів (функціонуючого капіталу) розраховується як відношення обсягу:
1. грошових коштів до суми власного оборотного капіталу;
2. власного оборотного капіталу до суми грошових коштів;
3. власного оборотного капіталу до виробничих запасів;
4. позиченого оборотного капіталу до суми грошових коштів.

30. Коефіцієнт покриття запасів розраховується як співвідношення:
1. власних оборотних коштів до позичених;
2. величини «нормальних» джерел покриття запасів до загального обсягу запасів;
3. грошових коштів до обсягу виробничих запасів;
4. прибутку до обсягу запасів підприємства.

❖ КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ І ЗАВДАННЯ

1. Мета аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства.
2. Класифікація пасивів підприємства залежно від терміну їх сплати.
3. Показники, які характеризують платоспроможність підприємства.
4. Ліквідність активів та терміновість погашення зобов'язань.
5. Порядок розрахунку фінансових коефіцієнтів.
6. Які джерела інформації використовують для аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства?
7. Дайте визначення ліквідності.
8. Напрямки аналізу платоспроможності.
9. Відмінність та взаємозв'язок між ліквідністю та платоспроможністю.
10. Поділ статей активу балансу по ступеню ліквідності.
11. Поділ зобов'язань підприємства по строках погашення.
12. Перелік та порядок розрахунку коефіцієнтів ліквідності.
13. Основні чинники, що впливають на поточну ліквідність підприємства.
14. Загальна оцінка показників власних оборотних коштів підприємства.
15. Маневрування власних оборотних коштів.

❖ Завдання для індивідуальної та самостійної роботи

- ✓ Аналіз платоспроможності та ліквідності в системі аналізу фінансового стану підприємства.
- ✓ Умови абсолютної ліквідності балансу, їх характеристика
- ✓ Французька модель оцінки платоспроможності підприємства.
- ✓ Аналіз забезпеченості поточної діяльності підприємства власними оборотними коштами.
- ✓ Оперативний платіжний календар, сутність, форма методики формування.

ТЕМА 5. АНАЛІЗ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ

Основні терміни і поняття. Короткий опис теми.

Чинники, що регулюють рух грошових потоків суб'єктів підприємництва:

- ✓ а) виручка від реалізації продукції, надання послуг, виконання робіт (дохід, що отриманий підприємством за певний відрізок часу);
- ✓ б) прибуток, як різниця між доходами від реалізації та витратами, пов'язаними з реалізацією продукції (виконаними роботами, наданими послугами).

Потік коштів визначається як різниця між отриманими та виплаченими підприємством коштами за аналізований період часу.

Основне завдання фінансового аналізу грошових потоків – встановити причини порушення співвідношення між припливом і відтоком грошового капіталу, оцінити можливості розв'язання проблеми нестачі (надлишку коштів).

Аналіз грошових потоків підприємства найбільш доцільно проводити в розрізі видів діяльності:

- ✓ операційна (основна)
- ✓ інвестиційна
- ✓ фінансова

Надходження (притік) грошових коштів від основної діяльності тісно пов'язане з реалізацією продукції (виконаних робіт, наданих послуг), вчасним поверненням коштів дебіторами, обсягом одержаного операційного прибутку, розміром нарахованої амортизації, можливостями отримання для потреб підприємства кредитів банку, надходженням грошей від вищестоячих та благодійних організацій тощо.

Напрямки відтоку грошових коштів у зв'язку з основною діяльністю можуть бути пов'язані з обслуговуванням зобов'язань та виплатою відсотків по кредитах, відрахуванням на утримання соціальної сфери, зарплатою, придбанням сировини та матеріалів, витратами на незавершене виробництво, справлянням податків і ін.

Рух грошових коштів у зв'язку з інвестиційною діяльністю може бути зумовлений придбанням або продажем довгострокових активів та витратами на капітальне будівництво.

Фінансова діяльність підприємства, що стосується припливу та відтоку грошей тісно корелює з виплатою кредитів, дивідендів та паїв, а також із затратами по отриманню кредитів та емісією акцій.

В процесі аналізу грошових коштів підприємства може бути використано два методи розрахунку: прямий та непрямий.

Прямий метод аналізу руху грошових коштів базується безпосередньо на рахунках підприємства. Його запровадження дає можливість охарактеризувати джерела надходжень та напрямки відтоку грошових активів, що слугує основою прийняття управлінських рішень, які стосуються оцінки достатності наявних грошей для погашення поточних зобов'язань, встановлення доцільності вилучення їх за межі аналізованого підприємства, а також розрахувати оптимальність зв'язку між обсягом реалізованої продукції та сумою грошових надходжень за звітний період.

Використання **непрямого методу** розрахунку базується на аналізі статей балансу та Звіту про фінансові результати та взаємозв'язку між чистим прибутком та змінами в статях активу й пасиву балансу в аналізованому періоді. При цьому приймають до уваги основну, інвестиційну та фінансову діяльність підприємства. Механізм розрахунку руху грошового капіталу суб'єкта підприємницької діяльності дещо складніший та має свою специфіку й особливості. Зокрема, по основній діяльності до розрахунку приймається чистий прибуток, тобто прибуток, одержаний від операційної діяльності за мінусом податку на прибуток.

План семінарського заняття

Мета і завдання семінару: засвоєння теоретичних знань та набуття навиків практичного застосування одержаних знань щодо аналізу грошових потоків підприємства.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Що таке грошовий потік?
2. Які види діяльності може провадити підприємство?
3. Що таке ресурси?
4. Надходження і витрачання грошових коштів від діяльності підприємства.
5. Етапи організації фінансового аналізу на підприємстві.
6. Джерела інформації для проведення фінансового аналізу грошових потоків.

План семінару:

1. Види грошових потоків, їх характеристика
2. Основні показники для аналізу грошових потоків
3. Аналіз рузу грошових коштів в результаті операційної діяльності
4. Аналіз рузу грошових коштів в результаті фінансової діяльності
5. Аналіз рузу грошових коштів в результаті інвестиційної діяльності
6. Прогнозування грошових потоків

Для підготовки до семінарського заняття пропонуються теми рефератів, доповідей, презентацій

1. Зміст і структура Звіту про рух грошових коштів.
2. Мета аналізу грошових потоків.
3. Операційна діяльність підприємства.
4. Інвестиційна діяльність підприємства.
5. Фінансова діяльність підприємства.
6. Методика аналізу забезпеченості підприємства грошовими коштами.

Форми контролю знань – обговорення питань, доповідей, рефератів; презентація виконаних завдань, розв'язання вправ, тестування тощо.

План практичного заняття

Мета і завдання практичного заняття: узагальнити теоретичні знання та набути навики практичної роботи щодо аналізу грошових потоків підприємства. Навчитися групувати надходження і витрачання грошових коштів на аналізованому підприємстві.

Зміст практичної роботи:

1. Визначити показники грошових потоків підприємства.
2. Проаналізувати динаміку показників грошових потоків підприємства.
3. Зробити висновки за результатами дослідження.

Завдання 1. Аналізується два варіанти накопичення коштів за схемою ануїтету постнумерандо, тобто надходження грошових коштів здійснюється наприкінці відповідного часового інтервалу:

Варіант 1: роблять внесок на депозит 700 г.о. кожні півроку за умови, що банк нараховує 16% річних з піврічним нарахуванням відсотків.

Варіант 2: здійснюється щорічний внесок у розмірі 1150 г.о. на умовах 10% річних за умови щорічного нарахування відсотків.

Необхідно визначити:

яка сума коштів буде на рахунку через 11 років при реалізації кожного з планів? Який варіант привабливіший?

Чи зміниться ваш вибір, якщо відсоткова ставка у варіанті 2 буде зменшена до 8%?

Завдання 2. З метою реконструкції основного виробництва компанія А залучила банківський кредит на п'ять років у розмірі 200000 г.о. під 12% річних, які нараховуються за схемою складних відсотків на непогашений залишок. Повертати необхідно однаковими сумами наприкінці кожного року. Визначити величину річного платежу.

Завдання 3. З метою розширення виробництва мале підприємство А залучило кредит на сім років у розмірі 310100 г.о. під 14% річних. Повертати треба однаковими сумами на початку кожного року. Необхідно визначити загальну суму відсотків до сплати.

Завдання 4. Ураховуючи прогнозні дані щодо обсягів реалізації продукції, підприємству А з метою розширення виробництва необхідно через сім років придбати виробниче приміщення, для чого необхідно мати 450500 г.о. Найбільш безпечним способом накопичення є придбання безризикованих державних цінних паперів, в які підприємство має намір щорічно вкладати кошти за схемою постнумерандо.

Необхідно визначити величину цих внесків, якщо даний вид цінних паперів генерує річний дохід за ставкою 14% при піврічному нарахуванні відсотків.

Завдання 5. Підприємство з метою підтримання конкурентоспроможності купує нову технологічну лінію для виробництва продукції за 1750670 г.о. на таких умовах:

25% вартості необхідно сплатити негайно; залишкову частку необхідно погашати річними платежами протягом восьми років з нарахуванням 12% річних на непогашену частину кредиту за схемою постнумерандо.

Необхідно визначити загальну суму відсотків до сплати.

Таблиця 1

Звіт про рух грошових коштів (прямий метод)

Найменування операції по рахунках	Номер рахунку			Усього
	30	31	32	
Залишок коштів на початок звітного періоду				
Надходження (вибуття коштів від основної діяльності)				
Надходження коштів:				

1. від реалізації продукції, виконаних робіт, наданих послуг; 2. аванси, отримані від суб'єктів підприєм-ницької діяльності; 3. розрахунки з підзвітними особами; 4. інші надходження				
Витрати коштів: • оплата постачальникам; • виплата заробітної плати; • відрахування в бюджетні та позабюджетні фонди; • інші витрати				
Надходження (вибуття) коштів від інвестиційної діяльності				
Надходжснння коштів: • реалізація основних засобів, необоротних активів та інших довгострокових активів				
Витрати коштів: • довгострокові фінансові вкладення й інвестиції				
Надходження (вибуття) коштів від фінансової діяльності				
Надходження коштів: • повернення кредитів і позик підприємству; • надходження від емісії акцій та інших цінних паперів				
Витрати коштів: • виконання зобов'язань по кредитах і позиках; • викуп та придбання акцій, інших цінних паперів.				
Загальний грошовий потік від усіх видів діяльності				
Залишок грошових коштів на кінець року				

Таблиця 2

Звіт про рух грошових коштів на даному підприємстві у минулому році (прямий метод)

Джерела надходження та витрачання грошових коштів	Сума, тис. грн.
Залишок на початок минулого року	350
Основна діяльність	
Джерела надходження: • виторг від реалізації продукції	2550
• аванси, отримані від покупців	850
• повернення дебіторської заборгованості	1350
• інші надходження	904
І Іадходження всього	
Напрями витрат: • оплата за сировину, матеріали, комплектуючі	1157
• заробітна плата персоналу	870
• відрахування в бюджетні та позабюджетні фонди	520
• інші накладні витрати	440
• витрати на утримання об'єктів соціально-культурного призначення	160
Всього витрат	
Разом по основній діяльності	
Інвестиційна діяльність	

Реалізовано основних засобів	539
1 Іридбано основних засобів	710
Разом по інвестиційній діяльності	
Фінансова діяльність	
Залучення короткострокових кредитів	300
Іімісія акцій	193
Повернуто кредитів	352
Разом по фінансовій діяльності	
Загальний грошовий потік	
Залишок па кінець року	

Методичні поради до виконання практичного завдання

Використавши інформацію про грошові надходження коштів від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства за звітний період складемо звіт (прямий метод), табл. 5.1.

Схема побудови звіту про рух грошових коштів залежить в першу чергу від потреби підприємства в інформації для прогнозування обсягів можливих надходжень та витрат грошей.

Таблиця 5.1

Звіт про рух грошових коштів на підприємстві у минулому році (прямий метод)

Джерела надходження та витрачання грошових коштів	Сума, тис. грн.
Залишок на початок минулого року	200
Основна діяльність	
Джерела надходження: - виторг від реалізації продукції	2400
- аванси, отримані від покупців	700
- повернення дебіторської заборгованості	1200
- інші надходження	904
Надходження всього	5204
Напрями витрат: - оплата за сировину, матеріали, комплектуючі	1157
- заробітна плата персоналу	870
- відрахування в бюджетні та позабюджетні фонди	520
- інші накладні витрати	440
- витрати на утримання об’єктів соціально-культурного призначення	160
Всього витрат	3147
Разом по основній діяльності	2057
Інвестиційна діяльність	
Реалізовано основних засобів	539
Придбано основних засобів	710
Разом по інвестиційній діяльності	-171
Фінансова діяльність	
Залучення короткострокових кредитів	300
Емісія акцій	193

Повернуто кредитів	352
Разом по фінансовій діяльності	141
Загальний грошовий потік	2027
Залишок на кінець року	2227

Успішна діяльність підприємства в умовах ринкової моделі господарювання значно залежить від оптимальності рівня забезпеченості його грошовими коштами, тобто встановлення оптимального розміру грошових ресурсів на рахунках підприємства не лише за обсягом, а й в часі, оскільки рівень достатності грошей значною мірою впливає на показники ліквідності та платоспроможності.

Зростання обсягу грошових активів на підприємстві підвищує ліквідність і в цілому таку тенденцію слід розцінювати позитивно. Разом з тим, значне накопичення коштів на рахунках суб'єкта підприємницької діяльності може призвести до їх недовикористання, втрати можливостей одержання додаткового доходу. Грошові активи повинні постійно знаходитись в обігу. Найбільш доцільно їх вкладати в інвестиційну та фінансову діяльність. Зрозуміло, що надмірне вилучення грошей підприємством може спричинити зворотну дію – зниження ліквідності, зростання ризику фінансової діяльності.

Очевидним є те, що оптимізація обсягу грошового капіталу, яка необхідна для налагодження раціонального співвідношення між дохідністю та ліквідністю потребує запровадження певної економіко – математичної моделі використання якої дало би можливість успішно управляти грошовими коштами.

Найбільш часто для потреб оптимізації залишків грошових коштів в практиці фінансового аналізу використовують моделі Міллера-Ора та Баумоля.

❖ ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Виручка від реалізації продукції, надані послуги, виконані роботи втілює в собі:

1. грошові й негрошові форми доходу;
2. лише грошові форми доходу;
3. лише негрошові форми доходу;
4. гроші, що поступили в касу та розрахунковий рахунок.

2. Рух грошових потоків у зв'язку з інвестиційною діяльністю може бути спричинений:

1. придбанням або продажем довгострокових активів;
2. витратами на капітальне будівництво;
3. придбанням або продажем довгострокових активів та витратами на капітальне будівництво;
4. операційною діяльністю підприємства.

3. Під час аналізу грошових коштів можуть бути використані такі методи:

1. розрахунковий та кореляційний;
2. балансовий та індексний;
3. індуктивний та дедуктивний;
4. прямий та непрямий.

4. Прямий метод аналізу руху грошових коштів базується:
1. безпосередньо на рахунках підприємства;
2. джерелах надходження коштів;
3. джерелах витрачання коштів;
4. на інформації з балансу.

5. Приплив та відтік грошового капіталу на підприємстві можна оцінити, використавши непрямий метод розрахунку. Його використання базується на формах звітності:
1. №1;№2;№3;
2. №1;№2;
3. №2; №4;
4. №3; №4.

6. Модель Міллера – Ора ґрунтується на:
1. динамічному процесі Бернулі;
2. витрачанні коштів;
3. стохастичному процесі Бернулі;
4. припливі коштів.

7. Збільшення коштів на рахунках спонукає підприємство до:
1. перерозподілу їх для потреб інвестиційної діяльності;
2. продажу цінних паперів;
3. поповнювати запас грошових коштів;
4. здійснювати операції по придбанню цінних паперів.

8. Зниження запасу грошових коштів до мінімального залишку спонукає підприємство:
1. продавати цінні папери;
2. купляти цінні папери;
3. проводити емісію;
4. розширювати фінансову діяльність.

9. Суть моделі Баумоля полягає в тому, що:
1. управління коштами на підприємстві пов’язане із грошовими затратами діяльності;
2. управління коштами та товарними запасами пов’язане з грошовими затратами діяльності;
3. збалансовується надходження та відтік грошей;
4. оптимізується операційна діяльність підприємства.

10. Найважливішими чинниками, що впливають на вартість грошей у часі є:
1. інфляція та рівень ризику;

2. рівень ризику та оборотність коштів;
3. інфляція, рівень ризику та оборотність коштів;
4. жодна з відповідей не є правильною.

11. Операція, при якій задається майбутня сума грошових коштів і коефіцієнт дисконтування називається:

1. нарощенням;
2. нарахування простих відсотків;
3. нарахування складних відсотків;
4. дисконтуванням.

12. Дисконтування – це зведення економічних показників до:

1. порівняльного в часі виду;
2. нарахування відсотків;
3. однорідних;
4. розрахункових.

13. Визначення поняття основна діяльність наведено у НП(С)БО:

1. №2 "Баланс";
2. №4 "Звіт про рух грошових коштів";
3. №3 "Звіт про фінансові результати";
4. правильна відповідь відсутня

14. Визначення поняття інвестиційна діяльність наведено у НП(С)БО:

1. №2 "Баланс";
2. №4 "Звіт про рух грошових коштів";
3. №3 "Звіт про фінансові результати";
4. правильна відповідь відсутня

15. Визначення поняття фінансова діяльність наведено у НП(С)БО:

1. №2 "Баланс";
2. №4 "Звіт про рух грошових коштів";
3. №3 "Звіт про фінансові результати";
4. правильна відповідь відсутня

❖ КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ І ЗАВДАННЯ

1. Методи розрахунку величини грошового потоку.
2. Прямий метод аналізу руху грошових коштів.
3. Непрямий метод аналізу руху грошових коштів.
4. Поняття грошового потоку
5. Види грошових потоків, їх характеристика
6. Основні показники для аналізу грошових потоків.
7. Характеристика грошових потоків від операційної, фінансової та інвестиційної діяльності.

8. Аналіз основних причин невідповідності величини грошових потоків сумі отриманого прибутку.
9. Аналіз стратегії джерел формування майна підприємства.

❖ Завдання для індивідуальної та самостійної роботи

- ✓ Роль фінансового аналізу грошових коштів в умовах ринку.
- ✓ Аналіз грошових потоків підприємства та шляхи їх оптимізації.
- ✓ Міжнародний досвід аналізу грошових коштів в умовах ринку.
- ✓ Звіт про рух грошових коштів: порядок складання, суть та можливості використання для аналізу грошових потоків.
- ✓ Ануїтет та дисконтування грошових потоків підприємства.
- ✓ Прогнозування грошових потоків

ТЕМА 6. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КАПІТАЛУ

Основні терміни і поняття. Короткий опис теми.

Зважаючи на важливість капіталу в процесі функціонування підприємства перед фінансовим аналізом постають такі завдання:

- ✓ розрахунок обсягу наявного капіталу, його структури та достатності для ефективного забезпечення операційної, інвестиційної та фінансової діяльності;
- ✓ дослідження оптимальності співвідношення між власним і позиковим капіталом з урахуванням ступеня ризику;
- ✓ аналіз динаміки фінансової стійкості та платоспроможності;
- ✓ розрахунок обсягів фінансування капіталу у високоліквідні активи, порівнюючи при цьому фактичні суми з потребою;
- ✓ аналіз фінансової гнучкості підприємства тощо.

Передумовою аналізу капіталу підприємства є однозначне тлумачення поняття «капітал», оскільки завдяки цьому досягається порівнянність результатів діяльності.

Крім поняття майно (капітал) підприємства в практиці економічних досліджень часто виділяють «людський капітал», що втілює в собі інтелект, енергію працювати, професіоналізм тощо. Функціонування підприємства забезпечується завдяки залученню у виробничий процес і матеріальних засобів (засоби виробництва) і робочої сили. Перший, має назву речового фактора виробництва, другий – уречевленого, що представлений робочою силою. Оптимальне поєднання засобів виробництва та робочої сили забезпечує формування капіталу на підприємстві, який носить назву виробничого.

Кругообіг капіталу, участь у ньому засобів виробництва, робочої сили та інших складових спричиняє необхідність поділу його на дві частини: постійний і змінний.

Постійний – це та частина капіталу, яка втілюється в засобах виробництва і переносить свою вартість на новостворений продукт не змінюючи при цьому своєї величини.

Змінний – це та частина капіталу, яка використовується для придбання робочої сили і в процесі функціонування зберігає постійно тенденцію до збільшення.

Фінансовий аналіз капіталу передбачає також оцінку участі кожного з його складових у кругообігу, оскільки всі вони обертаються з неоднаковою

швидкістю. Йдеться про аналіз часу обертання майна підприємства. В зв'язку з цим капітал поділяють на **основний і оборотний**.

Одним із напрямів фінансового аналізу майна підприємства є оцінка джерел його формування. Для забезпечення нормального функціонування підприємства використовують власний та позиковий капітал.

Власний капітал розраховують як різницю між вартістю майна та зобов'язаннями підприємства.

Позиковий капітал – це частина вартості майна суб'єкта підприємницької діяльності, що сформована за рахунок зобов'язань, які в майбутньому мають бути погашені.

План семінарського заняття

Мета і завдання семінару: засвоєння теоретичних знань та набуття навиків практичного застосування одержаних знань щодо аналізу капіталу підприємства та ефективності його використання.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Поняття капіталу, його види та характеристика.
2. Роль та значення капіталу в умовах функціонування ринкових відносин.
3. Класифікація капіталу
4. Основні показники для аналізу капіталу.
5. Склад та структура зобов'язань підприємства.
6. Спільні та відмінні риси між власним і позиченим капіиалом
7. Найважливіші відносні показники рентабельності капіталу.

План семінару:

1. ***Основні завдання фінансового аналізу капіталу.***
2. ***Аналіз динаміки та структури джерел власного капіталу підприємства.***
3. ***Аналіз динаміки, складу та структури позиченого капіталу.***
4. ***Ефект фінансового важеля.***
5. ***Розрахунок впливу факторів на рентабельність власного капіталу.***

Для підготовки до семінарського заняття пропонуються теми рефератів, доповідей, презентацій

1. Поняття та економічна сутність капіталу.

2. Різновиди капіталу, що використовуються для оцінки виробничого потенціалу підприємства.
3. Ціна та вартість капіталу.
4. Порядок розрахунку та зміст показників незалежності, фінансової стійкості, фінансування.
5. Прогнозування капіталу підприємства.
6. Звіт про власний капітал: зміст, структура, призначення.

Форми контролю знань – обговорення питань, доповідей, рефератів; презентація виконаних завдань, розв'язання вправ, тестування тощо.

План практичного заняття

Мета і завдання практичного заняття: узагальнити теоретичні знання та набути навики практичної роботи щодо аналізу капіталу підприємства.

Зміст практичної роботи:

1. Визначити показники для аналізу капіталу підприємства.
2. Проаналізувати динаміку показників ефективності використання капіталу підприємства.
3. Зробити висновки за результатами дослідження.

Завдання 1. Проаналізувати ефективність використання капіталу підприємства, склавши відповідну аналітичну таблицю. За результатами розрахунків зробити висновки.

Таблиця 1

Показники	Базисний рік	Звітний рік	Відхилення (+,-) звітного року від базисного	Звітний рік у % до базисного
1.Середній розмір капіталу, тис.грн.	217,0	201,7		
1.1.Власного капіталу	124,5	104,2		
1.2.Позикового капіталу	92,5	97,5		
2.Виручка від реалізації, тис.грн.	212,5	108,4		
3. Оборотність капіталу, дні:				
3.1.Власного капіталу				
3.2.Позикового капіталу				
4. Число оборотів капіталу, раз:				
4.1.Власного капіталу				
4.2.Позикового капіталу				

Завдання 2.

Проаналізувати вплив факторів на зміну оборотності капіталу підприємства в порівнянні з минулим роком. За результатами розрахунків зробити висновки.

Таблиця 2

Розрахунок впливу факторів на зміну оборотності капіталу підприємства

Показники	Середній розмір капіталу, тис.грн		Оборотність капіталу, дні			Відхилення в оборотності (+,-)		
							в т.ч. за рахунок	
	Базисний рік	Звітний рік	Базисний рік	Звітний рік	Скоригований показник	усього	виручки від реалізації	середнього розміру капіталу
Власний капітал	147,4	78,5						
Позиковий капітал	97,8	125,7						
Сукупний капітал	245,2	204,2						
Одноденна виручка, грн	703,33	530,83						

Методичні поради до виконання практичного завдання

За допомогою аналізу формування капіталу забезпечується оцінка фінансового ризику. Капітал (майно) впливає на підвищення прибутковості підприємства, досягнення прийнятної рентабельності, платоспроможності й ліквідності.

Оцінка фінансового стану підприємства потребує не лише фінансового аналізу статей активу, а й дослідження пасиву балансу в якому містяться джерела коштів, як власних так і позичених, що вкладені в майно. Щодо власного майна, то воно, як відомо, втілює в собі капітал, що вкладений його власниками-кредиторами на початку формування підприємства. Друга частина майна представляє собою накопичений капітал в процесі функціонування підприємства.

Підприємство для потреб фінансування власної діяльності часто залучає позиковий капітал, в результаті чого перед ним виникають зобов’язання його повернення.

Залежно від строковості залучення позикові кошти поділяють на довгострокові та поточні (короткострокові).

Довгострокові зобов'язання включають у себе загальну вартість позикового капіталу, що залучений на термін більше від одного року.

До **короткострокових зобов'язань** відносять вартість позикового капіталу, що залучена підприємством на строк менше одного року.

Між власним та позиковим капіталом існують відмінності, що полягають в наступному:

- ✓ власний капітал має вищу пріоритетність у кредиторів;
- ✓ різні методи нарахування виплат;
- ✓ різний характер зворотного грошового потоку;
- ✓ датою одержання та ступенем визначеності отримання грошових коштів.

Аналіз наявності, складу та структури джерел формування капіталу підприємства здійснюють на основі даних пасиву балансу. При цьому будують аналітичну таблицю (табл. 6.1).

Таблиця 6.1

Аналіз динаміки статей пасиву балансу

	На початок року		На кінець року		Абсолютне відхилення, тис. грн.	Темп росту, %
	тис. грн	% до підсумку	тис. грн	% до підсумку		
1. Вартість усього сукупного капіталу	20523,3	100,0	31390,8	100,0	10867,5	152,9
У т.ч.: власний капітал	11789,4	57,4	18330,9	58,4	6541,5	155,5
залучений капітал	8733,9	42,6	13059,9	41,6	4326,0	149,5
2.Зобов'язання підприємства а) довгострокові б) короткострокові	1785,0 6948,9	8,7 33,8	2352,0 10707,9	7,5 34,1	567,0 3759,0	131,8 154,1

Дані таблиці засвідчують про зростання вартості майна підприємства за аналізований період складає 152,9%, або в абсолютному вимірі 10867,5 тис. грн. Більш швидкими темпами зростав власний капітал (155,5%), що дозволяє стверджувати про зменшення ризику невиконання боргових зобов'язань. За рік вартість власного капіталу зростала на 6541,5 тис. грн..

Зросли за аналізований відрізок часу також зобов'язання підприємства, що є результатом залучення позикового капіталу. Однак, питома вага довгострокових та короткострокових зобов'язань знизилась, що знову ж таки, слід розцінювати позитивно, оскільки зменшилась фінансова залежність підприємства від зовнішніх інвесторів. Саме тому важливими є аналітичні

дослідження, що стосуються оптимальності структури сукупного капіталу. Йдеться про співвідношення власних і позикових коштів, про встановлення між ними такої пропорції, яка би забезпечувала стабільну фінансову стійкість, платоспроможність, високу ефективність функціонування.

Підприємство повинно залучати ззовні такі обсяги коштів, які би сприяли ефективному його функціонуванню та забезпечували йому незалежність. В зв'язку з цим в процесі фінансового аналізу джерел розраховують показники незалежності, фінансової стійкості, фінансування тощо.

Зокрема, коефіцієнт незалежності розраховують як відношення вартості власного капіталу до всього сукупного капіталу

$$Кн.= ВК/СК,$$

де ВК - власний капітал;

СК – сукупний капітал (підсумок балансу).

Коефіцієнт фінансування дорівнює частці від ділення власного капіталу на позичений, тобто

$$Кф= ВК/ПК,$$

де ПК – позичений капітал.

Зміст коефіцієнта полягає в тому, що він дає можливість оцінити, яка частина функціонування підприємства фінансується за рахунок власного капіталу, а яка за позикові кошти. У випадку коли значення коефіцієнта більше за одиницю – вважається, що підприємство платоспроможне і немає перешкод для отримання кредитів, і навпаки. Разом з тим на багатьох підприємствах значення коефіцієнта є меншим за одиницю, тобто більша частка майна сформована за рахунок позикових коштів. Однак вони працюють успішно й не мають загрози платоспроможності за рахунок швидшої обертовості активів, високого попиту на продукцію, добре налагоджених взаємовідносин між постачальниками та покупцями. При оцінці значення коефіцієнта фінансування слід застосовувати індивідуальний підхід до аналізу враховуючи при цьому особливості діяльності того чи іншого підприємства.

Співвідношення між власними й позиковими коштами, що склалося на підприємстві може бути результатом впливу багатьох чинників як внутрішнього так і зовнішнього характеру. Коротко охарактеризуємо найважливіші з них. Для аналізу перших двох із них використовують інформацію в балансі.

Показником, що використовується для оцінки співвідношення власних і позикових коштів є також **швидкість одного обороту коштів**. Підприємство з швидкою оберненістю капіталу може забезпечити швидше надходження грошових коштів і завдяки цьому вчасно виконувати власні зобов'язання. Підприємство, що забезпечує швидке обертання коштів за рахунок збільшення частки позикових джерел у сукупних пасивах може уникнути ризику для

власної платоспроможності та кредиторів. Як правило такі підприємства є більш привабливими для інвесторів та кредиторів.

Найважливішими складовими частинами власного капіталу є:
статутний капітал;
додатковий капітал;
резервний капітал;
нерозподілений прибуток.

З метою аналізу динаміки та структури власного капіталу підприємства використаємо інформацію поміщену в табл. 6.2.

Таблиця 6.2

Аналіз динаміки та структури джерел власного капіталу підприємства

	Попередній період (на початок року)		Звітний період (на кінець року)		Абсолютне відхилення, тис. грн.	Темп зростання, %
	тис. грн	% до підсумку	тис. грн	% до підсумку		
Загальний обсяг власного капіталу	12489,0	100,0	18343,0	100,0	+5854,0	146,9
У тому числі: 1. Зареєстрований капітал	6306,0	50,5	10893,0	59,4	+4587,0	172,7
2. Пайовий капітал	2436,0	19,5	2160,0	11,8	-276,0	-
3. Додатковий капітал	2260,0	18,1	3051,0	16,6	+791,0	135,0
4. Резервний капітал	1277,0	10,2	1919,0	10,5	+642,0	150,3
5. Нерозподілений прибуток	210,0	1,7	320,0	1,7	+110	152,3

Із табл. 6.2 видно, що за звітний період обсяг власного капіталу на аналізованому підприємстві збільшився на 5854 тис. грн., що слід оцінити позитивно. Збільшення власного капіталу забезпечувалось практично всіма джерелами за винятком додаткового капіталу. У досліджуваному періоді не було приросту вартості майна за рахунок його дооцінки. Не отримувало підприємство також безоплатного майна та немало доходу від емісії акцій.

Найбільшу питому вагу в структурі власного капіталу займає зареєстрований капітал, величина якого зросла в звітному періоді на 4587,0 тис. грн., що становить 72,7%. Позитивна динаміка мала місце також щодо іншого додаткового капіталу (2-ге місце) та резервного капіталу (642,0 тис. грн), що слід розцінити також позитивно, оскільки зросла платоспроможність підприємства, зміцнився його фінансовий стан.

В структурі власних джерел формування капіталу невелику частину складав нерозподілений прибуток, обсяг якого в аналізованому періоді зріс на 110 тис. грн. Наявність нерозподіленого прибутку на підприємстві «Фасара» не можна

оцінювати однозначно позитивно, оскільки ефективність генезису фінансових ресурсів підприємства значною мірою регулюється участю грошей у процесі кругообігу.

Аналіз власних джерел формування капіталу доцільно проводити в динаміці, в розрізі усіх видів, пов'язуючи дослідження з обсягами зростання виробничих потужностей господарською так комерційною діяльністю. Така потреба обумовлюється зміцненням фінансової самостійності підприємств. Зростання обсягу власного капіталу, що не пов'язана з розширенням виробничої та комерційної діяльності, додатковими вкладеннями власників засвідчує про наявність інфляційних процесів, що негативно можуть вплинути на платоспроможність підприємства.

Особлива увага в процесі фінансового аналізу джерел приділяється формуванню позикового капіталу, роль і значення якого значно зросли в умовах запровадження ринкових відносин. Залучення позикового капіталу із зовнішніх джерел в абсолютній більшості випадків залежить від характеру виробництва. Йдеться про сезонність діяльності підприємств в процесі якої інколи виникає потреба поповнення нестачі власних коштів. Аналіз структури зобов'язань здійснюється шляхом їх поділу на незабезпечені та забезпечені. Другі мають перевагу в порівнянні з першими, оскільки у випадку ліквідації підприємства погашаються з конкурсної маси. Забезпеченість кредитів створює кращі умови кредиторам. При незабезпеченості, в зв'язку з оголошенням банкрутства їх інтереси забезпечуються лише майном. Для аналізу динаміки та складу позичених коштів будують аналітичну таблицю (табл. 6.3).

Таблиця 6.3

Аналіз динаміки, складу та структури позиченого капіталу

Джерела залучення	Базовий період (на початок року)		Звітний період (на початок року)		Абсолютне відхилення	Темп зростання
	тис. грн.	у % до підсумку	тис. грн.	у % до підсумку		
Усього позикового капіталу	8734,0	100,0	13060,0	100,0	4326,0	1,495
у тому числі: 1. Довгострокові зобов'язання	1785,0	20,4	2352,0	18,0	567,0	1,318
2. Короткострокові зобов'язання, в т.ч.	6949,0	79,6	10708,0	82,0	3759,0	1,541
- короткострокові кредити банку	1903,0	21,8	3662,0	28,0	1759,0	1,924
- поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	298,0	3,4	237,0	1,8	-61,0	0,795
- кредиторська заборгованість	4568,0	52,3	6605,0	50,6	2037	1,446
- інші поточні зобов'язання	180,0	2,1	204,0	1,6	+24	1,133

Оцінка динаміки залучення позикових коштів підприємством «Фасара» засвідчує про значне зростання обсягу залученого капіталу, яке в звітному періоді в порівнянні з базовим збільшилось на 49,5%, або 4326,0 тис. грн. В структурі всього позиченого капіталу близько 80% займають короткострокові позики і лише 20% довгострокові. Превалювання короткострокових позикових коштів на підприємстві дає можливість умовно стверджувати, що воно розширює свою діяльність, оскільки активно вкладає кошти в поточні активи в зв'язку з чим швидшими темпами зростають його поточні зобов'язання. Під час аналізу позикових коштів підприємства особливу увагу приділяють кредиторській заборгованості. При цьому досліджують її обсяг, склад, терміни, умови виникнення, строки погашення, найважливіші причини виникнення простроченої кредиторської заборгованості та збитки підприємства в результаті невиконання зобов'язань.

Побудуємо аналітичну таблицю і на основі даних, що поміщені в ній проаналізуємо динаміку кредиторської заборгованості (табл. 6.4)

Таблиця 6.4

Динаміка складу та структури кредиторської заборгованості на підприємстві

Види заборгованості	Базовий період (на початок року)		Звітний період (на початок року)		Абсолютне відхилення, тис.грн.	Темп зростання,%
	тис. грн.	у % до підсумку	тис. грн.	у % до підсумку		
Кредиторська заборгованість: 1.За товари, роботи, послуги	2409,0	59,6	3100,0	65,1	691,0	128,7
2. Поточні зобов'язання за розрахунками, всього:	1630,0	40,4	1660	34,9	30,0	101,8
в т.ч. з одержаних авансів	216,0	5,3	417,0	8,8	201	193,1
з бюджетом	440,0	10,9	307,0	6,4	-133	69,8
зі страхування	77,0	1,9	70,0	1,5	-7	90,9
з оплати праці	317,0	7,8	103,0	2,2	-214	32,3
з учасниками	520,0	12,9	740,0	15,5	220	65,4
із внутрішніх розрахунків	60,0	1,6	23,0	0,5	-37	38,3
Разом	4039,0	100,0	4760	100,0	922	117,9

Дані таблиці засвідчують, що величина кредиторської заборгованості на підприємстві за аналізований період збільшилася на 691,0 тис. грн., або на 28,7%. Найбільший вплив на розмір зобов'язань підприємства мало дві статті: з одержаних авансів -201 тис. грн. (зросла в два раза) та поточні зобов'язання з учасниками – 220 тис. грн. Разом з тим до позитивних зрушень слід віднести зменшення заборгованості з учасниками в звітному періоді порівняно з

базовим. Позитивно слід оцінити також зменшення поточних зобов'язань за розрахунками в цілому.

Найбільшу питому вагу в структурі кредиторської заборгованості підприємства складає заборгованість за товари, роботи та послуги, яка становила в звітному періоді 65,1%. В базовому періоді в загальній заборгованості її доля була меншою (59,6%). Взагалі в процесі аналізу цієї статті встановлюють наскільки виправданим є її зростання. Йдеться про те, що економічно виправданим є ріст заборгованості, що зумовлює адекватне збільшення обсягів виробничої діяльності.

Аналіз кредиторської заборгованості підприємства тісно пов'язаний із дебіторською, оскільки перша є джерелом покриття другої. Перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською засвідчує про іммобілізацію власного капіталу в дебіторську заборгованість. Значне перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською є індикатором, який сигналізує про виникнення фінансових проблем нестабільності на підприємстві.

Ефективна діяльність підприємства значною мірою залежить від здатності його генерувати прибуток. Прибуток, як найважливіший показник ефективності господарювання тісно пов'язаний із власним та інвестованим капіталом, які, в свою чергу впливають на показники рентабельності. В процесі аналізу загальної ефективності використання капіталу розраховують відносні показники рентабельності найважливішими з яких є:

- ✓ рентабельність власного капіталу;
- ✓ рентабельність інвестованого капіталу.

❖ ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. В процесі функціонування капітал проходить таку кількість стадій:

1. три;
2. дві;
3. одну;
4. чотири.

2. Капітал на початковій стадії функціонування виступає у формі:

1. предметів праці;
2. грошей;
3. засобів праці;
4. робочої сили.

3. Постійний капітал – це та його частина, яка втілюється в:

1. додатковій вартості;
2. робочій силі;
3. засобах виробництва;
4. грошовій формі.

4. Змінний капітал – це та частина капіталу, яка використовується для придбання:
а) грошей;
б) предметів праці;
в) основних засобів;
г) робочої сили.

5. Поділ капіталу на постійний та змінний обумовлюється:
1. неоднаковою участю їх у відтворювальному процесі;
2. специфікою виробничої діяльності;
3. наявністю уречевленої праці;
4. наявністю живої праці.

6. Основний капітал перебуває в обігу:
1. менше року;
2. більше року;
3. залежно від ціни його придбання;
4. до завершення виробничого циклу.

7. Оборотний капітал перебуває в обігу:
1. більше року;
2. залежно від ціни його придбання;
3. менше року;
4. декілька виробничих циклів.

8. Власний капітал розраховують як:
1. суму усіх грошових коштів підприємства;
2. суму грошових коштів на рахунках в банках та касі;
3. частину майна, що сформована за рахунок зобов'язань;
4. різницю між вартістю майна та зобов'язаннями підприємства.

9. Позиковий капітал - це:
1. частина вартості майна підприємства, що сформована за рахунок зобов'язань, які в майбутньому мають бути погашені;
2. кредити, що отримало підприємство у банку;
3. кошти кредиторів;
4. інвестиційні вкладення інвесторів.

10. До власних джерел капіталу підприємства належать:
1. кошти кредиторів;
2. статутний та додатковий капітал, резервний капітал, а також нерозподілений прибуток;
3. грошові кошти на рахунках в банках і касі;
4. благодійний фонд підприємства.

11. До складу інвестованого капіталу включають:
1. резервний капітал, нерозподілений прибуток та фонд накопичення;
2. інвестиції;
3. вкладення в придбання основних засобів;

4. номінальну вартість простих та привілейованих акцій, а також їх частина, що реалізована понад номінал.

12. Вартість інвестованого капіталу відображена в:

1. статутному капіталі;
2. резервному капіталі;
3. нерозподіленому прибутку;
4. розрахунковому рахунку в банках.

13. Накопичений капітал представляє собою:

1. статутний та додатковий капітал;
2. резервний капітал, нерозподілений прибуток та фонд накопичення, що утворились у результаті розподілу чистого прибутку;
3. суму власних грошових коштів підприємства;
4. прибуток підприємства.

14. Коефіцієнт незалежності розраховують як:

1. підсумок вартості власного та позикового капіталу;
2. різницю між власним і позиковим капіталом;
3. відношення вартості власного капіталу до всього сукупного капіталу;
4. різницю між сукупним і власним капіталом.

15. Коефіцієнт фінансової стійкості розраховують як відношення вартості:

1. власного капіталу до залученого;
2. позикового капіталу до власного;
3. власного до сукупного;
4. суми власного капіталу та довгострокових позикових коштів до сукупного капіталу.

16. Коефіцієнт фінансування дорівнює частці від ділення:

1. власного капіталу на позиковий;
2. позикового капіталу на власний;
3. власного капіталу на сукупний;
4. власного капіталу на інвестований.

17. Джерелами покриття поточних активів є:

1. оборотний капітал підприємства та короткострокові пасиви;
2. власний оборотний капітал підприємства та короткострокові пасиви;
3. прибуток підприємства;
4. кредити банку.

18. Фактором, який впливає на співвідношення власних і позикових коштів є:

1. структура статей пасиву балансу;
2. структура статей активу балансу;
3. структура сформованих активів по строках їх ліквідності;
4. обсяг власного капіталу.

19. Зростання обсягу умовно-постійних витрат підприємства в структурі собівартості:

1. може призвести до банкрутства;
2. сприяє збільшенню прибутковості;
3. не впливає на прибуткову діяльність;
4. може призвести до підвищення ризику неплатоспроможності у випадку, якщо зменшуються доходи;

20. Перевищення кредиторської над дебіторською заборгованістю засвідчує про:

1. іммобілізацію власного капіталу у дебіторську заборгованість;
2. іммобілізацію позичених коштів у дебіторську заборгованість;
3. вчасне повернення коштів дебіторами;
4. незадовільний фінансовий стан підприємства.

21. Показник рентабельності (прибутковості) власного капіталу використовують для оцінки:

1. рівня затрат діяльності;
2. прибутковості завдяки вкладенню власного капіталу у виробництво;
3. власного капіталу в процесі виробництва;
4. позикового капіталу в процесі виробництва;

22. За допомогою фактора рентабельності продажу оцінюють:

1. розмір грошових надходжень;
2. обсяг реалізованої продукції;
3. ефективність витрат та цін на підприємстві;
4. дохідність підприємства.

23. Коефіцієнт оборотності капіталу використовують для оцінки:

1. рентабельності продажу;
2. інтенсивності його використання, а також ділової активності;
3. прибутковості;
4. інтенсивності його використання та ділової активності.

24. Фінансова структура капіталу підприємства, як чинник, що впливає на величину рентабельності власного капіталу визначається як відношення:

1. величини усіх інвестованих коштів (власних і залучених) до суми власного капіталу;
2. величини залученого капіталу до суми власного капіталу;
3. величини власного капіталу до суми позикового;
4. суми власного капіталу до величини усіх інвестованих коштів (власних і залучених).

25. Коефіцієнт рентабельності інвестованого капіталу розраховують як відношення:

1. величини загального капіталу до загального обсягу валового прибутку;
2. загального обсягу валового прибутку до величини загального (інвестованого) капіталу;
3. загального обсягу чистого прибутку до величини інвестованого капіталу;
4. загального обсягу чистого прибутку до собівартості реалізованої продукції.

26. Обсяг коштів, які потрібно сплатити підприємству за використання залучених фінансових ресурсів, називається:
1. відсотками;
2. вартістю за користування позикою;
3. вартістю капіталу;
4. дивідендами.

27. Середньозважена вартість капіталу дає можливість:
1. визначити загальний обсяг власного та залученого капіталу;
2. оцінити ступень участі вкладників капіталу в фінансуванні;
3. визначити динаміку вартості капіталу;
4. оцінити обсяг компенсації інвесторам капіталу від використання ними коштів поза межами підприємства.

28. Економічна ефективність використання капіталу на підприємстві оцінюється за допомогою таких показників:
1. фондовіддачі та рентабельності;
2. продуктивності праці та кредитоспроможності;
3. капіталовіддачі та рентабельності капіталу;
4. інвестиційної та фінансової діяльності.

29. Капіталовіддачу розраховують шляхом:
1. додавання виручки від реалізації продукції та обсягу капіталу;
2. віднімання від загальної суми капіталу затрат на виробництво;
3. ділення обсягу капіталу на виручку від реалізації продукції;
4. ділення виручки від реалізації продукції на обсяг капіталу.

30. Рентабельність капіталу розраховують шляхом ділення:
1. обсягу прибутку на величину капіталу;
2. обсягу капіталу на величину прибутку;
3. обсягу прибутку на середньорічну вартість основних засобів;
4. обсягу інвестицій на період їх окупності.

❖ КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ І ЗАВДАННЯ

1. Поняття капіталу, його види і структура
2. Роль та значення капіталу в умовах функціонування ринкових відносин.
3. Основні завдання фінансового аналізу капіталу.
4. Зміст поняття «капітал», що використовуються вітчизняними та зарубіжними вченими.
5. Різновиди капіталу, що використовуються для оцінки виробничого потенціалу підприємства.
6. Кругообіг капіталу.
7. Постійний та змінний капітал.
8. Власний та позиковий капітал.
9. Найважливіші позикові джерела капіталу підприємства.

10. Джерела власного капіталу підприємства.
11. Склад інвестованого капіталу.
12. Накопичений капітал.
13. Склад та структура зобов'язань підприємства.
14. Спільні та відмінні риси між власним і позиковим капіталом.
15. Сукупний капітал підприємства.
16. Порядок розрахунку та зміст показників незалежності, фінансової стійкості, фінансування.
17. Порядок аналізу співвідношення між власними та позиковими коштами.
18. Показники аналізу співвідношення між власними й позиковими коштами.
19. Характеристика найважливіших складових власного капіталу підприємства.
20. Аналіз динаміки та структури джерел власного капіталу підприємства.
21. Аналіз динаміки, складу та структури позиченого капіталу.
22. Динаміка, склад та структура кредиторської заборгованості.
23. Взаємозв'язок кредиторської та дебіторської заборгованості.
24. Найважливіші відносні показники рентабельності капіталу.
25. Розрахунок впливу факторів на рентабельність власного капіталу.
26. Оцінка ризику залучення позикового капіталу.
27. Ефект фінансового важеля.
28. Ціна та вартість капіталу.

❖ Завдання для індивідуальної та самостійної роботи

- ✓ Аналіз структури та динаміки капіталу підприємства.
- ✓ Основні напрямки поліпшення використання капіталу підприємства та оптимізації джерел його формування.
- ✓ Формування та використання фінансових ресурсів суб'єктів господарювання.
- ✓ Структурний аналіз капіталу підприємства.
- ✓ Аналіз ефективності використання капіталу підприємства.

ТЕМА 7. АНАЛІЗ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Основні терміни і поняття. Короткий опис теми.

Мета аналізу ділової активності - розрахунок адекватних показників, що її характеризують, виявлення тенденцій і причин їх зміни для оцінювання поточних та потенційних можливостей господарювання.

Результати аналізу ділової активності використовуються для потреб як внутрішніх так і зовнішніх споживачів інформації.

Аналіз ділової активності поділяють на внутрішній і зовнішній.

Аналіз ділової активності здійснюється шляхом оцінювання результативності господарсько-фінансової діяльності крізь критерії оптимізації постачання, виробництва та реалізації продукції забезпечуючи при цьому успішне розв'язання не лише економічних, а й соціальних та екологічних завдань.

Результативним показником оцінювання ділової активності суб'єктів господарювання є ефективне використання фінансово-виробничих ресурсів поєднуючи при цьому належне розв'язання соціального та екологічного пакету проблем. Поняття «ефективність» ділової активності найбільш часто аналізують через призму використання виробничо-фінансових ресурсів. При цьому використовують співвідношення підсумкового результату (прибуток) до обсягу витрат.

Аналіз теоретичних та методологічних засад ефективності ділової активності зводиться до оцінювання таких характеристик:

- ✓ одержаний результат відтворення всіх видів витрачених ресурсів (матеріальних, трудових, фінансових);
- ✓ якісні результати діяльності;
- ✓ співвідношення одержаного кінцевого результату діяльності, витрат і обсягу отриманого прибутку.

Рівні ділової активності:

- ✓ високий (достатній);
- ✓ середній (задовільний);
- ✓ низький (незадовільний).

Кожному рівню ділової активності відповідає виробничо-фінансовий стан суб'єкта підприємницької діяльності:

- ✓ нормальний;
- ✓ проблемний;
- ✓ кризовий.

Ділова активність підприємства аналізується шляхом використання кількісних та якісних оцінюваних показників. Для фінансового аналізу використовують такі якісні показники:

- ✓ обсяг та диверсифікація ринків реалізації продукції;
- ✓ обсяг продукції, що експортується;
- ✓ наявність продукції, яка за своїми характеристиками є надзвичайно важливою, а її техніко-економічні параметри не мають аналогів у зарубіжній та вітчизняній практиці;
- ✓ репутація підприємства;
- ✓ стійкість та стабільність зв'язків з контрагентами як на внутрішньому так і на зовнішньому ринках і ін.

В процесі аналізу показників ефективності використання ресурсів підприємства важливим є виокремлення їх особливостей, найважливішими з яких є:

- ✓ складовою економічного потенціалу операційної діяльності суб'єкта господарювання обов'язково є фінансові, трудові та матеріальні ресурси;
- ✓ використання кожного виду ресурсів здійснюється в комплексі, взаємозв'язку й передбачає трансформацію форм їх прояву та відтворення в процесі виробничо-фінансової діяльності;
- ✓ рівень забезпеченості суб'єкта господарювання всіма видами ресурсів слугує індикатором оцінки потенційності ефективного їх використання, базою розрахунку темпів його розвитку завдяки підвищенню ділової активності;
- ✓ структура ресурсів є динамічною, складовою та гучкою і тісно пов'язана з виробничим процесом.

План семінарського заняття

Мета і завдання семінару: засвоєння теоретичних знань та набуття навиків практичного застосування одержаних знань з теоретичних основ фінансового аналізу ділової активності підприємства.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Суть «Золотого правила розвитку підприємства».

2. Сутність ділової активності підприємства.
3. Стійкість економічного зростання підприємства.
4. Поняття ділової активності підприємства.
5. Які показники характеризують стан ділової активності підприємства.
6. Показники і джерела аналізу ділової активності.

План семінару:

1. ***Поняття ділової активності підприємства***
2. ***Мета і завдання аналізу ділової активності підприємства***
3. ***Показники і джерела аналізу ділової активності***
4. ***Аналіз оборотності оборотних активів та їх видів***

Для підготовки до семінарського заняття пропонуються теми рефератів, доповідей, презентацій

1. Ділова активність як чинник підвищення економічної ефективності виробничого процесу.
2. Напрями оцінювання ділової активності.
3. Аналіз оборотності оборотних активів та їх видів.
4. Поняття «ефективність» ділової активності. Рівні ділової активності.
5. Рівень ділової активності та виробничо-фінансовий стан підприємства.
6. Взаємозв'язок факторів і бізнес-середовища.
7. Поділ зовнішніх чинників, що формують ділову активність на групи.
8. Групи міжнародних та національних зовнішніх чинників.
9. Кількісні та якісні оцінювальні показники ділової активності.

Форми контролю знань – обговорення питань, доповідей, рефератів; презентація виконаних завдань, розв'язання вправ, тестування тощо.

План практичного заняття

Мета і завдання практичного заняття узагальнити теоретичні знання та набути навики практичної роботи щодо аналізу ділової активності підприємства.

Зміст практичної роботи:

1. Визначити показники ділової активності підприємства.
2. Проаналізувати динаміку показників ділової активності підприємства.
3. Зробити висновки за результатами дослідження.

Завдання 1. На підставі даних фінансової звітності провести аналіз основних показників ділової активності підприємства, оцінити їх динаміку. Заповнити аналітичну таблицю, зробити відповідні висновки і пропозиції.

Таблиця 1

Аналіз ділової активності підприємства

Показники	Попередній період	Звітний період	Абсолютне відхилення, (+,-)
1. Чиста виручка від реалізації продукції, тис. грн	6621,3	8976,3	
2. Повна собівартість реалізованої продукції, тис, грн	6283,2	8229,6	
3. Середня вартість активів, тис. грн	6856,5	6714,5	
4. Середня вартість оборотних активів, тис. грн	1531,1	1317,2	
5. Середня вартість виробничих запасів, 1 тис. грн	115,4	102,0	
6. Середня величина дебіторської заборгованості, тис. грн	555,2	799,9	
7. Середня величина кредиторської заборгованості, тис. грн	1244,9	10194	
8. Середня величина власного капіталу, тис. грн	5611,7	5694,7	
9. Сума закупівель, тис. грн	2082,0	1469,0	
Коефіцієнт оборотності:			
10. Активів (р.1: р.3)			
11. Оборотних активів (р.1: р.4)			
12. Виробничих запасів (р.2: р.5)			
13. Дебіторської заборгованості (р.1: р.6)			
14. Кредиторської заборгованості (р.1 : р.7)			
15. Власного капіталу (р.1 : р.8)			
Термін одного обороту, дні			
16. Активів (360: р. 10)			
17. Оборотних активів (360:р.11)			
18. Виробничих запасів (360: р.12)			
19. Власного капіталу (360 : р.15)			
Строк погашення, дні 20. Дебіторської заборгованості (період інкасації) (360: р. 13)			
21. Кредиторської заборгованості (360:р.14)			
22. Тривалість операційного циклу (р.18+р.20)			

Завдання 2. На підставі даних фінансової звітності провести аналіз оборотності (тривалості обороту в днях) матеріального оборотного капіталу підприємства. Заповнити аналітичну таблицю, зробити відповідні висновки і пропозиції.

Таблиця 2

Характеристика оборотності (тривалості обороту в днях) матеріального оборотного капіталу підприємства

Показники	Період (рік)		Відхилення
	Минулий	Звітний	
1.Обсяг реалізованої продукції (тис.грн.)			
2.Одноденна реалізація (стр. 1:360)			
3.Середня вартість матеріальних оборотних активів (підсумок II розділу активу балансу)			
4.Оборотність (в днях) (стр. 3:2)			
5.Коефіцієнт оборотності (стр.1:стр.3)			
6.Вивільнено із обороту, залучено в оборот (+;-) у зв'язку з прискоренням (сповільненням) оборотності (стр.2 гр. 2 х стр.4 гр. 3)(тис. грн.)			

Методичні поради до виконання практичного завдання

Практичне засвоєння методики та практики аналізу ділової активності за встановленою системою показників передбачає заповнення таблиці 7.1.

Таблиця 7.1

Аналіз системи показників ділової активності підприємства

Показники	Методика розрахунку	Минулий рік	Звітний рік	Відхилення, (±)	Оптимальний рівень
1	2	3	4	5	6
1. Прибуток на 1 грн. реалізованої продукції, коп.	Прибуток від реалізації (ф. 2 р. 050) / Обсяг реалізації (ф. 2 р. 035)				Понад 20
2. Коефіцієнт ділової активності	Обсяг реалізації (ф. 2 р. 035) / Середня валюта балансу				Понад 20
3. Коефіцієнт ефективності використання фінансових ресурсів	Прибуток (ф. 2 р. 170) / Середня валюта балансу				Понад 0,15

4. Коефіцієнт використання власних коштів	Прибуток (ф. 2 р. 190) . Середній розмір власних коштів (ф. 1 р. 380 + р. 430 + р. 630)				Понад 0,2
5. Коефіцієнт вигідності підприємництва	Коефіцієнт використання власних коштів (п.4) . Середній коефіцієнт дохідності цінних паперів (0,19)				Понад 0,1
6. Продуктивність праці, тис.грн.	Обсяг реалізації (ф. 2 р. 035). Середньооблікова кількість працівників (ф. 1)				Зростання
7. Фондовіддача, грн.	Обсяг реалізації (ф. 2 р. 035). Середньорічна вартість основних фондів (ф. 1 р. 031)				Також понад 0,30
8. Оборотність коштів у розрахунках, оборотів	Обсяг реалізації (ф. 2 р. 035) . Середня дебіторська заборгованість				Понад 18
9. Період погашення коштів у розрахунках, днів	360 . Показник 8				Менш як 20
10. Оборотність виробничих запасів, оборотів	Витрати на виробництво (ф. 2 р. 040) . Середні виробничі запаси (ф. 1 р. 100 + р. 110 + р. 120 + р. 130 + р. 140)				Понад 8
11. Тривалість періоду одного обороту, днів	360 Показник 10				Менш як 45
12. Тривалість операційного циклу, днів	Показник 9 + 11				Менш як 60

13.Оборотність оборотних засобів, оборотів	Обсяг реалізації . Середній розмір оборотних активів				Понад 7
14. Період одного обороту оборотних засобів, днів	360 . Показник 13				Менш як 13
15. Оборотність власного капіталу, оборотів	Обсяг реалізації Середня сума власного капіталу (р. 380 + р. 430 + р. 630)				Понад 10
16. Оборотність капіталу, оборотів	Обсяг реалізації Середня валюта балансу				Понад 5
17. Коефіцієнт стійкості економічного зростання	Чистий прибуток (ф. 2 р. 220) мінус дивіденди, видані акціонерам (ф. 3 р. 350) . Власний капітал (р. 380)				Понад 0,5
18. Період окупності власного капіталу, років	Середня сума власного капіталу (р. 380 + р. 430 + р. 630) Чистий прибуток (ф. 2 р. 220)				7

❖ ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. В економічній літературі пропонуються такі рівні ділової активності:
1. достатній, задовільний, незадовільний;
2. середній, задовільний, незадовільний;
3. високий, достатній, задовільний;
4. високий, середній, задовільний.

2. Рівням ділової активності відповідає такий виробничо-фінансовий стан суб'єкта підприємницької діяльності:
1. високий, нормальний, проблемний;
2. нормальний, проблемний, кризовий;
3. відмінний, добрий, задовільний;
4. задовільний, проблемний, кризовий.

3. Сукупна дія внутрішніх і зовнішніх чинників на діяльність підприємства формує його:

1. участь у розподілі прибутків;
2. репутацію на ринку;
3. бізнес-середовище;
4. бізнес-план.

4. Бізнес –середовище підприємства формується в першу чергу:

1. внутрішніми чинниками;
2. зовнішніми чинниками;
3. фінансовою діяльністю;
4. бізнес-партнерами з якими воно пов’язане діловими інтересами.

5. Зважаючи на роль зовнішніх чинників, які формують ділову активність підприємства в практиці фінансового аналізу їх поділяють на такі групи:

1. міжнародні, національні, ринкові;
2. кількісні, якісні, атрибутивні;
3. внутрішні та зовнішні;
4. головні, основні та допоміжні.

6. Група ринкових зовнішніх чинників складається з такої кількості підгруп:

1. двох;
2. трьох;
3. однієї;
4. залежно від розвиненості ринку;

7. Група ринкових зовнішніх чинників складається з таких підгруп:

1. купівельна спроможність, рівень безробіття, рівень інфляції;
2. політичні, економічні та демографічні;
3. форми конкуренції, науково-технічні, психологія споживача;
4. міжнародні, національні, ринкові.

8. Група національних зовнішніх чинників акумулює в собі такі підгрупи:

1. міжнародні, національні, ринкові;
2. фінансова спроможність зарубіжних партнерів, рівень витрат на виробництво товарів, якість товарів;
3. форми конкуренції, науково-технічні, психологія споживача;
4. політичні, економічні, демографічні.

9. Важливою складовою бізнес-середовища є внутрішнє середовище, яке визначається чинниками, що регулюються:

1. всередині підприємства;
2. поза межами підприємства;
3. керівником підприємства;
4. державою.

10. Кількісне оцінювання ділової активності та її аналіз здійснюється шляхом використання напрямків:

1. одного;
2. двох;

3. трьох;
4. залежно від мети аналізу.

11. Перший напрям оцінювання ділової активності має назву:
1. за рівнем ефективності використання ресурсів;
2. за участю в ньому управлінського апарату;
3. за ступенем виконання плану;
4. залежно від виду діяльності підприємства.

12. Другий напрям оцінювання ділової активності ґрунтується на:
1. ступені виконання плану;
2. показниках динаміки;
3. темпах зростання виробництва та реалізації продукції;
4. ефективності використання ресурсів.

13. Метою ділової активності суб'єкта підприємницької діяльності є:
1. розрахунок адекватних показників, що її характеризують, виявлення тенденцій і причин їх змін;
2. досягнення раціональності використання ресурсів підприємства;
3. розширення ринків збуту;
4. подолання кризового стану підприємства.

14. Готова продукція – це вироби, що:
1. призначені для продажу на сторону;
2. є закінченими у виробничому циклі та призначені для реалізації зовнішнім споживачам;
3. можуть бути використані для внутрішнього споживання;
4. призначені для внутрішнього споживача.

15. Товарна продукція – це вироби, що призначені для:
1. розширення виробничих потужностей підприємства;
2. зовнішніх споживачів;
3. продажу на сторону та внутрішнім споживачам;
4. застави кредитів.

16. Реалізована продукція – це:
1. вироби, що призначені для продажу;
2. вироби, що є закінченими у виробничому циклі та призначені для реалізації зовнішнім споживачам;
3. продукція, що реалізується за межі підприємства;
4. відвантажена продукція за яку поступили гроші.

17. У випадку випередження темпів зростання вартісних показників по відношенню до натуральних вважають, що зміна виробництва і реалізації забезпечена переважно:
1. зростанням цін;
2. зростанням собівартості;
3. структурними зрушеннями;
4. кількістю реалізованої продукції.

18. Якщо темпи зростання натуральних показників є вищими по відношенню до вартісних, то в цьому випадку зміна обсягів продукції зумовлена:
1. зростанням цін;
2. кількістю реалізованої продукції;
3. структурними зрушеннями;
4. обсягом виробництва.

19. Собівартість продукції (робіт, послуг) - це:
1. добуток ціни на обсяг виробленої продукції;
2. добуток ціни на обсяг реалізованої продукції;
3. сума усіх витрачених ресурсів у грошовій формі;
4. витрати по реалізації.

20. Дослідження змін обсягу змінних і постійних витрат засвідчують, що вони можуть відбуватися внаслідок:
1. зростання рівня ресурсомісткості продукції;
2. підвищення цін;
3. зростання продуктивності праці;
4. зростання рівня ресурсомісткості продукції.

21. Підвищення цін на ресурси, як фактора впливу на собівартість продукції визначають шляхом:
1. множення обсягу спожитих ресурсів у звітному періоді на планові ціни;
2. діленням обсягу спожитих ресурсів у звітному періоді на фактичні ціни;
3. множенням обсягу спожитих ресурсів за планом на планові ціни;
4. діленням обсягу спожитих ресурсів у звітному періоді на їх собівартість.

22. Фондовіддача є показником, який характеризує:
1. прибуткову діяльність підприємства;
2. обсяг виробництва (реалізації) продукції на одну гривню середньорічної вартості основних засобів;
3. середньорічну вартість основних засобів, що припадає на одну гривню виробленої(реалізованої) продукції;
4. забезпеченість підприємства основним засобами.

23. Зростання фондовіддачі засвідчує про:
1. зростання продуктивності праці;
2. покращення фінансового стану підприємства;
3. ефективне використання основних виробничих засобів;
4. зниження собівартості продукції.

24. Матеріаловіддача розраховується шляхом:
1. множення вартості виробленої продукції на обсяг матеріальних витрат;
2. діленням обсягу матеріальних витрат на обсяг виробленої продукції;
3. відніманням від вартості виробленої продукції матеріальних витрат;
4. діленням вартості виготовленої продукції на величину матеріальних витрат.

25. Матеріаловіддача характеризує:

1. скільки вироблено продукції з кожної гривні спожитих матеріальних ресурсів;
2. скільки спожито матеріальних ресурсів на гривню виробленої продукції;
3. питому вагу матеріальних витрат у загальній сумі витрат;
4. співвідношення між матеріальними і трудовими затратами.

26. Матеріаломісткість характеризує:

1. скільки вироблено продукції з кожної гривні спожитих матеріальних ресурсів;
2. скільки матеріальних витрат припадає на виробництво одиниці продукції;
3. питому вагу матеріалів у загальних затратах;
4. собівартість продукції.

27. Доля матеріальних витрат у собівартості продукції розраховується шляхом:

1. множення суми матеріальних витрат на собівартість виготовленої продукції;
2. ділення матеріальних витрат до всіх витрат;
3. ділення матеріальних витрат до повної собівартості виготовленої продукції;
4. ділення матеріальних витрат до трудових і фінансових витрат.

28. Значення коефіцієнта матеріальних витрат більше за одиницю засвідчує про:

1. зростання собівартості;
2. зниження собівартості;
3. економію матеріальних ресурсів;
4. перевитрату матеріальних ресурсів.

29. Для потреб оцінювання продуктивності праці використовують показники:

1. загальні, одиничні та допоміжні;
2. сумарні, розрахункові та спеціальні;
3. розрахункові, умовно-натуральні, трудові;
4. вартісні, розрахункові, узагальнюючі.

30. Визначення поняття ділова активність наведено у НП(С)БО:

1. №2 "Баланс";
2. №4 "Звіт про рух грошових коштів";
3. №3 "Звіт про фінансові результати";
4. правильна відповідь відсутня

❖ КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ І ЗАВДАННЯ

1. Сутність ділової активності підприємства.
2. Мета аналізу ділової активності підприємства.
3. Які показники характеризують стан ділової активності підприємства.
4. Суть «Золотого правила розвитку підприємства».

5. Стійкість економічного зростання підприємства.
6. Поняття ділової активності підприємства.
7. Показники і джерела аналізу ділової активності.
8. Аналіз оборотності оборотних активів та їх видів**.**
9. Ділова активність як чинник підвищення економічної ефективності виробничого процесу.
10. Найважливіші чинники, що впливають на ділову активність.
11. Поняття «ефективність» ділової активності.
12. Рівні ділової активності.
13. Рівень ділової активності та виробничо-фінансовий стан підприємства.
14. Напрями оцінювання ділової активності.
15. Взаємозв'язок факторів і бізнес-середовища.
16. Поділ зовнішніх чинників, що формують ділову активність на групи.
17. Група міжнародних зовнішніх чинників.
18. Група національних зовнішніх чинників.
19. Поділ внутрішніх чинників, що формують бізнес-середовище на групи.
20. Кількісні та якісні оцінювальні показники ділової активності.

❖ Завдання для індивідуальної та самостійної роботи

- ✓ Аналіз ділової активності та ефективності функціонування підприємства.
- ✓ Аналіз та оцінка ринкової активності підприємства.
- ✓ Внутрішній та зовнішній аналіз ділової активності.
- ✓ Аналіз оборотності оборотних активів та їх видів
- ✓ Рівень ділової активності та виробничо-фінансовий стан підприємства.

ТЕМА 8. АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Основні терміни і поняття. Короткий опис теми.

Інвестиції є джерелом поповнення й оновлення основного капіталу, будівництва багатьох важливих об'єктів капітального призначення, придбання технологій тощо.

Зважаючи на важливість та значущість інвестицій для потреб суб'єктів підприємницької діяльності **завданнями фінансового аналізу інвестицій є:**

- ✓ аналіз обсягу залучених інвестицій;
- ✓ оцінка залучення інвестицій відповідно до найважливіших потреб діяльності підприємства;
- ✓ аналіз структури інвестицій;
- ✓ оцінка оптимальності співвідношення між власними та залученими фінансовими ресурсами;
- ✓ аналіз ефективності інвестиційної діяльності;
- ✓ оцінювання внутрішнього та зовнішнього інвестиційного клімату;
- ✓ оцінка якості інвестицій.

Економічна природа інвестицій найбільш повно проявляється завдяки поділу їх за такими ознаками:

- ✓ видами інвестицій;
- ✓ об'єктами вкладення капіталу;
- ✓ характером участі в інвестуванні (прямі, непрямі);
- ✓ формою власності(приватні, державні, спільні, змішані);
- ✓ ступенем ризику (ризикові, безризикові);
- ✓ часом інвестування;
- ✓ регіональною приналежністю;
- ✓ формами вкладення.

Інвестиційний процес має забезпечити:

- ✓ повернення інвестованого капіталу за рахунок доходів від підприємницької діяльності;
- ✓ прибуткову діяльність, що забезпечує рентабельність інвестицій на встановленому підприємством рівні;
- ✓ окупність інвестицій у термін та строк, що прийнятий для продуцента та споживача інвестованого капіталу.

При оцінці реальних інвестиційних проектів вітчизняні та зарубіжні вчені виокремлюють два методи:

- ✓ облікова (період окупності інвестицій, облікова норма прибутку)
- ✓ дисконтована оцінка ефективності інвестицій (дисконтування інвестиційних витрат і доходів)

Найважливішими методами оцінки реальних інвестиційних проєктів, в основі яких покладається дисконтована оцінка є:

- ✓ чистий приведений дохід;
- ✓ індекс рентабельності інвестицій;
- ✓ внутрішня норма прибутку;
- ✓ дисконтований строк окупності інвестицій.

Застосування **методу облікової (простої) норми прибутку** має місце для потреб оцінки проектів з часом окупності до 1 року. При цьому проста норма прибутку розраховується шляхом ділення обсягу прибутку, отриманого від реалізації проекту, до обсягу початкових інвестицій. В процесі розрахунку показника рентабельності інвестиційного проекту, обсяг чистого прибутку (після оподаткування) ділять на обсяг інвестицій. Часто до прибутку додають суми амортизаційних відрахувань, що утворились завдяки реалізації інвестиційного проекту. Для розрахунку рентабельності можуть бути використані формули:

$$R=ЧП/ІВ\times 100, \text{або}$$

$$R=ЧП+А/ІВ\times 100,$$

де ЧП- чистий прибуток від проекту;
А – обсяг амортизаційних відрахувань;
ІВ- обсяг інвестицій.

Метод чистого приведеного доходу (NPV) дає змогу одержати узагальнену оцінку результату інвестування, тобто його завершальний ефект в абсолютній сумі. Його використання спрямовується на потребу підвищення ринкової вартості суб’єкта підприємницької діяльності, тобто на кінцеві цілі власників. **Чистий приведений дохід** визначають як різницю між приведеною до сучасної вартості сумою чистого грошового потоку за час використання інвестиційного проекту та сумою інвестиційних витрат у зв’язку з його реалізацією.

Розрахунок чистого приведеного доходу регулюється часом здійснення інвестиційних витрат (одноразові або в декілька етапів). При одноразовому здійсненні витрат величина накопичених дисконтних доходів (PV) та чистий приведений дохід можна розрахувати за формулами

$$PV=\sum_{t=1}^{n} P_t/(1+r)^t;$$

$$NPV=\sum_{t=1}^{n} P_t/(1+r)^t-IB.$$

За умови, що інвестиційні витрати на реалізацію інвестиційного проекту здійснюються декілька раз, розрахунок показника NPV здійснюють за формулою

$$NPV=\sum_{t=1}^{n} P_t/(1+r)^t-\sum_{t=1}^{n} IB_t/(1+r)^t$$

Метод **розрахунку внутрішньої норми прибутку інвестицій (WNPIB)**. Під внутрішньою нормою прибутку інвестицій розуміють таке значення коефіцієнта дисконтування r, при якому NPV проекту рівна нулю, тобто

WNPIB= r, при якому NPV =f(r)=0.

Суть коефіцієнта дисконтування полягає в тому, що він слугує своєрідним індикатором оцінки ефективності запланованих інвестицій, який відображає максимально допустимий відносний рівень витрат у зв'язку з реалізацією даного проекту. У випадку повного фінансування його комерційним банком за рахунок позики, значення внутрішньої норми прибутку інвестицій характеризує допустиму верхню межу рівня банківської відсоткової ставки, перевищення якої робить інвестиційний проект збитковим.

Невизначеність є об'єктивним явищем, яке властиве будь-якій сфері підприємницької діяльності. Під нею розуміють непередбачуваний стан розвитку подій і явищ у майбутньому, в тому числі в процесі реалізації інвестиційних проектів.

Інвестиційний та фінансовий менеджмент **під інвестиційним ризиком** вважають міру невизначеності в процесі отримання очікуваних вигод завдяки вкладенню інвестиції.

До найбільш несприятливих чинників, ймовірність прояву яких найбільш можлива, можна віднести:

- ✓ зростання вартості основних засобів, як результат непередбачуваного підвищення цін (зростання, в порівнянні із закладеною в інвестиційний проект) на машини, механізми, устаткування споруди, підвищення орендної плати за землю, індексації вартості основних засобів.
- ✓ непередбачуване зростання цін на матеріальні, трудові та фінансові ресурси. Зазначене може призвести до зменшення обсягу прибутків, а згодом – до зменшення капіталу, що має бути повернений інвесторам.
- ✓ зменшення реалізаційних цін на продукцію, виробництво якої закладено в інвестиційному проекті в результаті появи більш високонкурентних товарів.
- ✓ Інфляція.
- ✓ нестабільність та часті зміни податкової політики.
- ✓ зміна умов кредитування комерційними банками.

✓ зміна інвестиційних пріоритетів, що регулюються державою.

✓ інші непередбачувані чинники, включаючи форсмажорні (наприклад світова фінансова криза).

Для розв'язання зазначених завдань у фінансовому аналізі методи оцінювання інвестиційних ризиків поділяють на дві групи:

а) формалізовані;

б) неформалізовані.

Найбільш широке використання в процесі аналізу реальних інвестиційних проектів одержали такі кількісні методи:

- ✓ статистичний;
- ✓ доцільності витрат;
- ✓ зміни грошового потоку;
- ✓ використання аналогів;
- ✓ метод «дерева рішень».

Суть статистичного методу оцінювання ризиків інвестиційного проекту полягає в співставленні доходів і витрат в процесі інвестування капіталу та встановлення їх частоти. Отримані результати дослідження слугують базою розрахунків їх прогнозу на перспективу.

Метод доцільності витрат спрямовується на виявлення потенційних напрямків (зон) ризику.

Метод зміни грошового потоку використовують в процесі оцінки появи заданої величини грошових надходжень по інвестиційному проекту для кожного року. На основі даних оцінки складають новий проект з урахуванням відкоригованих за допомогою знижувального коефіцієнта грошових потоків і для них розраховують NPV.

Метод використання аналогів - пошук та порівняння аналогічних інвестиційних проектів, окремих складових інвестиційного процесу.

Метод «дерева рішень» використовують для оцінювання ступеня ризику інвестиційного проекту на окремих послідовно здійснюваних, взаємопов'язаних етапах усього інвестиційного процесу.

Неформалізовані методи оцінки проектних ризиків:

- ✓ аналіз чутливості;
- ✓ аналіз сценаріїв проекту;
- ✓ метод імітаційного моделювання;
- ✓ метод поправки на ризик коефіцієнта дисконтування.

Використання методу **аналізу інвестиційної чутливості** полягає в дослідженні впливу окремих варіюючих факторів на фінансові показники діяльності підприємства.

План семінарського заняття

Мета і завдання семінару: засвоєння теоретичних знань та набуття навиків практичного застосування одержаних знань щодо аналізу інвестиційної привабливості підприємства.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:
1. Що таке інвестиції?
2. Види інвестицій.
3. Що таке інвестиційний проєкт?
4. Назвати принципи аналізу інвестиційних проєктів.
5. Назвати методи аналізу інвестиційних проєктів.
6. Джерела інформації для фінансового аналізу інвестиційної діяльності.

План семінару:

1. Загальна характеристика інвестицій та інвестиційної діяльності
2. Методологічні засади оцінювання реальних інвестицій
3. Невизначеність та ризик інвестиційних проектів
4. Аналіз вартості та доходності фінансових активів

Для підготовки до семінарського заняття пропонуються теми рефератів, доповідей, презентацій

1. Роль інвестицій в умовах ринкової економіки.
2. Завдання фінансового аналізу інвестицій.
3. Теоретичні основи категорії категорії «інвестиції».
4. Види і класифікації інвестицій.
5. Власність та інвестиції.
6. Основні принципи оцінювання інвестицій.

Форми контролю знань – обговорення питань, доповідей, рефератів; презентація виконаних завдань, розв'язання вправ, тестування тощо.

План практичного заняття

Мета і завдання практичного заняття: узагальнити теоретичні знання та набути навики практичної роботи щодо аналізу інвестиційної привабливості підприємства. Навчитися групувати активи за мірою їх ліквідності та пасиви (зобов'язання) за строковістю їх погашення на аналізованому підприємстві.

Зміст практичної роботи:

1. Проаналізувати інвестиційну привабливість підприємства.

2. Проаналізувати динаміку показників інвестиційної привабливості підприємства.
3. Вивчати можливості підприємства щодо продовження своєї діяльності.
4. Зробити висновки за результатами дослідження.

Завдання 1. На підставі вихідних даних проаналізувати інвестиційну привабливість підприємства, вивчати його можливості щодо продовження своєї діяльності в майбутньому (оцінювання перспектив неплатоспроможності та ймовірності банкрутства).
Заповнити аналітичну таблицю, зробити відповідні висновки і пропозиції.

Таблиця 1

Показники оцінювання інвестиційної привабливості акціонерного товариства

№ з/п	Показники	Базисний рік	Звітний рік	Відхилення	
				абсолютне, (±)	відносне, %
1	Дивіденди, тис.грн.				
2	Реінвестований прибуток, тис.грн.				
3	Коефіцієнт реінвестованого прибутку				
4	Прибуток на акцію, грн.				
5	Цінність акції, грн.				
6	Рентабельність акції, %				
7	Дивідендна дохідність акції, грн.				
8	Коефіцієнт котирування акції				
9	Коефіцієнт дивідендних виплат				

Методичні поради до виконання практичного завдання

Інвестиційна привабливість підприємства оцінюється за доцільністю вкладень й його діяльність грошових коштів або матеріальних ресурсів. Така оцінка дається за результатами як зовнішнього, так і внутрішнього фінансового аналізу. Вона базується на комплексному підході до підприємства, як об’єкту дослідження, що здійснює свою діяльність в конкретних умовах ринкового середовища. Для практичних розрахунків інвестиційної привабливості застосовується система показників, які розглядаються за окремими періодами.

Таблиця 8.1

Показники оцінювання інвестиційної привабливості акціонерного товариства

№ з/п	Показники	Порядок розрахунку за даними форм № 2, 4	Економічний зміст
А	Б	В	Г
1	Дивіденди	Ф. № 4: ряд. 140, гр. 8	Характеризує дивідендну політику підприємства, яке має зберігати рівновагу між сплатою достатньої суми дивідендів власникам і реінвестованим прибутком
2	Реінвестований прибуток	Ф. № 2: ряд. 220 – Ф. № 4: ряд.140, гр. 8	Визначається як різниця між чистим прибутком і дивідендами
3	Коефіцієнт реінвестованого прибутку	Ф. № 2: ряд. 220 – Ф. № 4: ряд. 140, гр. 8 / Ф. № 2: ряд. 220	Розраховується як відношення реінвестованого прибутку до чистого прибутку
4	Прибуток на акцію	Ф. № 2: ряд. 330	Скоригований чистий прибуток, який припадає, на одну просту акцію, - відношення різниці чистого прибутку та дивідендів за привілейованими акціями до загальної кількості простих акцій
5	Цінність акції	Дані бухгалтерського обліку та ринку цінних паперів	Визначається як відношення ринкової ціни акції до доходу на акцію
6	Рентабельність акції	Дані бухгалтерського обліку та ринку цінних паперів	Визначається як відношення дивідендів на одну акцію до ринкової ціни акції
7	Дивідендна дохідність акції	Ф. № 2: ряд. 340 / Ф. № 2: ряд. 330	Визначається як відношення дивідендів на одну просту акцію до доходу на акцію
8	Коефіцієнт котирування акції	Дані бухгалтерського обліку та ринку цінних паперів	Розраховується як відношення ринкової ціни акції до облікової ціни акції
9	Коефіцієнт дивідендних виплат	Ф. № 4: ряд. 140, гр. 8 / Ф. № 2: ряд.220	Розраховується як відношення частини прибутку, що спрямовується на виплату дивідендів, до чистого прибутку; характеризує частку чистого прибутку, що надходить у розпорядження акціонерів

Рекомендована система показників для аналізу інвестиційної привабливості підприємства включає:

1) *структуру активів*: частку необоротних активів, оборотних активів, оборотних виробничих фондів, дебіторської заборгованості, грошових коштів і поточних фінансових інвестицій;

2) *структуру джерел формування капіталу*: частку власного капіталу, зобов'язань, довгострокових зобов'язань, поточних зобов'язань, кредиторської заборгованості;

3) *ліквідність і платоспроможність:* коефіцієнт абсолютної ліквідності, коефіцієнт швидкої ліквідності, коефіцієнт загальної ліквідності, коефіцієнт співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості;

4) *фінансову стійкість*: коефіцієнт автономії, коефіцієнт співвідношення позикового та власного капіталу, коефіцієнт маневрування власного капіталу, коефіцієнт забезпечення запасів власними оборотними коштами, коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні, коефіцієнт нагромадження амортизації;

5) *прибутковість (рентабельність):* рентабельність продаж, рентабельність сукупного капіталу, рентабельність власного капіталу;

6) *якість прибутку*: частку прибутку від основної операційної діяльності в прибутку від звичайної діяльності до оподаткування, темп зростання прибутку від звичайної діяльності до оподаткування, частку чистого прибутку в прибутку від звичайної діяльності до оподаткування;

7) *ефективність використання виробничих ресурсів:* продуктивність праці, фондовіддачу і фондомісткість, матеріаловіддачу і матеріаломісткість;

8) *ділову активність (оборотність капіталу):* коефіцієнт оборотності капіталу, коефіцієнт оборотності власного капіталу, коефіцієнт оборотності оборотних активів, запасів, дебіторської заборгованості, кредиторської заборгованості;

9) діловий імідж керівництва підприємства.

На підставі отриманої інформації формулюють відповідні висновки, наприклад:

- капітал підприємства сформований переважно за рахунок власних джерел, а високий рівень фінансової незалежності (переважання у структурі джерел формування капіталу власних засобів) свідчить про невисокий ризик для інвесторів;

- значна частка виробничих запасів у структурі оборотних активів може пояснюватися високим рівнем матеріаломісткості продукції, а висока частка грошових коштів і розрахунків – зростанням дебіторської або кредиторської заборгованості, що свідчить про проблему неплатежів.

Під час аналізу інвестиційної привабливості акціонерних товариств додатково визначаються показники ринкової активності: прибуток на акцію, цінність акції, дивідендна дохідність акції, коефіцієнт котирування акцій.

Під час оцінювання інвестиційної привабливості підприємства рекомендується також вивчати його можливості щодо продовження своєї

діяльності в майбутньому (оцінювання перспектив неплатоспроможності та ймовірності банкрутства).

❖ ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. За об'єктами вкладення капіталу інвестиції поділяють на:
1. реальні, фінансові;
2. власні, залучені, змішані;
3. основні, неосновні, грошові;
4. рухоме та нерухоме майно, грошові кошти.

2. За характером участі в інвестиційному процесі інвестиції поділяють на:
1. реальні та фінансові;
2. прямі та непрямі;
3. державні та змішані;
4. кошти громадян та держави.

3. Відповідно до оцінювання втрат від вкладання інвестиції за ступенем ризику їх поділяють на такі види:
1. реальні та нематеріальні;
2. прямі та непрямі;
3. ризикові та безризикові;
4. короткострокові та довгострокові.

4. За часом інвестування інвестиції поділяють на:
1. прямі, непрямі;
2. разові, багаторазові;
3. цільові, нецільові;
4. короткострокові, довгострокові.

5. За регіональною приналежністю інвестиції поділяють на:
1. внутрішні, іноземні та зарубіжні;
2. власні, залучені;
3. грошові, матеріальні;
4. реальні, реальні;

6. Строк окупності інвестицій відноситься до:
1. чистого приведеного доходу;
2. бездисконтного методу;
3. дисконтного методу;
4. внутрішньої норми прибутку.

7. Визначення строку окупності інвестицій за допомогою простого бездисконтного методу залежить від:
1. вартості інвестиційного проекту;
2. обсягу залучених інвестицій;
3. розподілу доходу в часі;
4. норми чистого прибутку.

8. Проекти з однаковим часом окупності витрат, але різною часовою структурою доходів розцінюються як:
1. реальні;
2. нематеріальні;
3. ризиковані;
4. рівнозначні.

9. Застосування методу облікової (простої) норми прибутку має місце для потреб оцінки проектів з часом окупності до:
1. 1 року;
2. 3-5 років;
3. 10-20 років;
4. залежно від вартості інвестиційного проекту.

10. В процесі розрахунку показника рентабельності інвестиційного проекту:
1. обсяг інвестицій ділять на обсяг чистого прибутку;
2. обсяг чистого прибутку ділять на обсяг інвестицій;
3. обсяг затрат ділять на обсяг інвестицій;
4. обсяг прибутку ділять на обсяг затрат.

11. Метод чистого приведеного доходу дає змогу одержати:
1. період окупності інвестиційного проекту;
2. рентабельність реального проекту;
3. узагальнюючу оцінку результату інвестування;
4. обсяг витрат у зв'язку з інвестуванням.

12. Чистий приведений дохід визначають як різницю між приведеною до сучасної вартості сумою чистого грошового потоку за час використання інвестиційного проекту та:
1. реальним інвестиційним капіталом;
2. обсягом вкладеного капіталу;
3. обсягом інвестиційних витрат;
4. сумою інвестиційних витрат у зв'язку з його реалізацією.

13. Індекс рентабельності інвестицій є відносним показником, який характеризує:
1. рівень доходу на одиницю витрат;
2. рівень витрат на одиницю інвестицій;
3. індексний метод аналізу;
4. окупність інвестиційного проекту.

14. Під внутрішньою нормою прибутку інвестицій розуміють таке значення коефіцієнта дисконтування r, при якому NPV проект рівне:
1. 1;
2. 0;
3. 100;
4. 10.

15. Суть статистичного методу оцінювання ризиків інвестиційного проекту полягає в:
1. розрахунку середніх величин;
2. розрахунку індексів доходів і витрат;
3. співставленні доходів і витрат в процесі інвестування капіталу та встановлення їх частоти;
4. співставленні доходів і витрат.

16. Використання методу аналізу інвестиційної чутливості полягає в дослідженні впливу:
1. ефективності інвестиційних вкладень;
2. доцільності вкладень;
3. зовнішніх інвестицій на окупність проекту;
4. окремих варіюючих факторів на фінансові показники діяльності підприємства.

17. В процесі оцінювання інвестиційних проектів виокремлюють три можливі сценаріїї ризиків:
1. песимістичний, оптимістичний, реалістичний;
2. зовнішній, внутрішній, змішаний;
3. первинний, вторинний, імовірнісний;
4. добрий, задовільний, невизначений.

18. Фактори ймовірнісного розподілу при прийнятті рішень щодо доцільності реалізації інвестиційного проекту поділяють на такі три групи:
1. зовнішні, внутрішні, інтегровані;
2. ринкові, інвестиційні, витратні;
3. змінні, постійні, інтегровані;
4. головні, другорядні, похідні.

19. Розміщені акції- це:
1. емітовані цінні папери;
2. акції, що обертаються на первинному ринку;
3. реалізовані акції, які характеризують величину статутного фонду АТ;
4. такі, які АТ має право розмістити на ринку.

20. Об'явлені акції – це такі, які АТ:
1. не має права продати;
2. не дають права голосу їх власнику;
3. емітовані додатково;
4. дають право розмістити додатково до розміщених.

21. Емісійна ціна акції втілює в собі вартість:
1. за якою вона емітується та продається на первинному ринку цінних паперів;
2. за якою вона продається на вторинному ринку;
3. за якою вона купується;
4. затрат на її друкування.

22. Балансова вартість акції розраховується як відношення вартості:

1. дивідендів до кількості акціонерів;
2. «чистих» активів до загальної кількості акцій, що були емітовані;
3. усіх активів кредиторів до загальної кількості акцій;
4. активів за цінами можливої реалізації до загальної кількості акцій.

23. Оцінка доцільності придбання акцій передбачає проведення розрахунку:

1. теоретичної ціни акції;
2. курсової ціни акції;
3. теоретичної вартості акцій та порівняння її з поточною ринковою ціною;
4. емісійної ціни акції.

24. Безвідзивні облігації погашаються у строк:

1. до одного року;
2. встановлений емітентом;
3. передбачений викупним фондом;
4. встановлений товариством за номіналом.

25. Відношення ринкової ціни облігації у відсотках до номіналу називають:

1. курсом облігації;
2. дохідністю облігації;
3. купонною ставкою;
4. купонним доходом.

26. Дохідність облігації розраховується як відношення:

1. прибутку до собівартості;
2. доходу, що генерується фінансовим активом до величини вкладених у нього інвестицій;
3. емісійної ціни акції до ринкової;
4. купонної ставки до ринкової ціни акції.

27. Показниками дохідності облігацій без права дострокового погашення є:

1. прибуток та величина інвестиційних витрат;
2. купонний дохід;
3. купонна дохідність та дохідність до погашення;
4. рентабельність.

28. Визначення поняття інвестиційна діяльність наведено у НП(С)БО:

1. №2 "Баланс";
2. №4 "Звіт про рух грошових коштів";
3. №3 "Звіт про фінансові результати";
4. правильна відповідь відсутня

29. Згідно НП(С)БО до інвестиційної діяльності не належить:

1. придбання й реалізація основних засобів;
2. придбання й реалізація еквівалентів грошових коштів;
3. придбання й реалізація нематеріальних активів;
4. правильна відповідь відсутня

30. Вкладення капіталу у відтворення основних засобів, в інноваційні нематеріальні активи, у приріст запасів товарно-матеріальних цінностей та інші об'єкти інвестування, пов'язані зі здійсненням операційної діяльності підприємства або покращанням умов праці та побуту персоналу це інвестиції:
1. безризикові;
2. прямі;
3. капітальні;
4. правильна відповідь відсутня

31. Вкладення коштів у об'єкти інвестування, за якими відсутній реальний ризик втрати капіталу (очікуваного доходу) і гарантовано отримання розрахункової суми інвестиційного доходу це інвестиції:
1. реальні;
2. прямі;
3. капітальні;
4. правильна відповідь відсутня

32. Відповідно до НП(С)БО активи, які утримуються підприємством з метою збільшення прибутку (відсотків, дивідендів і т.п.), зростання вартості капіталу або інших вигод для інвесторів – це інвестиції:
1. реальні;
2. прямі;
3. непрямі;
4. правильна відповідь відсутня

33. Інвестиції, які характеризують вкладення капіталу на період більше одного року – це:
1. реальні;
2. капітальні;
3. довгострокові;
4. правильна відповідь відсутня

34. Завданнями аналізу інвестиційної діяльності є:
1. аналіз рентабельності власного капіталу;
2. аналіз форм інвестування та їх ризику;
3. аналіз оборотності оборотних коштів;
4. правильна відповідь відсутня

35. До джерел інформації "Фінансова звітність" аналізу інвестиційної діяльності належать:
1. "Звіт про рух грошових коштів"
2. "Звіт підприємства про інвестиції в Україну";
3. "Звіт про будівництво будівель і споруд";
4. правильна відповідь відсутня

36. До джерел інформації "Статистична звітність" аналізу інвестиційної діяльності належать:

1. "Звіт про капітальні інвестицій"
2. "Звіт про фінансові результати";
3. "Звіт про власний капітал";
4. правильна відповідь відсутня

37. До джерел інформації "Первинна документація" аналізу інвестиційної діяльності належать:

1. "Баланс"
2. "Журнал 4, відомість 4.1";
3. Проектно-кошторисна документація;
4. правильна відповідь відсутня

38. Відношення різниці чистого прибутку та дивідендів за привілейованими акціями на загальну кількість звичайних акцій це:

1. цінність акції
2. рентабельність акції
3. дохід на акцію;
4. правильна відповідь відсутня

39. Відношення прибутку, розподіленого на дивіденди, та чистого прибутку це:

1. цінність акції
2. коефіцієнт дивідендних виплат
3. рентабельність акції
4. правильна відповідь відсутня

40. Відношення ринкової ціни акції та доходу на акцію це:

1. рентабельність акції
2. коефіцієнт котирування акції
3. коефіцієнт дивідендних виплат
4. правильна відповідь відсутня

❖ КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ І ЗАВДАННЯ

1. Мета аналізу інвестиційної діяльності підприємств.
2. Сутність інвестицій.
3. Класифікація інвестицій.
4. Назвіть основні етапи аналізу інвестиційної діяльності підприємств.
5. Аналіз альтернативних інвестиційних проектів.
6. Методи оцінки інвестиційних проектів.
7. Два методи оцінки реальних інвестиційних проектів.
8. Метод простої(облікової) норми прибутку.
9. Метод чистого приведеного доходу.
10. Метод розрахунку рентабельності інвестицій.
11. Метод розрахунку внутрішньої норми прибутку інвестицій.

12. Ціна авансованого капіталу.
13. Поняття ризику та невизначеності інвестиційних проектів.
14. Внутрішні й зовнішні чинники інвестиційного ризику.
15. Завдання фінансовго аналізу ризиків.
16. Формалізовані методи оцінювання ризиків.
17. Неформалізовані методи оцінювання ризиків.
18. Найважливіші форми фінансового інвестування.
19. Цінні папери: акції, облігації.
20. Вартість цінних паперів.

❖ Завдання для індивідуальної та самостійної роботи

- ✓ Аналіз і оцінка інвестиційної діяльності підприємства.
- ✓ Аналіз ефективності реальних і фінансових інвестицій.
- ✓ Інвестиційна стратегія підприємства і ризик.
- ✓ Аналіз і оцінка інвестиційної діяльності підприємства.
- ✓ Формалізовані і неформалізовані методи оцінювання ризиків.
- ✓ Основні принципи і методи оцінювання інвестицій.

ТЕМА 9. АНАЛІЗ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Основні терміни і поняття. Короткий опис теми.

Кредит відображає економічні відносини, що виникають між позичальниками і кредиторами у зв'язку з рухом грошових коштів на умовах платності та повернення. Важливим елементом кредитного регулювання є позиковий відсоток.

Принципи кредитування:

- ✓ **принципи строковості**
- ✓ **принцип цілеспрямованості**
- ✓ **забезпеченості кредиту**

Принцип строковості спрямований на забезпечення своєчасного повернення позикових коштів. Базою його формування слугує економічно обґрунтоване встановлення строків користування кредитів та терміну їх повернення з урахуванням розміру платні за надану грошову позику.

Принцип цілеспрямованості - визначення меж використання кредиту.

Принцип забезпеченості кредиту використовується для потреб збереження кредитних коштів внаслідок запровадження заходів, спрямованих на повне та своєчасне погашення позикових грошових ресурсів.

Характер угоди визначається обсягом кредитної суми, потребою в кредиті, строками погашення, засобами забезпечення повернення та репутацією позичальника.

Кредитоспроможність клієнта означає здатність його вчасно і в повному обсязі розраховуватися за своїми борговими зобов'язаннями.

Платоспроможність оцінюється здатністю клієнта своєчасно погашати всі свої боргові зобов'язання, включаючи кредитні й тому є ширшим поняттям аніж кредитоспроможність.

Відмінність між платоспроможністю й кредитоспроможністю полягає у тому, що суб'єкт підприємницької діяльності погашає свою позикову заборгованість за рахунок таких джерел:

- ✓ виручки від реалізації застави;
- ✓ коштів депозитного вкладу;
- ✓ коштів поручителів і гарантів;
- ✓ коштів страхових товариств;
- ✓ вільних грошових коштів на рахунках.

Показники кредитоспроможності:

- ✓ дохідність підприємства, яка слугує однією з найважливіших передумов його здатності своєчасно сплачувати відсотки за кредит в умовах нормальної фінансової діяльності;
- ✓ забезпеченість кредиту;
- ✓ можливість мобілізувати грошові кошти у випадку форсмажорних подій;
- ✓ поточний фінансовий стан та рівень участі товарів підприємства на зовнішньому та внутрішньому ринках, їх конкурентоспроможність;
- ✓ надійність позичальника, що оцінюється можливістю своєчасно розраховуватись за раніше отриманими кредитами, якістю менеджменту;
- ✓ мета використання кредиту;
- ✓ можливість погашення кредиту не лише за рахунок мобілізації грошових коштів, а й матеріальних цінностей, надання гарантів, використання заставного права.

Умови оцінки кредитоспроможності підприємства регулюються шляхом використання певних способів, найважливішими з яких є:

- ✓ фінансові коефіцієнти;
- ✓ аналіз грошового потоку;
- ✓ оцінка ділового ризику.

Фінансові коефіцієнти. Відповідно до Положення НБУ банк відслідковує такі показники фінансово-господарської діяльності позичальника:

- ✓ обсяг реалізації продукції (виконаних робіт, наданих послуг);
- ✓ рівень собівартості;
- ✓ обсяг прибутків і збитків;
- ✓ рентабельність;
- ✓ платоспроможність;
- ✓ фінансова стійкість;
- ✓ склад та динаміка дебіторсько-кредиторської заборгованості.

Крім цього в умовах ринкової моделі господарювання комерційним банкам рекомендують відстежувати додатково окремі суб'єктивні показники, найважливішими з яких є:

- ✓ ефективність управління;
- ✓ ринкове становище позичальника, її залежність від циклічних і структурних змін в економіці та видів діяльності;
- ✓ наявність державних замовлень і державної підтримки позичальника;
- ✓ ділова репутація підприємств, якісний склад кадрів.

План семінарського заняття

Мета і завдання семінару: засвоєння теоретичних знань та набуття навиків практичного застосування одержаних знань з теми, засвоїти значення кредиту в умовах ринкової моделі господарювання, суть та необхідність, а також методичні засади аналізу кредитоспроможності підприємства.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Роль кредиту в умовах ринкової моделі господарювання.
2. Кредит в умовах ринкової економіки.
3. Історія зародження кредиту.
4. Причини кредитування.
5. Поняття кредитоспроможності клієнта.
6. Основні показники фінансово-господарської діяльності позичальника.
7. Спосіб оціночних фінансових коефіцієнтів в процесі оцінювання кредитоспроможності клієнта.

План семінару:

1. Значення та основні принципи кредитування
2. Фінансові коефіцієнти оцінки кредитоспроможності позичальника
3. Аналіз кредитоспроможності на основі аналізу грошових потоків та ділового ризику
4. Рейтинг позичальника як характеристика кредитоспроможності

Для підготовки до семінарського заняття пропонуються теми рефератів, доповідей, презентацій

1. Загальна оцінка кредитоспроможності позичальника.
2. Фінансові коефіцієнти, що аналізуються для визначення класу надійності позичальника.
3. Оцінювання кредитоспроможності на основі аналізу грошових потоків та ділового ризику.

4. Класи та рейтинги позичальників, як характеристики їх здатності погашати кредити.
5. Рейтингова шкала кредитоспроможності клієнтів.

Форми контролю знань – обговорення питань, доповідей, рефератів; презентація виконаних завдань, розв'язання вправ, тестування тощо.

План практичного заняття

Мета і завдання практичного заняття: узагальнити теоретичні знання та опанувати методику визначення коефіцієнтів оцінки кредитоспроможності підприємства, їх аналізу й розробки висновків та пропозицій.

Зміст практичної роботи:

1. Визначити коефіцієнти ліквідності, ефективності використання оборотних активів, фінансової стійкості, прибутковості та обслуговування боргу.
2. Провести аналіз розрахованих величин значностей коефіцієнтів.
3. Розробити висновки за результатами дослідження та пропозиції щодо можливостей підвищення кредитоспроможності, або доцільності отримання кредитів підприємством.

Завдання 1. На основі даних форм фінансової звітності побудувати аналітичну таблицю, у якій за два роки розрахувати основні показники оцінки кредитоспроможності. Розробити висновки щодо змін коефіцієнтів проти базового року та проти нормативних величин, сформулювати пропозиції.

Таблиця 1

Показники оцінки кредитоспроможності підприємства

№ п/п	Показники	Базисний рік	Звітний рік	Відхилення	
				абсолютне, (±)	відносне, %
1	Платоспроможність позичальника: - коефіцієнт миттєвої ліквідності; - коефіцієнт поточної ліквідності; - коефіцієнт загальної ліквідності.				
2	Фінансова стійкість				

	позичальника: - коефіцієнт маневреності власних коштів; - коефіцієнт незалежності.				
3	Рентабельність позичальника: - рентабельність активів; - рентабельність продажу.				

Методичні поради до виконання практичного завдання

Залучення сум кредитів для забезпечення виробничо-фінансової діяльності підприємства є необхідною умовою господарювання, оскільки не завжди є можливість покривати затрати власними коштами.

Найбільш відповідальною процедурою аналізу кредитоспроможності є розрахунок та аналіз коефіцієнтів.

Коефіцієнти ліквідності. Їх суть полягає у співставленні загального обсягу активів підприємства та платіжних зобов'язань. Розрахунок коефіцієнтів ліквідності здійснюється на основі груп активів, які розміщені в II розділі активу балансу. Найбільш часто при визначенні ліквідності підприємства банки використовують коефіцієнт покриття. У випадку коли розрахункове значення коефіцієнта ліквідності менше одиниці банк може припинити надавати кредити, оскільки підприємство не має ресурсів для погашення поточних зобов'язань.

Коефіцієнти ефективності використання активів. Найбільш поширеними з них є:

- ✓ тривалість одного обороту активів;
- ✓ коефіцієнт оборотності активів.

Коефіцієнт оборотності активів застосовується для потреб оцінки ефективності використання активів. Йдеться про економічний ефект прискорення оборотності, суть якого полягає у відносному вивільненні коштів з обігу, а також у зростанні обсягів реалізації та прибутку. Зменшення тривалості одного періоду призводить до збільшення оборотності активів, що в кінцевому рахунку, засвідчує про більш ефективне їх використання. Зростання коефіцієнта оборотності активів розцінюється як позитивне явище.

Коефіцієнт фінансового левериджу (фінансової стійкості). Відомо, що функціонування суб'єкта підприємницької діяльності тісно пов'язане з в використанням власного та позикового капіталу з метою отримання прибутку та підвищення ефективності відтворювального процесу. Відомо також, що додаткове залучення капіталу тісно пов'язане з ризиком діяльності. В практиці фінансового аналізу ризиків виділяють виробничий та фінансовий ризик.

Величина **виробничого ризику** обумовлюється видом діяльності суб'єкта господарювання. Йдеться про структуру активів, у які підприємство прийняло рішення вкласти капітал.

Фінансовий ризик обумовлюється джерелами отримання коштів, їх співвідношенням. Власне мова йде не про самі грошові кошти, а про джерела їх отримання.

Виробнича та фінансова діяльність суб'єкта господарювання призводить до потреби залучення у відтворювальні процеси не лише власних, а й позикових коштів.

Платоспроможність позичальника визначається рядом відповідних показників:

- *коефіцієнт миттєвої ліквідності (КЛ1)* характеризує, як швидко короткострокові зобов'язання можуть бути погашені високоліквідними активами:

$$КЛ1 = Ав : Зп,$$

де Ав – високоліквідні активи, до яких належать грошові кошти, їх еквіваленти та поточні фінансові інвестиції (рядки 220, 230, 240 форми №1 «Баланс»);

Зп – поточні (короткострокові) зобов'язання, що складаються з короткострокових кредитів і розрахунків із кредиторами (рядок 620 форми №1 «Баланс»);

- *коефіцієнт поточної ліквідності (КЛ2)* характеризує можливості погашення короткострокових зобов'язань у встановлені строки:

$$КЛ2 = Ал : Зп,$$

де Ал – ліквідні активи, що складаються з високоліквідних активів, дебіторської заборгованості, векселів одержаних (сума рядків із 150 по 240 форми №1 «Баланс»);

- *коефіцієнт загальної ліквідності (КЛ3)* характеризує, наскільки обсяг короткострокових зобов'язань і розрахунків можна погасити за рахунок усіх ліквідних активів:

$$КЛ3 = Ао : Зп,$$

де Ао - оборотні активи (рядок 260 форми №1 «Баланс»).

Фінансова стійкість позичальника визначається за такими показника:

- *коефіцієнт маневреності власних коштів (КМ)* який характеризує ступінь мобільності використання власних коштів:

$$КМ = (В_к - А_н) : В_к,$$

де $В_к$ – власний капітал підприємства (рядок 380 форми №1 «Баланс»);

$А_н$ – необоротні активи (рядок 080 форми №1 «Баланс»);

- *коефіцієнт незалежності (КН),* який характеризує ступінь фінансового ризику:

$$КН = З_к : В_к,$$

де $З_к$ – залучені кошти (довгострокові та поточні зобовязання) (рядки 480, 620 форми №1 «Баланс»).

Рентабельність позичальника визначається за такими показниками:

- рентабельність активів (РА):

$$РА = П_ч : А,$$

де $П_ч$ – чистий прибуток (рядок 220 форми №2 «Звіт про фінансові результати»);

А – активи (рядок 280 форми №1 «Баланс», середнє значення);

- рентабельність продажу (РП):

$$РП = П_ч : О_р,$$

де $О_р$ – обсяг реалізації продукції (без ПДВ), тобто чистий дохід (рядок 035 форми №2 «Звіт про фінансові результати»).

❖ ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Взаємовідносини між продавцем і покупцем грошових ресурсів, що охоплюють увесь процес реалізації кредитних відносин називають:

1. кредитуванням;
2. фінансуванням;
3. інвестуванням;
4. усі відповіді правильні.

2. Основою формування кредитних відносин є:

1. строковість;
2. кредитна угода;
3. цілеспрямованість;
4. забезпеченість кредиту.

3. Найважливішими принципами кредитування є:

1. забезпеченість, поверненість, строковість;
2. поверненість, цілеспрямованість, строковість;
3. строковість, цілеспрямованість, забезпеченість;
4. платність, поверненість, забезпеченість.

4. Суть принципу цілеспрямованості кредитування полягає у:

1. строковому використанні кредиту;

2. забезпеченості кредиту заставою;
3. встановленні диференційованих ставок;
4. визначенні меж використання кредиту.

5. Принцип забезпеченості кредиту використовується для потреб:

1. збереження кредитних коштів;
2. запровадження застави;
3. складання кредитної угоди;
4. цільового використання коштів.

6. Характер кредитної угоди визначається:

1. строками погашення, засобами повернення та репутацією клієнта;
2. обсягом кредитної суми, потребою в кредиті, строками погашення, засобами забезпечення повернення та репутацією позичальника;
3. фінансовим станом позичальника;
4. кредитною політикою банку.

7. Умови оцінки кредитоспроможності підприємства регулюються шляхом використання певних способів, найважливішими з яких є:

1. фінансові коефіцієнти та оцінка ділового ризику;
2. розрахунок фінансової стійкості та платоспроможності клієнта;
3. фінансові коефіцієнти, аналіз грошового потоку, оцінка ділового ризику;
4. фінансовий стан підприємства.

8. За допомогою способу фінансових коефіцієнтів оцінки кредитоспроможності клієнта аналізується:

1. рентабельність позичальника;
2. операційна діяльність;
3. операційна та фінансова діяльність;
4. фінансовий стан та ефективність діяльності позичальника.

9. Кредитоспроможність клієнтів банку оцінюється шляхом поділу їх на класи. Умовно їх поділяють на:

1. п’ять класів;
2. три класи;
3. два класи;
4. усі відповіді неправильні.

10. Суть коефіцієнта ліквідності при оцінці кредитоспроможності клієнта полягає в:

1. співставленні платіжних зобов’язань та загального обсягу активів підприємства;
2. співставленні загального обсягу активів підприємства та платіжних зобов’язань;
3. порівнянні власних коштів підприємства та платіжних зобов’язань;
4. порівнянні обсягу прибутків з величиною платіжних зобов’язань.

11. Розрахунок коефіцієнтів ліквідності здійснюється на основі групи:

1. пасивів, що розміщені в ІІ розділі пасиву балансу;

2. пасивів, що розміщені в IV розділі пасиву балансу;
3. активів, що розміщені в II активу балансу;
4. І-го та ІІІ-го розділів активу балансу.

12. У випадку коли розрахункове значення коефіцієнта ліквідності менше одиниці банк:

1. заключає кредитну угоду з клієнтом;
2. відтерміновує сплату боргу на рік;
3. розриває кредитну угоду з клієнтом;
4. може припинити надання кредитів.

13. Економічний ефект прискорення оборотності полягає у:

1. відносному вивільненні коштів з обігу, а також у зростанні обсягів реалізації та прибутку;
2. збільшенні тривалості одного періоду обороту;
3. зменшенні виробничих запасів;
4. збільшенні обсягу реалізації.

14. В практиці фінансового аналізу ризиків в процесі оцінки кредитоспроможності виділяють:

1. комерційний ризик;
2. виробничий та фінансовий ризик;
3. ризик неповернення кредиту;
4. форсмажорний ризик.

15. Зростання середньозваженої вартості капіталу підприємства засвідчує про:

1. прибуткову його діяльність;
2. його капіталізацію;
3. залучення ним позикових коштів;
4. його реструктуризацію.

16. Управлінська діяльність чистим прибутком підприємства залежить від двох факторів:

1. собівартості та розміру сплати податків;
2. собівартості та ціни;
3. фінансового левериджу та структури джерел коштів;
4. використання фінансових ресурсів та структури джерел коштів.

17. В практиці фінансового аналізу використовують розрахунок такої кількості показників фінансового левериджу:

1. два;
2. три;
3. чотири;
4. залежно від поставленої мети аналізу.

18. Коефіцієнти обслуговування фінансового боргу (ринкові коефіцієнти) характеризують:

1. зобов’язання клієнта;

2. яка частка прибутку погашається відсотковими та фіксованими платежами;
3. заборгованість позичальника;
4. обсяг залучених кредитів.

19. Оцінювання класу клієнта проводять шляхом порівняння:

1. планових показників з фактичними;
2. звітних показників з плановими;
3. фактичних показників з нормативом;
4. основних і допоміжних показників.

20. В практиці оцінювання кредитоспроможності позичальника виокремлюють таку кількість класів надійності:

1. два:
2. три;
3. чотири;
4. п’ять.

21. Клас позичальників Б включає позичальників, які:

1. мають добрий фінансовий стан;
2. мають задовільний фінансовий стан;
3. не мають бізнес – плану;
4. мають випадки несвоєчасної сплати кредитів у минулому.

❖ КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ І ЗАВДАННЯ

1. Сутність кредитоспроможності підприємства.
2. Назвіть показники, що визначають фінансову стійкість позичальника.
3. Роль кредиту в умовах ринкової моделі господарювання.
4. Кредит в умовах ринкової економіки.
5. Історія зародження кредиту.
6. Причини кредитування.
7. Поняття кредитоспроможності клієнта.
8. Кредитоспроможність та платоспроможність.
9. Баланс, як джерело аналізу кредитоспроможності.
10. Найважливіші способи оцінювання кредитоспроможності позичальника.
11. Загальна характеристика способу фінансових коефіцієнтів кредитоспроможності.
12. Основні показники фінансово-господарської діяльності позичальника.
13. Спосіб оціночних фінансових коефіцієнтів в процесі оцінювання кредитоспроможності клієнта.
14. Коефіцієнти ліквідності та ефективності використання активів.
15. Коефіцієнти оборотності активів і фінансового левериджу.
16. Фінансовий ризик та фінансовий ліверидж.
17. Порядок та механізм розрахунку коефіцієнтів прибутковості, рентабельності позичальника.

18. Коефіцієнти обслуговування фінансового боргу.
19. Класи позичальників.
20. Рейтинг позичальників.

❖ Завдання для індивідуальної та самостійної роботи

- ✓ Аналіз і оцінка кредитоспроможності підприємства.
- ✓ Оцінювання кредитоспроможності на основі аналізу грошового потоку.
- ✓ Діловий ризик в процесі аналізу кредитоспроможності клієнта.
- ✓ Фінансовий ризик та фінансовий ліверидж.
- ✓ Інформаційна база аналізу та оцінювання кредитоспроможності клієнта.
- ✓ Роль кредиту в умовах ринкової моделі господарювання.

ТЕМА 10. КОРОТКОСТРОКОВИЙ ПРОГНОЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Основні терміни і поняття. Короткий опис теми.

Короткостроковий прогноз фінансового стану підприємства - це емпіричне або науково обґрунтоване судження про можливі стани об'єкта прогнозування в майбутньому, альтернативні шляхи і терміни досягнення цих станів.

Два підходи до прогнозування фінансового стану:

- ✓ вивчення закономірності зміни даної події;
- ✓ вивчення іншої події (чи групи інших подій, що мають відношення до даної).

Процес прогнозування має різні цілі й дозволяє визначити:

- ✓ проходження процесу зміни об'єкта прогнозування протягом майбутнього періоду;
- ✓ певну імовірність того, що досліджуваний процес не вийде за встановлені припустимі межі;
- ✓ до якого класу за заданими параметрами потрібно віднести досліджуваний процес (об'єкт прогнозування).

Напрями використання процесу і результатів прогнозування фінансового стану:

- ✓ теоретико-пізнавальний (вивчення та удосконалення методології і методики робіт із складання прогнозів, виявлення тенденцій, характерних для розвитку підприємства, факторів, що сприяють виникненню та здійсненню можливих змін цих чинників, а також самих тенденцій)
- ✓ управлінський (використання прогнозів економічного і соціального розвитку підприємства для створення необхідних умов, які забезпечують підвищення наукового рівня відповідних управлінських рішень)

Класифікація прогнозів фінансового стану підприємства будується залежно від різних критеріїв та ознак, цілей, завдань, об'єктів прогнозування і методів його організації:

- ✓ масштаби прогнозування
- ✓ термін, на який робиться прогноз

- ✓ характер та специфічні особливості об’єкта
- ✓ призначення прогнозу.

Пошуковий короткостроковий прогноз фінансового стану базується на умовному продовженні в майбутньому тенденцій розвитку підприємства, виходячи з оцінки його діяльності в минулому і на нинішньому етапі, й не враховує чинники, які можуть змінити ці тенденції.

Нормативний короткостроковий прогноз фінансового стану розроблюється на підставі раніше визначених цілей. Його завданням є розробка шляхів і термінів досягнення можливих станів об’єкта прогнозування в майбутньому.

Цілі короткострокового прогнозування фінансового стану підприємства:

- ✓ зробити зрозумілим процес вироблення рішення;
- ✓ допомогти виявити базові тенденції в досліджуваній області;
- ✓ визначити основні критичні зони;
- ✓ врахувати ризики стрибкоподібних змін;
- ✓ запропонувати варіанти стратегій досягнення мети управління.

Завдання короткострокового прогнозування результатів діяльності підприємства і його фінансового стану:

- ✓ оцінку економічних і фінансових перспектив, фінансового стану підприємства (на найближчий період), в залежності від основних напрямів розвитку основної діяльності і її фінансування;
- ✓ формування обґрунтованих висновків і рекомендацій щодо вибору раціональної стратегії й тактики дій вищого керівництва підприємства.

Методи прогнозування фінансового стану суб'єкта господарювання:

- ✓ екстраполяція;
- ✓ метод термінів оборотності;
- ✓ метод бюджетування;
- ✓ метод попередніх (прогнозних) балансів.

План семінарського заняття

Мета і завдання семінару: засвоєння теоретичних знань та набуття навиків практичного застосування одержаних знань щодо аналізу прогнозування фінансового стану підприємства.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Що таке прогнозування?

2. Вимоги до фінансових звітів.
3. Що таке ресурси?
4. Необхідність прогнозування фінансового стану
5. Методи і моделі прогнозування фінансового стану

План семінару:

1. ***Роль і значення короткострокового прогнозування в умовах ринкової моделі господарювання.***
2. ***Основні методи прогнозування.***
3. ***Аналіз внутрішніх та зовнішніх чинників, що впливають на показники проектованих звітів.***
4. ***Найважливіші показники аналізу проектованого балансу.***
5. ***Найважливіші показники аналізу проектованого звіту про фінансові результати.***

Для підготовки до семінарського заняття пропонуються теми рефератів, доповідей, презентацій

1. Методика аналізу на основі проектованих фінансових звітів.
2. Аналіз статей проектованого звіту про фінансові результати.
3. Аналіз статей проектованого балансу.
4. Взаємозв'язок між фінансовими звітами підприємства.
5. Аналіз проектованих фінансових коефіцієнтів.
6. Вплив виробничих показників на проектовані дані звітності

Форми контролю знань – обговорення питань, доповідей, рефератів; презентація виконаних завдань, розв'язання вправ, тестування тощо.

План практичного заняття

Мета і завдання практичного заняття: узагальнити теоретичні знання та набути навики практичної роботи щодо короткострокового прогнозування фінансового стану підприємства; опанувати методи прогнозування фінансового стану підприємства та розробки висновків і пропозицій.

Зміст практичної роботи:

1. Розрахувати лінійну модель прогнозування обсягів продажу.
2. Розрахувати параболічну модель прогнозування.
3. Співставити отримані результати і дати оцінку їх обґрунтованості.
4. Побудувати вектор рекомендованої стратегії.

Завдання 1. Група експертів провела аналіз критеріїв стратегічної сили підприємства. Оцінки наведені в таблиці.

Таблиця 1

Оцінка критеріїв стратегічної сили

Критерії	Оцінка, балів	Вага, од.	Зважена оцінка, балів
1	**2**	**3**	**4**
Фінансова сила підприємства:			
рентабельність вкладеного капіталу	3	0,5	
стабільність отримання прибутку	7	0,2	
ліквідність	5	0,3	
Конкурентноздатність підприємства:			
частка підприємства на ринку	6	0,2	
можливості активного впливу на рівень цін і витрат	9	0,4	
рентабельність продажу	5	0,4	
Привабливість галузі:			
характеристика конкурентної ситуації	9	0,2	
стадія життєвого циклу галузі	5	0,4	
залежність розвитку галузі від кон'юнктури	3	0,4	
Стабільність галузі:			
тривалість життєвого циклу галузі	8	0,4	
ступінь інноватівності галузі	8	0,4	
маркетингові й рекламні можливості	6	0,2	

Необхідно побудувати вектор рекомендованої стратегії у системі координат SPACE і пояснити, які дії керівництва потрібні для реалізації обраної стратегії.

Завдання 2. Побудуйте трикутник рекомендованих стратегій для підприємства "Кас", використавши дані таблиці.

Таблиця 2

Критерії оцінки стратегій підприємства

Критерії	Оцінка, балів	Вага, од.	Зважена оцінка, балів
1	**2**	**3**	**4**
Фінансова сила підприємства:			
рентабельність вкладеного капіталу	1-2	0,3	
стабільність отримання прибутку	1-2	0,3	
ліквідність	8-9	0,4	
Конкурентноздатність підприємства:			
частка підприємства на ринку	4-6	0,2	
можливості активного впливу на рівень цін і витрат	3-5	0,1	
рентабельність продажу	4-5	0,7	

Привабливість галузі:			
характеристика конкурентної ситуації	7-8	0,2	
стадія життєвого циклу галузі	5-6	0,4	
залежність розвитку галузі від кон'юнктури			
Стабільність галузі:			
тривалість життєвого циклу галузі	9-10	0,3	
ступінь інноватівності галузі	2-3	0,4	
маркетингові й рекламні можливості	5-7	0,3	

Зробіть висновки про стратегічне становище фірми "Кас" і можливості її подальшого стратегічного розвитку.

Завдання 3. Результати діяльності і фінансовий стан компанії "Оріон 3" подані у звіті про фінансові результати за 2020 р. та балансі станом на 01.01.2021р.

Таблиця 3

Звіт про фінансові результати компанії "Оріон 3" 2020 р., млн. грн.

Статті	2020 р.
Дохід від реалізації продукції	300
(-) ПДВ	50
Чистий дохід від реалізації продукції	250
(-) Собівартість реалізованої продукції	175
Валовий прибуток (збиток)	75
(-) Адміністративні витрати	25
(-) Витрати на збут	13
Прибуток (збиток) від операційної діяльності	37
(+) Фінансові доходи	4
(-) Фінансові витрати	11
Прибуток (збиток) до оподаткування	30
(-) Податок на прибуток (25%)	7,5
Чистий прибуток (збиток)	22,5
(-) Оголошені дивіденди	8
Доповнення до нерозподіленого прибутку	14,5

Таблиця 4

Баланс компанії "Оріон 3" на 01.01.2021 р., млн. грн.

Статті	01.01.2021р.
Основні засоби	100
Довгострокові фінансові інвестиції	25
Запаси	43
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	63
Грошові кошти в національній валюті	19
Всього активів	250
Статутний капітал	80
Резервний капітал	25
Нерозподілений прибуток	15

Довгострокові кредити банків	55
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	69
Поточні зобов’язання за розрахунками з оплати праці	6
Всього пасивів	250

Аналітики компанії під час підготовки проектованих фінансових звітів вирішили застосувати метод процента від продажу (9%). Регульованими статтями визначено: статутний капітал, резервний капітал, нерозподілений прибуток. Розмір оголошених дивідендів приймається на рівні 10 млн. грн. Інші статті змінюються пропорційно зміні доходу від реалізації. Для розподілу ДНФ можуть використовуватися такі статті: статутний капітал, довгострокові кредити банку, кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги в пропорції 50, 30, 20% відповідно.

Треба скласти проектований звіт про фінансові результати на 20 р. і проектований баланс станом на 01.01.20 р., використовуючи перераховані вище припущення. Визначити додатково необхідні кошти і джерела, розподілити їх між балансуючими статтями. Проаналізувати можливі зміни фінансового результату та структури балансу відповідно до розробленого прогнозу.

Завдання 4. Проаналізуйте, які зміни відбудуться у проектованих фінансових звітах компанії “Омега” за умови, що процент зростання продажу представлено не у вигляді детермінованого числа (9%), а діапазону 8-10%.

Завдання 5. На підставі запропонованих даних (за двома варіантами) розрахувати прогнозні величини обсягів продажу на наступні три роки.

Методичні поради до виконання практичного завдання

Розробка моделей для прогнозування фінансового стану підприємства необхідна для коригування генеральної фінансової стратегії із забезпечення підприємства фінансовими ресурсами, оцінки його можливостей у перспективі. Вона повинна будуватися на підставі вивчення реальних фінансових можливостей підприємства, внутрішніх та зовнішніх факторів і охоплювати такі питання, як оптимізація основних та оборотних засобів, власного та залученого капіталу, розподілу прибутку, інвестиційну та цінову політику. Основна увага повинна бути зосереджена на виявленні та мобілізації внутрішніх резервів збільшення грошових доходів, максимальному зниженні собівартості продукції і послуг, вдосконаленні механізму розподілу прибутку, ефективному використанні капіталу на всіх стадіях його кругообігу.

Переважно виділяють чотири методи прогнозування фінансової стійкості суб'єктів господарювання:

– екстраполяцію;
– метод термінів оборотності;
– метод бюджетування;
– метод попередніх (прогнозних) балансів.

При застосуванні *першого методу* виходять із умови про існування прямого зв'язку між факторами і результатом, який може бути виражений за допомогою простого коефіцієнта або за допомогою рівняння зв'язку:

$$Y = a + bx, \quad (1)$$

де a - постійна величина;

b - коефіцієнт регресії, який відображає ступінь залежності результату від фактора x.

Знаючи величину цих коефіцієнтів і прогнозний обсяг, наприклад, продажів, можна визначити потребу в чистому оборотному капіталі (фінансово-експлуатаційну потребу в оборотних засобах).

Але цей метод достатньо спрощений, так як враховує лише один фактор, тоді як рівень потреби в короткостроковому фінансуванні здебільшого залежить від інших, наприклад, терміну оборотності запасів, дебіторської та кредиторської заборгованості тощо.

Другий метод визначення чистого оборотного капіталу базується на вивченні тривалості виробничо-комерційного циклу: наприклад, період оборотності запасів плюс період оборотності дебіторської заборгованості мінус період оборотності кредиторської заборгованості, помножений на одноденний оборот з реалізації.

Наприклад, запланований обсяг реалізації продукції 150 тис. грн, термін складування запасів - 80 днів, термін кредиту постачальників - 30 днів, термін погашення дебіторської заборгованості - 35 днів. У підсумку потреба у власному оборотному капіталі складе:

$$(80 + 35 - 30) * 150 / 360 = 35{,}4 \text{ тис. грн.}$$

Однак, цей метод має свої недоліки, оскільки терміни оборотності не є нормативними, а змінюються під впливом різноманітних факторів і тому, в свою чергу, вимагають прогнозування та уточнення.

Метод бюджетування полягає у плануванні надходження і витрат грошових коштів, у тому числі від усіх видів діяльності. Розрахунок відхилень між надходженнями та виплатами показує заплановану зміну грошових засобів і створює основу для прийняття відповідних управлінських рішень. Прогнозування грошових потоків дозволяє визначити розміри надлишку, або потребу готівки в обороті підприємства. Реальність прогнозів надходження і витрат грошових засобів залежить від ступеня їх невизначеності.

Одним із методів фінансового прогнозування є складання прогнозного звіту про прибутки та збитки, а також прогнозний баланс. Прогнозована звітність може складатися на кінець кожного місяця, кварталу та року. Вона дозволить

встановити і оцінити зміни, які відбудуться в активах підприємства і джерелах їх формування в результаті господарських операцій на планований період часу.

Прогнозний баланс може складатися на підставі системи планових розрахунків усіх показників виробничо-фінансової діяльності, а також на підставі динаміки окремих статей балансу та їх співвідношень. Велику допомогу при розробці прогнозної фінансової звітності і моделей фінансового стану підприємства можуть надати комп'ютерні програми з фінансового моделювання.

Співставлення прогнозних значень статей балансу з фактичними на кінець року звітного періоду дозволить виявити, які зміни відбудуться у фінансовому стані підприємства, що дасть можливість своєчасно внести корективи в його виробничу та фінансову стратегію.

Теорія управління фінансами за кордоном розглядає, окрім проектування потоків грошових засобів на певний проміжок часу, складання попереднього балансу і звіту про прибутки та збитки на окремі дати.

Прогноз стану запасів може бути виконаний на основі коефіцієнта оборотності (відношення собівартості реалізованої продукції до обсягів продажу), цей же ж коефіцієнт застосовують для прогнозування дебіторської заборгованості.

Таким чином:

К-т оборотності=(собівартість реалізованої продукції) х 2/(запаси початок періоду + запаси кінець періоду)

Задавши значення коефіцієнта оборотності та очікуваний обсяг реалізації за собівартістю і використавши інформацію про початковий стан запасів, визначаємо величину запасів на кінець періоду:

Запаси на кінець року =2 х (собівартість)/(коефіцієнт оборотності)–(запаси на початок року)

Для ілюстрації методики прогнозування проведемо необхідні обчислення, використовуючи перший із чотирьох методів – екстраполяцію. Для цього побудуємо таблицю 10.1.

Таблиця 10.1

Вихідні і розрахункові дані для прогнозу обсягу продажу, тис.грн.

Рік	y	t	t^2	t^4	yt	yt^2
2017	5	-2	4	16	-10	20
2018	8	-1	1	1	-8	8
2019	7	0	0	0	0	0
2020	10	1	1	1	10	10
2021	13	2	4	16	26	52
∑	43	0	10	34	18	90

❖ ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Під позиціюванням підприємства розуміють визначення його:
1. фінансово-економічного потенціалу;
2. фінансової надійності;
3. можливості банкрутства;
4. конкурентоспроможності.

2. Цільовий ринок, його специфіка, що стосується участі в ньому суб'єкта господарювання, а також особливостей операційної, інвестиційної та фінансової діяльності слугують:
1. метою аналізу;
2. першоосновою вибору об'єкта та суб'єкта комплексного фінансового аналізу;
3. основою вибору інвестора;
4. основою вибору показників діяльності підприємства.

3. Функції рейтингових агентств реалізуються на інформації, що стосуються:
1. підприємств –конкурентів;
2. структурних підрозділів та філій суб'єкта господарювання;
3. фінансово-господарської діяльності великої кількості суб'єктів господарювання;
4. фінансових показників.

4. Суть постановки, основне завдання цільової функції комплексного фінансового аналізу спрямоване для потреб:
1. підвищення конкурентоспроможності;
2. оцінки операційної діяльності підприємства;
3. оцінки фінансової діяльності підприємства;
4. чіткого розуміння мети комплексного дослідження.

5. На першому етапі формування метологічної основи для потреб проведення комплексного фінансового аналізу проходить:
1. опрацювання вхідної інформації;
2. постановка завдання;
3. постановка мети;
4. постановка проблеми

6. На другому етапі організації та проведення комплексного фінансового аналізу здійснюється:
1. побудова аналітичної моделі;
2. обґрунтування механізму опрацювання вихідної інформації, її узагальнення й консолідація;
3. ідентифікація показників фінансового аналізу;
4. побудова аналітичної таблиці.

7. На третьому етапі організації та проведеня комплексного фінансового аналізу забезпечується:
1. порівняльність фінансових показників;
2. узгодженість показників операційної, інвестиційної та фінансової діяльності;
3. формування та реалізація алгоритму обробки фінансової інформації;
4. підведення підсумків дослідження.

8. Основною функцією четвертого етапу моделі обробки вхідної інформаційної бази є:
1. побудова моделі;
2. ідентифікація третього етапу дослідження;
3. ідентифікація першого, другого та третього етапу дослідження;
4. інтерпретація, пояснення та узагальнення результатів комплексного фінансового аналізу.

9. На п'ятому етапі комплексного фінансового дослідження формується:
1. сценарій майбутнього тренду підтримання та модифікації фінансово-економічного потенціалу об'єкта дослідження;
2. висновок по результатах комплексного фінансового аналізу;
3. фінансова політика підприємства;
4. обсяг виробництва й реалізації продукції;

10. Формування сукупності цільових показників полягає у визначенні:
1. їх переліку;
2. розрахункових значень, порівнянні їх з критичним встановленні рангу сукупного показника;
3. найважливіших з них;
4. їх важливості та значущості.

11. Проведення комплексного фінансового дослідження шляхом опрацювання вхідної інформації з використанням порівняльної характеристики розрахункових показників із їх еталонними величинами розпочинають з:
1. визначення фінансових показників;
2. оцінки загального фінансового стану підприємства;
3. визначення потреби в обсязі інформації, збору та встановлення її достовірності;
4. встановлення суб'єктів порівняльності.

12. Джерелами інформації, враховуючи, що основними користувачами комплексного фінансового дослідження є потенційні інвестори, кредитори й інші сторонні користувачі є:
1. бухгалтерський баланс;
2. фінансова звітність;
3. консолідована звітність;
4. публічна звітність.

13. Бенчмаркінг є однією з форм динамічного аналізу:
1. фінансово-господарської діяльності підприємства;
2. фінансової діяльності підприємства;
3. операційної діяльності підприємства;
4. інвестиційної діяльності підприємства;

14. Комплексний фінансовий аналіз, що здійснюється на основі порівняння розрахункових показників з еталонними величинами розпочинають насамперед з визначення:
1. величини прибутку;
2. напрямків досліджень;
3. збору інформації;
4. показників аналізу.

15. Зведена інформація слугує базисом визначення:
1. напрямків дослідження;
2. показників аналізу;
3. абсолютного значення цільової функції;
4. рентабельності підприємства.

16. Виокремлюють такі підходи оцінки вартості суб'єктів господарювання:
1. експертний;
2. нормативний;
3. майновий, фінансовий та ринковий;
4. дохідний, майновий та ринковий.

17. В складі дохідного підходу оцінки вартості підприємства виділяють такі методи:
1. дисконтування грошових потоків та капіталізації доходів;
2. розрахунку чистих активів та дисконтування грошових потоків;
3. капіталізації доходів та порівняння транзакції;
4. зіставлення мультиплікаторів та відновної вартості.

18. В складі майнового підходу оцінки вартості підприємства виділяють такі методи:
1. ринковий та дохідний;
2. відновної вартості, розрахунку чистих активів, ліквідаційної вартості;
3. зіставлення мультиплікаторів та порівняння транзакцій;
4. ліквідаційної вартості та капіталізації доходів.

19. Ринковий підхід оцінки вартості підприємства реалізується через такі методи:
1. відновної та ліквідаційної вартості;
2. дисконтування грошових потоків та капіталізації доходів;
3. зіставлення мультиплікаторів та порівняння транзакцій;
4. ліквідаційної вартості.

20. В основу моделі оцінювання вартості підприємства за EBO покладено:

1. фінансову звітність;
2. майно підприємства;
3. рівень рентабельності;
4. дисконтування очікуваних доходів.

21. Для потреб оцінки поточної ринкової вартості підприємства використовують модель Блека-Скоулза, основним результуючим показником якої вважають:

1. очікувані грошові потоки від підприємств до акціонерів та кредиторів;
2. розмір дивідендів;
3. капіталізація доходів;
4. рівень рентабельності.

22. Оцінка фінансово-економічного потенціалу підприємства на основі моделі індексу достатку акціонерів використовується для:

1. визначення розміру дивідендів;
2. встановлення інвестиційної привабливості підприємств-емітентів;
3. оцінки платоспроможності підприємства;
4. позиціювання підприємства на ринку цінних паперів.

❖ КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ І ЗАВДАННЯ

7. Роль і значення короткострокового прогнозування в умовах ринкової моделі господарювання.
8. Методика аналізу на основі проектованих фінансових звітів.
9. Аналіз статей проектованого звіту про фінансові результати.
10. Аналіз статей проектованого балансу.
11. Взаємозв’язок між фінансовими звітами підприємства.
12. Аналіз внутрішніх та зовнішніх чинників, що впливають на показники проектованих звітів.
13. Аналіз проектованих фінансових коефіцієнтів.
14. Найважливіші показники аналізу проектованого балансу.
15. Найважливіші показники аналізу проектованого звіту про фінансові результати.

❖ Завдання для індивідуальної та самостійної роботи

- ✓ Прогнозування фінансового стану та ключових показників діяльності підприємства.
- ✓ Вибір оптимальних напрямків підвищення фінансової стійкості та ліквідності підприємства.
- ✓ Стратегічний аналіз, його завдання та сфери застосування.
- ✓ Прогнозована оцінка обсягу виробництва. Її зв'язок зі стратегією підприємства.

ТЕМА 11. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ НЕПЛАТОСПРОМОЖНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Основні терміни і поняття. Короткий опис теми.

Банкрутство (фінансовий крах, розорення) - це визнана арбітражним судом нездатність боржника в повному обсязі задовольняти вимоги кредиторів за грошовими зобов'язаннями і (чи) виконувати обов'язки зі сплати інших обов'язкових платежів.

Основною ознакою банкрутства є нездатність підприємства забезпечити виконання вимог кредиторів протягом трьох місяців із дня настання терміну платежу. Після закінчення цього терміну кредитори дістають право на звернення в арбітражний суд про визнання підприємства-боржника банкрутом.

Банкрутство зумовлене самою сутністю ринкових відносин, пов'язаних із невизначеністю досягнення кінцевих результатів і ризиком утрат.

Неспроможність суб'єкта господарювання може бути:

- *"нещасною",* не зі своєї провини, а внаслідок непередбачених обставин (стихійні лиха, воєнні дії, політична нестабільність суспільства, криза в країні, загальний спад виробництва, банкрутство боржників та інші зовнішні фактори);
- *"фальшивою" (корисливою)* внаслідок навмисного приховування власного майна з метою уникнення сплати боргів кредиторам;
- *"необережною"* внаслідок неефективної роботи, здійснення ризикованих операцій.

У першому випадку держава повинна надавати підприємствам допомогу, спрямовану на вихід із кризової ситуації. Злочинне банкрутство підлягає кримінальному покаранню. Найбільш поширений третій вид банкрутства.

"Необережне" банкрутство настає, як правило, поступово. Для того щоб вчасно передбачити його і запобігти йому, необхідно систематично проводити аналіз фінансового стану, що дозволить знайти його "больові" точки і вжити конкретних заходів для фінансового оздоровлення економіки підприємства.

Передумови банкрутства різноманітні: це результат взаємодії численних факторів, як зовнішніх, так і внутрішніх. їх можна класифікувати в такий спосіб.

Зовнішні фактори:

1. Економічні: кризовий стан економіки країни, загальний спад виробництва, інфляція, нестабільність фінансової системи, зростання цін на ресурси, зміна кон'юнктури ринку, неплато спроможність і

банкрутство партнерів. Однією з причин неспро можності суб'єктів господарювання може бути неправильна фіскальна політика держави. Високий рівень оподатковування може виявитися непосильним для підприємства.

2. Політичні: політична нестабільність суспільства, зовнішньоекономічна політика держави, розрив економічних зв'язків, утрата ринків збуту, зміна умов експорту й імпорту, недосконаліть законодавства у сфері господарського права, антимонопольної політики, підприємницької діяльності й інших проявів регулюючої функції держави.
3. Посилення міжнародної конкуренції у зв'язку з розвитком науково-технічного прогресу.
4. Демографічні: чисельність, склад народонаселення, рівень добробуту народу, культурний уклад суспільства, що визначають розмір і структуру потреб і платоспроможний попит населення на ті чи інші види товарів і послуг.

Внутрішні фактори:

1. Дефіцит власного оборотного капіталу як наслідок неефективної виробничо-комерційної діяльності чи неефективної інвестиційної політики.
2. Низький рівень техніки, технології й організації виробництва.
3. Зниження ефективності використання виробничих ресурсів підприємства, його виробничої потужності і як наслідок високий рівень собівартості, збитки, "проїдання" власного капіталу.
4. Створення наднормативних залишків незавершеного будівництва, незавершеного виробництва, виробничих запасів, готової продукції, у зв'язку з чим відбувається затоварення, сповільнюється оборотність капіталу й виникає його дефіцит. Це змушує підприємство залазити в борги і може бути причиною його банкрутства.
5. Погана клієнтура підприємства, яка платить із запізненням чи не платить зовсім через банкрутство, що змушує підприємство самому залазити в борги. Так зароджується ланцюгове банкрутство.
6. Відсутність збуту через низький рівень організації маркетингової діяльності з вивчення ринків збуту продукції, формування портфеля замовлень, підвищення якості і конкурентоспроможності продукції, вироблення цінової політики.
7. Залучення позикових засобів в оборот підприємства на невигідних умовах, що веде до збільшення фінансових витрат, зниження рентабельності господарської діяльності і здатності до самофінансування.
8. Швидке і неконтрольоване розширення господарської діяльності, у результаті чого запаси, витрати і дебіторська заборгованість зростають швидше, ніж обсяги продажів. Виникає потреба в залученні короткострокових позикових засобів, що можуть перевищити чисті оборотні активи (власний оборотний капітал), внаслідок чого підприємство

потрапляє під контроль банків та інших кредиторів і може постати перед загрозою банкрутства.

Банкрутство є, як правило, наслідком спільної дії внутрішніх і зовнішніх факторів.

План семінарського заняття

Мета і завдання семінару: засвоєння теоретичних знань та набуття навиків практичного застосування одержаних знань щодо аналізу фінансового стану неплатоспроможних підприємств.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Що таке банкрутство?
2. Вимоги до користувачів інформацією.
3. Хто такий банкрут?
4. Джерела інформації для фінансового аналізу неплатоспроможних підприємств.
5. Поняття банкрутства, їх види.
2. Показники фінансового стану
7. Методи і джерела аналізу фінансового стану «збанкрутілих» підприємств

План семінару:

1. Поняття, види і причини банкрутства
2. Методи діагностики ймовірності банкрутства
3. Аналіз чутливості фінансових показників до змін та умов господарювання

Для підготовки до семінарського заняття пропонуються теми рефератів, доповідей, презентацій

1. Методика порівняльного комплексного (рейтингового) оцінювання фінансового стану підприємства.
2. Групи показників оцінювання фінансового стану підприємств для встановлення їх рейтингу.
3. Характеристика показників окремих груп і методика їх визначення.
4. Вимоги, які має задовольняти система фінансових показників, і методика їх аналізу.
5. Причини ускладнення використання в Україні зарубіжних багатофакторних моделей банкрутства.

Форми контролю знань – обговорення питань, доповідей, рефератів; презентація виконаних завдань, розв’язання вправ, тестування тощо.

План практичного заняття

Мета і завдання практичного заняття: узагальнити теоретичні знання та набути навики практичної роботи щодо аналізу фінансового стану неплатоспроможних підприємств та запобігання їх банкрутству; засвоєння теоретичних основ суті неплатоспроможності та ймовірності банкрутства і методику аналізу такого становища в діяльності підприємства.

Зміст практичної роботи:

1. Визначити показники фінансового стану підприємства.
2. Проаналізувати ймовірність банкрутства підприємства.
3. Зробити висновки за результатами дослідження.

Завдання 1. На підставі даних фінансової звітності Проаналізувати фінансовий стан підприємства та оцінити ймовірність його банкрутства.
Заповнити аналітичну таблицю, зробити відповідні висновки і пропозиції.

Завдання 2. На підставі даних фінансової звітності розрахувати систему показників порівняльного комплексного (рейтингового) оцінювання фінансового стану й вивести висновки щодо його стабільності.

Методичні поради до виконання практичного завдання

Для діагностики ймовірності банкрутства використовується кілька підходів, заснованих на застосуванні:

а) аналізу широкої системи критеріїв і ознак;

б) обмеженого кола показників;

в) інтегральних показників.

Ознаки банкрутства при багатокритеріальному підході відповідно до рекомендацій Комітету з узагальнення практики аудіювання (Великобританія) звичайно поділяють на дві групи.

До першої групи належать показники, що свідчать про можливі фінансові труднощі й імовірність банкрутства в недалекому майбутньому:

- повторювані істотні втрати в основній діяльності, що виражаються у хронічному спаді виробництва, скороченні обсягів продажів і хронічній збитковості;
- наявність хронічно простроченої кредиторської і дебіторської заборгованості;
- низькі значення коефіцієнтів ліквідності і тенденція їх до зниження;
- збільшення до небезпечних меж частки позикового капіталу в загальній його сумі;
- дефіцит власного оборотного капіталу;

- систематичне збільшення тривалості обороту капіталу;
- наявність наднормативних запасів сировини і готової продукції;
- використання нових джерел фінансових ресурсів на невигідних умовах;
- несприятливі зміни в портфелі замовлень;
- падіння ринкової вартості акцій підприємства;
- зниження виробничого потенціалу і т. ін.

До другої групи входять показники, несприятливі значення яких не дають підстави розглядати поточний фінансовий стан як критичний, але сигналізують про можливість різкого погіршення його в майбутньому, якщо не вжити дійових заходів. До них належать:

- надмірна залежність підприємства від якого-небудь одного конкретного проекту, типу обладнання, виду активу, ринку си ровини чи ринку збуту;
- втрата ключових контрагентів;
- недооцінка оновлення техніки й технології;
- втрата досвідчених працівників апарату управління;
- вимушені простої, неритмічна робота;
- неефективні довгострокові угоди;
- недостатність капітальних вкладень і т. ін.

До *достоїнств цієї системи індикаторів можливого банкрутства* можна віднести системний і комплексний підходи, а до *недоліків* - більш високий ступінь складності ухвалення рішення в умовах багатокритеріального завдання, інформативний характер розрахованих показників, суб'єктивність прогнозного рішення.

Відповідно до чинного законодавства України про банкрутство підприємств для діагностики їхньої неспроможності застосовується обмежене коло показників:

- коефіцієнт поточної ліквідності (загальний коефіцієнт покриття);
- коефіцієнт забезпеченості власним оборотним капіталом;
- коефіцієнт відновлення (втрати) платоспроможності.

За цими правилами *підприємство визнається неплатоспроможним* за наявності однієї з таких умов:

- коефіцієнт поточної ліквідності на кінець звітного періоду нижчий від нормативного значення;
- коефіцієнт забезпеченості підприємства власними оборотними коштами на кінець звітного періоду нижчий від нормативного значення;
- коефіцієнт поновлення (втрати) платоспроможності < 1.

Коефіцієнт поточної ліквідності визначається за формулою

Оборотні активи / Поточні зобов'язання

Коефіцієнт забезпеченості власним оборотним капіталом

Власний оборотний капітал / Оборотні активи

Відповідно до Закону України „Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутством" від 14.05.92 р. № 2343 – XII під банкрутством розуміють визнану судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність і задовольнити визнані судом вимоги кредиторів тільки за допомогою застосування ліквідаційної процедури.

Діагностика банкрутства являє собою систему цільового фінансового аналізу, спрямованого на виявлення параметрів кризового розвитку підприємства, що генерують загрозу його банкрутства в майбутньому періоді.

Існує безліч методик проведення діагностики банкрутства, що об'єктами спостереження, етапами проведення аналізу, масштабами дослідження, а також набором показників, за допомогою яких проводиться аналіз.

На сьогодні державними органами розроблено документ, в якому викладено докладну методику діагностики банкрутства українських підприємств. Це Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства чи доведення до банкрутства, затверджені наказом Мінекономіки від 19.01.2006 р. № 14. Методрекомендації № 14 замінили Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства", затверджених наказом Мінекономіки від 17.01.2001 р. № 10. Запропонована в Методрекомендаціях № 14 методика аналізу відрізняється від методики, запропонованої в Метод рекомендаціях № 10 глибиною проведення аналізу, кількістю показників, що розраховуються.

Проведення оцінки фінансового стану підприємства з позицій неплатоспроможності та наявності ознак банкрутства умовно можна розділити на два етапи. На першому етапі заповнюється таблиця показників, які характеризують фінансово-господарський стан підприємства за попередні два роки, в якій зіставляють розрахункові показники з оптимальними значеннями. Потім проводять аналіз наявності чи відсутності ознак банкрутства для формування загального уявлення про фінансовий стан підприємства.

На другому етапі проводять аналіз факторів, які призвели до неплатоспроможності підприємства, визначається доцільність санації підприємства.

Аналіз наявності (відсутності) ознак банкрутства проводять за допомогою виявлення:

- ознак фіктивного банкрутства;
- ознак доведення до банкрутства;
- ознак прихованого банкрутства.

Визначення ознак фіктивного банкрутства

Для виявлення фіктивного банкрутства розраховують **коефіцієнт покриття,** що визначається за формулою:

$К_п$= Оборотні активи / Довгострокові зобов'язання + Поточні зобов'язання

Також необхідно розрахувати показник **валової рентабельності продукції**, що визначається за формулою:

Рентабельність продукції = Валовий прибуток / Собівартість реалізованої продукції

Вважається, що нормативне значення коефіцієнта покриття має перевищувати 1. У разі коли на підприємстві $К_п$ перевищує одиницю при нульовій або позитивній рентабельності продукції, це може свідчити про наявність **фіктивного банкрутства.**

Звернемо увагу, що в практиці фінансового аналізу коефіцієнт покриття називають ще коефіцієнтом поточної ліквідності й розраховують його дещо інакше.

$К_{пот..ліків.}$= Оборотні активи / Поточні зобов'язання

Причому такий підхід до розрахунку цього коефіцієнта характерний не тільки для світової практики. Його використовують і у вітчизняних нормативно-правових актах. Так, у Положенні про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації, затвердженому наказом Мінфіну від 26.01.2001 р. № 49/121, і в Методичних рекомендаціях з організації та проведення балансових комісій на підприємствах, що належать до сфери управління, та в підгалузях Міністерства транспорту України, затверджених наказом Мінтрансу від 28.03.2003 р. № 249, зазначено, що коефіцієнт покриття розраховується як відношення оборотних коштів до поточних зобов'язань підприємства. Тому не виключено, що автори Методрекомендацій № 14 припустилися помилки.

Визначення ознак доведення до банкрутства

При виявленні ознак **доведення до банкрутства** визначають, чи змінився рівень забезпечення зобов'язань кредиторів за період, що аналізується.

Для цього аналізують динаміку зміни таких показників, що характеризують рівень забезпечення зобов'язань кредиторів:

1) Коефіцієнт забезпечення зобов'язань підприємства всіма його активами.

$К_{забез}$ = Сума активів / Довгострокові зобов'язання + Поточні зобов'язання

2) Коефіцієнт забезпечення зобов'язань підприємства його оборотними активами:

$К_{забез.\ обор}$ = Оборотні активи / Довгострокові зобов'язання + Поточні зобов'язання

3) Розмір чистих активів, що визначається як різниця між сумою активів підприємства та сумою його зобов'язань.

Чист. акт. = Оборотні активи – (Довгострокові зобов'язання + Поточні зобов'язання)

Погіршення цих показників за період, що аналізується, свідчить про доведення підприємства до банкрутства. У такій ситуації Методичними рекомендаціями № 14 пропонується перевіряти умови укладених за період, що аналізується, договорів на адекватність їх ринку товарів послуг щодо їхньої кон'юнктури (ціни, обсягу продажів, якості, конференції). Перевіряється вигідність для підприємства-боржника умов укладених договорів за період, аналізується.

Виявлення ознак прихованого банкрутства

Ознаками прихованого банкрутства відповідно до Методичних рекомендацій № 14 є:

- зменшення розміру, приховання або заниження оцінки майна, що перебуває в розпорядженні підприємства;
- штучне збільшення розміру кредиторської та дебіторської заборгованості;
- наявність у підприємства штрафів, пені, неустойки, визнаних у судовому порядку, за невиконання умов договорів і недотримання вимог законодавства;
- збитковість протягом двох років;
- наявність протягом останніх двох років у суді розпочатих справ, у яких підприємство є відповідачем;
- спрямування інвестицій на неосновну діяльність підприємства;
- перевага в структурі доходів від неосновної діяльності;
- необґрунтоване зменшення штату підприємства;
- відхилення показників ліквідності від граничних значень.

Методичними рекомендаціями № 14 пропонується визначити такі показники ліквідності:

1) Коефіцієнт абсолютної ліквідності:

$К_{аб.}$ = Грошові кошти / Поточні зобов'язання

Методичними рекомендаціями № 14 пропонується нормативне значення цього коефіцієнта, що має бути більшим або дорівнювати 0,5 ($К \geq 0,5$). Однак, як уже зазначалося, вважається, що оптимальне значення цього коефіцієнта має перебувати в межах 0,2 – 0,35. Якщо значення вище 0,35, то це може свідчити про неефективне використання грошових коштів.

2) Також пропонується розрахувати коефіцієнт загальної ліквідності:

$К_{пот.\ лікв}$ = Оборотні активи / Поточні зобов'язання

Пропоноване нормативне значення цього коефіцієнта має бути більшим або дорівнювати 2 ($К_{пот.\ лікв} = > 2$). Це означає, що сума запасів, інших оборотних активів дебіторської заборгованості та грошових коштів повинна як мінімум удвічі перевищувати суму короткострокових кредитів банків, інших поточних зобов'язань, кредиторської заборгованості за товари (роботи, послуги) і заборгованості за виданими векселями.

Відповідно до загальноприйнятих стандартів цей коефіцієнт має перебувати в межах від одиниці до двох. Перевищення короткострокових коштів над зобов'язаннями більш ніж у 2 рази може свідчити порушення структури капіталу.

До речі, у Методичних рекомендаціях № 10 вважалося достатнім, щоб значення цього коефіцієнта було на рівні 1,5.

До речі, Методичних рекомендацій № 14 наведено систему показників оцінки фінансового стану підприємства, де коефіцієнт загальної ліквідності пропонується обчислювати вже за іншою формулою:

$К_{пот.\ лікв}$ = (Оборотні кошти + витрати майбутніх періодів) / Поточні зобов'язання

При цьому граничним значенням вважається значення 1,5.

Виходить, що в одному документі дано два підходи до визначення коефіцієнта поточної ліквідності. З метою виявлення прихованого банкрутства має бути розраховано за іншою формулою, ніж при аналізі фінансового стану підприємства, і його нормативна межа має бути набагато вищою. Признатися, це більше схоже на недоробку авторів Методрекомендацій № 14, ніж свідчить про зважений підхід до набору показників для визначення прихованого банкрутства підприємства.

Зупинятися докладно на заповненні таблиці основних показників фінансово-господарського стану неплатоспроможного підприємства не будемо, а лише звернемо увагу на розрахунок коефіцієнта Бівера. У Методичних рекомендаціях № 14 його визначають як показник фінансової стійкості підприємства в межах аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможного підприємства.

І в тих, і в інших Методичних рекомендаціях пропонується така формула розрахунку коефіцієнта Бівера:

$k_Б$ = Чистий прибуток – Амортизація / Довгострокові зобов'язання + Поточні зобов'язання.

Слід зазначити, що в Методичних рекомендаціях пропонується в чисельнику цієї формули використовувати різницю між чистим прибутком і амортизацією підприємства. Спробуємо розібратися, який економічний зміст вклали розроблювачі Методичних рекомендацій у цей показник. З певною часткою спрощення можна сказати, що в цьому документі пропонується від різниці доходів і витрат (уже включають у себе амортизацію) ще раз віднімати витрати (їх частину у вигляді амортизації). На наш погляд, цей показник не має ніякої економічної інтерпретації, до того ж знайдеться не багато підприємств, у яких чисельник у формулі розрахунку коефіцієнта Бівера матиме додатне значення при розрахунку його в порядку, передбаченому Методичними рекомендаціями. Автор вважає, що при розрахунку значення коефіцієнта Бівера в чисельнику необхідно використовувати суму чистого прибутку та амортизації. Цей показник має конкретний економічний зміст: у фінансовому менеджменті він має назву потоку грошових коштів. Щоб не бути голослівними, зазначимо,

що, наприклад, А.О. Юркевич говорить, що потік грошових коштів являє собою суму чистого доходу й амортизації. На це вказує й І.А. Бланк. Підтвердженням у цьому разі можуть служити й норми П(С)БО 4 „Звіт про рух грошових коштів".

Крім того, коефіцієнт Бівера не є показником, „винайденим" розроблювачами Методичних рекомендацій, - його широко використовують як вітчизняні, так і закордонні фінансові аналітики. Наприклад, Л.Л. Самолов зазначає: „Рекомендоване значення коефіцієнта Бівера (дорівнює відношенню припливу грошових коштів до загальної суми заборгованості)..." У свою чергу, як ми зазначали вище, приплив грошових коштів являє собою саме суму (а не різницю) чистого прибутку та амортизації.

Отже, розрахунок коефіцієнта Бівера необхідно робити так:

$k_Б$ = Чистий прибуток + Амортизація / Довгострокові зобов'язання + Поточні зобов'язання.

У Методичних рекомендаціях № 14 зазначено: якщо цей показник не перевищує 0,2, то це відображає небажане скорочення частини прибутку, що спрямовується на розвиток підприємства. Рекомендоване значення коефіцієнта Бівера за міжнародними стандартами перебуває в інтервалі 0,17 – 0,4.

У закордонній практиці для оцінки ризику банкрутства підприємств у рамках експрес-аналізу фінансового стану підприємства широко використовують також модель відомого західного економіста Е. Альтмана, розроблену ним у 1968 році. Знаменитий Z – рахунок Альтмана являє собою п'ятифакторну модель, розраховану за даними про банкрутство 33 американських компаній у 60-х роках. Виникає глибокий сумнів щодо правомірності прямого застосування цього показника в українських умовах, тим більше розрахованого 40 років тому на вкрай обмежений вибірці.

Зіставлення даних, отриманих для декількох країн, показує, що ваги в Z – згортку значно відрізняються від країни до країни, а й рік від року однієї країни (можна зіставити висновки Е. Альтмана про становище підприємств США за 10 років аналізу). Виходить, що Z – методи Альтмана не мають стійкості до варіацій у вихідних даних. Статистика, на яку спирається Альтман та його послідовники, можливо, і репрезентативна, але вона має важливої властивості статистичної однорідності вибірки подій. Інакше кажучи, підхід Альтмана можна застосувати тільки як допоміжний інструмент при діагностиці, прогнозуванні банкрутства. Отже, остаточні висновки мають робитися тільки після повного аналізу показників, що характеризують фінансово-господарську діяльність підприємства.

Незважаючи на обмеженість сфери застосування Z – моделі Е. Альтмана, розглянемо усе ж таки порядок розрахунку цього показника:

$$Z = 1{,}2X_1 + 1{,}4X_2 + 3{,}3X_3 + 0{,}6X_4 + 1X_5,$$

де Z – інтегральний показник рівня загрози банкрутства;

X_1 – відношення власного оборотного капіталу до суми всіх активів;

X_2 – відношення нерозділеного прибутку до суми всіх активів;
X_3 – рівень прибутковості активів;
X_4 – коефіцієнт фінансового ризику;
X_5 – коефіцієнт оборотності активів.

Значення показника „Z”	Імовірність банкрутства
До 1,8	Дуже висока
1,81 – 2,7	Висока
2,71 – 2,99	Можлива
3 і вище	Дуже низька

Отже, ми закінчили роботу з розрахунку показників, що характеризують фінансово-господарську діяльність підприємства.

❖ ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. В процесі дослідження ймовірності банкрутства підприємства використовують такі види моделей:
1. повні та часткові;
2. статистичні та математичні;
3. формалізовані та неформалізовані;
4. розрахункові та текстові.

2. Модель Альтмана являє собою:
1. двофакторну модель дескриптивного аналізу ймовірності банкрутства;
2. трифакторну модель дескриптивного аналізу ймовірності банкрутства;
3. чотирифакторну модель дескриптивного аналізу ймовірності банкрутства;
4. пятифакторну модель дескриптивного аналізу ймовірності банкрутства.

3. Модель Спрінгейта являє собою:
1. двофакторну модель дескриптивного аналізу ймовірності банкрутства;
2. трифакторну модель дескриптивного аналізу ймовірності банкрутства;
3. чотирифакторну модель дескриптивного аналізу ймовірності банкрутства;
4. пятифакторну модель дескриптивного аналізу ймовірності банкрутства.

4. Платоспроможність (ліквідність) - це:
1. один з основних якісних показників діяльності підприємства, що визначає спроможність підприємства здійснювати платежі, розраховуватися з боргами в необхідному обсязі та в зазначений термін наявними в нього коштами або такими, які безперервно поповнюються за рахунок його діяльності;
2. один з основних якісних показників діяльності підприємства, що визначає спроможність підприємства здійснювати платежі, розраховуватися з боргами

в необхідному обсязі наявними в нього коштами або такими, які безперервно поповнюються за рахунок його діяльності;
3. один з основних якісних показників діяльності підприємства, що визначає спроможність підприємства здійснювати платежі, розраховуватися з боргами коштами, які безперервно поповнюються за рахунок його діяльності;
4. не запропоновано правильну відповідь.

3. Неплатоспроможність - це:

1. неспроможність підприємства виконати після настання встановленого строку їх сплати грошові зобов'язання перед кредиторами (у тому числі із заробітної плати), а також щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів) не інакше як через відновлення платоспроможності;
2. неспроможність підприємства виконати грошові зобов'язання перед кредиторами (у тому числі із заробітної плати), а також щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів);
3. неспроможність підприємства виконати після настання встановленого строку їх сплати грошові зобов'язання;
4. не запропоновано правильну відповідь.

4. Банкрутство - це:

1. визнана Господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність та задовільнити визнані судом вимоги кредиторів не інакше як через застосування ліквідаційної процедури;
2. визнана судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність;
3. визнана Господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність та задовільнити визнані судом вимоги кредиторів;
4. не запропоновано правильну відповідь.

5. Фіктивне банкрутство - це:

1. завідомо неправдива офіційна заява громадянина - засновника або власника суб'єкта господарської діяльності, а також службової особи суб'єкта господарської діяльності та громадянина - суб'єкта підприємницької діяльності про фінансову неспроможність;
2. завідомо неправдива офіційна заява громадянина - засновника або власника суб'єкта господарської діяльності, а також службової особи суб'єкта господарської діяльності та громадянина - суб'єкта підприємницької діяльності про фінансову неспроможність виконання вимог з боку кредиторів і зобов'язань перед бюджетом;
3. завідомо неправдива офіційна заява службової особи суб'єкта господарської діяльності про фінансову неспроможність виконання вимог з боку кредиторів і зобов'язань перед бюджетом;
4. не запропоновано правильну відповідь.

6. Доведення до банкрутства – це:

1. умисне, з корисливих мотивів, іншої особистої заінтересованості або в інтересах третіх осіб вчинення власником або службовою особою суб'єкта господарської діяльності дій, що призвели до стійкої фінансової неспроможності суб'єкта господарської діяльності;
2. умисне, з корисливих мотивів вчинення дій, що призвели до стійкої фінансової неспроможності суб'єкта господарської діяльності;
3. завідомо неправдива офіційна заява громадянина - засновника або власника суб'єкта господарської діяльності, а також службової особи суб'єкта господарської діяльності та громадянина - суб'єкта підприємницької діяльності про фінансову неспроможність виконання вимог з боку кредиторів і зобов'язань перед бюджетом;
4. не запропоновано правильну відповідь.

7. Приховуване банкрутство – це:

1. умисне, з корисливих мотивів, іншої особистої заінтересованості або в інтересах третіх осіб вчинення власником або службовою особою суб'єкта господарської діяльності незаконних дій;
2. умисне приховування стійкої фінансової неспроможності шляхом подання недостовірних відомостей у разі, якщо це завдало великої матеріальної шкоди;
3. завідомо неправдива офіційна заява громадянина - засновника або власника суб'єкта господарської діяльності, а також службової особи суб'єкта господарської діяльності та громадянина - суб'єкта підприємницької діяльності про фінансову неспроможність виконання вимог з боку кредиторів і зобов'язань перед бюджетом;
4. не запропоновано правильну відповідь.

❖ КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ І ЗАВДАННЯ

1. Поняття банкрутства, його види.
2. Методи і джерела аналізу фінансового стану «збанкрутілих» підприємств
3. Послідовність проведення фінансового аналізу ймовірності банкрутства.
4. Значення інформації для потреб проведення комплексного фінансового аналізу.
5. Позиціювання підприємства.
6. Ознаки банкрутства підприємства та фінансова санація.
7. Цільова функція дослідження видів банкрутства.
8. Варіанти організації комплексного фінансового дослідження.
9. Ранжирування фінансових показників і коефіцієнтів.
10. Розрахунок інтегрального показника.
11. Порівняння розрахункових показників з еталоном.
12. Поняття бенчмаркінгу.
13. Методи оцінки вартості суб’єкта господарювання.

14. Модель EBO.
15. Модель Блека Скоулза.
16. Моделі Альтмана, Спрінгейта, Таффлера, Бівера.

❖ Завдання для індивідуальної та самостійної роботи

- ✓ Комплексне оцінювання фінансового стану неплатоспроможного підприємства.
- ✓ Аналіз фінансового стану підприємства та шляхи його удосконалення.
- ✓ Аналіз і оцінка активів та зобов′язань неплатоспроможного підприємства.
- ✓ Застосування моделей аналізу фінансового стану неплатоспроможного підприємства

ТЕМА 12. АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ТА РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Основні терміни і поняття. Короткий опис теми.

Мета фінансової діяльності підприємства - одержання прибутків.

Прибуток – це один із основних показників ефективної роботи підприємства.

Основні джерела інформації для аналізу фінансових результатів діяльності підприємства:

- ✓ Звіт про фінансові результати
- ✓ дані І розділу пасиву балансу
- ✓ Звіт про затрати на виробництво
- ✓ Звіт про рух грошових коштів

Завданнями аналізу прибутків і рентабельності роботи підприємства є:

1. Вивчити обсяг і структуру фінансових результатів;
2. Виявити вплив факторів на величину фінансового результату;
3. Оцінити динаміку формування складових частин прибутку;
4. Провести факторний аналіз прибутку від операційної діяльності;
5. Оцінити виконання плану за прибутком;
6. З'ясувати, як змінилася та частина прибутку, що перераховується в доход бюджету у вигляді податків і та частина, - що залишається у розпорядженні підприємства;
7. Провести факторний аналіз рентабельності;
8. Виявити внутрішні резерви підприємства щодо збільшення прибутків і рентабельності;
9. Розробити шляхи впровадження виявлених резервів.

План семінарського заняття

Мета і завдання семінару: засвоєння теоретичних знань та набуття навиків практичного застосування одержаних знань з аналізу фінансових результатів та рентабельності підприємства.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Охарактеризуйте структуру Звіту про фінансові результати.
2. Дайте визначення валового та чистого прибутку підприємства.
3. Зміст, структура і значення розділів Звіту про фінансові результати.
4. Джерела аналізу фінансових результатів.

План семінару:

1. ***Значення, джерела і завдання аналізу прибутків і рентабельності.***
2. ***Порядок формування фінансових результатів. Характеристика ф.2 „Звіту про фінансові результати”.***
3. ***Факторний аналіз прибутку від операційної діяльності.***
4. ***Факторний аналіз рентабельності.***

Для підготовки до семінарського заняття пропонуються теми рефератів, доповідей, презентацій

1. Поняття економічного аналізу, його визначальні риси.
2. Предмет і об’єкти і суб’єкти фінансового аналізу.
3. Принципи фінансового аналізу.
4. Основні категорії фінансово-економічного аналізу.

Форми контролю знань – обговорення питань, доповідей, рефератів; презентація виконаних завдань, розв’язання вправ, тестування тощо.

План практичного заняття

Мета і завдання практичного заняття: узагальнити теоретичні знання та набути навики практичної роботи щодо аналізу фінансових результатів підприємства.

Зміст практичної роботи:

1. Проаналізувати фінансові результати підприємства.
2. Проаналізувати динаміку відносних показників фінансових результатів підприємства.
3. Зробити висновки за результатами дослідження.

ЗАВДАННЯ 1. За даними ф.2 “Звіт про фінансові результати” (Звіт про сукупний дохід) проаналізувати рівень, динаміку і структуру фінансових результатів. Зробити висновки. Для виконання завдання рекомендується використати наступну аналітичну таблицю:

Таблиця 1

Аналіз фінансових результатів

Показники	Минулий рік	Звітний рік	Відхилення від минулого року
1.Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції			
2.Собівартість реалізованої продукції			
3.**Валовий прибуток (збиток)від реалізації**			
4.Інші операційні доходи			
5.Адміністративні витрати			
6.Витрати на збут			
7.Інші операційні витрати			
8.**Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток (збиток)**			
9.Дохід від участі в капіталі			
10. Інші фінансові доходи			
11.Інші доходи			
12.Фінансові витрати			
13.Втрати від участі в капіталі			
14.Інші витрати			
15.**Фінансовий результат до оподаткування: прибуток (збиток)**			
16. Витрати (дохід) з податку на прибуток			
17. Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування			
14.**Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток)**			

ЗАВДАННЯ 2. За даними форми 2 “Звіт про фінансові результати” (Звіт про сукупний дохід) проаналізувати структуру прибутку від звичайної

діяльності. Зробити висновки. Для виконання завдання рекомендується використати наступну аналітичну таблицю:

Таблиця 2

Аналіз структури прибутку

Показники	Минулий рік		Звітний рік		Відхилення	
	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Абсолютне, тис. грн.	Відносне, %
1. Прибуток від операційної діяльності						
2. Прибуток від участі в капіталі						
3. Інші фінансові доходи						
4. Інші доходи						
5.Фінансові витрати						
6.Інші витрати						
7. Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування						

ЗАВДАННЯ 3. За вихідними даними дати оцінку рівня рентабельності реалізованої продукції за звітний рік. Розрахувати вплив на зміну рівня рентабельності суми прибутку від реалізації продукції та витрат на виробництво. Зробити висновки. Для виконання завдання рекомендується використати аналітичну таблицю:

Таблиця 3

Факторний аналіз рентабельності

Показники	За планом	Скоректовано	Фактично	Відхилення
Прибуток від реалізації продукції		x		
Собівартість реалізованої продукції		x		
Рентабельність				
В т.ч. за рахунок: - прибутку - собівартості				

❖ ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Прибуток - це частина:
1. чистого доходу, створеного в процесі діяльності підприємства;
2. валового доходу, створеного в процесі діяльності підприємства;
3. новоствореної вартості;
4. грошового доходу підприємства.

2. Фінансові результати (прибуток, збиток) діяльності підприємства формуються:
1. виробничою діяльністю підприємства;
2. обсягом операційної, фінансової та інвестиційної діяльності підприємства;
3. фінансовою діяльністю підприємства;
4. обсягом реалізованої продукції.

3. Найважливішими функціями прибутку є:
1. розподільча;
2. розподільча та оцінювальна;
3. оцінювальна, розподільча та стимулююча;
4. оцінювальна, регулююча та стимулююча.

4. Суть розподільчої функції розподілу чистого прибутку полягає в тому, що він використовується для потреб:
1. підприємства;
2. структурних підрозділів підприємства;
3. інвесторів;
4. усього суспільства.

5. Зміст стимулюючої функції прибутку полягає в тому, що прибуток є джерелом формування:
1. виробничих, соціальних, стимулюючих фондів;
2. матеріальних фондів;
3. соціальних фондів;
4. фондів розвитку.

6. Загальний фінансовий результат підприємства формується залежно від видів діяльності, які поділяють на:
1. виробничу та комерційну;
2. звичайну та надзвичайну;
3. операційну та фінансову;
4. операційну, фінансову та інвестиційну.

7. Звичайна діяльність складається з:
1. операційної;
2. фінансової;
3. операційної та іншої звичайної;
4. інвестиційної.

8. Валовий прибуток розраховується як різниця між:
1. обсягом виробництва та обсягом реалізації;
2. обсягом виробництва та виручкою;

3. змінними та постійними витратами;
4. чистою виручкою від реалізації й виробничою собівартістю.

9. У випадку коли сума виробничої собівартості є більшою операційного прибутку, чистої виручки, то це засвідчує, що підприємство:

1. одержало валовий збиток;
2. працює прибутково;
3. одержало валовий прибуток;
4. рентабельність є нульовою.

10. Операційний прибуток - це фінансовий результат від:

1. виручки від реалізації;
2. операційної діяльності;
3. виробничої діяльності;
4. основної й допоміжної діяльності.

11. Прибуток (збиток) від звичайної діяльності після оподаткування розраховується як різниця між:

1. доходом до оподаткування та сумою податку на прибуток;
2. вартістю й собівартістю реалізованої продукції;
3. прибутком від звичайної діяльності до оподаткування та сумою податку на прибуток;
4. усі відповіді неправильні.

12. Прибуток від продажу основних засобів і нематеріальних активів визначають як різницю між:

1. отриманою виручкою та вартістю основних засобів і нематеріальних активів на початок року;
2. отриманою виручкою та вартістю основних засобів і нематеріальних активів на кінець року;
3. вартістю основних засобів і нематеріальних активів за результатами інвентаризації та первісною їх вартістю;
4. ціною реалізації та залишковою вартістю основних засобів і нематеріальних активів на час купівлі -продажу.

13. Коефіцієнт валового прибутку визначається як відношення валового прибутку до обсягу:

1. реалізованої продукції;
2. виробленої продукції;
3. товарної продукції;
4. доданої вартості.

14. Коефіцієнт валового прибутку слугує орієнтиром за допомогою якого:

1. аналізується собівартість реалізованої продукції;
2. оцінюється можливість збільшення прибутку за рахунок зменшення накладних витрат;
3. визначаються рентабельність реалізації продукції;
4. здійснюють трендовий аналіз фінансових результатів.

15. Валовий прибуток на одиницю продукції розраховують як:
1. відношення обсягу прибутку до обсягу виробленої продукції;
2. відношення обсягу прибутку до обсягу реалізованої продукції;
3. різниця між ціною продажу й змінними витратами;
4. різниця між ціною продажу й постійними витратами.

16. Доходи та витрати звітного періоду відображаються в обліку та звітності в:
1. період надходження грошей на рахунки підприємства;
2. період відвантаження продукції;
3. по закінченню звітного періоду;
4. момент їх виникнення, незалежно від часу надходження та списання.

17. При застосуванні системи директ-кост собівартість виготовленої продукції планується й обліковується тільки в:
1. частині змінних витрат;
2. частині постійних витрат;
3. одночасно в частині змінних і постійних витрат;
4. встановлюється за нормативами.

18. Маржинальний дохід являє собою:
1. обсяг виручки за мінусом змінних витрат;
2. загальний підсумок постійних витрат і прибутку від реалізації;
3. обсяг виручки за мінусом постійних витрат;
4. загальний підсумок змінних і постійних витрат.

19. Маржинальний дохід визначається як різниця між:
1. змінними й постійними витратами;
2. постійними й змінними витратами;
3. виручкою від реалізації й змінними витратами;
4. собівартістю та виручкою від реалізації.

20. Вплив на прибуток змін обсягу реалізованої продукції можна розрахувати за допомогою такого індекса:
1. Ipq= p1q1 / p0 q0;
2. Ip = p1q1 / p0 q1;
3. Iz= z1q1 / z0 q0;
4. Iq= q1 p0 / q0 p0.

21. Вплив на прибуток змін у структурі та асортименті реалізованої продукції найбільш доцільно розрахувати за формулою:
1. Ic.з.= q0 p0 / q1 p0;
2. Iq= q1 p1 / q0 p1;
3. Iqp= q1 p1 / q0 p0;
4. Ip = p1q1 / p0 q1.

22. Сукупність резервного фонду, фонду розвитку виробництва та соціального споживання називають фондом:
1. споживання;

2. нагромадження;
3. матеріального заохочення;
4. накопичення.

23. Фонд соціальних потреб, фонд заохочення та виплати дивідендів називають фондом:

1. нагромадження;
2. накопичення;
3. споживання;
4. матеріального заохочення.

24. Найважливішою умовою рентабельності підприємства є:

1. постійне зниження собівартості продукції;
2. зростання обсягу реалізації;
3. зростання цін;
4. перевищення доходів від реалізації над витратами підприємства.

25. Рентабельність активів розраховується як відношення:

1. чистого прибутку до валюти балансу;
2. чистого прибутку до собівартості;
3. чистого прибутку до середньорічної вартості ОВЗ;
4. прибутку до затрат.

26. Рентабельність активів засвідчує:

1. прибуткову діяльність підприємства;
2. який обсяг прибутку отримує підприємство з кожної гривні, вкладеної в його активи;
3. доцільність вкладення капіталу інвесторами;
4. ефективність реалізації продажу.

27. Рентабельність сукупного капіталу слугує інформацією:

1. оцінки рівня витрат;
2. для потреб нарощування обсягу реалізації продукції;
3. прийняття рішення інвестора про доцільність інвестування проекту;
4. оцінки ефективності капітальних вкладень.

28. Рентабельність власного капіталу показує величину прибутку, яку приносять:

1. основні засоби;
2. обсяг реалізації продукції;
3. фінансові вкладення за межі підприємства;
4. кожна інвестована власниками капіталу грошова одиниця.

29. Аналіз рентабельності власного капіталу засвідчує, що її величина регулюється такими чинниками:

1. динамікою чистого прибутку, фондовіддачею та структурою власного капіталу;
2. обсягом власного та залученого капіталу;
3. фондомісткістю та фондовіддачею;

4. рівнем затрат та обсягом реалізованої продукції.

30. Зворотним показником рентабельності власного капіталу, є період його окупності, який розраховується, як відношення:

1. прибутку до собівартості;
2. обсягу власного капіталу до чистого прибутку;
3. чистого прибутку до обсягу власного капіталу;
4. чистого прибутку до сукупного капіталу підприємства.

31. Рентабельність виробництва розраховується, як відношення:

1. чистого прибутку до середньої вартості ОВЗ та ТМЦ;
2. валового прибутку до середньої вартості ОВЗ та ТМЦ;
3. прибутку до оподаткування до середньої вартості ОВЗ та ТМЦ;
4. прибутку від реалізації до середньої вартості ОВЗ та ТМЦ;

32. Основними чинниками, що впливають на рентабельність продажу є:

1. вартість та собівартість продукції;
2. обсяг продажу та собівартість продукції;
3. обсяг виручки та обсяг реалізації продукції;
4. зміна собівартості та ціни продукції.

❖ КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ І ЗАВДАННЯ

1. Дайте визначення прибутку.
2. Сутність рентабельності підприємства.
3. Мета аналізу прибутковості та рентабельності підприємства.
4. Від чого залежить абсолютний розмір прибутку суб'єкта діяльності?
5. Основні функції прибутку.
6. Загальні принципи аналізу прибутку.
7. Завдання і джерела аналізу прибутку.
8. Валовий та операційний прибуток.
9. Прибуток від звичайної діяльності. Чистий прибуток.
10. Механізм формування прибутку підприємства.
11. Напрямки аналізу прибутку.
12. Аналіз валового прибутку.
13. Поняття системи директ-кост.
14. Особливості системи директ - кост.
15. Маржинальний дохід в контексті системи директ-кост.
16. Простий та розвинутий директ-кост.
17. Система директ -кост та взаємозв'язок собівартості, обсягу реалізації продукції, прибутку.
18. Критичні обсяги та система директ-кост.
19. Факторний аналіз прибутку від реалізації.
20. Аналіз впливу на прибуток зміни обсягу реалізованої продукції.

21. Аналіз впливу на прибуток змін у структурі та асортименті реалізованої продукції.
22. Влив на прибуток відпускних цін.
23. Вплив на прибуток собівартості продукції.
24. Аналіз розподілу чистого прибутку.
25. Значення та завдання оцінювання рентабельності.
26. Основні оцінювальні показники рентабельності.
27. Рентабельність активів, сукупного та власного капіталу підприємства.
28. Валова та операційна рентабельність.
29. Рентабельність виробництва.
30. Основні резерви та шляхи підвищення рентабельності.
31. Чим відрізняється дохід від прибутку?
32. Що таке рентабельність?
33. Від чого залежить прибуток підприємства?
34. Що таке чисті прибутки підприємства?
35. Дайте характеристику ф.2"Звіт про фінансові результати".
36. Назвіть чинники, які впливають на фінансові результати діяльності підприємства.

❖ Завдання для індивідуальної та самостійної роботи

- ✓ Значення прибутку в умовах ринкової моделі господарювання.
- ✓ Аналітичні можливості Звіту про фінансові результати
- ✓ Аналіз взаємозв′язку обсягів виробництва, витрат та прибутку.
- ✓ Аналіз прибутковості і рентабельності в управлінні результативністю діяльності підприємства.
- ✓ Факторний аналіз операційного прибутку.
- ✓ Факторний аналіз рентабельності.

ПРЕДМЕТНИЙ ПОКАЖЧИК

А
Абсолютна фінансова стійкість 37, 43
Активи 22
Аналіз "витрати – обсяг – прибуток" 38
Аналіз грошових потоків 65

Б
Баланс підприємства (форма № 1) 177
Банкрутство 176

В
Вартість оборотних активів 26
Відносні показники (коефіцієнти) фінансової стійкості 37
Відтік грошових коштів 65
Власний капітал 76
Внутрішня норма прибутку 103

Г
Грошові кошти 26

Д
Джерела інформації для аналізу платоспроможності та ліквідності 53
Джерела формування майна 76
Ділова активність 90
Дисконтований строк окупності інвестицій 103
Довгострокові зобов'язання 79
Доведення до банкрутства 176
Доходи *154*
Другий тип фінансової стійкості 37

Е
Етапи фінансового аналізу 7, 8
Ефективність 92

З
Завдання фінансового аналізу 7
Завдання фінансового аналізу грошових потоків 65
Завданнями фінансової звітності 12
Завдання аналізу фінансового стану 21
Збиток 154
Звіт про фінансові результати (форма № 2) 12, 177

Звіт про рух грошових коштів (форма № 3) 12, 177
Звіт про власний капітал (форма № 4) 12, 177
примітки до річної фінансової звітності (форма № 5) 12, 177
Зобов'язання 26

І
Інвестиції 102
Інвестиційна діяльність 65
Інвестиційний проект 102
Інвестиційна привабливість 108
Індекс рентабельності інвестицій 103
Інформаційне забезпечення аналізу фінансового стану 21

К
Капітал 21, 76
Коефіцієнт концентрації залученого (позикового) капіталу 41
Коефіцієнт маневрування власного капіталу 41
Коефіцієнт поточної заборгованості 41
Коефіцієнт фінансової автономії (незалежності) або концентрації залученого капіталу 41
Коефіцієнт фінансової залежності 41
Коефіцієнт відношення виробничих активів до вартості майна 42
Коефіцієнт відношення власного капіталу до необоротних активів (коефіцієнт інвестування) 42
Коефіцієнт стійкого фінансування 42
Коефіцієнт стійкості економічного зростання 42
Коефіцієнт фінансового левериджу (фінансового ризику) 42
Короткострокові зобов'язання 79
Короткостроковий прогноз фінансового стану підприємства 128
Кредит 117
Кредитоспроможність клієнта 117
Кризовий фінансовий стан 43

Л
Ліквідність 53

М
Майно підприємства 76
Маржинальний аналіз 38
Мета аналізу фінансового стану 21
Мета фінансового аналізу 8
Мета фінансової звітності 12

Метод фінансового аналізу 8, 9
Маханізми фінансової стабілізації 36

Н
Науковий інструментарій фінансового аналізу 8
Наявність власного оборотного капіталу 28
Неплатоспроможність 176
Непрямий метод 66
Нормальна стійкість 43

О
Оборотність капіталу 78, 92
Оборотний капітал 76
Об'єкт фінансового аналізу 8
Оперативний механізм фінансової стабілізації 36
Операційна (основна) діяльність 65
Основні завдання фінансової діяльності підприємства 53
Основний капітал 76

П
Пасиви 22
Передкризовий (критичний) фінансовий стан 43
Перший тип фінансової стійкості 37
Платоспроможність 117, 176
Платоспроможність (ліквідність) 53, 176
Позиковий капітал 76
Потік грошових коштів 65
Предмет фінансового аналізу 7
Прибуток 154
Примітки до річного звіту 177
Принцип забезпеченості кредиту 117
Принципи кредитування 117
Принцип строковості 117
Принцип цілеспрямованості кредиту 117
Принципи фінансового аналізу 10
Притік 65
Приховуване банкрутство 176
Прямий метод 66

Р
Рентабельність 84, 154
Рівні ділової активності 90

С

Сталий фінансовий стан 21
Стратегічний механізм фінансової стабілізації 36
Суб'єкти аналізу 8, 175

Т

Тактичний механізм фінансової стабілізації 36
Типи фінансової стійкості підприємства 37
Третій тип фінансової стійкості 38

Ф

Фіктивне банкрутство 176
Фінансова діяльність 65
Фінансова звітність 11
Фінансова стабільність підприємства 36
Фінансова стійкість підприємства 36
Фінансовий аналіз 7
Фінансовий результат 155
Фінансовий стан 21

Х

Характер угоди 117

Ч

Четвертий тип фінансової стійкості 38
Чинники 59
Чинники руху грошових потоків 65
Чистий приведений дохід 103

Ш

Швидкість одного обороту коштів 80

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV. Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010р. № 2755-VI. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. №996-XIV. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text
4. Про внесення змін до Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" щодо удосконалення деяких положень : Закон України від 05.10.2017 р. № 2164-VIII. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2164-19#Text
5. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21.12.2017 р. № 2258 – VIII. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text
6. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Затв. наказом Міністерства фінансів України від 7 лютого 2013 р. № 73 і зареєстровано Міністерством юстиції України 28 лютого 2013 р. за № 336/22868 (із змінами та доповненнями). Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 25 „Звіт суб'єкта малого підприємництва": Затв. наказом Міністерства фінансів України від 25 лютого 2000 р. № 39 (із змінами та доповненнями). Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0189-11#Text
8. Порядок проведення оцінки фінансового стану потенційного бенефіціара інвестиційного проекту, реалізація якого передбачається на умовах фінансової самоокупності, а також визначення виду забезпечення для обслуговування та погашення позики, наданої за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій, обслуговування якої здійснюватиметься за рахунок коштів бенефіціара. Наказ Міністерства фінансів України від 14.07.2016 № 616. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1095-16#Text
9. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності : Затв. наказом Міністерства фінансів України від 28 березня 2013 року № 433. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13#Text
10. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства: Затв. наказом Міністерства економіки України від 19 січня 2006 року № 14 (у редакції наказу Міністерства економіки України від 26.10.2010 № 1361

v1361665-10). Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0014665-06#Text
11. Базілінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика : навч. посіб. для студентів ВУЗ. Київ : ЦУЛ, 2009. 328 с.
12. Білик М.Д., Павловська О.В., Притуляк Н.М., Невмержицька Н.Ю. Фінансовий аналіз : навч. посіб. 2-ге вид., без змін. Київ : КНЕУ, 2007. 592 с.
13. Бандурка О.М., Коробов М.Я., Орлов П.І., Петрова К.Я. Фінансова діяльність підприємств : підручник. Київ : Либідь, 2003. 384 с.
14. Дєєва Н.М., Дедіков О.І. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 328 с.
15. Зятковський І.В. Фінанси суб'єктів господарювання в умовах інституційних перетворень : монографія. Тернопіль: Економічна думка, 2006. 338 с.
16. Економічний аналіз : навч. посіб. / за ред. акад. НАНУ, проф. Чумаченко. Київ : КНЕУ, 2001. 540 с.
17. Івахненко В.М. Курс економічного аналізу : навч. посіб. Київ: Знання-Прес,2001. 205 с.
18. Кіндрацька Г.І., Білик М.С., Загородній А.Г. Економічний аналіз : підручник / за ред. проф. А.Г. Загороднього. 3-тє вид., перероб. і доп. Київ: Знання, 2008. 428 с.
19. Корнєв В.В. Фінансові посередники як інститути розвитку : монографія. Київ : Основа, 2007. 192 с.
20. Костирко Л. А. Діагностика потенціалу фінансово-економічної стійкості підприємства: монографія. Луганськ: СНУ ім. В. Даля, 2004. 240 с.
21. Крупка М.І. Фінансово-кредитний механізм інноваційного розвитку економіки України : монографія. Львів: Видавничий центр Львівського національного університету ім. І.Франка, 2001. 608 с.
22. Костирко Р.О. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Харків : Фактор, 2007. 784 с.
23. Ковалюк О.М. Фінансовий механізм організації економіки України (проблеми теорії і практики) : монографія. Львів: Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка. 2000. 396 с.
24. Крамаренко Г.О. Фінансовий аналіз і планування : навч. посіб. Дніпропетровськ : Вид. ДАУБП, 2011. 224 с.
25. Крамаренко Г.О., Чорна О.Є. Фінансовий аналіз : підручник. Київ, Центр учбової літератури, 2008. 392 с.
26. Купалова Г.І. Теорія економічного аналізу : навч. посіб. Київ : Знання, 2008. 639 с.
27. Лахтіонова Л.А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання : моногорафія. Київ : КНЕУ, 2002. 387с.
28. Лігоненко Л.О. Антикризове управління підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій : монографія. Київ : КНТЕУ, 2001. 237 с.

29. Лучко М.Р., Жукевич С.М., Фаріон А.І. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 304 с.
30. Мних Є.В., Барабаш Н.С. Фінансовий аналіз : підручник. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. 536 с.
31. Мендрул О.Г. Управління вартістю підприємства : монографія. Київ : КНЕУ, 2002. 272 с.
32. Отенко І.П., Азаренков Г.Ф., Іващенко Г.А. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 156 с.
33. Подольська В.О., Ярош О.В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2007. 488 с.
34. Салига С.Я.. Дацій Н.В., Корецька С.О., Нестеренко Н.В., Салига К.С. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 210 с.
35. Старостенко Г.Г., Мірко Н.В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 224 с.
36. Таркуцяк А.О. Фінансовий аналіз та управлінські рішення. Київ: Європейський університет, 2001. 201 с.
37. Терещенко О.О. Управління фінансовою санацією підприємств : підручник. Київ: КНЕУ, 2006. 552 с.
38. Терещенко О.О. Антикризове фінансове управління на підприємстві: монографія. Київ: КНЕУ, 2004. С. 87-92.
39. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2003. 554 с.
40. Шеремет О.О. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ: 2005. 196 с.
41. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз : підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2008. 566 с.
42. Фінанси підприємств : підручник / Керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін. 4-те вид., переробл. і доп. Київ: КНЕУ, 2002. 571 с.
43. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / за заг. ред. Школьник І.О. Київ : Центр навчальної літератури, 2016. 368 с.
44. Фінансовий аналіз : навч. посіб. кол. / за заг. ред. Т. Д. Косової, І. В. Сіменко. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 440 с.
45. Фінансовий аналіз: навч. Посіб. / І. Б. Хома, Н. І. Андрушко, К. М. Слюсарчик. Друге видання. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2012. 344 с.
46. Берест М.М. Фінансовий аналіз як економічна категорія та інструмент обґрунтування управлінських рішень. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. Економічні науки.* 2017. Вип. 23(3). С. 53- 57. URL: http://nbuv.gov.ua/ UJRN/Nvkhdu_en_2017_23(3) 14.
47. Вакульчик О.М., Протасова Є.В., Нєчаєва А.А. Фінансовий результат підприємства: економічна сутність, особливості визначення та аналізу.

Бізнес-навігатор. 2019. Вип. 1. С. 162-168. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bnav_2019_1_35.
48. Вознюк А.О. Фінансова стійкість та її значення для економічного розвитку і безпеки підприємства. *Економічні науки. Сер. : Облік і фінанси.* 2012. Вип. 9(1). С. 164-169.
49. Батракова Т.І., Конєв В.В. Рання діагностика та фінансовий аналіз стану підприємства як частина антикризисного управління. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки.* 2016. Вип. 17(2). С. 57-59. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2016_ 17(2) 16.
50. Горященко Ю.Г. Фінансовий аналіз стану основних засобів та джерела фінансування процесу їх відтворення. *Інноваційна економіка.* 2013. № 11. С. 161-167. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2013_11_26.
51. Добровольська О.В., Майстренко Л. Ю. Фінансовий стан підприємства: сутність і необхідність його аналізу. *Агросвіт.* 2014. № 7. С. 24-27. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/agrosvit_2014_7_6.
52. Ігнатишин М.В., Алтухова О.В. Фінансова стійкість підприємства як гарантія забезпечення платоспроможності. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Сер. : Економіка.* 2014. Вип. 2. С. 104-112.
53. Книшек О.О., Тарасенко Ю.О. Фінансовий аналіз діяльності підприємства в умовах економічної нестабільності. *Економічний простір.* 2018. № 139. С. 171-181. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecpros_2018_139_16.
54. Ляшенко О.М. Специфічні властивості фінансової безпеки підприємства. *Управління проектами та розвиток виробництва :* Зб.наук.пр. Луганськ : вид-во СНУ ім. В. Даля, 2012. № 4(44). С. 27-32.
55. Максимова А.В., Гнидюк М.Г. Фінансовий аналіз звітності, складеної за МСФЗ. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки.* 2018. Вип. 32. С. 185-189.
56. Мелень О.В., Сидоренко Ю.В. Фінансова стійкість підприємства як одна із складових його економічної безпеки. *Вісник Національного технічного університету "ХТІ". Сер. : Технічний прогрес та ефективність виробництва.* 2013. № 66. С. 160-165.
57. Мельник М.М. Фінансовий аналіз як база прийняття управлінських рішень щодо підприємства. *Формування ринкових відносин в Україні.* 2012. Вип. 1. С. 87-90.
58. Павленко О.П., Бурсук Г.Ю. Фінансовий аналіз оборотних активів та оптимізація джерел їх формування. *Молодий вчений.* 2017. № 10. С. 981-984. URL: http://nbuv.gov.ua/ UJRN/molv_2017_10_223.
59. Приймак С. В., Романів Є. М., Сподарик Т.І. Комплексні дослідження фінансової стійкості та ділової активності нафтовидобувних підприємств України. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука",* 2020. № 15 (95). Т.2. С. 29-37.

60. Приймак С. В., Шот А. П., Сенишин Б.Б. Обліково-аналітичні технології менеджменту авіакомпаній України. *Journal of science*. Lyon, 2020. VOL.1. №13. С.41-51.
61. Скриньковський Р.М., Семчук Ж. В. Фінансовий стан підприємств: сутність, прийоми та методи проведення аналізу. *Економіка та держава.* 2014. № 3. С. 47-49. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2014_3_12.
62. Сметанюк О.А., Кругляк С.О. Фінансова стійкість в системі фінансової безпеки підприємства. *Економічний простір.* 2014. № 85. С. 187-196.

Ресурси інтернету:

https://zakon.rada.gov.ua/- Верховна Ради України.
http://www.kmu.gov.ua/ - веб-сайт Кабінету Міністрів України.
http:// www.minfin.gov.ua - Міністерство фінансів України.
http:// www.ukrstat. gov.ua - Державна служба статистики України.
http:// www.nau.kiev.ua - Нормативні акти України
http:// www.library.univ.kiev.ua/ukr/res/resour.php3 – Бібліотеки в Україні.
http://www.nbuv.gov.ua. – Національна бібліотека України ім. В.І.Вернадського
http://www.nbuv.gov.ua/portal/libukr.html – Бібліотеки та науково-інформаційні центри України
http://www. library. lviv.ua/–Львівська національна наукова бібліотека України ім. В. Стефаника
http://uk.wikipedia.org – вільна енциклопедія

ДОДАТКИ

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ

НАКАЗ
07.02.2013 № 73

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України28 лютого 2013 р. за № 336/22868

Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»

Відповідно до статті 6 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», що додається.

2. Визнати таким, що втратив чинність, наказ Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 року № 87 «Про затвердження Положень (стандартів) бухгалтерського обліку», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 21 червня 1999 року за № 391/3684 (із змінами).

3. Установити, що юридичні особи (крім банків та бюджетних установ), які зобов'язані подавати фінансову звітність згідно із законодавством, застосовують форми фінансової звітності, визначені Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до складання фінансової звітності», затвердженим цим наказом, починаючи із звітності за I квартал 2013 року і в наступних звітних періодах.

4. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

5. Департаменту податкової, митної політики та методології бухгалтерського обліку (Чмерук М.О.) в установленому порядку забезпечити:

подання цього наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України;

оприлюднення цього наказу.

6. Контроль за виконанням цього наказу покласти на першого заступника Міністра Мярковського А.І.

Міністр Ю. Колобов

ПОГОДЖЕНО:
Голова Державної служби України
з питань регуляторної політики
та розвитку підприємництва М.Ю. Бродський
Голова Державної служби статистики України О.Г. Осауленко

Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства, які затверджено наказом Міністерства економіки України від 19.01.2006 №14

(у редакції наказу Міністерства економіки України 26.10.2010 № 1361)

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Ці Методичні рекомендації розроблено з метою визначення однозначних підходів при оцінці фінансового-господарського стану підприємств на предмет наявності ознак приховуваного, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства; своєчасного виявлення формування незадовільної структури балансу для здійснення випереджувальних заходів щодо запобіганню банкрутству; здійснення аналізу для виявлення резервів підвищення ефективності виробництва та відновлення платоспроможності підприємств шляхом їх санації.

1.2. За результатами проведення аналізу визначається:

оцінка фінансово-господарської діяльності підприємства, структура його балансу (задовільно чи незадовільно) та обґрунтованість віднесення його до складу неплатоспроможних підприємств;

тенденції щодо динаміки основних показників ефективності діяльності підприємства;

можливість використання санаційних процедур для поліпшення фінансово-господарського стану підприємства та виведення його з неплатоспроможного стану.

1.3. Об’єктом аналізу є фінансово-господарський стан неплатоспроможних підприємств, зокрема фінансові, виробничі та інвестиційні аспекти їх діяльності).

1.4. Суб’єктами аналізу є власники, органи, уповноважені управляти майном, або особи, які заінтересовані в отримання інформації щодо діяльності підприємства (кредитори, постачальники, покупці, державний орган з питань банкрутства, арбітражний керуючий, податкові органи, персонал підприємства, керівництво тощо).

1.5. Протягом трьох днів з дня виявлення ознак фіктивного банкрутства матеріали направляються до органів податкової служби за місцем реєстрації підприємства.

1.6. Протягом трьох днів з дня виявлення ознак доведення до банкрутства та приховування стійкої неплатоспроможності матеріали направляються до органів внутрішніх справ за місцем реєстрації підприємства.

1.7. Терміни, що вживаються в цих Методичних рекомендаціях, мають таке значення:

платоспроможність (ліквідність) – один з основних якісних показників діяльності підприємства, що визначає спроможність підприємства здійснювати платежі, розраховуватися з боргами в необхідному обсязі та в зазначений термін наявними у нього коштами або такими, які безперервно поповнюються за рахунок його діяльності;

неплатоспроможність – неспроможність підприємства виконати після настання встановленого строку їх сплати грошові зобов'язання перед кредиторами (у тому числі із заробітної плати), а також щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів) не інакше як через відновлення платоспроможності;

банкрутство – визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність та задовольнити визнані судом вимоги кредиторів не інакше як через застосування ліквідаційної процедури;

фіктивне банкрутство – завідомо неправдива офіційна заява громадянина - засновника або власника суб'єкта господарської діяльності, а також службової особи суб'єкта господарської діяльності та громадянина - суб'єкта підприємницької діяльності про фінансову неспроможність виконання вимог з боку кредиторів і зобов'язань перед бюджетом;

доведення до банкрутства - умисне, з корисливих мотивів, іншої особистої заінтересованості або в інтересах третіх осіб вчинення власником або службовою особою суб'єкта господарської діяльності дій, що призвели до стійкої фінансової неспроможності суб'єкта господарської діяльності;

приховуване банкрутство - умисне приховування стійкої фінансової неспроможності шляхом подання недостовірних відомостей у разі, якщо це завдало великої матеріальної шкоди.

2. ІНФОРМАЦІЙНО-ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОВЕДЕННЯ АНАЛІЗУ

2.1. Звіт щодо поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможного підприємства повинен мати такі основні розділи:

загальна характеристика діяльності підприємства (назва, статус та інші інформаційні дані, структура власників, основні узагальнюючі показники діяльності підприємства за останні два роки тощо). Цей розділ доцільно включати у разі зовнішнього характеру використання результатів;

оцінка фінансово-господарського стану (фінансова, виробнича та інвестиційна діяльність);

оцінка резервів підвищення ефективності функціонування підприємства та відновлення його платоспроможності;

загальні висновки та рекомендації, в тому числі про наявність ознак приховуваного, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства.

2.2. Основними джерелами інформації для проведення поглибленого аналізу є:

баланс підприємства (форма № 1);

звіт про фінансові результати (форма № 2);

звіт про рух грошових коштів (форма № 3);

звіт про власний капітал (форма № 4);

примітки до річної фінансової звітності (форма № 5);

звіт про наявність та рух основних фондів, амортизацію (знос) (форма №11-ОЗ);

обстеження технологічних інновацій промислового підприємства (форма №1-інновація);

звіт про фінансові результати і дебіторську та кредиторську заборгованість (форма №1-Б);

звіт з праці (форма №1- ПВ);

звіт про стан умов праці, пільги та компенсації за роботу зі шкідливими умовами праці (форма № 1 - ПВ (умови праці));

звіт про використання робочого часу (форма № 3 - ПВ);

інша інформація, необхідна для якісного здійснення аналізу та виявлення резервів виробництва.

2.3. Перелік показників, що використовуються при здійсненні поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств, та джерела отримання відповідної інформації наведені в додатку 1.

2.4. Після проведення поглибленого аналізу фінансово-господарської діяльності неплатоспроможного підприємства складається звіт, структура якого наведена в додатку 3.

3. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНАЛІЗУ

3.1. Загальні інформаційні дані про підприємство

Цей розділ повинен містити інформацію про найменування підприємства, дату його створення, підпорядкованість, вид економічної діяльності, форму власності (частку державної власності), організаційно-правову форму господарювання, статус, а також про керівництво підприємства. Форма подання цієї інформації надається в таблиці 25 “Загальні відомості про підприємство” (додаток 4).

3.2. Оцінка підприємства з позиції неплатоспроможності та наявності ознак банкрутства

3.2.1. Оцінка фінансового стану підприємства

Оцінка змін фінансового стану підприємства за попередні два роки необхідна для формування загального уявлення та загальних тенденцій його розвитку. За результатами аналізу показників роблять висновок про направленість змін та їх вплив на стан платоспроможності підприємства.

За результатами розрахунку показників, наведених у додатках 1 і 2, заповнюється таблиця 1 “Основні показники, що визначають фінансово-господарський стан підприємства” (додаток 4) та здійснюється аналіз змін (шляхом зіставлення розрахованих показників з оптимальними значеннями) та стану платоспроможності підприємства за результатами періоду, що аналізується.

3.2.2. Аналіз наявності (відсутності) ознак фіктивного, приховуваного банкрутства або доведення до банкрутства підприємства

3.2.2.1. Визначення ознак фіктивного банкрутства

Фіктивним може бути визнано банкрутство у разі, якщо підприємство-боржник (за наявності у нього на це можливості) не задовольнило вимоги кредиторів та зобов’язання перед бюджетом у повному обсязі на момент його звернення до господарського суду із заявою про визнання своєї неплатоспроможності.

Для того щоб зробити відповідний висновок, необхідно визначити коефіцієнт покриття шляхом зіставлення розміру оборотних активів підприємства та його довгострокових і поточних зобов’язань.

При цьому до складу довгострокових і поточних зобов’язань слід віднести як основну суму боргу, так і відсотки, штрафи, пені та неустойки щодо цього боргу, у разі, якщо вони зазначені в стандартах бухгалтерського обліку або є рішення суду про їх стягнення.

У разі коли на підприємстві коефіцієнт покриття перевищував одиницю при нульовій або позитивній рентабельності, це може свідчити про наявність ознак фіктивного банкрутства на підприємстві.

Під час виявлення ознак фіктивного банкрутства необхідно враховувати наявність офіційної заяви власника або службової особи підприємства-боржника до господарського суду щодо порушення провадження у справі про банкрутство стосовно цього підприємства, на підставі якої винесено відповідну ухвалу суду, та фактичної можливості задоволення вимог кредиторів, у тому числі зобов’язань перед бюджетом, у повному обсязі на момент звернення до суду.

У процесі здійснення аналізу необхідно заповнити таблицю 2 “Показники, щодо аналізу для виявлення ознак фіктивного банкрутства” (додаток 4).

3.2.2.2 Визначення ознак доведення до банкрутства

Визначення ознак доведення до банкрутства може бути здійснено у разі, коли в суді була розпочата справа щодо банкрутства підприємства та є ознаки неправомірних дій відповідальних осіб боржника, що призвели його до фінансової неспроможності.

Ознаками доведення до банкрутства є наявність дій відповідних осіб боржника, які призвели до погіршення платоспроможності підприємства, у зв'язку з чим боржник був не в змозі задовольнити в повному обсязі вимоги кредиторів або сплатити обов'язкові платежі.

Насамперед необхідно визначити, чи змінився рівень забезпечення зобов'язань кредиторів за період, що аналізується. У разі коли такі зміни мали місце, потрібно з'ясувати умови укладення, виконання договорів, відповідно до яких сталися ці зміни.

Рівень забезпечення зобов'язань кредиторів характеризується такими показниками:

забезпечення зобов'язань боржника всіма його активами (відношення суми активів боржника до суми його зобов'язань);

забезпечення зобов'язань боржника його оборотними активами (відношення оборотних активів до суми зобов'язань боржника);

розмір чистих активів (різниця між сумою активів підприємства та його зобов'язань).

У разі коли було встановлено, що вищезазначені показники погіршилися протягом періоду, який аналізується, необхідно з'ясувати, за умови виконання яких саме договорів це сталося. Ці договори слід перевірити на відповідність ринку товарів та послуг щодо кон'юнктури (ціни, обсягу продажу, якості, конкурентності), а також перевірити вигідність умов виконання договорів для боржника.

На підставі результатів аналізу заповнюється таблиця 3 "Показники, щодо аналізу для виявлення ознак доведення до банкрутства" (додаток 4).

Економічними ознаками дій щодо доведення до банкрутства може вважатися такий фінансово-економічний стан боржника, коли виконання умов договорів призвело до погіршення показників оцінки його фінансового стану.

3.2.2.3. Визначення ознак приховуваного банкрутства

Якщо на окремих стадіях провадження у справі про банкрутство буде встановлено, що боржником подані недостовірні відомості про своє майно в фінансовій звітності або в інших документах, що свідчать про його фінансове та майнове становище, в таких випадках можуть мати місце ознаки щодо приховування банкрутства.

До ознак приховуваного банкрутства належить:

надання третім особам (банківським установам, державним установам, постачальникам, покупцям) за відома неправдивої інформації про фінансово-господарський стан підприємства;

можливість визнання причинного зв'язку між наданою інформацією та збитками, які зазнала третя особа.

Навмисне погіршення фінансово-господарського стану підприємства можна визначити за такими основними ознаками:

зменшення розміру, приховування та заниження оцінки майна, яке знаходиться у розпорядженні підприємства;

штучне збільшення розміру кредиторської та дебіторської заборгованості;

наявність у підприємства штрафів, пені, неустойки, визнаних в судовому порядку, за невиконання умов договорів та недотримання вимог законодавства;

збитковість діяльності протягом двох років;

наявність у суді розпочатих справ, за якими підприємство є відповідачем останні два роки;

спрямування інвестицій не на основну діяльність підприємства;

наявність переваг у структурі доходів підприємства від неосновної діяльності;

відхилення показників ліквідності від граничного значення;

необґрунтоване зменшення штату підприємства.

У процесі здійснення аналізу заповнюється таблиця 4 "Показники щодо аналізу для виявлення ознак прихованого банкрутства підприємства" (додаток 4).

3.3. Аналіз факторів, що призвели до неплатоспроможності, та визначення доцільності санації підприємства

3.3.1. Аналіз основних засобів та інших необоротних активів

Аналізуючи необоротні активи підприємства, необхідно перш за все з'ясувати, чи відповідає сума статті балансу "Необоротні активи" підприємства галузевим особливостям та тій стадії розвитку, на якій знаходиться підприємство.

Першим етапом аналізу необоротних активів підприємства є проведення горизонтального та вертикального аналізу цього розділу активів балансу.

За результатами аналізу заповнюється таблиця 5 "Вертикальний та горизонтальний аналіз необоротних активів підприємства" (додаток 4).

При цьому окремо слід виділити майно, яке отримано або знаходиться в оренді, із зазначенням терміну оренди та з'ясувати в орендодавця або орендоотримувача строки оформлення договорів оренди, а також виявити основні засоби та інші необоротні активи, які знаходяться під заставою. Необхідно також з'ясувати чи існує ймовірність того, що це майно буде стягнуто.

Для оцінки стану незавершеного будівництва слід визначити ступінь його придатності та термін, протягом якого об'єкт перебуває у незавершеному стані.

Згідно з результатами проведеного аналізу заповнюється таблиця 6 "Аналіз незавершеного будівництва" (додаток 4) та визначаються ті об'єкти незавершеного будівництва, добудова яких економічно ефективна, а також ті, які можна реалізувати на ринку з найменшими додатковими витратами (за умови отримання розміру облікової вартості об'єкта або приблизної суми).

Для фінансового аналізу стану та показників відтворення основних засобів заповнюється таблиця 7 "Аналіз стану основних засобів неплатоспроможного підприємства" (додаток 4). Порядок розрахунку зазначених показників наведено в додатку 2.

На підставі результатів заповнення цих таблиць можна зробити висновок про розмір та стан необоротних активів підприємства.

У разі якщо загальна вартість необоротних активів підприємства становить у структурі балансу значну величину, необхідно здійснити ринкову оцінку основних засобів та нематеріальних активів, вартість яких перевищує один відсоток загальної вартості таких активів.

За допомогою інформації, наведеної у формі № 11-ОЗ, слід проаналізувати структуру основних фондів за видами діяльності, тобто обґрунтувати, чи належить до складу основних фондів основного виду діяльності підприємства найбільша частка всіх його основних фондів, а також основні фонди залежно від строку їх служби.

За результатами аналізу заповнюється таблиця 8 "Аналіз строку служби обладнання підприємства" (додаток 4) та підсумовується, яка група основних фондів більш застаріла; чи доцільно в майбутньому використовувати ці фонди або більш ефективним буде прийняття рішення про їх реалізацію та залучення отриманих коштів до інших видів фінансово-господарської діяльності підприємства.

Для узагальнення використання виробничого апарату підприємства здійснюється аналіз його виробничих потужностей, які характеризуються такими показниками:

середньорічна виробнича потужність у цілому по підприємству (у вартісному виразі), у тому числі щодо основних видів продукції;

використання середньорічної виробничої потужності, у тому числі щодо основних видів продукції.

Дані проведеного аналізу виробничих потужностей підприємства заносяться до таблиці 9 "Використання виробничих потужностей" (додаток 4).

3.3.2. Оцінка структури оборотних засобів

Першим етапом аналізу оборотних активів підприємства є проведення горизонтального та вертикального аналізу цього розділу активів балансу.

За результатами аналізу необхідно заповнити таблицю 10 “Вертикальний та горизонтальний аналіз оборотних активів підприємства” (додаток 4).

Ефективність роботи підприємства визначається швидкістю обороту оборотних засобів: чим більша швидкість, тим ефективніше працює підприємство (додаток 2).

Таким чином, у разі збільшення розміру оборотних засобів можна зробити висновок не тільки про збільшення розмірів виробництва або цін на товарно-матеріальні запаси, але і про зменшення швидкості обороту оборотних засобів підприємства.

При збільшенні розміру запасів підприємства необхідно проаналізувати, за рахунок чого це сталося: тобто, чи не виводяться активи з виробничого обороту, що, у свою чергу, призводить до збільшення кредиторської заборгованості та погіршення фінансового стану підприємства.

Крім того, слід звернути увагу на зміни в розмірі та структурі дебіторської заборгованості підприємства.

У разі збільшення цього показника можна зробити висновок про те, що підприємство кредитує своїх покупців (не отримує грошових коштів за реалізовану продукцію), але в той же час використовує кредити банків для здійснення своєї фінансово-господарської діяльності, що, у свою чергу, призводить до збільшення кредиторської заборгованості та погіршення платоспроможності підприємства.

3.3.3. Аналіз власних оборотних засобів

Власні оборотні засоби (різниця між оборотними активами підприємства та його короткостроковими зобов’язаннями) є тією частиною оборотних активів, яка фінансується за рахунок власних коштів та довгострокових зобов’язань. У разі якщо в підприємства є власні оборотні засоби, воно в змозі не лише сплатити свої поточні борги, але має кошти для розширення своєї діяльності. Розрахунок показника власних оборотних засобів наведений у додатку 2 розділу “Оцінка фінансової стійкості”.

Оптимальне значення власних оборотних засобів залежить від сфери діяльності, обсягу реалізації, стану ринку, а їх нестача або надлишок свідчить про незадовільний стан платоспроможності підприємства.

У процесі аналізу слід визначити причини зменшення або збільшення значення власних оборотних засобів з метою наступного виявлення впливу цих змін на маневреність власних оборотних засобів, яка характеризує частку запасів у розмірі власних оборотних засобів. У додатку 2 наведено розрахунок маневреності власних оборотних засобів.

3.3.4. Поглиблений аналіз стану дебіторської заборгованості (аналіз структури, тенденцій та розрахунок аналітичних показників)

У процесі проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможного підприємства потрібно визначити дебіторську заборгованість, встановити її обґрунтованість та строки виникнення; виявити нормальну та невиправдану дебіторську заборгованість; імовірність стягнення такої заборгованості та заходи, які застосовувалися.

На фінансовий стан підприємства впливає не наявність дебіторської заборгованості, а її розмір, рух і форма, тобто причини, у зв'язку з якими вона виникла.

Розрізняється нормальна та невиправдана заборгованість.

Невиправдана заборгованість - заборгованість щодо претензій, відшкодування матеріальної шкоди. Ця заборгованість являє собою форми незаконного відволікання оборотних коштів і порушення фінансової дисципліни. Потрібно проаналізувати облікову політику підприємства щодо створення резерву сумнівних боргів, визначити, чи відповідає вона нормам чинного законодавства, та з'ясувати, чи враховує підприємство ці норми в процесі нарахування резерву сумнівних боргів.

Крім цього, необхідно згрупувати дебіторську заборгованість за строками її виникнення та проаналізувати, у зв'язку з чим утворилась довгострокова дебіторська заборгованість, а також з'ясувати, чи існує імовірність її сплати. За результатами аналізу заповнюється таблиця 11 "Групування дебіторської заборгованості за строками її виникнення" (додаток 4).

Для того щоб проаналізувати прострочену дебіторську заборгованість залежно від видів її виникнення, слід заповнити таблицю 12 "Аналіз простроченої дебіторської заборгованості" (додаток 4). На підставі даних таблиці обґрунтовується розмір простроченої дебіторської заборгованості, визначаються етапи, на яких виник найбільший розмір цієї заборгованості (за допомогою вертикального аналізу таблиці); з'ясовується, яка з видів заборгованості є найбільш простроченою (горизонтальний аналіз показників таблиці).

3.3.5. Аналіз кредиторської заборгованості

Джерелом інформації для здійснення аналізу кредиторської заборгованості є третій і четвертий розділи пасиву балансу підприємства.

У процесі аналізу оцінюється структура кредиторської заборгованості (тобто частка окремих статей у загальному розмірі кредиторської заборгованості).

Крім того, необхідно порівняти суми кредиторської заборгованості на початок та кінець звітного періоду.

Особливу увагу також слід приділити виявленню наявності простроченої кредиторської заборгованості, існування якої породжує відповідні фінансові санкції до підприємства. За результатами проведеного аналізу заповнюється таблиця 13 "Структура поточної кредиторської заборгованості" (додаток 4).

Необхідно також проаналізувати характер простроченої кредиторської заборгованості за допомогою таблиці 12 “Аналіз простроченої дебіторської заборгованості” (додаток 4), яка аналогічна за змістом.

3.3.6. Аналіз прибутковості підприємства

Прибутковість підприємства оцінюється наявністю і розмірами прибутку від основної реалізації та чистого прибутку, а також показниками рентабельності (додаток 2, розділ “Оцінка рентабельності”).

У процесі аналізу потрібно з’ясувати:

на яку величину змінився рівень прибутку від реалізації, чистого прибутку;

чи збігаються тенденції зміни цих показників та якими факторами обумовлені виявлені зміни.

До того ж, доцільно визначити структуру джерел формування чистого прибутку у відсотках від чистого доходу (виручки) від реалізації (таблиця 14 “Формування чистого прибутку” (додаток 4)).

Для аналізу динаміки розміру прибутку підприємства необхідно з’ясувати вплив таких основних показників, як дохід (виручка) від реалізації, податок на додану вартість, акцизній збір, собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), а також фінансові результати від іншої реалізації, позареалізаційних операцій тощо.

На підставі результатів заповнюється таблиця 15 “Аналіз структури прибутку підприємства” (додаток 4) та визначається, яка сама сфера діяльності підприємства (інвестиційна, фінансова або операційна) позитивно або негативно вплинула на фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування.

У разі якщо до збитків на підприємстві призвела не операційна діяльність, необхідно більш детально проаналізувати фінансову або інвестиційну діяльність і впевнитися у відсутності ознак доведення підприємства до банкрутства за рахунок “вимивання” прибутку, отриманого у процесі операційної, фінансової або інвестиційної діяльності.

Одним із етапів аналізу прибутковості підприємства та його діяльності є аналіз рентабельності продукції, основної діяльності, сукупного та власного капіталу. Порядок розрахунку цих показників наведено в додатку 2. Дані розрахунку заносяться до таблиці 16 “Аналіз показників рентабельності” (додаток 4).

З метою визначення тих видів продукції, випуск яких є рентабельним та на які в майбутньому необхідно орієнтувати виробництво, а також видів продукції, випуск яких вважається економічно недоцільним, тобто їх виробництво слід припинити, потрібно провести аналіз рентабельності окремих видів продукції. За результатами аналізу заповнюється таблиця 17 “Рентабельність окремих видів продукції” (додаток 4).

3.4. Аналіз використання виробничого апарату та трудових ресурсів

3.4.1. Аналіз витрат на виробництво

У ринкових умовах господарювання головною умовою ефективного управління виробничим процесом підприємства є повнота, достовірність та оперативність інформації про витрати на виробництво, які формують собівартість виготовленої продукції. Таку інформацію надає облік витрат виробництва, що є центральною підсистемою в інформаційній системі бухгалтерського обліку. Від належної організації обліку витрат залежать рівень економічного управління підприємством, ступінь впливу результатів діяльності окремих підрозділів на підвищення ефективності виробництва, обґрунтованість планування якісних та кількісних показників й оптимальне ціноутворення.

Витрати певного періоду одночасно визначаються з доходом, для отримання якого вони здійснені. Витрати, які неможливо прямо пов'язати з доходом певного періоду, відображаються у складі витрат того звітного періоду, в якому вони були здійснені.

Якщо актив забезпечує одержання економічних вигод протягом кількох звітних періодів, то витрати визнаються шляхом систематичного розподілу вартості активу (наприклад, у вигляді амортизації) між відповідними звітними періодами.

Детальніше слід проаналізувати також ті статті витрат, які становлять найбільшу частку в структурі загальних витрат на виробництво. За результатами проведеного аналізу заповнюється таблиця 18 “Аналіз витрат на виробництво” (додаток 4).

Крім того, потрібно проаналізувати не лише витрати на виробництво, а також і структуру адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат. На підставі результатів аналізу заповнюється таблиця 19 “Аналіз формування фінансового результату від операційної діяльності” (додаток 4).

За допомогою інформації, наведеної у формі статистичної звітності №1-П, проводиться аналіз структури виробництва продукції для визначення тієї продукції, яка становить найбільшу частку у виробництві. За результатами аналізу заповнюється таблиця 20 “Аналіз структури виробництва продукції” (додаток 4).

3.4.2. Аналіз використання трудових ресурсів

Необхідність аналізу використання трудових ресурсів обумовлена безпосереднім впливом змін на чисельність працівників, а також впливом умов їх праці на фінансовий результат господарської діяльності підприємства.

Слід проаналізувати рух працівників (тобто кількість робітників, які були прийняті або звільнені протягом періоду, що аналізується) згідно з формами державної статистичної звітності (пункт 2.3 Методичних рекомендацій).

Результати аналізу заносяться до таблиці 21 “Аналіз трудових ресурсів підприємства” (додаток 4).

При цьому більш детально аналізуються причини, які призвели до втрат робочого часу (у разі якщо вони мають суттєвий розмір). З’ясовується наявність заборгованості із заробітної плати (тобто визначається, прострочена вона чи ні).

3.4.3. Аналіз інвестицій та інновацій

Основною метою здійснення аналізу інвестиційної та інноваційної діяльності підприємства є визначення її доцільності та оцінка ефективності. Крім того, необхідно визначити, чи можна поліпшити фінансовий стан підприємства (рівень його платоспроможності) за рахунок іммобілізації грошових коштів з інвестиційних вкладень до розрахунків з кредиторами.

У процесі аналізу інвестиційних вкладень слід приділити увагу визначенню їх складу за видами, формами та терміном здійснення. Потрібно визначити доцільність здійснення цих інвестицій та їх ефективність для підприємства. На підставі результатів аналізу заповнюється таблиця 22 “Аналіз структурних інвестицій в основний капітал” (додаток 4).

Метою аналізу інноваційної діяльності підприємства є визначення стану його інноваційної активності, джерел фінансування, а також результатів здійснення інноваційної діяльності. За результатами аналізу необхідно заповнити таблицю 23 “Аналіз інноваційної активності підприємства” (додаток 4). Основним результатом здійснення аналізу інноваційної діяльності підприємства та заповнення вищенаведеної таблиці є підтвердження ефективності інноваційної стратегії підприємства.

3.4.4. Аналіз об’єктів житлово-комунального та соціально-культурного призначення

Об’єкти житлово-комунального та соціально-культурного призначення, як правило, вимагають додаткових витрат і використовуються лише з метою впливу на підвищення продуктивності праці за рахунок поліпшення умов відпочинку та комунального забезпечення працівників. Отже, необхідно визначити розмір витрат на їх утримання чи доходу, одержаного від їх діяльності; проаналізувати доцільність майбутнього використання цих об'єктів. У процесі здійснення аналізу необхідно заповнити таблицю 24 “Аналіз об’єктів житлово-комунального і соціально-культурного призначення” (додаток 4).

При здійсненні аналізу об’єктів житлово-комунального та соціально-культурного призначення слід передбачити, що у разі банкрутства підприємства

для передачі зазначених об’єктів до комунальної власності необхідно вивчити та засвідчити наявність технічної документації, паспортів Бюро технічної інвентаризації, свідоцтв на право власності нерухомим майном.

3.5. Висновок щодо подальшого розвитку підприємства

На підставі результатів аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможного підприємства слід зробити такі висновки:

визначити ступінь прогресивності виробленої продукції (за допомогою показників, що характеризують інноваційну активність підприємства та його місце на відповідних товарних ринках);

розрахувати рівень використання виробничих потужностей та виявити резерви його збільшення, у тому числі за рахунок зростання змінності функціонування виробничого апарату;

визначити обсяг інвестицій, необхідних для підвищення технічного рівня підприємства;

виявити наявність можливостей реструктуризації виробництва за рахунок:

виділення об’єктів соціальної інфраструктури;

закриття виробництва нерентабельних видів продукції;

освоєння випуску прогресивних видів продукції;

продажу зайвих основних засобів.

Таким чином, необхідно визначити доцільність санації підприємства або його ліквідації.

Заступник директора департаменту
з питань санації та банкрутства О. Архіпов

Додаток 1
до Методичних рекомендацій щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства

ПЕРЕЛІК ПОКАЗНИКІВ,
що використовується при здійсненні поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств

Скорочення	Найменування показника	Джерело інформації	
Б	баланс	форма № 1	рядок 280 (або рядок 640)
Б початок	баланс на початок періоду	форма № 1	рядок 280 (640), графа 3
Б кінець	баланс на кінець періоду	форма № 1	рядок 280 (640), графа 4
ВК	власний капітал	форма № 1	рядок 380
ВОА	власні оборотні активи	форма № 1	рядок 380 – рядок 080 або (рядок 260 + рядок 270) - (рядок 430 + + рядок 480 + рядок 620 + рядок 630)
ВОЗ	вартість основних засобів (залишкова)	форма № 1	Рядок 030
ГК	грошові кошти та їх еквіваленти в національній та іноземній валюті, поточні фінансові інвестиції	форма № 1	рядок 230 + рядок 240
ДП	довгострокові пасиви	форма № 1	рядок 480
З	запаси	форма № 1	рядок 100 + рядок 110 + рядок 120 + + рядок 130 + рядок 140
ЗОЗ	знос основних засобів (на початок, кінець періоду)	форма № 1	рядок 032, графа 3 або графа 4
ЗНВП	забезпечення наступних виплат і платежів	форма № 1	рядок 430
ДМП	доходи майбутніх періодів	форма № 1	рядок 630
ПФІ	поточні фінансові інвестиції	форма № 1	рядок 220
ПЗ	поточні зобов`язання	форма № 1	рядок 620
ДФІук	довгострокові фінансові інвестиції, які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	форма № 1	рядок 040
ДФІін	довгострокові фінансові інвестиції - інші	форма № 1	рядок 045
ВМП	витрати майбутніх періодів	форма № 1	рядок 270
НА	необоротні активи	форма № 1	рядок 080
НДП	“нормальні” джерела покриття	форма № 1	рядок 380 + рядок 430 - |рядок 360| - - |рядок 370| + рядок 480 – рядок 080 +

			рядок 500 + рядок 510 + рядок 520 + + рядок 530 + рядок 540
ОА	оборотні активи	форма № 1	рядок 260
ПВОЗ	первісна вартість основних засобів (на початок, кінець періоду)	форма № 1	рядок 031, графа 3 або графа 4
ПВОЗКП	первісна вартість основних засобів на кінець періоду	форма № 1	рядок 031, графа 4
ПВОЗПП	первісна вартість основних засобів на початок періоду	форма № 1	рядок 031, графа 3
ПК	позиковий капітал (довгострокові та поточні зобов`язання)	форма № 1	рядок 480 + рядок 620
СРВК	середня вартість основних засобів	форма № 1	рядок 380 (графа 3 + графа 4) / 2
СДЗ	середня дебіторська заборгованість	форма № 1	рядки 160, 170, 180, 190, 200, 210 (графа 3 + графа 4) / 2
СЗ	середні запаси	форма № 1	рядки 100, 110, 120, 130, 140 (графа 3 + графа 4) / 2
СКЗ	середня кредиторська заборгованість	форма № 1	рядки 500, 510, 520, 530, 540 (графа 3 + графа 4) / 2
ФК	функціонуючий капітал	форма № 1	рядок 260 – рядок 620
ВР	дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	форма № 2	рядок 010
ЗВЗП	затрати на виробництво та збут продукції	форма № 2	рядок 040 + рядок 070 + рядок 080 + + рядок 090
ВПЗ	валовий прибуток (збиток)	форма № 2	рядок 050
СР	собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	форма № 2	рядок 040
АВ	адміністративні витрати	форма № 2	рядок 070
ВЗ	витрати на збут	форма № 2	рядок 080
ПЗЗД зп	прибуток (збиток) від звичайної діяльності за звітний період	форма № 2	рядок 190 або рядок 195, графа 3
ЧП	чистий прибуток (збиток)	форма № 2	рядок 220 або рядок 225
А	амортизація як елемент операційних витрат	форма № 2	рядок 260
ВАЧОЗ	вартість активної частини основних засобів на кінець року	форма № 5	рядок 130, графа 14 + рядок 140, графа 14
ЗАЧОЗ	знос активної частини основних засобів на кінець року	форма № 5	рядок 130, графа 15 + рядок 140, графа 15
ПВАЧОЗ	первісна вартість активної частини основних засобів на початок року	форма № 5	рядок 130, графа 3 + рядок 140, графа 3
ПВОЗВПП	первісна вартість основних засобів, які вибули протягом періоду	форма № 5	рядок 260, графа 8

ПВОЗНПП	первісна вартість основних засобів, які надійшли протягом періоду	форма № 5	рядок 260, графа 5
ОЗ	основні засоби (усього по підприємству) станом на кінець року	форма № 11-ОЗ	рядок 100, графа 7
ОЗОД	основні засоби основного виду економічної діяльності	форма № 11-ОЗ	рядок 140, графа 7
СОЧШП	середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	форма № 3-ПВ	рядок 3170, графа 2
ПП	прийнято працівників, осіб	форма № 3-ПВ	рядок 5010, графа 1
ВП	вибуло працівників, усього, осіб	форма № 3-ПВ	рядок 5020, графа 1
ВПСШ	вибуло у зв'язку із скороченням штату, осіб	форма № 3-ПВ	рядок 5030, графа 1
НП	не відпрацьовано, всього, людино-годин	форма № 3-ПВ	рядок 3040, графа 1
НПіа	не відпрацьовано у зв’язку з відпустками за ініціативою адміністрації, людино-годин	форма № 3-ПВ	рядок 3100, графа 1
НПіа3	відпустки з ініціативи адміністрації тривалістю понад 3 місяці підряд, людино-годин	форма № 3-ПВ	рядок 3110, графа 1
НПСТ	неявки у зв’язку з переведенням на скорочений робочий день, тиждень, людино-годин	форма № 3-ПВ	рядок 3120, графа 1
ПРС	простої, людино-годин	форма № 3-ПВ	рядок 3130, графа 1
ПРГ	прогули, людино-годин	форма № 3-ПВ	рядок 3150, графа 1
В	кількість вакансій на кінець звітного періоду, осіб	форма № 3-ПВ	рядок 5061, графа 1
КПнчс	кількість працівників у найбільш чисельній зміні в останній робочий день звітного року, осіб	форма № 1-ПВ (умови праці)	рядок 10170, графа 1
СОЧепз	середньооблікова чисельність усіх працівників в еквіваленті повної зайнятості, осіб	форма № 1-ПВ	рядок 1010, графа 1
ФОП	фонд оплати праці усіх працівників, тис. грн.	форма № 1-ПВ	рядок 1020, графа 1
ЗЗП	сума заборгованості із виплати заробітної плати, всього тис. грн.	форма № 1-ПВ	рядок 2010, графа 1
ОЧПкр	облікова кількість штатних працівників на 31 грудня звітного	форма № 1-ПВ	рядок 10010, графа 1

	року, всього		
Іок	загальний обсяг інвестицій в основний капітал	форма № 1-інвестиції	рядок 061
Ібр	інвестиції у будівельні і монтажні роботи	форма № 1-інвестиції	рядок 062
Імо	інвестиції у машини, обладнання, інструмент, інвентар	форма № 1-інвестиції	рядок 063
Ії	інвестиції в інші капітальні роботи і витрати	форма № 1-інвестиції	рядок 064
ВТІ	загальна сума витрат на технологічні інновації	форма № 1 -інновації	рядок 101
ТІвк	фінансування технологічних інновацій за рахунок власних коштів	форма № 1 -інновації	рядок 202

Заступник директора департаменту з
питань санації та банкрутства О . Архіпов

Додаток 2
до Методичних рекомендацій щодо
виявлення ознак неплатоспроможності
підприємства та ознак дій з
приховування банкрутства, фіктивного
банкрутства чи доведення до банкрутства

СИСТЕМА ПОКАЗНИКІВ
оцінки фінансового стану підприємства

Аспекти діяльності, що відстежуються	**Основні показники, які характеризують аспекти діяльності, що відстежуються, одиниця виміру**	**Порядок розрахунку аналітичних показників**	**Висновки**
Показники оцінки стану основних засобів	частка основних засобів в активах підприємства, %	ВОЗ х 100 / Б	показує, оскільки в балансі підприємства становлять основні засоби
	частка активної частини основних засобів, %	ВАЧОЗ х 100 / ВОЗ	зростання цього показника в динаміці розцінюється як сприятлива тенденція
	коефіцієнт зносу основних засобів, %	ЗОЗ х 100 / ПВОЗ	характеризує стан основних засобів
	коефіцієнт зносу активної частини основних засобів, %	ЗАЧОЗ х 100 / ПВАЧОЗ	збільшення значення цього показника свідчить про зношення активної частини основних засобів
	коефіцієнт відновлення, %	ПВОЗНПП х 100 / ПВОЗКП	показує, яку частину основних засобів на кінець року становлять нові основні засоби
	коефіцієнт вибуття, %	ПВОЗВПП х 100 / ПВОЗПП	показує, яка частина основних засобів та які з них були на балансі підприємства на початок року, вибули у зв'язку зі зносом або іншими причинами
	співвідношення суми основних засобів основної діяльності до суми основних засобів загалом по підприємству станом на кінець року, %	ОЗОД х 100 / ОЗ	показує, яку частину усіх основних засобів займають основні засоби основної діяльності; зростання показника свідчить про збільшення інвестиції в основну діяльність
	ступінь придатності основних засобів у межах	(ЗОЗ- ОЗПА) х 100	збільшення значення цього показника свідчить про

Аспекти діяльності, що відстежуються	Основні показники, які характеризують аспекти діяльності, що відстежуються, одиниця виміру	Порядок розрахунку аналітичних показників	Висновки
	нормативного строку служби, %	ОЗ-ОЗПА	зношення основних фондів підприємства
	питома вага повністю зношених основних засобів, %	ОЗПА х 100 ОЗ	відображає питому вагу повністю замортизованих основних засобів у загальному обсязі основних засобів підприємства
Показники оцінки фінансового стану підприємства	**ОЦІНКА ЛІКВІДНОСТІ**		
	маневреність власних оборотних засобів	ОА ВОА	для нормального функціонування підприємства цей показник змінюється в межах від 0 до 1
	коефіцієнт поточної (загальної) ліквідності	ОА+ ВМП ПЗ	значення показника залежить від галузей та видів діяльності, його зростання розцінюється як сприятлива тенденція, граничне значення - 1,5
	коефіцієнт швидкої ліквідності	(ОА – З - ВМП) ПЗ	при аналізі тенденції зміни цього показника необхідно приділяти увагу факторам, які обумовили його зміну
	коефіцієнт абсолютної ліквідності (платоспроможності) (Кал)	ГК+ПФІ ПЗ	показує, яка частина короткострокових зобов'язань може бути погашена негайно, найбільш жорсткий критерій ліквідності, граничне значення – 0,1-0,2
	частка оборотних коштів в активах, %	ОА х 100 Б	показує, яку частину в активах підприємства становлять оборотні кошти
	частка власних оборотних коштів в їх загальній сумі, %	ВОА х 100 ОА	показує, яку частину становлять власні оборотні кошти в загальному обсязі оборотних коштів підприємства
	частка власних оборотних коштів у покритті запасів, %	ВОА х 100 З	рекомендована нижня межа цього показника становить 50 відсотків
		З х 100	показує, яку частину в

Аспекти діяльності, що відстежуються	Основні показники, які характеризують аспекти діяльності, що відстежуються, одиниця виміру	Порядок розрахунку аналітичних показників	Висновки
	частка запасів в оборотних активах, %	ОА	оборотних активах підприємства становлять запаси
	коефіцієнт покриття запасів	НДП / З	якщо значення цього показника менше, ніж 1, то поточний фінансовий стан підприємства розглядається як нестійкий
	коефіцієнт покриття	ОА / ПК	нормативне значення повинно перевищувати 1
	коефіцієнт фінансової автономії	ВК / Б	критичне значення – 0,5; збільшення значення цього показника або зростання показника свідчить про припинення фінансової залежності підприємства від позикових коштів
	ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ		
	коефіцієнт концентрації власного капіталу	ВК / Б	зростання цього показника свідчить про збільшення фінансової стійкості, стабільності та незалежності підприємства
	коефіцієнт фінансової залежності	Б / ВК+ЗНВП+ДМП	збільшення значення цього показника в динаміці свідчить про зростання частки позикових коштів при фінансуванні підприємства
	коефіцієнт маневреності власного капіталу	ВК – НА / ВК	значення цього показника залежить від структури капіталу та галузевої приналежності підприємства. Для того щоб зробити висновок, необхідно порівняти значення цього показника із загальногалузевим розміром
	коефіцієнт концентрації позикового капіталу	ПК / Б	показує, яку частину в балансі підприємства становить позиковий капітал
	коефіцієнт структури довгострокових вкладень	ДП / НА	показує, яка частина основних засобів та інших необоротних активів фінансується

Аспекти діяльності, що відстежуються	Основні показники, які характеризують аспекти діяльності, що відстежуються, одиниця виміру	Порядок розрахунку аналітичних показників	Висновки
			зовнішніми інвесторами. Збільшення значення цього показника в динаміці свідчить про зростання залежності підприємства від зовнішніх інвесторів
	коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	ДП / (ДП + ВК)	зростання цього показника в динаміці – негативна тенденція, яка свідчить про залежність від фінансування ззовні
	коефіцієнт структури позикового капіталу	ДП / ПК	показує, яку частину в позиковому капіталі підприємства становлять довгострокові пасиви
	коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів	ПК / ВК	збільшення значення цього показника свідчить про зниження фінансової стійкості, та навпаки
	коефіцієнт забезпечення власними засобами	(ВК + ЗНВП + ДМП – НА) / ОА	зростання цього показника забезпечує для неплатоспроможного підприємства можливість використання позасудових заходів відновлення платоспроможності; граничне значення – 0,1
	показник фінансового левериджу	ВК / Б - ВК	зменшення значення цього показника свідчить про позитивні зрушення на підприємстві
	продуктивність праці, тис. грн. / особу	ВР / СОК	зростання цього показника є сприятливою тенденцією для підприємства
	фондовіддача, грн./грн.	ВР / СРВК	значення показника залежить від галузевих особливостей підприємства
	оборотність коштів у розрахунках, оборотів, ОКРО	ВР / СДЗ	зростання цього показника є сприятливою тенденцією для підприємства
	час обороту коштів у розрахунках, днів, ЧОКР	360 днів / ОКРО	зменшення значення показника свідчить про збільшення ОКРО та є

Аспекти діяльності, що відстежуються	Основні показники, які характеризують аспекти діяльності, що відстежуються, одиниця виміру	Порядок розрахунку аналітичних показників	Висновки
			сприятливою тенденцією для підприємства
	оборотність запасів, оборотів, ОЗО	С Р / Зср	зростання цього показника є сприятливою тенденцією для підприємства
	час обороту запасів, днів, ЧОЗ	360 днів / ОЗО	сприятливою вважається тенденція зниження цього показника
	час обороту кредиторської заборгованості, днів, ЧОКЗ	СКЗ х 360 днів / СР	сприятливою вважається тенденція зниження показника
	тривалість операційного циклу, днів, ТОЦ	ЧОКР + ЧОЗ	зменшення значення показника вважається сприятливою тенденцією для підприємства
	тривалість фінансового циклу, днів	ТОЦ – ОКЗД	зменшення значення показника вважається сприятливою тенденцією для підприємства
	коефіцієнт погашення дебіторської заборгованості	СДЗ / ВР	зменшення значення показника вважається сприятливою тенденцією для підприємства
	оборотність власного капіталу, оборотів	ВР / СРВК	збільшення значення цього показника є сприятливою тенденцією для підприємства
	оборотність сукупного капіталу, оборотів	ВР / Б	збільшення значення цього показника є сприятливою тенденцією для підприємства
	коефіцієнт стійкості економічного росту	ЧП – ДВА / ВК	показує, якими в середньому темпами може розвиватися підприємство в майбутньому
	поточна платоспроможність	ДФІук+ДФІін+ ГК-КП	від'ємний результат свідчить про поточну неплатоспроможність підприємства
	коефіцієнт Бівера	(ЧП-А) / ПК	у разі якщо цей показник не перевищує 0,2, то це відображає небажане скорочення частки прибутку, яка направляється на розвиток виробництва

Аспекти діяльності, що відстежуються	Основні показники, які характеризують аспекти діяльності, що відстежуються, одиниця виміру	Порядок розрахунку аналітичних показників	Висновки
	ОЦІНКА РЕНТАБЕЛЬНОСТІ		
	рентабельність продукції, %	ВПЗ х 100 / СР + АВ + ВЗ	збільшення значення показників рентабельності вважається сприятливою тенденцією для підприємства
	рентабельність активів, %	ПЗЗД зп х 100 / (Б нач + Б кін)/2	
	рентабельність сукупного капіталу, %	ЧП х 100 / Б	
	рентабельність власного капіталу, %	ЧП х 100 / СРВК	
	період окупності власного капіталу	СРВК / ЧП	сприятливою тенденцією для підприємства вважається зниження значення цього показника

Заступник директора департаменту з питань санації та банкрутства О . Архіпов

Додаток 3
до Методичних рекомендацій щодо
виявлення ознак неплатоспроможності
підприємства та ознак дій з приховування
банкрутства, фіктивного банкрутства
чи доведення до банкрутства

СТРУКТУРА ЗВІТУ
проведення поглибленого аналізу фінансово-господарської діяльності неплатоспроможного підприємства

1. Загальна характеристика підприємства.
2. Оцінка підприємства з позиції неплатоспроможності та наявності ознак банкрутства.
2.1. Оцінка фінансового стану підприємства.
2.2. Аналіз наявності (відсутності) ознак фіктивного, навмисного або прихованого банкрутства підприємства.
2.2.1. Визначення ознак фіктивного банкрутства.
2.2.2. Визначення ознак навмисного банкрутства.
2.2.3. Визначення ознак прихованого банкрутства.
3. Аналіз фінансових факторів, що призвели до неплатоспроможності, та визначення можливості санації підприємства.
3.1. Аналіз необоротних активів.
3.2. Аналіз структури оборотних активів.
3.3. Аналіз власних оборотних засобів.
3.4. Поглиблений аналіз дебіторської заборгованості (аналіз структури, тенденція та аналітичних показників).
3.5. Аналіз кредиторської заборгованості.
3.6. Аналіз прибутковості підприємства.
4. Аналіз використання виробничого апарату та трудових ресурсів.
4.1. Аналіз витрат на виробництво.
4.2. Аналіз використання трудових ресурсів.
4.3. Аналіз інвестицій та інновацій.
4.4. Аналіз об'єктів житлово-комунального та соціально-культурного призначення.
5. Висновок щодо подальшого розвитку підприємства.

Заступник директора департаменту з
питань санації та банкрутства О. Архіпов

Додаток 4
до Методичних рекомендацій щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства

ТАБЛИЦІ

для проведення аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможного підприємства

Таблиця 1

Основні показники, що визначають фінансово-господарський стан підприємства

№ з/п	Показники	Фактичне значення за два попередні роки			Примітки (висновки), нормативне значення
		20___	20___	зміни (+/-)	
1.1. Загальні показники діяльності підприємства					
1	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.				
2	Чистий прибуток (збиток), тис. грн.				
3	Середньооблікова чисельність працівників, осіб				
4	Фонд оплати праці, тис. грн.				
5	Власний капітал, тис. грн.				
6	Необоротні активи, тис. грн.				
7	Довгострокові зобов'язання, тис. грн.				
8	Короткострокові кредити та позики, тис. грн.				
9	Дебіторська заборгованість, тис. грн.				
10	Запаси, тис. грн.				
11	Власні оборотні засоби, тис. грн.				
12	Функціонуючий капітал, тис. грн.				
13	Продуктивність праці,				

	тис. грн./ос.				
1.2. Показники ліквідності					
14	Коефіцієнт поточної ліквідності				1,5
15	Коефіцієнт швидкої ліквідності				0,6-0,8
16	Коефіцієнт абсолютної ліквідності (платоспроможності)				0,2-0,35
17	Маневреність власних оборотних засобів				0-1
18	Коефіцієнт покриття запасів				>1
19	Коефіцієнт фінансової автономії				0,5
1.3. Показники фінансової стійкості					
20	Коефіцієнт концентрації власного капіталу				> 0,5
21	Коефіцієнт фінансової залежності				= 2
22	Коефіцієнт маневреності власного капіталу				> 0,1
23	Коефіцієнт концентрації позикового капіталу				< 0,5
24	Коефіцієнт структури довгострокових вкладень				
25	Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів				
26	Коефіцієнт структури позикового капіталу				
27	Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів				
28	Коефіцієнт забезпечення власними засобами				0,1
29	Показник фінансового левериджу				< 0,25
30	Тривалість фінансового циклу				
31	Поточна платоспроможність				
32	Коефіцієнт Бівера				>0,2
1.4. Показники рентабельності					
33	Рентабельність продукції, %				
34	Рентабельність основної діяльності, %				
35	Рентабельність сукупного капіталу, %				

36	Рентабельність власного капіталу, %				

Таблиця 2

Показники аналізу для виявлення ознак фіктивного банкрутства

№ з/п	Показники	Джерело інформації	Станом на дату визнання неплато-спромож-ним	Станом на початок періоду, який аналі-зується	Станом на кінець періоду, який аналі-зується
1	Оборотні активи	форма № 1 рядок 260			
2	Поточні зобов'язання підприємства	форма № 1 рядок 620			
3	Коефіцієнт покриття	ОА / ПК			
4	Рентабельність продукції	ВПЗ / ВР			

Таблиця 3

Показники аналізу для виявлення ознак доведення до банкрутства

№ з/п	Показники та їх нормативне значення	Джерело інформації (форма № 1)	Станом на дату визнання неплато-спроможним	Станом на початок періоду, який аналізується	Станом на кінець періоду, який аналі-зується
1	Забезпечення зобов’язань боржника усіма його активами (відношення суми активів боржника до суми його зобов’язань)	рядок 280/ (рядок 480 + + рядок 620)			
2	Забезпечення зобов’язань боржника його оборотними активами (відношення оборотних активів до суми зобов’язань боржника)	рядок 260/ (рядок 480 + + рядок 620)			
3	Розмір чистих активів (різниця між сумою активів підприємства та його зобов'язанням)	рядок 280 - -(рядок 480 + + рядок 620)			
	Аналіз договорів, які вплинули на зміну вищезазначених показників:				
4	Ціни, вказані в договорах, відповідають загальноринковим (так/ні)	аналітич-на інфор-мація			
5	Умови виконання договорів вигідні для підприємства (так/ні)	аналітич-на інфор-мація			

Таблиця 4

Показники аналізу для виявлення ознак приховуваного банкрутства

№ з/п	Показники та їх нормативне значення	Джерело інформації	Станом на дату визнання неплато-спроможним	Станом на початок періоду, який аналі-зується	Станом на кінець періоду, який аналі-зується
1	Майно, яке знаходиться у розпорядженні підприємства, тис. грн.	форма № 5 рядок 260-рядок 261-рядок 262-рядок 263-рядок 264-рядок 265			
2	Дебіторська заборгованість, тис. грн.	форма № 1 (рядок 160/ рядок 210)			
3	Прострочена частина дебіторської заборгованості, %	аналітична інформація			
4	Кредиторська заборгованість, тис. грн.	форма № 1 рядок 480 + + рядок 620			
5	Розмір штрафів та пені, тис. грн.	аналітична інформація			
6	Розмір збитків, тис. грн.	форма № 2 рядок 225			
7	Кількість справ, розпочатих у суді (відповідач підприємство), штук	аналітична інформація			
8	Розмір інвестицій у тому числі в основну діяльність, тис. грн.	форма № 2 - інвестиції рядок 011			
9	Частка доходів від неосновної діяльності в структурі доходів підприємства, %	форма № 2 (рядок 110 + + рядок 120 + +рядок 130)/ рядок 170			
10	Коефіцієнт абсолютної ліквідності (К>=0,5)	форма № 1 (рядок 230 + +рядок 240)/ рядок 620			
11	Коефіцієнт поточної ліквідності (К>=2)	форма № 1 рядок 260/ рядок 620			
12	Кількість працівників, згідно із штатним розкладом на 31 грудня звітного року, осіб	форма № 1 - ПВ рядок 1010 графа 1			

Таблиця 5

Вертикальний та горизонтальний аналіз необоротних активів підприємства

Стаття	На початок року		На кінець року		Зміни	
	сума, тис. грн.	відсо-ток	сума, тис. грн.	відсо-ток	сума, тис. грн.	відсо-ток
Необоротні активи, усього		100		100		
1. Нематеріальні активи						
1.1. Залишкова вартість						
1.2. Первісна вартість						
2. Незавершене будівництво						
3. Основні засоби						
3.1. Залишкова вартість						
3.2. Первісна вартість						
4. Довгострокові фінансові інвестиції						
4.1. Інвестиції, які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств						
4.2. Інші фінансові інвестиції						
5. Довгострокова дебіторська заборгованість						
6. Відстрочені податкові активи						
7. Інші необоротні активи						

Таблиця 6

Аналіз незавершеного будівництва

№ з/п	Назва об'єкта незавершено-го будів-ництва	Початок будів-ництва	Планова вартість об'єкта, тис. грн.	Ступінь буді-вельної придат-ності об'єкта,	Облі-кова вартість об'єкта, тис. грн.	Передба-чуваний строк введення в експ-луатацію	Вартість доведення об'єкта до придатнос-ті в корис -туванні,

				%			тис. грн.

Таблиця 7

Аналіз стану основних засобів підприємства

Показники	На початок періоду	На кінець періоду	Зміни (+/-)
	%	%	
Частка основних засобів в активах підприємства			
Частка активної частини основних засобів			
Коефіцієнт зносу основних засобів			
Коефіцієнт зносу активної частини основних засобів			
Коефіцієнт оновлення основних засобів			
Коефіцієнт вибуття основних засобів			
Співвідношення суми основних засобів основної діяльності із сумою основних засобів у цілому по підприємству станом на кінець року			
Питома вага повністю зношених основних засобів			
Ступінь придатності основних засобів у межах нормативного строку служби			

Таблиця 8

Аналіз строку служби обладнання підприємства

Показники	Строк служби							
	до 5 років		від 5 до 10 років		від 10 до 20 років		понад 20 років	
	кіль-кість (шт.)	вартість (тис. грн.)	кіль-кість (шт.)	вартість (тис. грн.)	кіль-кість (шт.)	вартість (тис. грн.)	кіль-кість (шт.)	вартість (тис. грн.)
Усього								
У тому числі за видами обладнання								

Таблиця 9

Використання виробничих потужностей

Вид продукції	**Одиниця виміру**	**Потужність на початок року**	**Зміни протягом року**		**Потужність на кінець року**	**Середньорічна потужність**	**Випуск продукції або кількість переробленої продукції**	**Використання середньорічної потужності (графа 8 / графа 7)х 100, %**
			збільшення	**зменшення**				
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Усього по підприємству								
в тому числі за окремими видами продукції								

Таблиця 10

Вертикальний та горизонтальний аналіз оборотних активів підприємства

Стаття	На початок року		На кінець року		Зміни	
	Сума	у %	Сума	у %	Сума	у %
Оборотні активи – усього		100		100		
1. Запаси						
1.1. Виробничі запаси						
1.2. Тварини на вирощуванні та відгодівлі						
1.3. Незавершене виробництво						
1.4. Готова продукція						
1.5. Товари						
2. Векселі одержані						
3. Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:						
3.1. Чиста реалізаційна вартість						
3.2. Первісна вартість						
3.3. Резерв сумнівних боргів						
4. Дебіторська заборгованість за розрахунками:						
4.1. З бюджетом						
4.2. За виданими авансами						
4.3. З нарахованих доходів						
4.4. Із внутрішніх розрахунків						
5. Інша поточна дебіторська заборгованість						
6. Поточні фінансові інвестиції						
7. Грошові кошти та їх еквіваленти						
7.1. У національній валюті						
7.2. В іноземній валюті						
8. Інші оборотні активи						

Таблиця 11

Групування дебіторської заборгованості за строками її виникнення

Види дебіторської заборгованості	Строки виникнення							Разом
	менше ніж 1 міс.	від 1 до 3 міс.	від 3 до 6 міс.	від 6 до 9 міс.	від 9 до 12 міс.	від 1 року до 1,5 року	більше ніж 1,5 року	
I. Розрахунки з дебіторами за товари, роботи та послуги								
у тому числі:								
II. Аванси видані								
у тому числі:								
Разом								

Таблиця 12

Аналіз простроченої дебіторської заборгованості

Найменування показника	Код рядка форми № 1-Б	Усього дебіторська заборгованість, тис. грн.	Прострочена дебіторська заборгованість	
			тис. грн.	відсоток до дебіторської заборгованості
Усього: (рядок 020+100+300)	010			
1. У межах України – усього	020			
У тому числі:				
За товари, роботи, послуги за чистою реалізаційною вартістю	030			
За векселями	040			
З бюджетом	050			
Із внутрішніх розрахунків	060			
Інша поточна заборгованість	090			
2. Із суб`єктами господарської діяльності країн СНД	100			
3. Із суб`єктами господарської діяльності інших країн	300			

Таблиця 13

Структура поточної кредиторської заборгованості

№	Показники	Код рядка форми № 1	На початок року		На кінець звітного періоду		Відхилення	
			сума, тис. грн.	відсо-ток до суми забор-гова-ності	сума, тис. грн.	відсоток до суми забор-гова - ності	сума, тис. грн.	(+/-) відсотків до суми початку року
1	Короткострокові кредити банків	500						
2	Поточна заборгованість за зобов'язаннями	510						
3	Векселі видані	52						
4	Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	530						
	Поточні зобов'язання за розрахунками:							
5	за отриманими авансами	540						
6	з бюджетом	550						
7	за позабюджетними платежами	560						
8	за страхуванням	570						
9	з оплати праці	580						
10	з учасниками	590						
11	за внутрішніми розрахунками	600						
12	Інші поточні зобов'язання	610						
	Разом за розділом	620						

Таблиця 14

Формування чистого прибутку

Період, одиниця виміру	Чистий дохід (виручка) від реалізації	Операційні витрати та доходи	Фінансовий результат від операційної діяльності	Інші звичайні доходи та витрати	Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування	Податки на прибуток	Чистий прибуток, збиток (+/-)
Рік							
тис. грн.							
%	100						

Таблиця 15

Аналіз структури прибутку підприємства

№ з/п	Показник	Код рядка форми № 2	На початок року		На кінець звітного періоду		Відхилення	
			тис. грн.	частка в загальному обсязі, %	тис. грн.	частка в загальному обсязі, %	(+,- тис. грн.)	(+,- %)
1	Фінансові результати від операційної діяльності	100 або 105						
2	Дохід (втрати) від участі в капіталі	110-150						
3	Інші фінансові доходи (витрати)	120-140						
4	Інші доходи (витрати)	130-160						
5	Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування	170						

Таблиця 16

Аналіз показників рентабельності (%)

№ з/п	Найменування показника	За попередній рік	За поточний рік	Зміни (+/-)
1	Рентабельність продукції			
2	Рентабельність основної діяльності			
3	Рентабельність сукупного капіталу			
4	Рентабельність власного капіталу			
5	Період окупності власного капіталу			

Таблиця 17

Рентабельність окремих видів продукції

Види продукції	Фактично вироблено продукції (у натуральному виразі)	Оптова ціна одиниці (без ПДВ, акцизного збору), грн.	Звітна собівартість одиниці продукції, грн.	Обсяг товарної продукції		Рентабельність або збитковість у відсотках до собівартості (графа 5 – графа 6) х 100 / графа 6
				в оптових цінах підприємств (без ПДВ, акцизного збору), тис. грн.	за звітною собівартістю, тис. грн.	
Усього по підприємству						
у тому числі за окремими видами продукції						

Таблиця 18

Аналіз витрат на виробництво

№ з/п	Показник	Код рядка форми № 2	За попередній рік		За поточний рік		Відхилення	
			тис. грн.	частка в загальному обсязі, %	тис. грн.	частка в загальному обсязі, %	(+,- тис. грн.)	(+,- %)
1	Матеріальні витрати	230						
2	Витрати на оплату праці	240						
3	Відрахування на соціальні заходи	250						
4	Амортизація	260						
5	Інші операційні витрати	270						
6	Разом	280						

Таблиця 19

Аналіз формування фінансового результату від операційної діяльності

№ з/п	Показник	Код рядка форми № 2	За попередній рік		За поточний рік		Відхилення (+/-)	
			тис. грн.	частка в загаль-ному обсязі, %	тис. грн.	частка в загаль-ному обсязі, %	тис. грн.	%
1	Валовий прибуток (збиток)	050 або 055						
2	Інші операцій-ні доходи (витрати)	060-090						
3	Адміністра-тивні витрати	070						
4	Витрати на збут	080						
5	Фінансові результати від операційної діяльності	100 (105)						

Таблиця 20

Аналіз структури виробництва продукції

Види продукції	Одини-ця виміру	Фактично вироблено			Структура виробленої продукції, %
		за звітний рік	за попередній рік	зміни, %	
Обсяг виробленої продукції в облікових цінах, тис. грн.					100
У тому числі за окремими видами продукції					

Таблиця 21

Аналіз трудових ресурсів підприємства

№ з/п	Назва показника, одиниця виміру	Форма, рядок, графа	За звітний рік	За попередній рік	Зміни (+/-)
1	Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	форма № 3-ПВ рядок 3170 графа 2			
2	Прийнято працівників, осіб	форма № 3-ПВ рядок 5010 графа 1			
3	Вибуло працівників, усього, осіб	форма № 3-ПВ рядок 5020 графа 1			
	з них:				
3.1	У зв'язку із скороченням штату, осіб	форма № 3-ПВ рядок 5030 графа 1			
4	Не відпрацьовано, всього, людино-годин	форма № 3-ПВ рядок 3040 графа 1			
	У тому числі:				
4.1	Відпустки за ініціативою адміністрації, людино-годин	форма № 3-ПВ рядок 3100 графа 1			

4.1.1	З них тривалістю понад 3 місяці підряд, людино-годин	форма № 3-ПВ рядок 3110 графа 1			
4.2	Неявки у зв`язку з переведенням на скорочений робочий день, тиждень, людино-годин.	форма № 3-ПВ рядок 3120 графа 1			
4.3	Простої, людино-годин	форма № 3-ПВ рядок 3130 графа 1			
4.4	Прогули людино-годин	форма № 3-ПВ рядок 3150 графа 1			
5	Середньооблікова чисельність усіх працівників в еквіваленті повної зайнятості, осіб	форма № 1-ПВ рядок 1010 графа 1			
6	Облікова кількість штатних працівників на 31 грудня звітнього року, усього, осіб	форма № 1-ПВ рядок 1 графа 10010			
7	Кількість вакансій на кінець звітного періоду, осіб	форма № 3-ПВ рядок 5061 графа 1			
8	Кількість працівників у найбільшій за чисельністю зміні в останній робочий день звітного року, осіб	форма № 1-ПВ (умови праці) рядок 10170 графа 1			
9	Коефіцієнт змінності працівників	рядок 6 / рядок 8			
10	Фонд оплати праці усіх працівників, тис. грн.	форма № 1-ПВ рядок 1020 графа 1			
11	Сума заборгованості із виплати заробітної плати, всього, тис. грн.	форма № 1-ПВ рядок 2010 графа 1			

Таблиця 22

Аналіз технологічності структурних інвестицій в основний капітал

Найменування показника	Код рядка форми № 1-інвестиції	Вартість, тис. грн.	Структура інвестицій, %
Обсяг інвестицій в основний капітал, усього	061		
У тому числі			
будівельні та монтажні роботи	062		
машини, обладнання, інструмент, інвентар	063		
інші капітальні роботи і витрати	064		

Таблиця 23

Аналіз інноваційної активності підприємства

№ з/п	Найменування показника	Код рядка форми № 1-інновації	Станом на кінець попередн-нього року, тис. грн.	Станом на кінець поточного року, тис. грн.	Зміни (+/-)
1	Загальна сума витрат на технологічні інновації, тис. грн.	рядок 101			
2	Фінансування технологічних інновацій за рахунок власних коштів	рядок 202			
3	Обсяг реалізованої інноваційної продукції, що заново впроваджена або зазнала технологічних змін протягом останніх трьох років	рядок 301			
4	Обсяг реалізованої продукції, що зазнала суттєвих технологічних змін або впроваджена, тис. грн.	рядок 302			
5	Коефіцієнт інноваційного випуску	р. 3)/р.035 (ф. № 2			
6	Відношення розміру поповторно введеної та, яка отримала суттєвих змін продукції, до обсягу всієї інноваційної продукції, %	рядок 4 рядок 3			
7	Зростання виробничих потужностей за результатами інноваційної діяльності (так/ні)	рядок 608			

Таблиця 24

Аналіз об`єктів житлово-комунального і соціально-культурного призначення

Найменування показника, одиниць виміру	Кількісні показники	Вартісні показники		
		балансова вартість на кінець року, тис. грн.	доходи за рік, тис. грн.	витрати за рік, тис. грн.

Таблиця 25

Загальні відомості про підприємство

Повне найменування	
Скорочене найменування	
Дата створення (реорганізації тощо)	
Код ЄДРПОУ	
Підпорядкованість	
Код території (КОАТУУ)	
Вид діяльності	
Код виду економічної діяльності (КВЕД)	
Форма власності	
Код форми власності (КФВ)	
Територія	
Код організаційно-правової форми господарювання (КОПФГ)	
Код міністерства, іншого центрального органу, якому підпорядкована організація (КОДУ)	
Адреса підприємства	
Статус підприємства (монополіст, який працює на загальнодержавному рівні, монополіст, який працює на регіональному ринку, стратегічно важливе підприємство)	
Керівник підприємства (прізвище, ім`я, по батькові)	
Телефон	
Головний бухгалтер (прізвище, ім`я, по батькові)	
Телефон	

Заступник директора департаменту з питань санації та банкрутства О. Архіпов

Зведена таблиця кодів показників фінансової звітності
Баланс (Звіт про фінансовий стан)

	Код рядка	
Актив		
I. Необоротні активи		
Нематеріальні активи:	1000	010
первісна вартість	1001	011
накопичена амортизація	1002	012
Незавершені капітальні інвестиції	1005	020
Основні засоби:	1010	030
первісна вартість	1011	031
знос	1012	032
Інвестиційна нерухомість:	1015	055
первісна вартість	1016	056
знос	1017	057
Довгострокові біологічні активи:	1020	035
первісна вартість	1021	036
накопичена амортизація	1022	037
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	040
інші фінансові інвестиції	1035	045
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	050
Відстрочені податкові активи	1045	060
Гудвіл	1050	065
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	
Інші необоротні активи	1090	070
Усього за розділом I	1095	080
II. Оборотні активи Запаси	1100	
Виробничі запаси	1101	100
Незавершене виробництво	1102	120
Готова продукція	1103	130
Товари	1104	140
Поточні біологічні активи	1110	110
Депозити перестрахування	1115	
Векселі одержані	1120	150
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	160
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	180
з бюджетом	1135	170
у тому числі з податку на прибуток	1136	
з нарахованих доходів	1140	190
із внутрішніх розрахунків	1145	200
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	210
Поточні фінансові інвестиції	1160	220

Гроші та їх еквіваленти	1165	230
Готівка	1166	231
Рахунки в банках	1167	
Витрати майбутніх періодів	1170	270
Інші оборотні активи	1190	250
Усього за розділом II	1195	260
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	275
Баланс	1300	280
Пасив		
I. Власний капітал		
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	300
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	
Капітал у дооцінках (додатковий вкадений капітал)	1405	320
Додатковий капітал (інший додатковий капітал)	1410	330
Емісійний дохід	1411	
Накопичені курсові різниці	1412	
Резервний капітал	1415	340
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	350
Неоплачений капітал	1425	360
Вилучений капітал	1430	370
Інші резерви	1435	
Усього за розділом I	1495	380
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення		
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	460
Пенсійні зобов'язання	1505	
Довгострокові кредити банків	1510	440
Інші довгострокові зобов'язання	1515	470
Довгострокові забезпечення	1520	
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	
Цільове фінансування	1525	420
Благодійна допомога	1526	
Страхові резерви, у тому числі:	1530	415
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531	
Інвестиційні контракти	1535	
Призовий фонд	1540	
Резерв на виплату джек-поту	1545	418
Усього за розділом II	1595	480
III. Поточні зобов'язання і забезпечення		
Короткострокові кредити банків	1600	500
Векселі видані	1605	520
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	510
за товари, роботи, послуги	1615	530
за розрахунками з бюджетом	1620	550
за у тому числі з податку на прибуток	1621	
за розрахунками зі страхування	1625	570

за розрахунками з оплати праці	1630	580
за одержаними авансами	1635	540
за розрахунками з учасниками	1640	590
із внутрішніх розрахунків	1645	600
Поточні забезпечення	1660	400,410
Доходи майбутніх періодів	1665	630
Інші поточні зобов'язання	1690	610
Усього за розділом III	1695	620
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	605
Баланс	1900	640

Звіт про фінансові результати

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	035
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	040
Валовий: прибуток	2090	050
Валовий: збиток	2095	055
Інші операційні доходи	2120	060
Адміністративні витрати	2130	070
Витрати на збут	2150	080
Інші операційні витрати	2180	090
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	100
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	105
Дохід від участі в капіталі	2200	110
Інші фінансові доходи	2220	120
Інші доходи	2240	130
Дохід від благодійної допомоги	2241	
Фінансові витрати	2250	140
Втрати від участі в капіталі	2255	150
Інші витрати	2270	160
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	170
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	175
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	180
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	220
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	225

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	
Накопичені курсові різниці	2410	
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	

Інший сукупний дохід	2445	
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	
Податок на прибуток, пов’язаний з іншим сукупним доходом	2455	
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Стаття	Код рядка	
Матеріальні затрати	2500	230
Витрати на оплату праці	2505	240
Відрахування на соціальні заходи	2510	250
Амортизація	2515	260
Інші операційні витрати	2520	270
Разом	2550	280

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Стаття	Код рядка	
Середньорічна кількість простих акцій	2600	300
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	310
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	320
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	330
Дивіденди на одну просту акцію	2650	340

Звіт про рух грошових коштів

Стаття	Код рядка	
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності		
Надходження від: Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	
Повернення податків і зборів	3005	
у тому числі податку на додану вартість	3006	
Цільового фінансування	3010	
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	
Надходження від повернення авансів	3020	
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	
Надходження від операційної оренди	3040	
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045	
Надходження від страхових премій	3050	
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055	
Інші надходження	3095	
Витрачання на оплату: Товарів (робіт, послуг)	3100	
Праці	3105	
Відрахувань на соціальні заходи	3110	
Зобов'язань з податків і зборів	3115	

Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	
Витрачання на оплату авансів	3135	
Витрачання на оплату повернення авансів/td>	3140	
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	
Витрачання на оплату зобов’язань за страховими контрактами	3150	
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	
Інші витрачання	3190	
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності		
Надходження від реалізації: фінансових інвестицій	3200	
необоротних активів	3205	
Надходження від отриманих: відсотків	3215	
дивідендів	3220	
Надходження від деривативів	3225	
Надходження від погашення позик	3230	
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	
Інші надходження	3250	
Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	3255	
необоротних активів	3260	
Виплати за деривативами	3270	
Витрачання на надання позик	3275	
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	
Інші платежі	3290	
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності		
Надходження від: Власного капіталу	3300	
Отримання позик	3305	
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	
Інші надходження	3340	
Витрачання на: Викуп власних акцій	3345	
Погашення позик	3350	
Сплату дивідендів	3355	
Витрачання на сплату відсотків	3360	
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	
Інші платежі	3390	

Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	
Залишок коштів на початок року	3405	
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	
Залишок коштів на кінець року	3415	

Звіт про власний капітал

Стаття	Код рядка	
Залишок на початок року	4000	
Коригування: Зміна облікової політики	4005	
Виправлення помилок	4010	
Інші зміни	4090	
Скоригований залишок на початок року	4095	
Чистий прибуток (збиток) за звітний період	4100	
Інший сукупний дохід за звітний період	4110	
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	4111	
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	4112	
Накопичені курсові різниці	4113	
Частка іншого сукупного доходу асоційованих і спільних підприємств	4114	
Інший сукупний дохід	4116	
Розподіл прибутку: Виплати власникам (дивіденди)	4200	
Спрямування прибутку до зареєстрованого капіталу	4205	
Відрахування до резервного капіталу	4210	
Сума чистого прибуткуналежна до бюджету відповідно до законодавства	4215	
Сума чистого прибутку на створення спеціальних (цільових) фондів	4220	
Сума чистого прибутку на матеріальне заохочення	4225	
Внески учасників: Внески до капіталу	4240	
Погашення заборгованості з капіталу	4245	
Вилучення капіталу: Викуп акцій (часток)	4260	
Перепродаж викуплених акцій (часток)	4265	
Анулювання викуплених акцій (часток)	4270	
Вилучення частки в капіталі	4275	
Зменшення номінальної вартості акцій	4280	
Інші зміни в капіталі	4290	
Придбання (продаж) неконтрольованої частки в дочірньому підприємстві	4291	
Разом змін у капіталі	4295	
Залишок на кінець року	4300	

NPNBATXE AKL{IOHEPHE TOBAPNCTBO °KOH£{EPH MIBNPOM°

Додаток 1
, **8o Haulcuansncro narx zr‹cus (c rar oaPry,,) 6yxrwrrepcu‹o-a c›gnixy 1**

/}ara (pix uicsus uxwo)	2020 1 01 1 01
ya €,q,PFlOy	O55a1OO1
» xOAJW	4610100000
x Koner	zso
за КВЕД	10.71

Ko na in: I3pusazxe axulonepne zoaapsczeo "Konuepn Mi6nposs"
Tep zopi»: nbBlsc6XA
Opranisauid o-npaaoaa #›op a rocnopapoaaHnn:Axulone He zoBap«crBO
Вид економічної діяльності: Виробництво хліба та хлібобулочних виробів; виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок
uezpneanoro a6epIraHHn
Cepeq a *fina« :n•* **npattiBHPIKiBT 2' 677**
/\gpeca: eyan XnibHd, 0yA 2, n. flbeis, fladacb«a Obn„ 79035 2977270
O/jnHt4Ltfl BHNipy: TUC. @H. Oea /IecsTxoBoro aHara (o«plu pazAiny IV 3aйy npo HdHCDBI peaynazawi (3BiTy' fTgO C}/X'y'f1Hl4ñ /\oxlA) (p a Iw-2), rpottl09i IIOXB3HttKl4 IKOI-O HdBOA Tbca B I*|g IBHAX 3 XODit1KBf4l4)
Cxna/teuo (apo6xrx naaHa«y "v" 'y' BijtFloei/I iii Kfl[Tl4HLtit:
za ronoaeHunf4l4 (czauqaptann) 6yxranzepcsxoro o0nii‹y
aa uhxnapo/iHuhtn craugapraun giHaHCOBOT yet+ioi zi

V

na 31 грудня 2019 ро«у

Форма № 1 Код за ДКУД 1801001

Актив	Код рядка	звітного	»em‹oro
I. Heo0opozzsl azrzzsazs			
HeriaTepianbHI OKTHBI4:	1000	2036	**'2 870**
nepaicHa aapzicra	1001	8 001	**10 375**
naxonu e a auopruaauin	**1002**	**6 025**	**7 S05**
idR3BBQQI1IOH) KdFliTd7ibH) iHB9CTNL|fi	**1005**	**7 935**	**2 493**
HOBHI 3dCDdI4'	**1010**	**428 211**	**429 400**
nepsicHa aapziczs	**1011**	**656 064**	**698 187**
3HOC	**1l?12**	**227 853**	**268 787**
I eeczuc\iñHa Hepyxouicru	**1015**	**690**	**1 742**
nepaIcHa aaprlczb IHBeczuulfiHol H yxouoczl	**1016**	**690**	**1 809**
3HOC IHB0'CTt4L{II4HOI HO{ XOf4OCTi	**1017**		**67**
@OBFDCT|gOKOBI 0lozxxlqHi aicrnau	1020		
@OBFOCT|MtKoai giHaHcoBi i aeczurtii: nKl o6nIKOByXITbCN aa nezoqou yudcdB Kdn i IHLIJPIX ni/tnpncncre	1030		
IHMI @IHdHCOBI IHBGCTNLtfI	**1'03S**		
Qoerocrpoxoea /ie0ñopcs«a aa0oproaaxicrs	**1040**		
BIncrpo eHl noAarxoei a<f«su	**1045**		
ryABin	**1050**	**61 6t7**	**61 647**
IHt i OQOTHi airmBH	**10g0**		**asa › sa**
vc»oro pa posjttnm x	1oss	**500 519**	
II. O0oporui airmen			
Запаси	1100	84 606	**73 147**
8u HHui aanacn	1101	56 177	**51 892**
HeaaBepl1I9HO BMI HPILtTBO	**1102**	**506**	**561**
Готова продукція	**1103**	**15 180**	12 733
Toaap«	**1104**	**12 743**	7 9ñl
nozovHl 6IOnOf'iqHi axzuBH	**1110**		
/te6izopct,«a aa6oprooanicza aa nppgy«ulo, zoaap«, послуги	**1125**	111 139	**101 656**
/{e6ITOpcsxa aa6oproaaHiCTu aa poa{gdxyHxaNn:	t130	9 533	**4 716**

Lljo glHaucoay aatrulczz• diA poarnn/laru paaon a AO/}dHl1nu npnnizxanu, axl CTBHOBfléTb ii HeBiq'EPIHy qacr ny.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
3d Виданими авансами			
а6 юджетом	1135	194	29
у тому числі з податку на прибуток	1136	194	29
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	2 347	2 316
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Грошові кошти та їх еквіваленти	1165	29 033	39 814
Готівка	1166	476	51
Рахунки в банках	1167	28 557	**39 763**
Витрати майбутніх періодів	1170	587	678
Інші оборотні активи	1190	182	2 500
Усього за розділом II	**1195**	**237 621**	**224 855**
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	**1200**	-	-
БАЛАНС		**738 140**	

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	**1400**	163 546	163 546
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	202 928	202 930
Додатковitkl KdlfliTdf]	1410	11 921	11 921
Резервunn xaniTan	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	(265 014)	(166 221)
Неоплачений капітал	1425	-	-
Вилучений капітал	**1430**	-	-
Усього за розділом I	**1495**	**113 381**	**212 17b**
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	**1500**	**35 691**	9 552
Пенсійні зобов'язання	**1505**	-	-
Довгострокові кредити банків	**1510**	**150 966**	75 869
Інші довгострокові зобов'язання	**1515**	**200 566**	218 616
Довгострокові забезпечення	**1520**	-	-
Цільове фінансування	**1525**	-	-
Усього за розділом II	**1595**	**387 223**	**304 037**
III. Поточн нння і забезпечення			
Короткострокові кредt4Tn daHi‹iB	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	**1610**	**74 497**	47 066
товари, роботи, послуги	1615	94 658	80 497
розрахунками з бюджетом	1620	6 745	11 630
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	2 639	2837
розрахунками з оплати праці	1630	15 635	15 022
одержанимu asaнсами	1635	-	-
розрахуHKdNI43 учасниками	1640	-	-
Поточні aa6eznegення	1660	25 953	26 606
Доходи майбутніх періодів	1665	15 731	16 184
Інші поточні зобов'язання	1690	1 678	6 952
Усього за розділом III	**1695**	237 536	206 794

flacnB	Код pnjjxa	На noqa ox aBtznoro ne iog,	На xineuu aeiznoro nepi oo
1	’2.	3	4
IV. Зобов’язання, пов’язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групам	170		
Aycza eapziczu aKTPtBle negepwaeHoro nenciñnor			
6anaHc		738 140	**723’007**

Kepiannx Авєрченко Владислав Анатолійович

Fonosniai byxranTep Гоянюк Ірина Богданівна

NPHBATHE AKI4IOHEPHE TOBAPHCTBO "KOHLtEPH XZI1BFIPOM"

ЗВІТ

ВРО eIHAHCOBI PE3YJ1bTATI4

aa 2019 pix

6opua N- 2 **KOQ 3d ,D,KYg 1801003**

I. eIHAHCOBE PE3¥'flbTATI4

Стаття	Код рядка	За звітний період	За попередній період
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1 350 447	1 267 295
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(822 780)	(804 650)
Валовий: прибуток	2090	537 667	462 645
збиток	2095	-	-
Інші операційні доходи	2120	4331	11630
Адміністративні витрати	2130	(146 175)	(169669)
Витрати на збут	2150	(266 036)	(253699)
Інші операційні витрати	2180	(26 180)	(60<0)
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	93 507	44 867
збиток	2195	-	-
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	18 211	22 187
Інші доходи	2240	17 405	6 0t7
Фінансові витрати	2250	(56 402)	(61 406)
Втрати від участі в капіталі	2255	-	-
Інші витрати	2270	-	-
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	72 821	11 665
збиток	2295	-	-
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	26 139	1 230
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	98 960	12895
збиток	2355	-	-

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Haxonn eHi курсові рі**3HH**ці	2410	-	-
Lanka iHworo cyKynHoro Aoxooy acouiйOBOHklX Td CFliflbHPIX підпр**Н€МСТВ**	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, **I-IOB fl3dHklkt 3 IHIJJIr1M**укупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 Та 2460)	2465	98 960	1a8ss

Цю фінансову звітність слід розглядати разом з доданими примітками, які становлять її невід'ємну частину.

III. EfIEMEHTI/I OFIEPAL{II1HkIX BI1TPAT

Haaaa crazzi	Koo pnjzxa	3a aBiTHHn nepiog	nepiog nonepegnuoro
1	2	3	4
PlaTepianbHi aaTpaTn	2500	628 368	640 068
BnTpaTn laon a npaui	2505	316 974	337 504
BiApaxyBanFle Ha couianb I 3BXo,QH	2510	68 931	73 057
Auop n3auin	2515	43 162	34 482
IHLLJi onepartiiiHl BnTpazn	25 20	161 938	110 421
Paaors	2550	1 219 373	119s s32

IV. PO3PAXYHOK FIOKA3HHXIB FIPI4G 'TKOBOCTI AKLtIH

Назва статті	Код pnjzxa	За звітний nepiozt	3a ananori•ixun nepiog nonepegnuoro
CepeoHbOpivHa inbKICTb FI OCTHX dKQIH	2600	16354578 054	16354578 054
Czopnroea a cepe/tHbO iv a xiabxiCTb n OCTktX dKttM	260S, 1	16 354 578 054	16 354 578 054
fli4CTPI ngl4b/TOK (3DI4TOx) Ia o,aHy npocry aruio	261§	0,00605	0,00079
CzopuroaaHHii qnmnñ npn6 ox (a6nTox) Ha oAHy простy акцію	261S	0,00605	0,00079
gnBipeHpn via 0/jH'/ npo ry axuiio	2650		

Kepisxnx Авєрченко Владислав Анатолійович

ra«oa«nñ 6yxran ep Гоянюк Ірина Богданівна

NPNBATHE AKL{1OHEPHE TOBAPHCTBO "KOHLtEPH XZII6NPOM"

3BIT
FIPO P¥'X FPOI1IOBI4X KOMJT7B
(aa nenpnrsnu •ieroaori)
za 2019 pix

6opMa N - 3 H log aa pKy,q i80 i004

Стаття	Код рядка	За звітний період		За аналогічний період попереднього року	
		надходження	видаток	надходження	видаток
1	2	3	4	5	6
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності					
Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування	3500	72 821	-	11 665	-
Коригування на: амортизацію необоротних активів	3505	43 165	X	34 482	X
збільшення (зменшення) забезпечень	3510	10210	-	3 643	-
збиток (прибуток) від нереалізованих курсових різниць	3515	-	17 405	-	6 165
збиток (прибуток) від неопераційної діяльності та інших негрошових операцій	3520	37 806	-	-	19 637
Прибуток (збиток) від участі в капіталі	3521	-	-	-	-
Зміна вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю, та дохід (витрати) від первісного визнання	3522	-	15 241	-	18 467
Збиток (прибуток) від реалізації необоротних активів, утримуваних для продажу та груп вибуття	**3523**	-	482	-	1 170
Збиток (прибуток) від реалізації фінансових інвестицій	**3524**	-	-	-	-
Зменшення (відновлення) корисності необоротних активів	3526	-	-	-	-
Фінансові витрати	3540	56 402	-	57 686	
Зменшення (збільшення)оборотних активів	3S50	2 483	-	-	33 690
Збільшення (зменшення) запасів	3551	12 253	-	-	31 417
Збільшення (зменшення) поточних біологічних активів	3552	-	-	-	-
Збільшення (зменшення) дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги	3S53	-	14 462	-	4 054
Зменшення (збільшення) іншої поточної дебіторської заборгованості	3554	4 783	-	1 674	-
Зменшення (збільшення) витрат майбутніх періодів	3556	-	91	107	-
Зменшення (збільшення) інших оборотних активів	3557	-	-	-	-
Збільшення (зменшення) поточних зобов'язань	3560	-	3 804	27 656	-
Збільшення (3Neuizie un) nozoqHOi Xpeau+O{gCbXOI' заборгован i aa zoBapn, podOTri, nocnyrn	3561	-	21 167	11 838	-
Збільшення (auenruenue) norm oi' xpegHTO bKOI заборгованості за розрахунки з бюджетом	3562	3 360	-	499	-
Збільшення (зменшення) поточної кредиторської заборгованості за розрахунки зі страхування	3563	830	-	-	998
Збільшення (зменшення) поточної кредиторської заборгованості за розрахунками з оплати праці	3564	-	385	-	185
Збільшення (зменшення) доходів майбутніх періодів	3566	13 713	-	3 342	-
Збільшення (зменшення) інших поточних зобов'язань	3567	-	155	13 160	-
Грошові кошти від операційної діяльності	3570	145 276	-	75 636	-
Сплачений податок на прибуток	3580	X	-	X	20
Сплачені відсотки	3585	-	-	-	-
Чистий рух коштів від операційної діяльності	**3195**	**145 276**	**-**	**75 616**	**-**
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності HaAxo,a ence air peal\I3duI"I' 6 i rtan CoBnx i s nu ifi	3200	-	X	-	X
необоротних активів	3205	606	X	2 266	X
Надходження від отриманих: відсотків	3215		X	1 338	X

Uo @iHaxcoBy aBlTHtCTb CCI/I pO3FflD,D,dTf4 ¿i3ON 3 g o/j dHn u n npnriiTxaun, Sri manOBflRTb "l"i eBin'cNH'/ 'ddCTI4H'/.

FIPNBATHE AKLtIOHEPHE TOBAPHCTBO °XOHgEPH MI6FIPON"

	jt p•a•a	За аналогічний період		За ananori•innñ n•Pi4g nouepegraoro potry	
		nag,xодження	suoaTw	naox	uoazo•
1	2	3	4	5	6
AHBiA€ft/tIB	3220		X		x
HaAxQ0¥tGHH9 BiA A€l|9I4BdTI4BfB	3225)		X	)	X
HaAxQ/tXf&4HR B@ FIOFdLIJ9HHR FIO3LIK	3230	9 220)	X	3 581 |	'
HaAxc¥u«ennn eio sn6ywe /toqipuuoro xoi•inanfi Ta iHwO r‹xrtaaapcoxrx ognnnqi	3235		X		X
}j t1II Hd XQBJK IHHR					
Biopawnxn na nput6a ua: фінансових інвестицій	azss			X	
необоротних активів	) 3260 I	^ 1	24 467	X)	19 866
Виплати за деривативами	3270	X		X	
Витрачання на надання позик	) 3275	X	11 584	X	3 464
B+wpaqanua ma npn,n6annn ,qoqipnucro xcx inaHii za Inizr i romc¥la xdi Q£[klHI4£tI	3280	X		X	
Інші платежі	1 3290)	X |		^ I	
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	) 3295)		25 443	I	*^ *^
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності Надходження від: Bnact‹oro xani â«y	3300		X		X
uauua noaux	1 3305 1	184 650)	X	52 490 I	*
Ha/txcyj&enHs B\a n ax‹y uaczsn y 4c•iipr‹ua•ty nionpucH- i	| 3310 |	- I	X	I	X
tool naAx«¥ xeu x	) 3340 I	I	•	26 500	X
Bxzpaqaurie Ia: Buxyn anacunx axijin	3345	X		X	
Oorazіennn noses	) 33)	X	) 255 8d0	X)	92 780
Cnnazy maiaenxio	1 3355)	X |		X	
8wpava ns Ha cnnazy ai/jcorxiB	1 3360)	X	) 34 036	X)	38 204
guTpa aHf•IR Hd Ci"IJ2aT'/ 3d6cproBziuOCTi 3 $inaHcoadi r$›en◦^	I ^• 5I	X	813	X)	1 93d
8n paqanue ma npu/i6anno qaczxu a /\oqipuso•iy niortpncNCTBI	3370 I	X		X)	
8mpa auun Ha anrtria n HGKC¥Jzpanz›éeannn qaczxan y/tcHip ix xorinaniex	3375	X		X	
Інші платежі	3390	X	3 013	X	
uxcz«fi pyx rp‹auoa•X •zxzme •ia §›lnaxcoe& aies•nom			1o9 951		s3 9z8
Vncnsii pyx rpotuoanx xozuzle aa aalz+nsii nepiaa				S 543	-
Залишок коштів на початок року	1 405	29 033	X	23 490	X
Залишок коштів на кінець року	3415 I	39 814		29 033	

Керівник Аверqenxo BnaAncnaa Aua oninosn i

Головний бухгалтер Гопхor IpnHa 6or/ja iBHa

zaw nro anac«ahi«nrran

Форма № 4 Код за ДКУД 1801005

@aamxosxan poay	4000	1&&&4B	Z8Z9I IAB21		**(265 014)**			113 3S1
Виправлення помилок	**4010**		-		(165)			(M5)
нші зміни	‹OSO		Z		(z)			
Скоригований залишок на початок року	jggy	1a sa	3ozeao) 11saa		**(265 181)**			**113 216**
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	**4111**							
інструментів	4112							
Накопичені курсові різниці								
асоційованих і спільних підприємств	4114							
нший сукупний дохід	**4t16**							
B4sn7t0TN BndCFlstgdss /ftNslQ)	4200							
B(gJ2& }f%HHfi AO капіталу	4210							
Сума чистого прибутку , належна до бюджету	4M5							
створення спеціальних	4220							
Mareptansue	4225							
Bases Ao xanhany	4240							
Погашення заборгованості з капіталу	4245							
Викуп акцій (часток)	4260							
/\uynoea ns a xynnoeo‹ axuit\ {scot)	4270		-	-				
Buxy e+ i Vacrx« B xanharil	4275							
Зменшення номінальної вартості акцій	4Z8O		-	-				
H ttOtJT{XtnbcBdH ii NdCffll4 B nil	4291	-	-	-				
Разом змін у капіталі	**4295**				98 960			**9a 960**
Залишок на кінець року	**4300**	**163 546**	**202 930**	**11 921**	**(166 221)**			**212 176**

Аверч

Головний бухгалтер Галлех lps a 6oraaHtBHd

aarr n»o anACHufl aznrran

Форма № 4 Код за ДКУД 1801005

		Зареєстро-xanrrcu	Kanhan y Kax	gooay• aanfran	Psaepc• a;anfran	Mapoano-rgin0Yrou	Mean-aantran	Bwy•ie-mantras	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Залишок на початок року	4000	163 546	202 928	11 922		(284 342)			94 054
3ui a o6nlxoedi nanizoxn	4005					• (2 467)			(2 467)
BnnpdBfi&na nouMox	4010					8 900			8 900
ñuti 3s\uix	4090			(1)					(1)
Cropnroeano8 sannuiox ua noqazox po«y	q	164546	,°,°,°)	11921		(277 909		-	100 486
звітний період	4100					12 895			12895
Intunn cy«ynrinii aaxia za saizisnfi nepi-	4110								
IHKB (iHKd) HB0 O{XTIT4¥IX dKTNBiB	4111	-							
/toxtiHxa (ytjiHxa) @iHanccenx IHCT{7/M&-fTIB	4112								
Haxoniu euxypcosi pi3u tip	41t3								
flacrxa ir«uoro cykynnoro Aoxc¥ty підприємств	4114								
нший сукупний дохід	4'116								
Виплати власникам (дивіденди)	4200								
Cnpsnyaanne npri6yTxy /io 3a czpo8aHoro xanizany	4205								
BlApaX}/BdHBR AO 0 xanhwiy	4210								
Cyua qucrcro npu6yTxy , Hanesua /to 6o/\xery atanoeiAuo /to aaxou ascraa	4215								
Cyr‹a «nczcre. np 0yTsy na CTB€QGI•It•tR (u,Inuoe x) SIB	4220								
Cyua zcrcro n 6yzxy ua rna epiansrie aaoxoue-tua	4225								
Brieczos yqacuisxic: Bnecc *o kanjani*	4240			-					
n wwFlR 3ds‹zxOBdH0CTi• xanizany	4245								
Викуп акцій (часток)	4260								
Перепродаж викуплених акцій (часток)	4265								
Auy7ilOBdHnR Bnxynnen«x axuin (часток)	4270								
Вилучення частки в капіталі	4275								
Зменшення номінальної вартості акцій	4280								
нші зміни в капіталі	4290								
Dp 6auxe (npoaau) HGKOHT{X ibOBdHCX 4bCTXl4 B дочірньому підприємстві	4291		-	-					
Paaozs:swim y xanlzani	<ZSS				-	12 895			12 895

Аверченко Владислав Анатолійович

£DflQBHlgzs 6yxranzap

Гоянюк Ірина Богданівна

ПРИМІТКИ ДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ
за рік, що закінчився 31 грудня 2019 року

1. Інформація про Компанію та основні напрямки її діяльності

Приватне акціонерне товариство "Концерн Хлібпром" (далі – "Компанія") було створено 28 травня 2003 року відповідно до законодавства України. Основною діяльністю компанії є виробництво та реалізація хліба та хлібобулочних виробів в Україні. Компанія зареєстрована за адресою вул. Хлібна, 2, м. Львів, Україна.

25 квітня 2017 року Загальні збори акціонерів затвердили зміну організаційного типу Компанії з публічного акціонерного товариства на приватне акціонерне товариство.

Ця фінансова звітність була затверджена керівництвом Компанії 29 квітня 2020 року.

2. Умови діяльності Компанії в Україні

Компанія провадить свою діяльність в Україні. Українській економіці, як і раніше, притаманні ознаки та ризики ринку з перехідною економікою. Такі особливості включають, але не обмежуються, низьким рівнем ліквідності на ринках капіталу, відносно високим рівнем інфляції та наявністю валютного контролю, що не дозволяє національній валюті бути ліквідним засобом платежу за межами України. Стабільність економіки України в значній мірі залежить від політики та дій уряду, спрямованих на реформування адміністративної та правової систем, а також економіки в цілому.

Протягом останніх років Україна продовжувала обмежувати свої політичні та економічні зв'язки з Росією, враховуючи анексію Криму, автономної республіки України, та збройний конфлікт в деяких районах Луганської та Донецької областей. На тлі таких подій українська економіка продемонструвала подальшу переорієнтацію на ринок Європейського Союзу ("ЄС"), реалізуючи потенціал встановленої Поглибленої і всеохоплюючої зони вільної торгівлі ("ПВЗВТ") з ЄС, таким чином ефективно реагуючи на взаємні торговельні обмеження, запроваджені між Україною та Росією.

У 2019 році річний рівень інфляції склав 4,1% порівняно з 9,8% у 2018 році. Українська економіка продовжувала відновлення після економічної та політичної кризи попередніх років, що призвело до плавного зростання реального ВВП приблизно на 3,2% (2018 рік: 3,3%) та стабілізації національної валюти.

У сфері валютного регулювання у 2018 році було прийнято новий закон, котрий набув чинності 7 лютого 2019 року. Цей закон має на меті сприяти провадженню більш ліберальної політики з боку НБУ та послаблення ряду валютних обмежень.

Подальша стабілізація економічної та політичної ситуації значною мірою залежить від успіху зусиль українського уряду, але в даний час важко передбачити подальший економічний та політичний розвиток.

Ця фінансова звітність відображає поточну оцінку управлінським персоналом впливу економічної ситуації в Україні на операційну діяльність та фінансовий стан Компанії. Майбутні зміни в економічних умовах можуть відрізнятися від оцінки управлінського персоналу.

3. Основа подання фінансової звітності

Цю фінансову звітність підготовлено відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності (надалі "МСФЗ"), затверджених Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (надалі "РМСБО"), а також тлумаченнями, випущеними Комітетом із Тлумачень міжнародної фінансової звітності (надалі "КТМФЗ"), та вимог Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" (надалі "Закон") на основі принципу історичної вартості (активи і зобов'язання оприбутковуються та обліковуються пріоритетно за вартістю їх придбання чи виникнення – за собівартістю або справедливою вартістю, відповідно).

Відповідно до абзацу 1 пункту 3 статті 14 Закону, Компанія, як підприємство, що становить суспільний інтерес, зобов'язана не пізніше ніж до 30 квітня року, що настає за звітним періодом, оприлюднювати річну фінансову звітність про власні господарські операції разом з аудиторським висновком на своїй веб-сторінці (у повному обсязі).

Звітним періодом для складання фінансової звітності Компанії є календарний рік. Проміжний фінансовий звіт складається щоквартально в стислому форматі. Звіт про рух грошових коштів складається за непрямим методом.

Функціональною валютою Компанії є українська гривня, що є валютою середовища, в якому здійснюються всі господарські операції. Операції у валютах, які відрізняються від функціональної валюти Компанії, вважаються операціями в іноземних валютах.

ПРИМІТКИ ДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ
за рік, що закінчився 31 грудня 2019 року

Фінансова звітність складена у національній валюті України – українській гривні. Суми наведені в тисячах гривень (тис. грн.), якщо не зазначено інше.

4. Основні положення облікової політики

Цю фінансову звітність складено згідно з вимогами МСФЗ, які були чинними на звітну дату. Основні принципи облікової політики, які використовувалися при підготовці даної фінансової звітності наведено нижче.

Об'єднання бізнесу та ґудвіл

Об'єднання бізнесу обліковується з використанням методу придбання.Ґудвіл при об'єднанні бізнесу оцінюється первісно за собівартістю на дату придбання, яка є сумою перевищення переданої компенсації та неконтрольованої частки в об'єкті придбання над чистими ідентифікованими придбаними активами і прийнятими зобов'язаннями, оціненими за справедливою вартістю.

Після первісного визнання ґудвіл оцінюється за собівартістю за вирахуванням накопичених збитків від знецінення. З метою оцінки знецінення ґудвіл, що виникає в результаті об'єднання бізнесу, розподіляється на дату придбання між одиницями, що генерують грошові потоки, які, як очікується, отримають вигоди від синергії в результаті об'єднання бізнесу незалежно від того, чи відносяться до цих одиниць інші активи або зобов'язання придбаного суб'єкта господарювання.

Якщо ґудвіл становить частину одиниці, що генерує грошові потоки, і частина бізнесу такої одиниці вибуває, ґудвіл, що пов'язаний з бізнесом, що вибуває, включається до балансової вартості бізнесу при визначенні прибутку або збитку від його вибуття. За таких обставин ґудвіл, що вибув, оцінюється на основі співвідношення вартості бізнесу, що вибув, і вартості решти бізнесу у складі одиниці, що генерує грошові потоки.

Оцінка справедливої вартості

Компанія застосовує метод оцінки за справедливою вартістю для таких нефінансових активів як земля, будівлі та інвестиційна нерухомість.

Справедлива вартість являє собою компенсацію, яка була б отримана від продажу активу або сплачена за передачу зобов'язання у ході звичайної господарської діяльності між учасниками ринку на дату оцінки. Оцінка справедливої вартості базується на припущенні, що операція з продажу активу або передачі зобов'язання відбувається або:
- на основному ринку для цього активу чи зобов'язання; або
- за відсутності основного ринку – на найбільш вигідному ринку для даного активу чи зобов'язання; при цьому, Компанія повинна мати доступ до основного або найбільш вигідного ринку.

Справедлива вартість активу або зобов'язання визначається базуючись на інформації, яку учасники ринку приймали б до уваги при визначенні вартості активу або зобов'язання, за припущення, що учасники ринку діють відповідно до власних економічних інтересів.

Оцінка справедливої вартості нефінансових активів враховує здатність учасників ринку генерувати економічні вигоди, використовуючи актив за принципом отримання максимальної вигоди від його використання, або шляхом реалізації активу іншому учаснику ринку, який використовуватиме актив за принципом отримання максимальної вигоди від його використання. Отримання максимальної вигоди передбачає використання активів у такий спосіб, який є фізично можливим, юридично дозволеним та фінансово доцільним для Компанії.

Оцінка усіх активів та зобов'язань, справедлива вартість яких визнається або розкривається у фінансовій звітності категоризується за ієрархією (рівнями) справедливої вартості, що базується на відкритості джерел визначення вхідних даних:
- Рівень 1 – оцінка ґрунтується на цінах котирувань на активних ринках для ідентичних активів або зобов'язань, до яких Компанія має доступ на дату оцінки.
- Рівень 2 – оцінка ґрунтується на вхідних даних, інших ніж ціни котирувань, що увійшли у Рівень 1, які є відкритими, тобто спостерігаються для активу або зобов'язання або прямо, або опосередковано.
- Рівень 3 – оцінка ґрунтується на вхідних даних для активу чи зобов'язання, яких немає у відкритому доступі, зокрема на значних закритих даних, що використовуються для коригувань відкритих вхідних даних, які є важливими для оцінки.

При проведенні оцінки справедливої вартості активів та зобов'язань Компанія використовує, залежно від обставин, різні методи. При обранні конкретного методу оцінки Компанія враховує джерела інформації, які будуть використовуватися, і надає перевагу таким методам, які базуються на даних з відкритих та публічних джерел.

ПРИМІТКИ ДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ
за рік, що закінчився 31 грудня 2019 року

Для активів і зобов'язань, які обліковуються у фінансовій звітності на періодичній основі, Компанія визначає, чи відбулися зміни між рівнями в ієрархії шляхом переоцінювання категоризації (на основі введення найнижчого рівня значення для визначення справедливої вартості в цілому) в кінці кожного звітного періоду.

З метою розкриття справедливої вартості, Компанія визначила класи активів і зобов'язань на основі природи, характеристик і ризиків активу або зобов'язання та рівня ієрархії справедливої вартості, які описані вище.

Основні засоби

Об'єкти незавершеного будівництва та основні засоби, крім земельних ділянок і будівель, відображаються за собівартістю за вирахуванням накопиченої амортизації та накопичених збитків від знецінення, якщо такі є. Собівартість включає в себе вартість заміни частини основних засобів і витрати на позики для довгострокових будівельних проєктів, якщо вони відповідають критеріям визнання. Якщо суттєві частини об'єктів основних засобів потребують заміни через регулярні проміжки часу, Компанія амортизує такі частини окремо з урахуванням конкретних термінів їх корисного використання.

При виконанні капітального технічного огляду, його вартість визнається в залишковій вартості основних засобів в якості заміни, якщо він відповідає критеріям визнання. Всі інші витрати на ремонт і технічне обслуговування відображаються у складі прибутків або збитків по мірі їх виникнення.

Земельні ділянки та будівлі обліковуються за переоціненою вартістю за вирахуванням накопиченої амортизації (для будівель) та збитків від знецінення. Переоцінка здійснюється з достатньою регулярністю, для того щоб забезпечити відсутність суттєвих різниць між балансовою вартістю переоціненого активу та його справедливою вартістю. Переоцінена вартість визначається на основі оцінки, що проводиться акредитованими зовнішніми незалежними оцінювачами або внутрішніми експертами, які мають досвід для подібних об'єктів нерухомості.

Справедлива вартість окремих земельних ділянок та адміністративних будівель визначалася на основі ринкових даних (рівень 2 ієрархії справедливої вартості). Значні облікові судження та фактори, які беруться до уваги при визначенні справедливої вартості об'єктів основних засобів, наведені у Примітці 10.

Збільшення балансової вартості земельних ділянок та будівель у результаті їх переоцінки обліковується у складі іншого сукупного доходу та призводить до збільшення капіталу в дооцінках. У разі переоцінки об'єкта основних засобів накопичена амортизація на дату переоцінки виключається з одночасним зменшенням первісної (переоціненої) вартості активу, а чиста сума перераховується до переоціненої вартості активу. Зменшення суми попередніх коригувань справедливої вартості того самого активу призводить до зменшення раніше визнаного капіталу у дооцінках через інший сукупний дохід. Всі інші випадки зменшення вартості відображаються у складі прибутку або збитку. Ефект дооцінки переноситься безпосередньо на нерозподілений прибуток при виведенні переоціненого активу з експлуатації або його вибутті.

Амортизація розраховується прямолінійним методом протягом таких строків корисного використання активів:

	Термін корисного використання
Будівлі та споруди	10-80 років
Машини та обладнання	4-10 років
Офісне обладнання	2-10 років
Транспортні засоби	5-10 років

Припинення визнання основних засобів відбувається при їх вибутті або у випадку, коли в майбутньому не очікується отримання економічної вигоди від їх використання або реалізації. Будь-які прибутки або збитки, які виникають у зв'язку з припиненням визнання активу (розраховані як різниця між чистими надходженнями від вибуття активу та його балансовою вартістю), включаються до складу прибутку або збитку за рік, у якому об'єкт був знятий з обліку.

Залишкова вартість, строки корисного використання та методи амортизації об'єктів основних засобів переглядаються в кінці кожного фінансового року і коригуються перспективно, якщо в цьому є необхідність.

ПРИМІТКИ ДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ
за рік, що закінчився 31 грудня 2019 року

Інвестиційна нерухомість

Інвестиційна нерухомість первісно визнається в обліку за собівартістю, включаючи витрати на здійснення операцій. Після первісного визнання інвестиційна нерухомість обліковується за справедливою вартістю для відображення ринкових умов станом на звітну дату. Прибутки та збитки від зміни справедливої вартості інвестиційної нерухомості включаються до складу прибутків або збитків в тому періоді, в якому вони виникли, включаючи відповідний податковий ефект. Справедлива вартість визначається на основі оцінки, що проводиться акредитованими зовнішніми незалежними оцінювачами або внутрішніми експертами, які мають досвід для подібних об'єктів нерухомості.

Інвестиційна нерухомість включає будівлі з очікуваними строками корисного використання від 5 до 50 років.

Визнання інвестиційної нерухомості припиняється, коли вона виводиться з експлуатації і майбутні економічні вигоди від її використання не очікуються. Різниця між чистими надходженнями від вибуття та балансовою вартістю активу визнається у складі прибутку або збитку у періоді припинення визнання.

Рекласифікація до категорії інвестиційної нерухомості або з неї здійснюється тільки у зв'язку зі зміною призначення використання об'єкта нерухомості. При переведенні об'єкта з категорії інвестиційної нерухомості до нерухомості, яку використовує сам власник, первісною вартістю нерухомості для цілей бухгалтерського обліку вважається справедлива вартість об'єкта на дату зміни призначення використання. Якщо нерухомість, яку займає сам власник, стає об'єктом інвестиційної нерухомості, Компанія обліковує такий об'єкт відповідно до політики, визначеної для основних засобів до моменту зміни призначення використання.

Нематеріальні активи, окрім ґудвілу

Нематеріальні активи, окрім ґудвілу, які були придбані окремо, визнаються за вартістю придбання. Після первісного визнання, нематеріальні активи обліковуються за собівартістю, за вирахуванням будь-якої накопиченої амортизації та знецінення.

Внутрішньо згенеровані нематеріальні активи, за виключенням витрат на розробку, не визнаються Компанією, натомість відповідні витрати визнаються у складі прибутку або збитку в періоді, в якому вони були понесені. Строки корисного використання нематеріальних активів є 2 - 10 років.

Нематеріальні активи амортизуються протягом строку корисного використання та оцінюються на предмет знецінення в разі наявності ознак того, що корисність нематеріального активу може зменшитися. Період і метод амортизації нематеріальних активів з визначеним строком корисного використання переглядаються, як мінімум, в кінці кожного звітного періоду.

Зміна очікуваного строку корисного використання та очікуваної структури споживання майбутніх економічних вигід, втілених в активі, відображається у фінансовій звітності як зміна періоду та методу нарахування амортизації залежно від ситуації і подається як зміна облікових оцінок. Витрати на амортизацію нематеріальних активів відображаються в прибутках або збитках в тій категорії витрат, яка відповідає функції нематеріальних активів.

Прибутки або збитки, що виникають в результаті припинення визнання нематеріального активу, оцінюються як різниця між сумою чистих надходжень від вибуття і обліковою вартістю активу та визнаються в прибутках або збитках в момент припинення визнання активу.

Зменшення корисності нефінансових активів

На кінець кожного звітного періоду Компанія проводить аналіз наявності ознак зменшення корисності окремих нефінансових активів та одиниць, що генерують грошові кошти (ОГГК).

Якщо такі ознаки існують, або якщо необхідно виконати щорічне тестування активу на предмет зменшення корисності, Компанія проводить оцінку суми очікуваного відшкодування, що є більшою з двох величин: (1) справедливої вартості активу чи ОГГК за вирахуванням витрат на продаж, та (2) вартості при використанні активу. Сума очікуваного відшкодування визначається для кожного окремого активу, за винятком активів, що самостійно (тобто незалежно від інших активів чи груп активів) не генерують потоки грошових коштів. Такі активи перевіряються на знецінення у складі ОГГК, до якої вони належать.

Коли балансова вартість активу чи ОГГК перевищує суму очікуваного відшкодування, визнається зменшення корисності активу, тобто вартість активу зменшується до вартості відшкодування. При оцінці вартості при

використанні активу, майбутні грошові потоки дисконтуються до їх теперішньої вартості з використанням ставки до оподаткування, що відображає поточну ринкову оцінку вартості грошей в часі та ризики, властиві активу/ОГГК.

При визначенні справедливої вартості за вирахуванням витрат на продаж використовується відповідна модель оцінки. Результати розрахунків підтверджуються коефіцієнтами оцінки або іншими наявними індикаторами справедливої вартості.

Збитки від зменшення корисності визнаються як інші операційні витрати у складі прибутку або збитку, за винятком випадків, коли такі збитки стосуються активів, що відображаються у звітності за переоціненою вартістю. В такому випадку збитки від знецінення відображаються як зменшення капіталу у дооцінках.

На кожну звітну дату Компанія визначає наявність ознак того, що попередньо визнані збитки від зменшення корисності активів/ОГГК більше не існують чи зменшились. Якщо виявлено такі ознаки, то Компанія визначає суму очікуваного відшкодування активу чи ОГГК. Раніше визнані збитки від зменшення корисності сторнуються лише у випадку, коли відбулася зміна в оцінці, яка використовувалась для визначення суми очікуваного відшкодування активу/ОГГК, з моменту останнього визнання збитку від зменшення корисності. При цьому балансова вартість активу/ОГГК збільшується до суми його/її очікуваного відшкодування. Збільшена вартість активу не може перевищувати балансову вартість, що була б визначена за вирахуванням амортизації, якби раніше не було визнано збиток від зменшення корисності активу чи ОГГК.

Фінансові активи

Фінансові активи Компанії включають грошові кошти та їх еквіваленти, а також торгову та іншу дебіторську заборгованість.

Первісне визнання та оцінка

Фінансові активи класифікуються при первісному визнанні на такі, що надалі оцінюються за амортизованою собівартістю, справедливою вартістю через інший сукупний дохід або справедливою вартістю через прибуток або збиток. Під час первісного визнання фінансових активів Компанія присвоює їм відповідну категорію.

Класифікація фінансових активів при первісному визнанні залежить від: установлених договорами характеристик грошових потоків та бізнес-моделі Компанії з управління відповідними фінансовими активами. За винятком торгової дебіторської заборгованості, що не має значного компоненту фінансування, Компанія при первісному визнанні оцінює фінансовий актив за його справедливою вартістю плюс, для активів, що в подальшому оцінюються за амортизованою собівартістю або за справедливою вартістю через інший сукупний дохід, витрати на операцію.

При первісному визнанні Компанія оцінює торговельну дебіторську заборгованість за ціною операції (згідно з визначенням, наведеним у МСФЗ 15), якщо торговельна дебіторська заборгованість не містить значного компоненту фінансування або якщо щодо неї Компанія застосувала практичний прийом згідно з МСФЗ 15.

Для того щоб фінансовий актив був класифікований та оцінений за амортизованою собівартістю або справедливою вартістю через інший сукупний дохід, він повинен генерувати у певні дати грошові потоки, котрі є суто виплатами основної суми та процентів на непогашену частку основної суми заборгованості.

Бізнес-модель Компанії з управління фінансовими активами визначає, яким шляхом будуть згенеровані грошові потоки від фінансового активу: або шляхом одержання договірних грошових потоків, або шляхом продажу фінансового активу, або у будь-який з цих способів.

Подальша оцінка

З метою подальшої оцінки фінансові активи поділяються на чотири категорії:
- фінансовий актив, що надалі оцінюється за амортизованою собівартістю (боргові інструменти);
- фінансовий актив за справедливою вартістю через інший сукупний дохід з перекласифікацією накопиченого прибутку або збитку (боргові інструменти);
- фінансовий актив за справедливою вартістю через інший сукупний дохід без перекласифікації накопиченого прибутку або збитку при припиненні визнання (інструменти капіталу);
- фінансовий актив за справедливою вартістю через прибуток або збиток.

Станом на 31 грудня 2019 та 2018 рр. фінансові активи Компанії складались із фінансових активів, що оцінюються за амортизованою собівартістю (боргові інструменти). Компанія оцінює фінансовий актив за амортизованою собівартістю у разі дотримання таких умов:

- фінансовий актив утримується в рамках бізнес-моделі, метою якої є одержання договірних грошових потоків; і
- договірні умови фінансового активу дають право на отримання у певні дати грошових потоків, котрі є суто виплатами основної суми та процентів на непогашену частку основної суми заборгованості.

Фінансовий актив, що обліковується за амортизованою собівартістю після первісного визнання оцінюється за методом ефективного відсотка та перевіряється на предмет зменшення корисності. Прибутки або збитки від припинення визнання, модифікації або зменшення корисності визнаються у складі прибутку або збитку.

Амортизована вартість визначається з урахуванням всіх дисконтів або премій під час придбання, а також платежів та витрат, що є невід'ємною частиною ефективної процентної ставки.

Амортизація за ефективною процентною ставкою включається до фінансових доходів у складі прибутку або збитку. Збитки від зменшення корисності дебіторської заборгованості визнаються у складі прибутку або збитку як інші операційні доходи та витрати.

Припинення визнання

Припинення визнання фінансового активу (або частини фінансового активу чи частини групи подібних фінансових активів) відбувається у випадку, якщо:
- минув термін дії прав на отримання грошових потоків від фінансового активу;
- Компанія передала свої права та вигоди на отримання грошових потоків від активу та або (а) передала практично всі ризики та вигоди від утримання активу, або (б) не передала, але й не зберігає за собою, практично всі ризики та вигоди від активу, але передала контроль над цим активом.

Якщо Компанія передала свої права на отримання грошових потоків від активу або уклала «транзитну» угоду, й при цьому не передала, але й не зберігає за собою, практично всі ризики та вигоди від активу, а також не передала контроль над активом, такий актив визнається в тій мірі, в якій Компанія продовжує свою участь у переданому активі.

Подальша участь Компанії в активі, яка має форму гарантії за переданим активом, оцінюється за меншим із значень: первісною балансовою вартістю активу або максимальною сумою компенсації, яка може бути пред'явлена Компанії до сплати.

Зменшення корисності фінансових активів

Компанія визнає резерв під очікувані кредитні збитки для всіх боргових інструментів, окрім фінансових активів за справедливою вартістю через прибуток та збиток. Очікувані кредитні збитки - це різниця між усіма договірними грошовими потоками та грошовими потоками, які Компанія очікує одержати, дисконтована за первісною ефективною ставкою відсотка. При розрахунку резерву враховуються грошові потоки від реалізації утримуваної застави або іншого засобу покращення кредитної якості фінансового активу, що є невід'ємною частиною умов договору.

Для торговельної дебіторської заборгованості Компанія застосовує спрощений підхід до оцінки резерву очікуваних кредитних збитків. Відповідно до цього підходу, Компанія не відстежує зміни в кредитних ризиках, натомість Компанія визнає очікувані кредитні збитки за весь строк існування фінансового активу на кожну звітну дату. Компанія використовує матрицю забезпечення, що враховує історичний досвід кредитних збитків Компанії, скоригований на прогнозну інформацію відносно дебіторів або змін в економічному середовищі.

Компанія вважає, що дефолт фінансового активу настає, коли контрактні грошові потоки прострочені на 365 і більше днів. Однак в певних випадках Компанія може визнати дефолт за фінансовим активом, коли наявні внутрішні або зовнішні індикатори свідчать про те, що Компанія не отримає непогашену частку контрактної суми в повному обсязі до врахування засобу покращення кредитної якості, утримуваного Компанією. Якщо Компанія не має обґрунтованих очікувань щодо отримання договірних грошових потоків за фінансовим активом, такий актив припиняє визнаватися.

Фінансові зобов'язання

Фінансові зобов'язання класифікуються як фінансові зобов'язання, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток, інші фінансові збов'язання, або похідні інструменти, визначені як інструменти хеджування при ефективному хеджуванні, відповідно. Компанія здійснює класифікацію фінансових зобов'язань при їх первісному визнанні.

ПРИМІТКИ ДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ
за рік, що закінчився 31 грудня 2019 року

Фінансові зобов'язання Компанії включають торгову та іншу кредиторську заборгованість, а також кредити та позики.

Первісне визнання та оцінка

При первісному визнанні усі фінансові зобов'язання оцінюються за справедливою вартістю за вирахуванням, у випадку кредитів та позик і кредиторської заборгованості, витрат, безпосередньо пов'язаних зі здійсненням операції.

Кредити та позики

Після первісного визнання процентні кредити та позики обліковуються за амортизованою вартістю з використанням методу ефективної процентної ставки.

Амортизована вартість розраховується з урахуванням будь-якого дисконту або премії на придбання та комісій або витрат, які є невід'ємною частиною ефективної процентної ставки. Відповідні витрати від амортизації включаються як фінансові витрати до складу прибутку або збитку.

Торгова та інша кредиторська заборгованість

Торгова та інша кредиторська заборгованість, погашення якої буде здійснено, як очікується, у термін 5-30 днів, обліковується за собівартістю, тобто справедливою вартістю сплачуваної компенсації за товари та послуги, які були отримані.

Похідні фінансові інструменти

Похідні фінансові інструменти, вбудовані у основні контракти, обліковуються як окремі похідні фінансові інструменти та відображаються за справедливою вартістю, якщо їх економічні характеристики та ризики не є тісно пов'язаними з умовами основних контрактів, а основні контракти не утримуються для торгівлі та не відображаються за справедливою вартістю з віднесенням змін у ній до прибутку або збитку.

Такі вбудовані похідні фінансові інструменти оцінюються за справедливою вартістю з віднесенням змін у ній до прибутку або збитку. Перегляд класифікації здійснюється лише у випадку зміни умов контракту, які істотно змінюють грошові потоки, або перекласифікації фінансового інструменту з категорії інструментів, що обліковуються за справедливою вартістю з віднесенням змін у ній до прибутку або збитку.

Припинення визнання

Припинення визнання фінансового зобов'язання відбувається у випадку виконання, анулювання або закінчення строку дії відповідного зобов'язання.

При заміні одного існуючого фінансового зобов'язання іншим зобов'язанням перед тим самим кредитором на суттєво відмінних умовах або у випадку внесення істотних змін в умови існуючого зобов'язання, первісне зобов'язання припиняє визнаватися, а нове зобов'язання відображається в обліку з визнанням різниці в балансовій вартості зобов'язань у складі прибутку або збитку.

Взаємозалік фінансових інструментів

Фінансові активи й фінансові зобов'язання підлягають взаємозаліку та можуть бути представлені за сумою різниці їх вартостей у звіті про фінансовий стан тоді й тільки тоді, коли Компанія має поточне юридичне право на взаємозалік визнаних сум, а також намір здійснити розрахунок на нетто-основі, або реалізувати активи й одночасно з цим погасити зобов'язання.

Запаси

Запаси оцінюються за меншою з двох велчин: собівартістю або чистою вартістю реалізації. Витрати, пов'язані з доведенням кожного виду запасів до теперішнього місцезнаходження та стану, обліковуються таким чином:

- сировина та товари для подальшого перепродажу – витрати на придбання з використанням середньозваженого методу;
- готова продукція і незавершене виробництво – вартість прямих витрат на матеріали і оплату праці та пропорційна частина виробничих накладних витрат на основі звичайної виробничої потужності, але не включаючи витрати на позики.

ПРИМІТКИ ДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ
за рік, що закінчився 31 грудня 2019 року

Чиста вартість реалізації запасів являє собою прогнозовану ціну реалізації в ході звичайної господарської діяльності за вирахуванням будь-яких очікуваних майбутніх витрат, пов'язаних з реалізацією.

Грошові кошти та їх еквіваленти

Станом на звітну дату грошові кошти та їх еквіваленти включають кошти в банках та у касі, а також банківські депозити, розміщені в українських банках на різні строки, від семи діб до двох місяців, залежно від потреб Компанії у коштах.

Для цілей звіту про рух грошових коштів, грошові кошти та їх еквіваленти включають грошові кошти та їх еквіваленти, як зазначено вище, за вирахуванням вартості непогашених банківських овердрафтів, оскільки вони вважаються невід'ємною частиною діяльності Компанії з управління грошовими коштами.

Забезпечення

Забезпечення визнаються, коли в результаті певної події в минулому Компанія має юридичні або добровільно взяті на себе зобов'язання, для врегулювання яких з великою імовірністю відбудеться відтік ресурсів, що втілюють у собі майбутні економічні вигоди, і суму зобов'язання можна достовірно оцінити. Коли Компанія планує одержати відшкодування створеного забезпечення, наприклад, за договором страхування, відшкодування визнається як окремий актив, але тільки у тому випадку, коли одержання відшкодування є безсумнівним. Витрати, пов'язані зі створенням забезпечення, відображаються у складі прибутку або збитку за вирахуванням будь-яких відшкодувань.

Коли вплив зміни вартості грошей у часі є суттєвим, сума забезпечення визначається шляхом дисконтування із застосуванням ставки дисконту до оподаткування, що відображає ризики, пов'язані з певним зобов'язанням, за їх наявності. При застосуванні дисконтування збільшення суми забезпечення в результаті плину часу визнається як фінансові витрати.

Виплати працівникам

За винятком внесків до державної пенсійної системи України, Компанія не має інших пенсійних схем. Загальна державна пенсійна система передбачає здійснення роботодавцем поточних внесків у розмірі певного відсотка від поточних валових виплат заробітної плати; такі витрати включаються до складу прибутку або збитку у періоді, коли відповідна компенсація була зароблена працівником. Компанія не має зобов'язань із здійснення виплат після виходу на пенсію або значних інших компенсаційних виплат, що вимагають здійснення нарахувань.

Оренда

Компанія визначає, чи є угода угодою оренди або угодою, що містить ознаки оренди на момент укладення договору.

При первісному визнанні Компанія визнає активи з права користування та зобов'язання з оренди у звіті про фінансовий стан за теперішньою вартістю майбутніх орендних платежів платежів.

Що стосується короткострокової оренди (12 місяців і менше) та оренди, за якою базовий актив є малоцінним, Компанія визнає відповідні витрати на оренду в межах операційних витрат прямолінійно протягом строку оренди відповідно до вимог МСФЗ 16.

Компанія оцінює зобов'язання з оренди за теперішньою вартістю орендних платежів, не сплачених на датуоцінки, дисконтуючи їх за допомогою вбудованої в договір процентної ставки. Якщо цю ставку не можливо легко визначити, Компанія використовує свою додаткову ставку запозичення. Додаткова ставка запозичення визначається як процентна ставка, яку орендареві доведеться платити за позику протягом аналогічного строку і з аналогічним забезпеченням за кошти, необхідні для отримання активу аналогічної вартості як актив з права користування у подібному економічному середовищі.

В подальшому зобов'язання з оренди змінюються за рахунок збільшення балансової вартості для відображення відсотків за зобов'язанням з оренди (використовуючи метод ефективної процентної ставки) та зменшення балансової вартості для відображення здійснених орендних платежів. Компанія визнає відсотки за зобов'язаннями з оренди,розрахованих на основі додаткової ставки запозичень, та представляє їх у складі фінансових витрат у звіті про фінансові результати.

Компанія визнає амортизацію активів з права користування та відсотки за зобов'язанням з оренди у звіті про фінансові результати. Право використання активів амортизується протягом періоду оренди. Амортизація

починається з дати початку оренди. Компанія визнає амортизацію активів з права користування впродовж строку договору.

Компанія представляє свої права користування активом у складі необоротних активів.

Сума сплачених грошових коштів за договорами оренди щодо яких Компанія застосовує вимоги МСФЗ 16, відображається у розділі Рух грошових коштів від фінансової діяльності у Звіті про рух грошових коштів.

Компанія застосовує МСБО 36, щоб визначити, чи знецінено право користування активом, та відображає будь-які виявлені збитки від зменшення корисності у складі прибутку та збитку.

Дохід від договорів з клієнтами

Дохід від договорів з клієнтами визнається в момент, коли контроль над товарами або послугами перейшов до покупця, та у сумі, що відображає компенсацію, на яку Компанія очікує мати право в обмін на товари або послуги, надані клієнтам. Договори з клієнтами містять змінну частину винагороди, а саме: можливість повернення товарів та надання знижок та ретро-бонусів. Компанія дійшла до висновку, що за переважною більшістю договорів вона виступає як принципал, оскільки вона контролює товари та послуги до моменту передачі їх клієнтам.

Зазвичай Компанія отримує короткострокові аванси від покупців. Компанія вирішила застосувати практичний прийом, передбачений МСФЗ 15, та не виділяти суттєвий фінансовий компонент з суми компенсації, належної до сплати покупцями.

Перелічені нижче критерії визнання мають дотримуватися до того, як дохід буде визнано:

Продаж продукції/товарів

Дохід від реалізації визнається, коли контроль над активом передається покупцеві, зазвичай після відвантаження продукції.

Дохід оцінюється за справедливою вартістю отриманої компенсації. Якщо ціна операції, визначена в договорі, містить в собі змінну суму, Компанія має оцінити суму компенсації, на яку вона матиме право в обмін на передачу обіцяних товарів клієнтові. Змінна компенсація визначається Компанією в момент укладення договору та визнається лише якщо існує висока ймовірність того, що коли невизначеність, пов'язана зі змінною компенсацією, буде в основному вирішена, значного відновлення суми визнаного кумулятивного доходу від звичайної діяльності не відбудеться. Компанія використовує метод «очікуваної вартості» для оцінки змінної компенсації, на яку вона матиме право, за договорами, де передбачено право повернення, та метод «найімовірнішої величини» для договорів, в яких передбачене надання ретро-бонусів клієнтам за досягнення певного обсягу реалізації. Вимоги МСФЗ 15 щодо обмеження оцінок змінної компенсації також застосовуються для того, щоб визначити, яка частина змінної компенсації має бути включена до ціни операції.

Доходи від наданих послуг

Дохід від реалізації послуг, пов'язаних із ремонтом кавових машин, а також від надання в операційну оренду кавових машин, визнається з плином часу, використовуючи метод оцінки за ресурсами для оцінювання прогресу повного виконання послуги, оскільки покупець одночасно отримує та споживає вигоди, що надаються Компанією.

Фінансові доходи

Доходи визнаються при нарахуванні процентів з використанням ефективної ставки відсотка. Ефективна ставка відсотка являє собою ставку, яка точно дисконтує очікувані потоки грошових коштів від фінансового інструменту протягом очікуваного строку використання фінансового інструменту або, коли доцільно, коротшого періоду, до чистої балансової вартості фінансового інструменту. Процентні доходи відображаються як фінансові доходи у складі прибутку або збитку.

Фінансові витрати

До фінансових витрат відносяться процентні витрати за запозиченнями, а також процентні витрати при дисконтуванні фінансових зобов'язань.

Елементи операційних витрат

У розритті форми 2 "Елементи операційних витрат" не включають собівартість товарів для перепродажу.

Податки

Поточний податок на прибуток

Поточні податкові активи та зобов'язання оцінюються в сумі, нарахованій до сплати податковим органам або відшкодуванню від них, відповідно до українського законодавства. Нарахування поточного податку на прибуток здійснюється на основі податкових ставок та податкового законодавства, які набули чинності на кінець звітного періоду.

Поточний податок на прибуток, що стосується статей, які відображаються безпосередньо у капіталі, визнається у складі капіталу, а не у складі прибутків та збитків. Керівництво періодично здійснює оцінку позицій, відображених у податкових деклараціях, по відношенню до яких відповідне податкове законодавство може бути по-різному інтерпретоване і, у разі необхідності створює забезпечення.

Відстрочений податок на прибуток

Відстрочений податок на прибуток розраховується за методом зобов'язань шляхом визначення тимчасових різниць на кінець звітного періоду між податковою базою активів і зобов'язань і їх балансовою вартістю для цілей фінансової звітності.

Відстрочені податкові зобов'язання визнаються за всіма оподатковуваними тимчасовими різницями, крім випадку, коли відстрочене податкове зобов'язання виникає в результаті первісного визнання гудвілу, активу або зобов'язання в ході угоди, що не є об'єднанням бізнесу, і на момент здійснення операції не впливає ні на бухгалтерський прибуток, ні на оподатковуваний прибуток або збиток. Відстрочені податкові активи з податку на прибуток визнаються за всіма тимчасовими різницями, що підлягають вирахуванню, і невикористаними податковими збитками.

Відстрочені податкові активи визнаються у тій мірі, в якій існує значна імовірність того, що буде існувати оподатковуваний прибуток, проти якого можуть бути зараховані тимчасові різниці, що підлягають вирахуванню, й невикористані податкові збитки, крім випадку, коли відстрочені актив з податку на прибуток, що відноситься до тимчасової різниці, що підлягає вирахуванню, виникає в результаті первісного визнання активу або зобов'язання, яке виникло не внаслідок об'єднання бізнесу і яке на момент здійснення операції не впливає ні на бухгалтерський прибуток, ні на оподатковуваний прибуток або збиток.

Балансова вартість відстрочених податкових активів переглядається на кінець кожного звітного періоду й знижується в тій мірі, в якій отримання достатнього оподатковуваного прибутку, який би дозволив використати всі або частину відстрочених податкових активів, оцінюється як малоймовірне. Невизнані відстрочені податкові активи переглядаються на кінець кожного звітного періоду й визнаються в тій мірі, в якій з'являється значна ймовірність того, що майбутній оподатковуваний прибуток дозволить використати відстрочені податкові активи.

Відстрочені податкові активи та зобов'язання визначаються за ставками податку, які застосовуватимуться протягом періоду реалізації активу або погашення зобов'язання на підставі ставок податку (та податкового законодавства), які набули чинності на кінець звітного періоду.

Відстрочений податок, який відноситься до статей, що визнані не в складі прибутку або збитку, також не визнається в складі прибутку або збитку. Статті відстрочених податків визнаються відповідно до операцій, на яких вони ґрунтуються, або у складі іншого сукупного доходу, або безпосередньо у власному капіталі.

Податок на додану вартість

Доходи, витрати, активи та зобов'язання визнаються за вирахуванням суми податку на додану вартість (ПДВ), крім таких випадків:

- податок на додану вартість, що виникає при придбанні активів або послуг, не відшкодовується податковим органом; у цьому випадку податок на додану вартість визнається як частина витрат на придбання активу або частина видаткової статті; і
- дебіторська та кредиторська заборгованості відображаються з урахуванням суми податку на додану вартість.

Чиста сума податку на додану вартість, що підлягає відшкодуванню від податкового органу або її сплаті, включається до складу поточної дебіторської або кредиторської заборгованості за розрахунками з бюджетом у звіті про фінансовий стан.

ПРИМІТКИ ДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ
за рік, що закінчився 31 грудня 2019 року

Операції з іноземною валютою

Операції в іноземній валюті відображаються у валюті звітності шляхом перерахунку суми в іноземній валюті із застосуванням валютного курсу на початок дня на дату здійснення операції.

При перерахунку доходів, витрат і залишків, виражених в іноземній валюті, Компанія застосовує офіційний курс Національного Банку України.

Визнання курсових різниць за монетарними статтями в іноземній валюті Компанія проводить на звітну дату, а також на дату здійснення господарської операції в межах звітної дати.

Курс гривні до валют, у котрих у Компанії були залишки протягом двох попередніх років, був таким:

	Станом на 31 грудня 2019	Середній за 2019 рік	Станом на 31 грудня 2018	Середній за 2018 рік
Гривня/ Долар США	23,6862	25,8373	27,6883	27,2175
Гривня/ Євро	26,4220	28,9406	31,7141	32,1289

Умовні зобов'язання та умовні активи

Умовні зобов'язання не визнаються у фінансовій звітності оскільки вони є можливими зобов'язаннями і їх існування буде підтверджене тільки після того, як відбудеться або не відбудеться одна чи декілька невизначених майбутніх подій, не повністю контрольованих Компанією. Крім цього, умовними вважаються зобов'язання, які не відповідають критеріям визнання зобов'язань. Умовні зобов'язання оцінюються на регулярній основі, щоб визначити, чи стало ймовірним вибуття ресурсів, які втілюють в собі економічні вигоди. Якщо стає ймовірним, що вибуття майбутніх вигід буде ймовірним для статті, яка раніше розглядалася як умовне зобов'язання, забезпечення визнаються у фінансовій звітності за той період, в якому відбулася зміна ймовірності. Інформація про умовні зобов'язання розкривається в примітках до фінансової звітності, за винятком випадків, коли можливість відтоку ресурсів, які втілюють в собі економічні вигоди, є малоймовірна.

Умовні активи не визнаються у фінансовій звітності. Вони виникають внаслідок незапланованих або інших неочікуваних подій, які уможливлюють надходження економічних вигід до суб'єкта господарювання. Умовні активи оцінюються безперервно для забезпечення відповідного відображення їхніх змін у фінансовій звітності. Якщо стало фактично визначеним, що відбудеться надходження економічних вигід, актив та пов'язаний з ним дохід визнаються у фінансовій звітності того періоду, в якому відбувається зміна. Інформація про умовні активи розкривається у примітках до фінансової звітності.

Операції з пов'язаними сторонами

Сторони вважаються пов'язаними, якщо одна сторона має можливість контролювати іншу або здійснювати суттєвий вплив на прийняття фінансових та операційних рішень іншою стороною.

5. Суттєві облікові судження, оцінки та припущення

Підготовка фінансової звітності Компанії вимагає від керівництва застосування суджень, оцінок та припущень, які впливають на визнані суми доходів, витрат, активів та зобов'язань та розкриття умовних зобов'язань на звітну дату. Проте невизначеність щодо цих припущень та оцінок може призвести до суттєвого коригування балансової вартості активу або зобов'язання, яке вплине на майбутні періоди.

Судження та оцінки, результатом яких можуть бути значні коригування балансової вартості активів та зобов'язань включають:

Оцінка основних засобів та інвестиційної нерухомості

Компанія використовує модель переоцінки для обліку землі та будівель. Компанія оцінює необхідність проведення оцінки цих активів на щорічній основі, беручи до уваги ринкові та неринкові фактори, які можуть свідчити про відхилення балансової вартості активів від її справедливої вартості, зокрема значне зниження або збільшення ринкових цін, галузевих або економічних тенденцій, змін в умовах ринку та інших чинників. Компанія провела відповідний аналіз станом на 31 грудня 2019 року та дійшла висновку, що балансова вартість землі та будівель приблизно дорівнює її справедливій вартості та, таким чином, не здійснювала оцінку станом на 31 грудня 2019 року.

Строки корисного використання основних засобів

Компанія оцінює залишкові строки корисного використання об'єктів основних засобів принаймні на кінець кожного фінансового року. Якщо очікування відрізняються від попередніх оцінок, зміни обліковуються як зміна облікової оцінки відповідно до МСБО 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки». Такі оцінки можуть мати суттєвий вплив на залишкову вартість основних засобів та на суму амортизації, визнану у прибутках або збитках.

Знецінення ґудвілу

Аналіз ґ удвілу на предмет знецінення проводиться Компанією щонайменше щороку. Це вимагає проведення оцінки економічних вигід від використання одиниць, що генерують грошові потоки, до яких відноситься ґудвіл. Розрахунок вартості використання базується на оцінці очікуваних майбутніх грошових потоків від одиниці, яка генерує грошові потоки, дисконтованих за відповідною ставкою дисконту для визначення теперішньої вартості зазначених грошових потоків. Основні припущення, що використовуються при аналізі ґудвілу на предмет знецінення розкриті і пояснюються в Примітці 11.

Оцінка запасів

Запаси відображаються за меншою з двох величин: собівартістю або чистою вартістю реалізації. При оцінці чистої вартості реалізації своїх запасів управлінський персонал здійснює її оцінку на підставі різних припущень, включаючи поточні ринкові ціни.

На кожну звітну дату Компанія оцінює залишки своїх запасів і, за необхідності, списує запаси до їх чистої вартості реалізації. Для цього необхідно зробити припущення щодо майбутнього використання запасів. Ці припущення ґрунтуються на інформації про застарівання запасів.

Резерв під очікувані кредитні збитки (ОКЗ)

Компанія застосовує матрицю забезпечення при розрахунку резерву ОКЗ для дебіторської заборгованості за продукцію (товари, роботи послуги). Матриця забезпечення встановлює фіксовані ставки резерву для груп дебіторської заборгованості, що мають однаковий ризик дефолту. Матриця коригується Компанією на кожну звітну дату таким чином, щоб врахувати власний історичний досвід кредитних збитків, а також наявну прогнозну інформацію. Сума ОКЗ чутлива до зміни обставин та прогнозної інформації. Минулий досвід кредитних збитків Компанії та прогнозна інформація (згідно зі звітами Moody's) можуть не відповідати фактичному ризику дефолту покупця у майбутньому. Інформація щодо ОКЗ для дебіторської заборгованості за продукцію (товари, роботи послуги) та іншої дебіторської заборгованості Компанії наведена у Примітці 13.

Судові позови

Компанія застосовує істотні судження при оцінці і відображенні в обліку резервів і ризиків виникнення умовних зобов'язань, пов'язаних з існуючими судовими справами та претензіями, які підлягають врегулюванню шляхом переговорів, посередництва, арбітражу або державного регулювання, а також інших умовних зобов'язань. Судження необхідні при визначенні ймовірності того, що незадоволений позов буде задоволеним, або виникне зобов'язання, а також для кількісного визначення можливого діапазону остаточного врегулювання. Через невизначеність, яка є властивою процесу оцінки, фактичні витрати можуть відрізнятися від первісної оцінки резерву. Оцінка зобов'язань може змінюватися внаслідок надходження нової інформації, в першу чергу від внутрішніх фахівців, якщо такі є, або зовнішніх консультантів, таких як актуарії або юристи. Перегляд оцінок може мати істотний вплив на майбутні результати операційної діяльності.

Відстрочені податкові активи

Відстрочені податкові активи визнаються стосовно усіх невикористаних податкових збитків у тій мірі, в якій є імовірним отримання оподатковуваного прибутку, щодо якого можна буде використати податкові збитки. Суттєві оцінки керівництва необхідні для визначення суми відстрочених податкових активів, які можуть бути визнані, виходячи з вірогідних строків і розміру майбутнього оподатковуваного прибутку і стратегії податкового планування Станом на 31 грудня 2019 року податкові збитки, перенесені Компанією на наступні періоди, складали 106 500 тисяч гривень (2018: 187 232 тисяч гривень). Ці збитки можуть бути перенесені на невизначений термін і можуть бути використані для компенсації майбутнього оподатковуваного прибутку.

Операції з пов'язаними сторонами

У ході звичайної діяльності Компанія здійснює операції з пов'язаними сторонами. МСФЗ 9 вимагає обліковувати фінансові інструменти при початковому визнанні за справедливою вартістю. За відсутності активного ринку таких операцій, для того щоб визначити, чи здійснювались такі операції за ринковими або неринковими ставками використовуються професійні судження. Підставою для таких суджень є ціноутворення щодо подібних видів операцій з непов'язаними сторонами та аналіз ефективної процентної ставки.

Припущення щодо функціонування Компанії у найближчому майбутньому

Світова економічна криза, що посилюється пандемією коронавірусу COVID-19, погіршення економічної ситуації в Україні яка, за оцінками органів влади України, спричинить падіння ВВП країни до 5 відсотків протягом 2020 року, а також нестабільність курсу гривні, що спостерігається, та очікування її девальвації до 30 гривень за один долар США до кінця 2020 року, яка прогнозується Європейською Бізнес Асоціацією, формує певну невизначеність, що може вплинути на майбутнірезультати діяльності Компанії. Керівництво Компанії на регулярній основі відстежує ситуацію та вважає, що зазначені фактори будуть мати неістотний вплив на можливість відшкодування вартості активів Компанії, її здатність обслуговувати й погашати свої зобов'язання в міру настання строків їх оплати.

Фінансову звітність Компанії складено, виходячи із припущення про її функціонування у майбутньому, яке передбачає реалізацію активів та виконання зобов'язань у ході звичайної діяльності. Таким чином, ця фінансова звітність не містить будь-яких коригувань, які могли б мати місце, якби Компанія була не здатна продовжувати свою діяльність в майбутньому та якби вона реалізовувала свої активи не в ході своєї звичайної діяльності.

6. Запровадження нових або переглянутих стандартів та тлумачень

Перелічені нижче нові стандарти та тлумачення набули чинності з 1 січня 2019 року:

- МСФЗ 16 "Оренда";
- КТ МСФЗ 23 "Невизначеність відносно податкової позиції";
- Поправки до МСФЗ 9 "Фінансові інструменти" – характеристики передоплати з негативною компенсацією;
- Поправки до МСБО 28 "Інвестиції в асоційовані організації та спільні підприємства" – пояснення того, що рішення оцінювати об'єкти інвестиції за справедливою вартістю через прибуток та збиток повинно застосовуватися окремо для кожної інвестиції;
- Поправки до МСБО 19 "Виплати працівникам" – доповнення, скорочення, врегулювання планів;
- Щорічні вдосконалення МСФЗ за період 2015-2017 років (поправки до МСФЗ 3 "Об'єднання бізнесу", МСФЗ 11 "Спільна діяльність", МСБО 12 "Податок на прибуток", МСБО 23 "Витрати на позики").

ПРИМІТКИ ДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ
за рік, що закінчився 31 грудня 2019 року

МСФЗ 16 "Оренда"

Стандарт був випущений в січні 2016 року та вступив в силу для обов'язкового застосування для річних звітних періодів, що починаються 1 січня 2019 року. Стандарт визначає принципи визнання, оцінки, подання оренди та розкриття інформації у фінансовій звітності щодо операцій оренди. На початку дії договору Компанія оцінює чи є договір орендою, або чи містить договір оренду. Договір є чи містить оренду, якщо договір передає право контролювати використання ідентифікованого активу протягом певного періоду часу в обмін на компенсацію.

МСФЗ 16 розрізняє оренду та договори про надання послуг на підставі того, чи передається право контролювати використання ідентифікованого активу. Контроль вважається суттєвим, якщо Компанія має:
- право на отримання істотних економічних вигод від використання визначеного активу;
- право керувати використанням цього активу.

Вплив на облік орендаря

Компанія застосовує визначення оренди та відповідні вказівки, викладені в МСФЗ 16, до всіх договорів оренди, укладених станом на 1 січня 2019 року або змінених чи укладених після цієї дати.

МСФЗ 16 скасовує класифікацію оренди як операційної чи фінансової, як це було передбачено МСБО 17, натомість впроваджує єдину модель обліку операцій оренди для орендарів.

При застосуванні МСФЗ 16 для всіх договорів оренди Компанія повинна:
- визнавати актив з права користування та зобов'язання з оренди, первісно визначене за теперішньою вартістю майбутніх орендних платежів, щодо договорів оренди з терміном дії понад 12 місяців, за винятком, коли вартість об'єктів оренди є низькою, в звіті про фінансовий стан.
- визнавати амортизацію активу з права користування та процентні витрати за орендним зобов'язанням в звіті про прибутки та збитки.

Вплив на облік орендодавця

Згідно з МСФЗ 16 орендодавець продовжує класифікувати оренду як фінансову або операційну і обліковує ці два види оренди по-різному. Проте, МСФЗ 16 змінив і розширив необхідні розкриття, зокрема що стосується того, як орендодавець управляє ризиками.

Прийняття до застосування стандартів та поправок до стандартів, крім МСФЗ 16, не вплинуло на фінансовий стан або показники діяльності Компанії, відображені у фінансовій звітності, і не призвело до будь-яких змін в обліковій політиці Компанії та сумах, відображених за поточний або попередні роки. Вплив від запровадження МСФЗ 16 на окремі статті Звіту про фінансовий стан Компанії станом на 1 січня 2019 року наведений нижче:

Стаття балансу	Балансова вартість станом на 31 грудня 2018 року (МСБО 17)	Коригування МСФЗ 16	Балансова вартість станом на 1 січня 2019 року
Основні засоби, собівартість	656 064	10 184	666 248
Інші довгострокові зобов'язання	200 566	1 974	202 540
Інші поточні зобов'язання	1 678	8 513	10 191

7. Нові і переглянуті стандарти, які були опубліковані, але ще не набрали чинності

Стандарти/тлумачення	Набувають чинності для річних облікових періодів, які починаються на або після
МСФЗ 17 "Страхові контракти" – стандарт встановлює принципи визнання, оцінки, подання та розкриття договорів страхування і замінює МСФЗ 4 "Страхові контракти"	1 січня 2021 року
Поправки до МСФЗ 3 "Об'єднання бізнесу"	1 січня 2020 року
Поправки до МСБО 1 "Подання фінансової звітності" та МСБО 8 "Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки" – покликані полегшити розуміння визначення суттєвості в МСФЗ 1 "Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності" та не призначені для зміни основної концепції суттєвості в	1 січня 2020 року

Стандарти/тлумачення	Набувають чинності для річних облікових періодів, які починаються на або після
стандартах МСФЗ. Визначення суттєвості в МСБО 8 було замінено посиланням на МСБО 1	
Поправки до МСБО 10 "Консолідована фінансова звітність" та МСБО 28 "Інвестиції в асоційовані та спільні підприємства" – продаж або внесок активів між інвестором та його асоційованим або спільним підприємством	Дата набуття чинності не визначена
Поправки до МСФЗ 9 "Фінансові інструменти", МСБО 39 "Фінансові інструменти: визнання та оцінка", МСФЗ 7 "Фінансові інструменти: розкриття інформації"– реформа базової процентної ставки	1 січня 2020 року
Поправки до посилань на Концептуальну основу стандартів МСФЗ	1 січня 2020 року

За оцінками керівництва прийняття даних стандартів та тлумачень у майбутніх періодах суттєво не вплине на фінансову звітність Компанії.

8. Доходи і витрати

Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) включав:

	2019 рік	2018 рік
Дохід від реалізації хліба та хлібобулочних виробів	1 169 395	1 123 961
Дохід від реалізації іншої продукції	168 813	131 674
Дохід від надання послуг	12 239	11 660
Всього	**1 350 447**	**1 267 295**

Зобов'язання щодо виконання

Інформація про зобов'язання щодо виконання представлена нижче:

Дохід від реалізації хліба та хлібобулочних виробів
Продаж хліба та хлібобулочних виробів включає в себе: продаж хліба та хлібобулочних виробів, заморожених напівфабрикатів та кондитерських виробів. Зазвичай клієнт сплачує ціну, зазначену в договорі. Договори з клієнтами містять змінну частину винагороди, а саме: можливість повернення товарів та надання знижок та ретро-бонусів.

Зазвичай Компанія отримує короткострокові аванси від покупців. Компанія вирішила застосувати практичний прийом, передбачений МСФЗ 15, та не виділяти суттєвий фінансовий компонент з суми компенсації, належної до сплати покупцями. Післяоплата, як правило, здійснюється протягом 10-60 днів від дати поставки. Зобов'язання щодо виконання виконуються у момент часу, коли контроль над активом передається покупцеві, зазвичай після відвантаження продукції.

Компанія дійшла до висновку, що в договорах з клієнтами з продажу хліба та хлібобулочних виробів вона виступає як принципал, оскільки вона контролює товари до моменту передачі їх клієнтам.

Дохід від реалізації іншої продукції

Продаж іншої продукції в основному включає в себе продаж продукції за проєктом «Кава»: кавові зерна, кавові машини, чай та інше обладнання, та продаж продуктів переробки зерна пшениці.

Зобов'язання щодо виконання виконуються у момент часу, коли покупець отримує продукцію у фізичне володіння. Оплата здійснюється як за 100% передоплатою, так і з післяоплатою, що здійснюється, як правило, протягом 10-60 днів від дати постачання.

Дохід від надання послуг

Дохід від реалізації послуг включає в себе: послуги, пов'язані із ремонтом кавових машин, а також надання їх в операційну оренду. Зобов'язання щодо виконання виконуються з плином часу. Оплата, як правило, здійснюється після надання послуги та виставлення акту виконаних робіт клієнту.

ПРИМІТКИ ДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ
за рік, що закінчився 31 грудня 2019 року

Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) включала:

	2019 рік	2018 рік
Матеріали	473 794	482 938
Заробітна плата та пов'язані витрати	176 918	141 874
Собівартість іншої продукції	85 016	76 173
Комунальні послуги	49 698	58 339
Амортизація	24 830	19 586
Інше	12 524	25 740
Всього	**822 780**	**804 650**

Загальні та адміністративні витрати включали:

	2019 рік	2018 рік
Заробітна плата та пов'язані витрати	93 579	122 409
Професійні послуги	18 475	9 223
Амортизація	9 403	7 241
Матеріали	6 676	6 881
Витрати на відрядження	3 634	5 125
Податки, крім податку на прибуток	3 335	4 166
Ремонти та обслуговування	2 793	3 647
Комунальні та інші послуги	2 537	3 069
Оренда	2 493	4 288
Комунікація	1 352	1 419
Банківські послуги	615	905
Страхування	614	382
Охорона	501	624
Інші	168	290
Всього	**146 175**	**169 669**

Витрати на збут включали:

	2019 рік	2018 рік
Транспортні послуги	110 121	77 828
Заробітна плата та пов'язані витрати	103 735	115 037
Паливо	16 248	26 184
Витрати на зберігання	11 609	9 736
Ремонт та обслуговування	10 749	10 866
Амортизація	6 362	6 948
Маркетингові послуги	2 876	1 633
Комунальні та інші послуги	2 364	2 679
Оренда	520	819
Страхування	344	706
Інші	1 108	1 263
Всього	**266 036**	**253 699**

ПРИМІТКИ ДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ
за рік, що закінчився 31 грудня 2019 року

Інші операційні доходи і витрати включали:

	2019 рік	2018 рік
Прибуток від реалізації виробничих запасів	2 577	7 326
Прибуток від оренди	1 129	1 238
Прибуток від продажу основних засобів	568	1 459
Інші доходи	29	777
Списання кредиторської заборгованості	18	313
Маржа за агентські операції	-	482
Інші	10	35
Всього інший операційний дохід	**4 331**	**11 630**

	2019 рік	2018 рік
Знецінення торгової та іншої дебіторської заборгованості	13 739	-
Благодійна діяльність та соціальні витрати	3 331	3 289
Збиток від нестач запасів та їх списання до чистої вартості реалізації	3 150	846
Амортизація	2 570	897
Штрафи, пені та судові позови	2 249	330
Збиток від продажу іноземної валюти	769	381
Комунальні та інші послуги	372	297
Всього інші операційні витрати	**26 180**	**6 040**

Чистий прибуток/(збиток) від курсових різниць, що включено до складу інших доходів та витрат (статті 2240 та 2270), за рік, що закінчився 31 грудня, виник на таких монетарних активах і зобов'язаннях, відображених в іноземній валюті:

	31 грудня 2019	31 грудня 2018
Кредити та позики	16 697	5 819
Торгова та інша дебіторська заборгованість	1 634	486
Торгова та інша кредиторська заборгованість	(673)	(135)
Грошові кошти та їх еквіваленти	(542)	(10)
Інше	289	(143)
Чистий прибуток від курсових різниць	**17 405**	**6 017**

Більш детальна інформація щодо валютного ризику Компанії наведена у Примітці 24.

Фінансові доходи та фінансові витрати включали:

	31 грудня 2019	31 грудня 2018
Дохід від первісного визнання іншої довгострокової заборгованості	9 154	2 018
Дохід від зміни справедливої вартості деривативів	6 088	-
Процентні доходи	2 969	3 720
Дохід від первісного визнання облігацій	-	9 112
Дохід від модифікації заборгованості за безвідсотковою фінансовою допомогою	-	7 337
Всього фінансовий дохід	**18 211**	**22 187**

Процентні витрати	(53 693)	(48 834)
Збиток від первісного визнання та зміни справедливої вартості деривативів	-	(11 427)
Інші фінансові витрати	(2 709)	(1 145)
Всього фінансові витрати	**(56 402)**	**(61 406)**

9. Податок на прибуток (статті 1045, 1500, 2300 та 2455)

Складові витрат та доходів з податку на прибуток за роки, що закінчилися 31 грудня були такими:

	2019 рік	2018 рік
Витрати з поточного податку на прибуток	-	-
Витрати від зміни відстроченого податку	26 139	1 230
Витрати з податку на прибуток	**26 139**	**1 230**

Узгодження між сумою витрат з податку на прибуток від звичайної діяльності та добутком бухгалтерського прибутку до оподаткування і нормативної ставки податку на прибуток за роки, що закінчилися 31 грудня, наведено нижче:

	2019 рік	2018 рік
Прибуток/ (збиток) до оподаткування	**72 821**	**11 665**
Теоретичний податок на прибуток за ставкою 18%	(13 108)	(2 100)
Податковий ефект витрат , які не підлягають вирахуванню	5 545	1 377
Зміна в невизнаних відстрочених податках	33 702	1 953
Податок на прибуток, відображений у прибутках та збитках	**26 139**	**1 230**

Станом на 31 грудня 2019 та 2018 років відстрочений податок на прибуток виник за такими статтями:

		Визнано у звіті про фінансові результати		
	31 грудня 2018	Зміна облікової оцінки	Інші зміни	31 грудня 2019
Відстрочені податкові активи				
Запаси	217	-	81	298
Торгова та інша дебіторська заборгованість	6 176	-	1 892	8 068
Дебітоська заборгованість за розрахунками за видаими авансами	853	-	-	853
Податкові збитки перенесені на наступні періоди	33 702	-	(14 532)	19 170
Невизнана частина податкових збитків, перенесених на наступні періоди	(33 702)	33 702	-	-
Відстрочені податкові активи	**7 246**	**33 702**	**(12 559)**	**28 389**
Відстрочені податкові зобов'язання				
Основні засоби та інвестиційна нерухомість	(40 584)	-	2 643	(37 941)
Кредити та позики	(1 781)	-	1 781	-
Доходи майбутніх періодів та інші поточні зобов'язання	(572)	-	572	-
Відстрочені податкові зобов'язання	**(42 937)**	**-**	**4 996**	**(37 941)**
Чисті відстрочені податкові зобов'язання	**(35 691)**	**33 702**	**(7 563)**	**(9 552)**

	31 грудня 2017	Визнано у звіті про фінансові результати: Зміна облікової політики	Визнано у звіті про фінансові результати: Інші зміни	31 грудня 2018
Відстрочені податкові активи				
Запаси	208	(101)	110	217
Торгова та інша дебіторська заборгованість	7 100	413	(1 337)	6 176
Дебітоська заборгованість за розрахунками за видаими авансами	-	-	853	853
Податкові збитки перенесені на наступні періоди	35 654	-	(1 952)	33 702
Невизнана частина податкових збитків, перенесених на наступні періоди	(35 654)	-	1 952	(33 702)
Відстрочені податкові активи	**7 308**	**312**	**(374)**	**7 246**
Відстрочені податкові зобов'язання				
Основні засоби та інвестиційна нерухомість	(41 430)	-	846	(40 584)
Кредити та позики	(2 779)	-	998	(1 781)
Доходи майбутніх періодів та інші поточні зобов'язання	(561)	229	(240)	(572)
Відстрочені податкові зобов'язання	**(44 770)**	**229**	**1 604**	**(42 937)**
Чисті відстрочені податкові зобов'язання	**(37 462)**	**541**	**1 230**	**(35 691)**

10. Основні засоби (статті 1005, 1010, 1011 та 1012)

Основні засоби станом на 31 грудня складали:

	31 грудня 2019	31 грудня 2018
Залишкова вартість основних засобів	429 400	428 211
Незавершені капітальні інвестиції	1 917	2 977
Передоплати за основні засоби	576	4 958
Всього	**431 893**	**436 146**

ПРИМІТКИ ДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ
за рік, що закінчився 31 грудня 2019 року

Зміни у залишковій вартості основних засобів були такими:

	Земля	Будівлі	Облад-нання	Офісне облад-нання	Транс-портні засоби	Незавер-шені капітальні інвестиції	Всього
Собівартість/переоцінена вартість							
На 31 грудня 2017	**35 052**	**354 600**	**186 749**	**14 716**	**49 286**	**4 228**	**644 631**
Надходження	-	-	-	-	-	21 727	21 727
Трансфери	-	2 341	16 014	2 651	379	(21 385)	-
Вибуття	-	(56)	(2 872)	(116)	(2 680)	-	(5 724)
На 31 грудня 2018	**35 052**	**356 885**	**199 891**	**17 251**	**46 985**	**4 570**	**660 634**
Надходження	-	130	22 727	4 835	124	-	27 816
Трансфери між категоріями	-	-	(144)	(3)	(694)	841	-
Переміщення у інвестиційну нерухомість	-	(1 119)	-	-	-	-	(1 119)
Вибуття	-	-	(138)	(300)	-	(34)	(472)
Інші зміни	-	8 082	5 533	74	3 016	(1 987)	14 718
На 31 грудня 2019	**35 052**	**363 978**	**227 869**	**21 857**	**49 431**	**3 390**	**701 577**
Накопичена амортизація та знецінення							
На 31 грудня 2017	**-**	**(10 979)**	**(136 702)**	**(12 606)**	**(40 171)**	**(1 593)**	**(202 051)**
Амортизація	-	(11 108)	(16 566)	(1 653)	(3 409)	-	(32 736)
Вибуття	-	2	2 556	107	2 676	-	5 341
На 31 грудня 2018	**-**	**(22 085)**	**(150 712)**	**(14 152)**	**(40 904)**	**(1 593)**	**(229 446)**
Амортизація	-	(13 693)	(23 120)	(1 817)	(2 291)	-	(40 921)
Переміщення у інвестиційну нерухомість	-	67	-	-	-	-	67
Вибуття	-	-	134	292	-	-	426
Інші зміни	-	(124)	(51)	2 296	(2 627)	120	(386)
На 31 грудня 2019	**-**	**(35 835)**	**(173 749)**	**(13 381)**	**(45 822)**	**(1 473)**	**(270 260)**
Залишкова вартість							
На 31 грудня 2018	35 052	334 800	49 179	3 099	6 081	2 977	431 188
На 31 грудня 2019	35 052	328 143	54 120	8 476	3 609	1 917	431 317

Оцінка землі та будівель

Компанія провела останню оцінку земельних ділянок та будівель станом на 31 грудня 2016 року. Справедлива вартість була визначена виходячи з оцінок, проведених незалежним оцінювачем, який має досвід у сфері оцінки для подібних об'єктів.

Справедлива вартість земельних ділянок і адміністративних будівель була визначена за допомогою порівняльного ринкового методу (рівень 2 ієрархії справедливої вартості). Це означає, що оцінки, зроблені оцінювачем, базувалися на актуальних ринкових цінах з поправкою на відмінності в характері, розташуванні або стані майна.

В даний час Компанія використовує свої спеціалізовані будівлі для виробництва хліба та хлібобулочних виробів. Для цілей оцінки спеціалізованої нерухомості одним з факторів збільшення справедливої вартості нерухомості є їхнє розташування, і керівництво вважає юридично допустимим, технічно можливим і економічно доцільним перевести

виробничі потужності на нові місця та продати спеціалізовані об'єкти іншим учасникам ринку, які будуть використовувати цей актив на принципі отримання максимальної вигоди від використання.

Якби земля та будівлі Компанії обліковувалися за собівартістю придбання, їхня залишкова вартість була б такою:

	Ієрархія справедливої вартості	Справедлива вартість		Залишкова вартість за умови використання моделі собівартості	
		31 грудня 2019	31 грудня 2018	31 грудня 2019	31 грудня 2018
Земля	Рівень 2	35 052	35 052	11 091	11 091
Будівлі	Рівень 2	328 143	334 800	129 064	131 627
Всього		**363 195**	**369 852**	**140 155**	**142 718**

Оренда

Основні засоби включають права використання орендованих активів згідноз МСФЗ 16 "Оренда". Нижче наведено вартість даних активів та рух за період:

	Будівлі	Обладнання	Всього
Собівартість			
Первісне визнання у зв'язку із першим застосуванням МСФЗ 16	1 843	8 644	10 487
На 1 січня 2019 року	**1 843**	**8 644**	**10 487**
Надходження	6 187	-	6 187
Амортизація	-	(92)	(92)
Зміна внаслідок модифікації договорів оренди	-	(403)	(403)
На 31 грудня 2019	**8 030**	**8 149**	**16 179**
Накопичена амортизація			
Нарахування за 2019 рік	2 569	4 104	6 673
Вибуття амортизації	-	(19)	(19)
На 31 грудня 2019	**2 569**	**4 085**	**6 654**

Компанія застосовує спрощення, а саме обліковує оренду як витрати періоду в статтях, які відповідають призначенню об'єкта оренди (собівартість, витрати на збут та адміністративні витрати) за договорами:

- які є короткостроковими (тривалістю менше 12 місяців від дати початку оренди або від дати першого застосування);
- в яких об'єкт оренди є активом низької вартості (у стані "новий" його вартість не перевищує 5 000 дол. США).

Сума майбутніх орендних платежів за такими договорами станом на 31 грудня 2019 року склала 17 039 тисяч гривень.

Нижче представлено зобов'язання за орендою визнане відповідно до МСФЗ 16 "Оренда":

	Короткострокова частка заборгованості	Довгострокова частка заборгованості	Всього
Первісне визнання у зв'язку із першим застосуванням МСФЗ 16	1 974	8 513	10 487
На 1 січня 2019	**1 974**	**8 513**	**10 487**
Надходження	3 774	2 797	6 571
Фінансові витрати	2 211	-	2 211
Платежі з оренди	(3 013)	-	(3 013)
Зміна внаслідок модифікації договорів оренди	(920)	-	(920)
Рекласифікація за строками погашення заборгованості	1 942	(1 942)	-
На 31 грудня 2019	**5 968**	**9 368**	**15 336**

Довгострокова частка зобов'язань з оренди відображена у рядку 1515 "Інші довгострокові зобов'язання", короткострокова частка – у рядку 1690 "Інші поточні зобов'язання" (Примітка 17).

Майбутні мінімальні витрати з оренди, котрі відповідають виняткам щодо капіталізації, наведено нижче:

	31 грудня 2019	1 січня 2019
Майбутні мінімальні орендні платежі, в тому числі:		
до одного року	5 968	1 974
від одного до п'яти років	9 368	8 153

11. Нематеріальні активи (статті 1000, 1050)

Нематеріальні активи станом на 31 грудня складалися з таких статтей:

	31 грудня 2019	31 грудня 2018
Ґудвіл	61 647	61 647
Ліцензії та програмне забезпечення	2 870	2 036
Всього	**64 517**	**63 683**

Зміни в ліцензіях та програмному забезпеченні були такими:

	Собівартість	Амортизація та знецінення	Залишкова вартість
На 31 грудня 2017	**5 537**	**(4 279)**	**1 258**
Надходження/(амортизація)	2 524	(1 746)	778
На 31 грудня 2018	**8 061**	**(6 025)**	**2 036**
Надходження/(амортизація)	2 314	(1 480)	834
На 31 грудня 2019	**10 375**	**(7 505)**	**2 870**

ПРИМІТКИ ДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ
за рік, що закінчився 31 грудня 2019 року

Аналіз ґудвілу та основних засобів на предмет знецінення

Ґудвіл виник у результаті придбання в 2008 році Львівського хлібокомбінату, з яким в подальшому відбулося злиття. Ґудвіл аналізується на предмет знецінення як частина єдиної одиниці, що генерує грошові потоки, та представляє весь бізнес Компанії. У своїй моделі на знецінення Компанія також провела оцінку зменшення корисності основних засобів. Вартість відшкодування одиниці, що генерує грошові потоки визначалася на підставі вартості у використанні, застосовуючи прогнозовані потоки грошових коштів згідно із затвердженою стратегією Компанії, що охоплює п'ятирічний період. Дисконтна ставка до оподаткування, яка застосовується до прогнозів руху грошових коштів, становить 18,63% (2018 рік: 22,25%).

Розрахунок дисконтної ставки базується на конкретних обставинах Компанії та випливає із її середньозваженої вартості капіталу (WACC), що враховує як борг, так і власний капітал. Вартість капіталу випливає з очікуваної рентабельності інвестицій інвесторів Компанії. Вартість боргу базується на процентних позиках, що Компанія зобов'язана обслуговувати. Специфічний для галузі ризик враховується шляхом застосування окремих бета-факторів. Бета-фактори оцінюються щорічно на основі загальнодоступних ринкових даних. Коригування ставки дисконту зроблено з врахуванням певної суми та строків майбутніх податкових потоків, щоб відобразити ставку дисконту до оподаткування. Чутливість моделі до зміни ставки дисконтування: при збільшенні на 1% загальне значення справедливої вартості одиниці, що генерує грошові потоки, знижуються на 3%.

Станом на 31 грудня 2019 року в результаті проведення аналізу на знецінення не було визнано втрат від зменшення корисності.

12. Запаси (статті 1100, 1101 та 1104)

Запаси станом на 31 грудня були такими:

	31 грудня 2019	31 грудня 2018
Сировина (за собівартістю або чистою реалізаційною вартістю)	51 892	56 177
Товари для перепродажу (за собівартістю)	12 733	15 180
Готова продукція (за собівартістю або чистою реалізаційною вартістю)	7 961	12 743
Незавершене виробництво (за собівартістю)	561	506
Всього	**73 147**	**84 806**

Сума списання сировини до чистої вартості реалізації склала 175 тисяч гривень у 2019 році (2018 рік: 133 тисячі гривень) та була відображена у складі інших операційних витрат. Сума списання готової продукції до чистої вартості реалізації склала 937 тисяч гривень у 2019 році (2018 рік: 1 393 тисячі гривень) та була відображена у складі собівартості реалізованої продукції.

13. Торгова та інша дебіторська заборгованість (статті 1125 та 1155)

Торгова та інша дебіторська заборгованість станом на 31 грудня включала:

	31 грудня 2019	31 грудня 2018
Торгова та інша дебіторська заборгованість	130 008	135 700
За вирахуванням резерву під очікувані кредитні збитки	(28 353)	(24 561)
Всього	**101 655**	**111 139**

	31 грудня 2019	31 грудня 2018
Інша дебіторська заборгованість	15 910	9 365
Дебіторська заборгованість за продані цінні папери	1 960	1 960
За вирахуванням резерву під очікувані кредитні збитки	(15 554)	(8 978)
Всього	**2 316**	**2 347**

ПРИМІТКИ ДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ
за рік, що закінчився 31 грудня 2019 року

Торгова та інша дебіторська заборгованість, що, як правило, погашається протягом 10-60 днів, відображається у сумі виставлених рахунків за вирахуванням резерву під очікувані кредитні збитки.

Аналіз торгової та іншої дебіторської заборгованості за строками виникнення станом на 31 грудня наведено у таблиці нижче:

			Прострочена, але не знецінена				
	Всього	Не прострочена та не знецінена	Менше 30 днів	31-60 днів	61-90 днів	91-120 днів	Більше 120 днів
2019 рік	**103 971**	83 734	16 680	1 681	756	352	768
2018 рік	**113 486**	91 620	16 130	4 613	991	97	35

Зміни у резерві під очікувані кредитні збитки торгової та іншої дебіторської заборгованості представлені у наведеній нижче таблиці:

	2019 рік	2018 рік
Залишок на 1 січня	**33 539**	**33 349**
Збільшення резерву внаслідок першого застосування МСФЗ 9	-	2 297
Збільшення резерву під очікувані кредитні збитки	14 281	1 171
Зменшення за рахунок використання резерву	(3 913)	(3 278)
Залишок на 31 грудня	**43 907**	**33 539**

Нижче наведено інформацію про схильність Компанії до кредитного ризику за торговою дебіторською заборгованістю, за якою не виділяється суттєвий фінансовий компонент, з використанням матриці резерву очікуваних кредитних збитків:

		Прострочення платежів				
31 грудня 2019	Непрострочена	Менше 60 днів	61-120 днів	121-365 днів	Більше 365 днів	Всього
Відсоток очікуваних кредитних збитків	0,175%	0,70%	18,54%	37,72%	100%	21,809%
Розрахункова загальна валова балансова вартість при дефолті	81 485	18 517	1 424	1 230	27 352	130 008
Резерв під очікувані кредитні збитки	**143**	**130**	**264**	**464**	**27 352**	**28 353**

		Прострочення платежів				
31 грудня 2018	Непрострочена	Менше 60 днів	61-120 днів	121-365 днів	Більше 365 днів	Всього
Відсоток очікуваних кредитних збитків	0,14%	0,73%	14,85%	74,73%	100%	20,70%
Розрахункова загальна валова балансова вартість при дефолті	72 743	19 527	1 232	1 013	23 179	117 694
Резерв під очікувані кредитні збитки	**105**	**142**	**183**	**757**	**23 179**	**24 366**

Протягом 2019 року модифікацій торгової дебіторської заборгованості не відбувалося. Станом на 31 грудня 2018 року у складі торгової дебіторської заборгованості обліковувалася торгова дебіторська заборгованість номінальною вартістю 20 193 тисячі гривень, амортизована вартість за якою складала 18 006 тисяч гривень, зі строком погашення

ПРИМІТКИ ДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ
за рік, що закінчився 31 грудня 2019 року

365 днів та за якою відбулася суттєва модифікація умов погашення протягом року. Відповідно, Компанія прийняла рішення виділяти суттєвий компонент фінансування за такою дебіторською заборгованістю. Резерв під очікувані кредитні збитки було розраховано за спрощеним підходом шляхом аналізу фінансового стану контрагента, а також наявної прогнозної інформації щодо майбутніх грошових потоків на загальну суму 195 тисяч гривень. Ставка резервування під очікувані кредитні збитки за такою заборгованістю склала 0,97% на 31 грудня 2018 року. Станом на 31 грудня 2019 року припинено визнання цієї заборгованості через її врегулювання в 2019 році.

14. Передоплати та витрати майбутніх періодів (статті 1130 та 1170)

Передоплати та витрати майбутніх періодів станом на 31 грудня включали:

	31 грудня 2019	31 грудня 2018
Передоплати за запаси	3 205	8 001
Передоплати за цінні папери	4 239	4 239
Передоплати за послуги	2 010	2 034
Витрати майбутніх періодів	678	587
	10 132	**14 861**
Вирахування резерву під знецінення	(4 738)	(4 741)
Всього	**5 394**	**10 120**

15. Грошові кошти та їх еквіваленти (стаття 1165)

Грошові кошти та їх еквіваленти станом на 31 грудня включали:

	31 грудня 2019	31 грудня 2018
Грошові кошти на банківських рахунках	39 763	28 557
Грошові кошти в касі	51	476
Всього	**39 814**	**29 033**

На залишки грошових коштів в банках нараховуються відсотки за плаваючою ставкою на основі ставок денних банківських депозитів. Резерв під очікувані кредитні збитки для грошових коштів та їх еквівалентів прирівнюється до нуля.

16. Власний капітал (стаття 1495)

Статутний капітал

Станом на 31 грудня 2019 та 2018 років зареєстрований та випущений акціонерний капітал ПрАТ «Концерн Хлібпром» склав 16 354 578 054 простих акцій номінальною вартістю 0,01 грн. за одну акцію. Станом на 31 грудня 2019 та 2018 років всі акції мають рівні права голосу.

Власники простих акцій мають право на отримання оголошених дивідендів, якщо не існує обмежень, і мають право одного голосу на акцію на річних загальних зборах акціонерів Компанії. Відповідно до умов певних кредитних угод Компанія не має права розподіляти або оголошувати дивіденди, купувати, погашати чи придбавати акції Компанії, без згоди відповідних кредиторів.

Відповідні майнові права акціонерів на 31 грудня були такими:

Акціонери	31 грудня 2019	31 грудня 2018
Financial & Investment Energy Holding (F.I.E.H.) Establishment	72,51%	72,51%
Універсальна інвестиційна група	24,96%	24,96%
Інші (резиденти та нерезиденти)	2,53%	2,53%
Всього	**100%**	**100%**

Капітал в дооцінках

Резерв дооцінки включає приріст вартості землі та будівель внаслідок переоцінки.

17. Процентні кредити та позики та інші довгострокові зобов'язання (статті 1510, 1515, 1610 та 1690)

Станом на 31 грудня довгострокові кредити та позики, а також інші довгострокові зобов'язання були такими:

	Валюта	Ефектив-на ставка	Строк погашення	31 грудня 2019	31 грудня 2018
Довгострокова частина					
Зобов'язання з оренди (за МСФЗ 16)	грн	18,98%	1-4 кв-22	9 368	-
Зобов'язання з фінансової оренди (за МСБО 17)	грн	18,50%	3 кв-21	108	286
Зобов'язання з операційної оренди (за МСБО 17)	грн		1 кв-20	-	8 034
				9 476	**8 320**
Забезпечені кредити					
Банківський кредит	грн	18,03%	27-Вер-20	-	47 784
Банківський кредит	грн	19,04%	14-Січ-22	75 869	103 182
				75 869	**150 966**
Незабезпечені облігації					
6% неабезпечені облігації серії G	грн	19,23%	26-Січ-22	15 183	13 620
Вбудовані похідні інструменти				606	3 394
6% незабезпечені облігації серії H	грн	17,37%	27-Тра-21	22 907	20 754
Вбудовані похідні інструменти				1 617	4 915
				40 313	**42 683**
Незабезпечені кредити від небанківських установ					
Позика	дол.США	11,17%	20-Гру-24	102 475	111 305
Фінансова допомога	грн	17,63%	04-Січ-21	45 465	38 258
Фінансова допомога	грн	19,96%	26-Гру-21	20 887	-
				168 827	**149 563**
Всього довгострокова частина				**294 485**	**351 532**
Поточна частина					
Зобов'язання з фінансової оренди (за МСБО 17)	грн	18,5%	1-4 кв-20	177	812
				177	**812**
Забезпечені кредити					
Банківський кредит	грн	18,08%	31-Жов-19	-	33 446
Банківський кредит	грн	18,03%	1-4 кв-19	-	17 487
Банківський кредит.	грн	18,87%	1-4 кв-19	46 889	22 752
				46 889	**73 685**
Всього поточна частина				**47 066**	**74 497**
Всього кредити та позики та інші довгострокові зобов'язання				**341 551**	**426 029**

ПРИМІТКИ ДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ
за рік, що закінчився 31 грудня 2019 року

Довгострокова частина операційної оренди (за МСБО 17) у 2018 році складалася з платежів за орендою одному контрагенту, термін погашення яких становив більше ніж один рік від 31 грудня 2018 року.

Заборгованість за нарахованими відсотками до сплати банківським установам та зобов'язання з операційної оренди (за МСФЗ 16) включено до складу інших поточних зобов'язань (Примітка 21).

Зменшення балансової вартості кредитів та запозичень за рахунок змін в негрошовій формі включало зміну на 16 697 гривень за рахунок визнаного доходу від зміни курсів іноземних валют та 6 682 тисяч гривень, що є наслідком амортизації, розрахованої з використанням методу ефективної ставки відсотка.

Забезпеченням за кредитами виступали основні засоби та інвестиційна нерухомість балансовою вартістю 193 665 тисяч гривень (2018 рік.: 286 566 тисяч гривень).

18. Торгова та інша кредиторська заборгованість (статті 1615)

Торгова та інша кредиторська заборгованість станом на 31 грудня включала:

	31 грудня 2019	31 грудня 2018
Кредиторська заборгованість за запаси	57 950	76 410
Кредиторська заборгованість за послуги	18 287	18 248
Кредиторська заборгованість за основні засоби	4 260	-
Всього	**80 497**	**94 658**

19. Заборгованість за розрахунками з бюджетом (Стаття 1620)

Заборгованість за розрахунками з бюджетом станом на 31 грудня включала:

	31 грудня 2019	31 грудня 2018
Заборгованість перед бюджетом з податку на додану вартість	7 813	3 153
Заборгованість перед бюджетом з податку з доходів фізичних осіб	3 187	3 049
Заборгованість перед бюджетом за іншими податками та зборами (крім податків та зборів із нарахованої заробітної плати)	630	543
Всього	**11 630**	**6 745**

20. Поточні забезпечення (стаття 1660)

Поточні забезпечення станом на 31 грудня 2019 року представлені резервом невикористаних відпусток у сумі 26 606 тисяч гривень (2018 рік: 25 953 тисячі гривень).

21. Контрактні зобов'язання та інші поточні зобов'язання (статті 1665 та 1690)

Станом на 31 грудня інші поточні зобов'язання включали:

	31 грудня 2019	31 грудня 2018
Контракті зобов'язання	16 184	15 731
Зобов'язання з операційної оренди (застосування МСФЗ 16)	5 968	-
Нараховані проценти до сплати	314	863
Розрахунки з іншими кредиторами	440	571
Інші поточні зобов'язання	230	244
Всього	**23 136**	**17 409**

ПРИМІТКИ ДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ
за рік, що закінчився 31 грудня 2019 року

22. Взаємозалік фінансових активів та фінансових зобов'язань

Взаємозалік заборгованостей здійснюється у випадку наявності у Компанії юридично закріпленого права на основі тристоронніх угод між кредиторами та кінцевими покупцями. Станом на 31 грудня 2019 та 2018 років торгова та інша дебіторська заборгованість, а також торгова та інша кредиторська заборгованість взаємнозаліковувалась на 121 303 тисячі гривень.

23. Умовні та контрактні зобов'язання

Податкове та інше законодавство

Компанія здійснює свої операції в Україні в юрисдикції українських податкових органів.

Українське податкове законодавство та регулятивна база, а також нормативна база з інших питань, зокрема валютного контролю та митного законодавства, продовжують розвиватися. Законодавчі та нормативні акти не завжди чітко сформульовані, а їх тлумачення залежить від точки зору місцевих, обласних і центральних органів державної влади та інших урядових органів. Випадки непослідовного тлумачення не є поодинокими.

Нещодавні події в Україні свідчать про те, що податкові органи займають іноді відмінну позицію щодо тлумачення ними положень законодавства та визначення суми податків, що призводить до можливості оскарження операцій та видів діяльності, які не були оскаржені у минулому. Таким чином, можуть бути нараховані значні додаткові суми податків, штрафів та пені. Фіскальні періоди для перевірки податків залишаються відкритими упродовж трьох календарних років, що передують року проведення перевірки. За певних обставин перевірки можуть охоплювати довші періоди.

Станом на 31 грудня 2019 року керівництво вважає, що тлумачення ним положень законодавства, що регулюють діяльність Компанії, є правильним, і Компанія дотримувалась усіх нормативних положень, а всі передбачені законодавством податки були сплачені або нараховані.

Судові розгляди

В ході ведення звичайної господарської діяльності Компанія виступає стороною різних судових процесів та спорів. Керівництво вважає, що остаточний розмір зобов'язань, що можуть виникнути внаслідок цих судових процесів та спорів, не матиме значного негативного впливу на фінансовий стан або результати діяльності Компанії в майбутньому.

Зобов'язання з фінансової оренди – Компанія як орендар

Компанія уклала декілька договорів фінансової оренди щодо кількох транспортних засобів. Компанія набуде права власності на орендовані активи в кінці строку оренди. Згідно з цими договорами, строк оренди становить три роки, і вони включають певні положення про перегляд ціни, пов'язані зі значними змінами у ринковій вартості орендованих активів. Договори оренди не передбачають жодних конкретних обмежень щодо діяльності Компанії.

ПРИМІТКИ ДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ
за рік, що закінчився 31 грудня 2019 року

Станом на 31 грудня 2019 року Компанія не планувала отримувати будь-які платежі за суборендою згідно з договорами суборенди без права анулювання. Станом на 31 грудня 2019 року майбутні мінімальні орендні платежі за фінансовою орендою, а також теперішня вартість чистих мінімальних орендних платежів становили:

	2019 рік		2018 рік	
	Майбутні мінімальні орендні платежі	**Теперішня вартість платежів**	**Майбутні мінімальні орендні платежі**	**Теперішня вартість платежів**
До одного року	242	177	1 078	812
Від одного до п'яти років	128	108	369	286
Всього мінімальних орендних платежів	**370**	**286**	**1 447**	**1 098**
За вирахуванням фінансових витрат	(84)	-	(349)	-
	286	**286**	**1 098**	**1 098**

Зобов'язання з операційної оренди – Компанія як орендар

Станом на 31 грудня обов'язкові орендні платежі за операційною орендою становили:

	31 грудня 2018
До одного року	13 557
Від одного до п'яти років	8 919
Більше п'яти років	10 607
Всього	**33 083**

Компанія орендує ряд будівель, транспортних засобів та земельних ділянок за договорами операційної оренди як орендар. Оренда звичайно триває від одного року до п'ятдесяти років, з можливістю продовження оренди після закінчення строку дії. Орендні платежі, як правило, збільшуються щорічно, щоб відобразити ринкову орендну плату.

У 2018 році витрати на оперативну оренду у розмірі 14 023 тисяч гривень були визнані у звіті про прибутки та збитки. Станом на 31 грудня 2018 року Компанія не очікувала отримання будь-яких суборендних платежів за договорами комерційної оренди, описаних вище.

У 2019 році Компанія застосувала МСФЗ 16 "Оренда" до обліку оренди основних засобів. Розкриття щодо права користування орендованими активами та зобов'язаннями за орендою наведено у примітці 10.

Зобов'язання з оренди – Компанія як орендодавець

Компанія уклала декілька договорів комерційної оренди щодо певних об'єктів устаткування та обладнання. Середній строк дії цих договорів оренди – три роки. Умови договорів передбачають продовження строку оренди, але не викуп або збільшення розміру орендної плати. Якщо інше не погоджено сторонами, продовження строку дії відбувається після завершення строку дії конкретного договору оренди. Укладання цих договорів не накладає жодних обмежень на Компанію.

Компанія уклала декілька угод про комерційну оренду нерухомості стосовно об'єктів інвестиційної нерухомості, яка складається з будівель роздрібних магазинів Компанії. Станом на 31 грудня 2019 року ці договори оренди без права анулювання мають залишковий строк дії приблизно один рік. Всі договори оренди включають пункт про можливість перегляду орендної плати на щорічній основі в бік підвищення відповідно до ринкових умов.

Станом на 31 грудня майбутні мінімальні орендні платежі за договорами операційної оренди без права анулювання представлені нижче:

	31 грудня 2019	31 грудня 2018
До одного року	1 096	1 562
Від одного до п'яти років	242	59
Всього	**1 338**	**1 621**

Інвестиційні зобов'язання

Станом на 31 грудня 2019 та 2018 років Компанія не мала значних інвестиційних зобов'язань.

24. Цілі та політика управління фінансовим ризиками

Основні фінансові зобов'язання Компанії включають банківські кредити, позики та випущені облігації. Головною метою цих фінансових зобов'язань є забезпечення фінансування діяльності Компанії. Компанія має деякі інші фінансові інструменти такі як, наприклад, дебіторська та кредиторська заборгованість, що виникають безпосередньо у ході операційної діяльності.

Загальні процедури управління ризиком Компанії зосереджені на непередбачуваності та неефективності українських фінансових ринків та мають на меті мінімізувати потенційний негативний вплив на фінансові результати діяльності Компанії.

Управління ризиками здійснюється фінансовими відділами Компанії. Основні ризики, властиві фінансовим інструментам Компанії, включають: валютний ризик, ризик ліквідності, кредитний ризик та процентний ризик. Підходи до управління кожним із цих ризиків подані нижче.

Валютний ризик

Компанія здійснює свої операції переважно в таких валютах: українська гривня ("грн"), долар США ("дол. США") та євро.

Валютний ризик Компанії виникає здебільшого по відношенню до кредитів та позик до виплати від небанківських установ, деномінованих в іноземній валюті. Процедури Компанії з управління валютним ризиком включають постійний контроль динаміки обмінного курсу на місцевому та міжнародних валютних ринках. У таблиці нижче подано чутливість прибутку Компанії до оподаткування до вірогідної зміни обмінного курсу (внаслідок змін у справедливій вартості монетарних активів та зобов'язань), при постійному значенні всіх інших змінних.

	2019 рік		2018 рік	
	Збільшення/ (зменшення) валютного курсу	Вплив на результат до оподаткування	Збільшення/ (зменшення) валютного курсу	Вплив на результат до оподаткування
Дол. США	+6,00	(6 541)	+6,00	(7 570)
Дол. США	-6,00	6 541	-6,00	7 570
Євро	+8,00	77	+8,00	(212)
Євро	-8,00	(77)	-8,00	212

Ризик ліквідності

Метою Компанії є підтримання балансу між безперервним фінансуванням та гнучкістю у використанні умов кредитування, що надаються постачальниками та банками. Компанія аналізує свої активи та зобов'язання за строками погашення та планує свою ліквідність залежно від очікуваних строків виконання зобов'язань за відповідними інструментами.

У таблиці нижче наведено строки погашення фінансових зобов'язань Компанії станом на 31 грудня:

ПРИМІТКИ ДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ
за рік, що закінчився 31 грудня 2019 року

2019	До 3-х місяців	Від 3-х до 12 місяців	Від 1 до 5 років	Понад 5 років	Всього
Процентні кредити та інші довгострокові фінансові зобов'язання	14 139	32 712	388 399	-	435 250
Випущені облігації	690	2 070	50 310	-	53 070
Торгова та інша кредиторська заборгованість	82 028	-	-	-	82 028
Зобов'язання з оренди	1 638	4 572	9 496	-	15 706
Інші поточні зобов'язання	44 465	-	-	-	44 465
Всього	**142 960**	**39 354**	**448 205**	**-**	**630 519**

2018	До 3-х місяців	Від 3-х до 12 місяців	Від 1 до 5 років	Понад 5 років	Всього
Процентні кредити та інші довгострокові фінансові зобов'язання	25 290	87 006	217 403	185 294	514 993
Випущені облігації	690	2 071	49 678	-	52 439
Торгова та інша кредиторська заборгованість	94 658	-	-	-	94 658
Зобов'язання з фінансової оренди	500	578	369	-	1 447
Інші поточні зобов'язання	44 227	-	-	-	44 227
Всього	**165 365**	**89 655**	**267 450**	**185 294**	**707 764**

Кредитний ризик

Фінансові інструменти, які потенційно наражають Компанію на значні кредитні ризики, включають переважно кошти на банківських рахунках, торгову та іншу дебіторську заборгованість та надані позики. Станом на 31 грудня 2019 року максимальний кредитний ризик Компанії становив 143 785 тисяч гривень (2018 рік: 142 701 тисяч гривень).

Грошові кошти Компанії переважно розміщуються в найбільш надійних банках України. Дебіторська заборгованість подається за вирахуванням резерву під очікувані кредитні збитки. Компанія не вимагає застави за своїми фінансовими активами. Керівництво розробило кредитну політику, за якої потенційні кредитні ризики постійно відстежується. Політика Компанії полягає в тому, що всі покупці, окрім пов'язаних сторін, які бажають працювати на умовах кредиту, мають пройти відповідні процедури підтвердження платоспроможності. Сума наданого кредиту визначається окремо для кожного покупця. Можливі кредитні ризики Компанії відстежуються та аналізуються в кожному конкретному випадку. Керівництво Компанії вважає, що кредитний ризик належним чином відображено в резервах під очікувані кредитні збитки.

Процентний ризик

Ризик зміни ринкових процентних ставок пов'язаний переважно з процентними кредитами та позиками Компанії, залучених на умовах плаваючих процентних ставок. У таблиці нижче відображено чутливість прибутку Компанії до оподаткування до ймовірної зміни у процентних ставках (унаслідок впливу на кредити з плаваючою процентною ставкою), при постійному значенні всіх інших змінних:

	2019 рік		2018 рік	
	Збільшення/ (зменшення) базисних пунктів	Вплив на результат до оподаткування	Збільшення/ (зменшення) базисних пунктів	Вплив на результат до оподаткування
UIRD*	+225	(170)	+225	(751)
UIRD*	-225	170	-225	751

**UIRD – Ukrainian Index of Retail Deposit Rates*

ПРИМІТКИ ДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ
за рік, що закінчився 31 грудня 2019 року

Управління капіталом

Компанія розглядає позиковий капітал та власний капітал як основні джерела формування капіталу. Завданням Компанії при управлінні капіталом є забезпечення спроможності продовжувати функціонувати як постійно діюче підприємство з метою отримання прибутків для акціонерів та вигід для інших зацікавлених осіб, а також для забезпечення фінансування своїх операційних потреб, капіталовкладень та дотримання стратегії розвитку Компанії. Політика Компанії з управління капіталом спрямована на забезпечення та підтримку оптимальної структури капіталу з метою зменшення сукупних витрат на залучення капіталу й забезпечення гнучкості доступу Компанії до ринків капіталу.

Справедлива вартість фінансових інструментів

Справедлива вартість фінансових активів та зобов'язань визначається сумою, за якою фінансовий інструмент може бути обміняний в рамках поточної операції між зацікавленими сторонами, крім випадків примусового продажу або ліквідації. При оцінці справедливої вартості фінансових інструментів Компанія використовує різні методи оцінки і припущення, що базуються на існуючих ринкових умовах станом на звітну дату.

Балансова вартість грошових коштів та їх еквівалентів, торгової та іншої дебіторської та кредиторської заборгованості наближена до їх справедливої вартості зважаючи на короткий термін погашення цих інструментів.

Справедлива вартість запозичень була встановлена з використанням значних вхідних даних, які спостерігаються безпосередньо (рівень 2 ієрархії справедливої вартості), серед яких середньозважена вартість запозиченого капіталу, виражена в аналогічній валюті з аналогічним періодом та ризиком країни.

Розрахунок справедливої вартості вбудованих похідних фінансових інструментів базувався на певних прогнозах та оцінках керівництва, включаючи прогнози зміни курсу гривні до долару США (рівень 3 ієрархії справедливої вартості). У 2019 та 2018 роках рух між рівнями ієрархії справедливої вартості був відсутнім.

Нижче наведена інформація про справедливу та балансову вартість фінансових зобов'язань станом на 31 грудня:

		Справедлива вартість		Балансова вартість	
	Рівень ієрархії	31 грудня 2019	31 грудня 2018	31 грудня 2019	31 грудня 2018
Кредити	Рівень 2	123 072	224 651	123 072	224 651
Фінансова допомога	Рівень 2	66 352	38 258	66 352	38 258
Інша довгострокова заборгованість	Рівень 2	155 850	168 925	140 565	153 713
Оренда (за МСФЗ 16)	Рівень 2	15 336	-	15 336	-
Фінансова оренда (за МСБО 17)	Рівень 2	285	1 098	285	1 098
Вбудовані похідні інструменти	Рівень 3	2 223	8 309	2 223	8 309
Всього		**363 118**	**441 241**	**347 833**	**426 029**

25. Пов'язані сторони

У діловому середовищі України, яке швидко розвивається, підприємства часто користуються послугами представників та інших посередників. Керівництво вважає, що Компанія має належні процедури для визначення та відповідного розкриття операцій із пов'язаними сторонами. Усі операції з пов'язаними сторонами, що вважаються суттєвими, були розкриті належним чином у фінансовій звітності.

Пов'язані сторони включають акціонерів Компанії, підприємства, в яких акціонери, спільно або окремо, мають контрольний пакет акцій, а також інші пов'язані сторони, що представляють підприємства, на які мають істотний вплив акціонери Компанії та ключовий управлінський персонал Компанії.

Кінцевою контролюючою стороною Компанії є громадянин України пан Віталій Антонов.

Операції з керівництвом

ПРИМІТКИ ДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ
за рік, що закінчився 31 грудня 2019 року

Компанія не надавала опціонів на акції для директорів та не здійснювала пенсійних виплат на користь колишніх або теперішніх членів Наглядової ради. У 2019 році загальна сума винагороди, виплаченої на користь директорів, склала 8 038 тисяч гривень (2018 рік: 10 552 тисячі гривень). Уся сума винагороди включена до статті "Загальні та адміністративні витрати". Одним із тримачів облігацій серії Н, які були випущені та розміщені у 2018 році (Примітка 17), є Голова Наглядової ради.

Операції з іншими пов'язаними сторонами

Компанія мала такі залишки за операціями з пов'язаними сторонами станом на 31 грудня:

	2019 рік		2018 рік	
	Підприємства під спільним контролем	Інші пов'язані сторони	Підприємства під спільним контролем	Інші пов'язані сторони
Торгова та інша дебіторська заборгованість	9 208	391	8 978	256
Безпроцентні короткострокові позики видані	2 441	-	-	-
Передоплати та інші оборотні активи	738	-	847	-
Торгова та інша кредторська заборгованість	12 622	133	6 202	34
Передоплати отримані	15 430	4	14 413	2
Короткострокові зобов'язання за орендою	-	177	-	812
Довгострокові зобов'язання за орендою	-	108	-	286
Інші довгострокові зобов'язання	21	-	-	-
Інші короткострокові зобов'язання	60	-	-	-
Безпроцентні довгострокові отримані позики	45 465	-	38 258	-

За роки, що закінчились 31 грудня, Компанія здійснила такі операції з пов'язаними сторонами:

	2019 рік		2018 рік	
	Підприємства під спільним контролем	Інші пов'язані сторони	Підприємства під спільним контролем	Інші пов'язані сторони
Придбання запасів	45 126	142	63 225	-
Отримані послуги страхування	-	261	-	700
Отримані професійні послуги та інші траспортні послуги	63 006	222	26 823	1 032
Витрати з оренди	-	266	-	838
Отримані послуги з оренди	17	-	245	-
Продаж товарів	175 399	6 824	159 396	5 627
Продаж послуг	9 985	926	9 892	69
Продаж запасів	1 920	167	5 720	567
Продаж необоротних активів	-	-	41	-
Дохід від операційної оренди	260	3	410	2
Інші витрати	85	-	8	114